

БУДУЋНОСТ ПРИПАДА ВЛАСНИЦИМА

ПРИДРУЖИТЕ НАМ СЕ

**Марко Лукић (5 год.) и Ива Валента (5 год.)
неки од власника КАРИЋ БАНКЕ**

ПРИНЦЕЗА БЕЗ ГРАНИЦА

Принцеза Катарина са децом у Звечанској

Са рањеником у сомборској болници

Са децом избеглицама у Сомбору

У Саборској цркви са принцем Радмилом Карађорђевић

У Новосадској цркви

Digital Dizajn

За вашу
егзистенцију пословни
и стамбени простор ексклузивно:

InvestExport
InvestExport
InvestExport

СМЕД. ПАЛАНКА
29. новембар 8
Тел/Факс 026/32-821

БЕОГРАД
А. Николића 3-5
Тел. 011/648-960,961
Факс 011/651-058

9. МАРТ, ДОГАЂАЈ

РЕЧИ И ДЕЛА

**Опозиција не жели
насиље, власт не
жели насиље,
грађани не желе
насиље. Па, у чему
је проблем?**

Чим је градоначелник, милостиви господин Унковић, понудио СПО-у обезбеђење и озвучење „баш као да је за СПС“ (баш можда исте звучнике који су прошле године трештали на Ушћу), српска опозиција могла је баш и да се замисли да би враг могао однети митинг. У другим, мање фантастичним временима, господин Унковић би баш због ове изјаве био хладно смењен. Но, како се његова маленкост налази у персоналном пакету са осталим даваоцима невероватних изјава које се односе на бивши и будући 9. март, овај гест пружања добрих услуга дочекан је у редовима опозиције мирно, али не и равнодушно. Уколико одбију добре услуге — утрениране органе реда и аудио опрему која је изнела толика догађања народа — опозиционари ризикују да их оптуже за „спремање крвопролића“ и да, сходно томе, не желе да им се ико меша. Ако прихвате, зна се шта следи: „Друштво вам је омогућило да митингујете, а ви би да обарате легално изабрану власт“. Или: „Слободан је толико јак, да пушта да га обарају“. Варијација има још и све су виђене. Биће употребљене кад „њима буде одговарало“.

Неко врло необичан и маштовит у круговима око градоначелника сетио се да у животу најчешће форма одређује садржај. У литератури је најчешће обрнуто. Литерарни типови у демонстрацијама виде идеалну форму да прикажу садржај (нерасположење грађана према лошој власти, војни, политички и дипломатски пораз, економски хаос и надируће сиромаштво, несигурност и незнађе...). Али, уколико се кроз форму сарадње демонстрацијама одузме опасна привлачност, њихов садржај се обезвредује. Као и безброј пута до сада, власт у Србији рачуна на благотворно дејство пражњења беса кроз речи, ефикасно средство против чира и државног удара. Најзад, та слобода крика и беса, тог вербалног очајања које се попут лавине сручило на Србију доласком опозиције (и кога су хигијеничари јавне речи често називали примитивизмом најгоре врсте), само се једном отело контроли — прошле године, 9. марта. Форма је одредила садржај.

Неко у Србији врло добро зна да ће Срби морати да се „истутње“. Ма шта о томе мислили миротворци, Србима је ускраћено право да са својом војском закуцају на врата Банских двора и одреде границе онако како су се увек одређивале. Узалуд попови каде јаме и масовне гробнице — нема покајања за извршене злочине. Нико од Хрвата није клекнуо у Јасеновцу, али ће се наћи неки Србин који ће клекнути у Буковару. Господин Иван Звонимир Чичак, хрватски опозиционар и гост Београда, са дискретним шармом човека са државом, разговарао је са негованим гледаоцима телевизије Студија Б, пун своје хировите доброте, добре воље и помирићелских намера. Водитељ и невидљива публика, иначе људи и без државе и без сопствене војске, посматрали су господина Чичка као Гинтера Граса, само што је лимени бубањ, био у рукама гледалаца.

Неко у Србији мораће да положи рачуне. У спектакуларном (бар по реткости) обраћању Скупштини, најављеном за 27. фебруар, Милошевић ће морати и да учини нешто спектакуларно. То је, уосталом, његов начин. Он ће грађане или одвратити, или привући да тог понедељка изађу на улице Београда. Уколико обавести Скупштину да је управо створио Југославију, српска опозиција могла би бити сигурна да је председник Републике отворено заратио са сопственим народом. Уколико ипак наговести могућност сазивања ванредних избора (са или без своје оставке), изборна кампања не би морала одвратити опозицију од 9. марта, али би јој донекле преформулисала захтеве.

Наиме, могло би се десити да плави шлемови дођу на свој „највећи изазов“ управо у време српских „мартовских ида“. Тог тренутка очи света биће (бар на час) поново на старој Југославији и Србија би требало да буде мирнија него икада. Режим овај пут заиста жели да све буде мирно. Учиниће све: ђаци тога дана неће ићи у школу, превоз из унутрашњости биће бесплатан, хитна помоћ спремна... Опозиција не жели насиље, власт не жели насиље, грађани не желе насиље.

Па, у чему је проблем?

Грешке српског режима су превелике и сувише очите да би за њихово доказивање био потрошен иједан нови живот. А ипак, како заборавити онај сјај, онда занос, онај последњи победоносни пламичак да зло можда одлази из куће, пре него што се све претворило у бескрајни Хајд Парк? Важи ли још увек: „Речи су ништа, дело је све“? Да ли нам је преко потребно да чујемо оно што и сами знамо, макар да се пребројимо и видимо колико нас има?

Српска опозиција 9. марта мора да се избори за, пре свега, медијску промоцију догађаја на Тргу Републике. Режим мора бити присиљен да у своје добре услуге укључи и Телевизију Србија која би директно преносила оно због чега деца не иду у школу, возови возе бесплатно, милиција чува, хитна помоћ чека спремна. Режим ће примити све ударце и неће бити срушен на улици. То је јасно свима, и властима и опозицији. И власт и опозиција знају да режим „пада“ онда када људи провале у самоуслуге и кажу: „Ја једем, а ти ме хапси“.

Колико смо близу тога, знају најбоље они који први пут нуде сарадњу.

**ПИШЕ: ЉИЉА
ЈОРГОВАНОВИЋ —
БУЛАТОВИЋ**

МАРТОВСКЕ ИДЕ

О грчевитим покушајима Милошевића да спасе сопствену кожу пише и лондонски „Фајненшел тајмс“. Лист каже да Милошевић покушава да окретањем леђа милитантним националистима преко којих је водио свој рат, сузбије отпор у сопственој републици. Тиме се, каже, политичар који је направио каријеру као спасилац свих Срба — ма где они живели — окренуо према самој Србији.

Пише: Никола БУРЗАН

П —риближава се 9. март, годишњица великих демонстрација у Београду и дан који је СПО прогласио за свој датум — истиче у коментару Радио Франс-ентернационал. — Опозиционе странке припремају нове мирне демонстрације од којих се много очекује, пре свега зато што је протеклих годину дана биланс владајуће странке и председника Слободана Милошевића, очигледно, негативан и крунисан ратним неуспехом који се не може прикрити.

Програм опозиције састоји се у налажењу начина да се власт принуди да поднесе одговорност и распише нове изборе. Вук Драшковић, најистакнутији опозициони лидер, предлаже да се за 9. март истакну захтеви о проглашењу независности Србије, да председник Милошевић и влада Србије поднесу оставке, да се формира привремена влада и распишу избори за уставотворну скупштину, као и да се највећи медији ослободе контроле владајуће странке. Драшковићу се придружују и лидери свих осталих опозиционих странака, али сви истичу противљење насиљу и спремност да се власт сруши легалним путем.

Демократска странка, каже француски радио, већ је покренула акцију прикупљања потписа на апелу којим се тражи оставка Слободана Милошевића, чија се укупна политика оцењује као пропала. Чини се да ова акција опозиције, ако буде успешна, мора изаћи изван легалних оквира, јер — чак и ако се прикупи милион потписа — коначна одлука о опозиву или расписивању нових избора припада Скупштини у којој Социјалистичка партија има огромну већину. Али, упорно одбијање могло би покренути опасну лавину штрајкова и нереди, подстакнутих како огорчењем због ратних неуспеха, тако и социјалном бедом и безнађем.

СРБИЈА ТОНЕ У СВАКОМ ПОГЛЕДУ

Америчка агенција АП, пак, наглашава да и СПО и Демократска странка кажу да Србија „тоне у сваком погледу — на политичком, националном и међународном плану“ и за то окривљују Милошевића и његову политику. „Ноје цирихер цајтунг“ пише да се „српска

опозиција слаже у томе да председник Милошевић мора да се повуче, будући да је Србију довео до националне и економске катастрофе. Загонетка је, међутим, на који начин мисле да овај захтев и остваре, када се има у виду њихова немоћ за коју су великим делом и сами криви“.

Иронијом судбине — каже Би-Би-Си — демократски противници Милошевића могу, на дужи рок, имати користи од чињеница да су потпуно искључени из владе. Одбијање социјалиста да поделе власт, као што су то пре учинили бивши комунисти у Бугарској и Румунији, значи да су сада принуђени да преузму на себе сву одговорност за кризу са којом се суочава Србија после неуспешног шестомесечног рата против Хрватске.

Опозиција је успела да нађе заједнички језик са све снажнијим мировним покретом. Свенародни отпор учешћу Србије у рату посебно је снажан у Војводини и Београду и, без сумње, прећутно је утицао на одлуку председника Милошевића да заустави борбе, напусти своје националистичке присталице у Хрватској и прихвати мировну операцију УН — истиче Би-Би-Си. — Опозиција је нападала Милошевића што са Црном Гором разговара о новом Уставу без икаквог народног мандата. Подругљиво је примљено и Милошевићево обећање да ће нова или трећа Југославија бити у потпуности демократска.

Растуће врење у Црној Гори у прилог обнављања вековне традиције независности те републике такође би могло подрити положај Милошевића. У Титограду је већ основан Грађански форум који се залаже за самосталну црногорску државу, а референдум о том питању заказан је за март. До тада би се Милошевић могао суочити са очајничком борбом за опстанак.

МОЖЕ ЛИ МИЛОШЕВИЋ САЧУВАТИ КОЖУ

О грчевитим покушајима Милошевића да спасе сопствену кожу пише и лондонски „Фајненшел тајмс“. Лист каже да Милошевић покушава да, окретањем леђа милитантним националистима преко којих је водио свој рат, сузбије отпор у сопственој републи-

ци. Тиме се, каже, политичар који је направио каријеру као спасилац свих Срба — ма где они живели — окренуо према самој Србији.

У сукобу са Бабићем лист види промену Милошевићеве тактике, промену коју делимично диктирају економски разлози. Суочен са трошковима рата и проблемима финансирања савезне армије, Милошевић је прошлог месеца одустао од идеје да уједини све Србе у једној држави. По свој прилици само је питање времена када ће се заложити за независну Србију, напуштајући идеју о спасавању југословенске федерације.

Промени Милошевићеве политике — истиче даље „Фајненшел тајмс“ — допринели су и отпори присилној мобилизацији у Србији и притисак Запада. Милошевић, који се сада представља као човек који тежи миру, покушава да обори на колена милитантне националистичке елементе. Па ипак, чак и ако у томе успе, то неће умањити цену рата коју је платила Србија. Сада је питање може ли Милошевић да задржи контролу над републиком која се суочава са непосредном опасношћу од привредног слома.

Његово апеловање у јануару за мир привремено је ућуткало опозицију. Међутим, овај непредвидиви лидер се сада суочава са економским разореном и ратом измореном Србијом. Што је још важније, многи људи постављају питање шта је то рат донео. Председник опозиционе Демократске странке Драгољуб Мићуновић каже: „Србија је могла да буде ту где је сада (на рубу независности) без жртава рата“.

Истичући да све више људи потписује петицију којом се тражи оставка Слободана Милошевића, лист каже да је ову иницијативу подржао и СПО на челу са Вуком Драшковићем и позвао на демонстрације 9. марта — на годишњицу гушења антивладиних демонстрација. Милошевићев улог је висок, а март би могао да буде месец одлуке за њега — закључује лондонски дневник.

Март је, заиста, опасан месец. Не само због пословичне „баба Марте“, већ и због оних злосутних староримских „мартовских ида“. Сећате ли се ко је — и како — тада свргнут с власти?

**СЛОБОДНЕ НОВИНЕ
ИЗДАЊЕ СЛОБОДНИХ
НОВИНАРА**

**ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК: БОГОЉУБ
ПЕЈЧИЋ**

**УРЕЂУЈЕ РЕДАКЦИЈСКИ
КОЛЕГИЈУМ**

ДИЗАЈН: ДЕЈАН ЂУРОВИЋ

**САРАДНИЦИ: Драгослав
Грујић, Славица Лазич,
Александар Цветковић,
Ђорђе
Вукоје, Сандра Петрушић,
Сандра Јанковић,
Благица Стојановић,
Милена Поповић.**

**АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бранкова 13-15, 1 улаз,
11000 Београд**

**ТЕЛЕФОНИ: 011/620-891
и 628-242 (секретаријат),
625-937 (редакција)**

ТЕЛЕФАКС: 624-598

**ЖИРО-РАЧУН: динарски
60801-603-27562**

**Девизне уплате слати
чеком на адресу „Српске
речи“**

**Лист излази сваког
другог понедељка**

**Рукописи и фотографије
се не враћају**

**Штампа ДП „Борба“,
Косовска 26, Београд**

**Мишљењем
Секретаријата за
информације Републике
Србије бр.
413-01-221/91-01 од 15.
фебруара 1991. одређена
је стопа пореза од 3%.**

**НАСЛОВНА СТРАНА:
ЂОРЂО ВУКОЈЕ**

9. МАРТ 1992.

„Ми нисмо сазивачи овог 9. марта. Девети март 1992. сазван је 9. марта 1991. Више никаква сила није потребна. Овај режим ће оборити сам себе. Нико тако успешно не ради против садашње власти као они који садашњу власт представљају. Девети март је дан када ми, колико нас има, треба да покажемо свету и овој власти колико нас има који смо друкчији, који смо за нову, демократску, европејску Србију. Не морамо да се помиримо, не морамо да изговоримо ни једну реч... само да нас виде колико нас има. То је дан када и грађанство и интелигенција и писци и глумци и свештенство и академици и новинари треба просто да дођу и покажу на којој су страни. И ништа више. Треба да се покажу две Србије (Вук Драшковић).“

ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ЗА 9. МАРТ

НЕ НАСЕДАЈТЕ НА ПРОВОКАЦИЈЕ ВЛАСТИ!

У недељу 23. фебруара шеф службе обезбеђења Српског покрета обнове Звонко Осмајић одржао је радни договор са представницима свих општинских и окружних одбора СПО у вези са организовањем мера сигурности на предстојећем окупљању 9. марта.

Оперативни план обезбеђења израђен је на основу стручног елабората тима архитеката и обухвата распоред људства како на самом Тргу слободе тако и на свим прилазима којима ће учесници митинга пристизати.

Према договору, на пословима обезбеђења биће ангажовано око десет хиљада припадника СПО. Они ће бити ненаоружани, опремљени најмодернијим средствима везе и са службеним легитимацијама, које ће бити истакнуте на видљивом месту. Могућност ексцеса биће сведена на најмању могућу меру, јер ће редари бити равномерно распоређени и у самој маси.

Учесницима демонстрација овом приликом посебно је упућен апел да долазе „наоружани“ искључиво цвећем и свећама, као и да се уздрже од конзумирања алкохола.

„Очи целог света биће тога дана уперене у нас и наша је дужност да покажемо високу свест, достојанство и светосавски дух српског народа. Београд је био и остаће отворен град за све добронамерне људе. Не наседајте на евентуалне провокације које су у режији и интересу противника мирног окупљања грађана“, каже се у поруци са овог састанка.

На крају, речено је да су са безбедносним припремама упознати и руководиоци МУП-а Србија и да се од њих такође очекује конструктивна сарадња.

КАКО ЈЕ ПРЕДСЕДНИК ПРОШАО БЕЗ КАШИКАРА И СНАЈПЕРА

Власт тврди да излазак на улице 9. марта не решава ништа. Зато је Слободан Милошевић под хитно посетно Румунију не знајући да Николае и Елена Чаушеску више не живе тамо.

ПИШЕ: Милена М. ПОПОВИЋ

Уочи новог Деветог марта, СПС обзнањује да је остварила своја два најважнија циља: сачувала је Југославију од распада и омогућила је „свим Србима да живе у једној држави“. Што се првога циља тиче, ових дана смо добили уверавања да је српска власт учинила све да „сломи отпор Евролске Заједнице“ према очувању било каквог облика заједничке државе, која би била правни наследник бивше Југославије. Други свој циљ српска власт је остварила довођењем плавих шлемова на спорна подручја Републике Хрватске. Међутим, у погледу остварења овога другог циља има малог неслагања и унутар саме СПС. Наиме, није јасно да ли је циљ остварен већ данас, или ће бити остварен за десетак или више година, а у општи оптимизам челника СПС никако се не уклапа нескривена радост коју показује и Фрањо Туђман због доласка плавих шлемова у „пубуџене“ делове тек оствареног тисућлетног хрватског сна.

РУСИЈА И СРБИЈА

У односима српске опозиције према власти и даље ништа ново. Како рече Радос Смилковић, који је коначно схватио на који начин може да поврати поверење које је у њега некада имао Онај који влада Србијом, опозиција се и даље „плаши евидентних успеха српске власти на челу са Слободаном Милошевићем“. У страху су велике очи па у опозицији влада уверење да сваки нови дан са овом српском влашћу доноси све мање наде у опстанак Србије, макар у њеним предкумановским границама. А ово уверење остаје реално и када се савлада онај силни страх, који опозицији сатерују у кости огромни успеси које постиже „српска власт на челу са Слободаном Милошевићем“. Та сурова реалност почива на читавом низу чињеница. Распад СССР плаћен је Русији општим пристајањем утицајног Запада да она буде правни наследник бивше комунистичке империје. Како је развијеном свету стало до тога да му се принципијелност не руши на очиг-

ледним стварима, пристанак дат Русији прећутно је проширен и на државну творевину, коју су српска и црногорска власт наменили својим народима. Тако ће Велика светска политика изоловати Русију и Србију као два жаришта из којих би се могао развити нови европски комунизам. Оптимизам који западу пружају Јељцинове демократске реформе не може бити превелики када се узму у обзир недавни догађаји у Москви, виђени на два истовремено одржана митинга супротстављених руских политичких снага. Како је тријумфално извештавала српска државна телевизија „на антијељциновском митингу било је троструко више учесника него на ономе који га је подржавао“. У тону тих извештаја избијала је нескривена радост што је онај, који је спречио августовски пуч, коначно добио по релу, и то у своме упоришту под зидинама Кремља. Антијељциновски митинг открио је немалу љубав за петокраку, Стаљина и Лењина, и, ако занемаримо чињеницу да је у Србији Стаљин непопуларан, што се не би могло рећи за стаљинизам, потпуно је лично на наше чувене митинге одржане на Ушћу. Принципи неповредивости унутрашњих граница, који су ЕЗ и САД прокламовале у југословенском случају, не представља ништа друго до реализацију доктрине по којој је комунизам мање опасан ако је смештен на мањим просторима. То је довело до тога да Русија остане без Крима и оних територија које су својевремено додељене анектираним Прибалтичким републикама, а Србија — без територија на којима живи трећина српског народа настањеног на Балканском полуострву. Ових дана је на реду почетак распада Руске Федерације, као увод у распад Србије, са крајњим циљем максималног сужавања простора са кога би кренуо ка Европи нови талас комунизма. Након наговештеног успостављања аутономне републике немачке националне мањине у Руској Федерацији, Србију ће бити готово немогуће бранити од покушаја стварања сличних република на Косову и Војводини, уколико се не прекине са српским наговештајима обнављања социјализма виђеног у Титовој Југославији. И ето разлога да српски народ изађе на улице Београда Деветог марта

и јасно каже да жели другачију судбину за своју отаџбину од оне коју јој је наменио Слободан Милошевић.

Агонија која је створена у врху странке на власти у току прошлогодишњих деветомартовских догађања прекинута је драматичним иступањем Б. Јовића из Председништва СФРЈ и Милошевићевим обраћањем нацији са тврдњом да су наступили пресудни часови по судбину српског народа: ту је антисрпска коалиција, ту је до детаља разрађена муслиманска побуна која тек што није планула у Санџаку, ту је јужни фронт на Косову, ту је смутња коју сеје опозиција!

Како се Б. Јовић брже вратио у Председништво него што је из њега изашао и како се на Санџаку и Косову нису отворили фронтови, излаз је нађен у рату против хрватског новог фашизма.

БЕОГРАД И НИШ

И овога пута, у ишчекивању Деветог марта, српска власт је београдске улице напунила полицијом а екране српске државне телевизије — стручњацима за пропагандни рат против опозиције. У првим борбеним редовима, у томе рату, у емисијама типа „опозиција је или уз СПС или је издајничка“, налазе се један академик, један посланик, један књижевник, један директор и новинарски пар, господин и госпођа, којима је Туђман помогао да прећу авнојевске границе Хрватске и дођу у Београд. Показало се да је тај дар, који је Туђман испалио према Србији, убојитији од било које гранате које Немачка шаље Банским дворима очекујући да их испале по српским насељима. Поменути пар упорно показује да ће улицама Београда тећи крв ако се српска опозиција не приведе памети и не почне да се према Милошевићу понаша онако како се хрватска опозиција понаша према Туђману. Једноставно, ова два новинара, Мила Штула и Ратко Дмитровић, мисле да су још у Загребу и чине српском народу тачно оно што се и очекује од хрватских новинара. Најбољи доказ за ово је чињеница да они још увек не знају да је више од половине бирача

гласало за опозиционе странке на протеклим изборима.

Поводом Деветог марта, крв на улицама Београда види и академик Михаило Марковић, једини Србин који се у дугој историји српске државности усудио да устврди да онај који држи власт у рукама може да покреће судске поступке и суди неистомисљеницима ако и када му то буде одговарало. Та његова изјава дошла би под удар и Душановог законика, а да не говоримо о новијој српској историји. Међутим, данас је на власти странка која влада у име радничке класе па никакве историјске аналогije није могуће успостављати. Разговарајући са директором ТВ Нови Сад о најављеним деветомартовским демонстрацијама, академик Марковић ће без увијања рећи: „Мени лакомисленом изгледа идеја организовати било какве масовне скупове у време кад се толико оружја налази у рукама појединих грађана, и то најчешће нелегално, и када огромну несрећу може да изазове било која кашика бацена негде на масу и било који снајпер скривен негде на неком од прозора, на неком спрату високе зграде“. Јасно да јасније не може бити! Ако пак у СПС мисле да ово што је рекао Марковић не представља претњу, нека замисле да је неко из опозиције својевремено упозорио Слободана Милошевића, уочи предизборног говора у Нишу, да „огромну несрећу може да изазове било који снајпер скривен негде на неком од прозора високих (нишких) зграда“, и да је због тога лакомислена његова идеја да се појави на митингу у Нишу уочи избора.

ЧИСТЕ БЕСМИСЛИЦЕ

Присећајући се са очигледним ужасом деветомартовске слике Трга Слободе испуњеног народом жељног промена, посланик Живорад Игић је ових дана, пред присталицама СПС, подражавајући глас Слободана Милошевића, као да дозива са Проклетија Главни Одбор СПС, узвикнуо ову чувену Брозову мисао: „Нас, другови и другарице, никада није бринуо спољни непријатељ. Нас је одувек бринуо само унутрашњи непријатељ!“ Тако је још једном, заклањајући се иза Брозовог ауторитета, из врха владајуће странке, поштено и комунистички, прецизно утврђено да им је главни непријатељ српска опозиција. Нека се то зна и уочи овог Деветог марта!

И ето коначног решења законетке о томе како они за које Милошевић својевремено рече да могу да дођу у Југославију само као туристи или трговачки путници, сада у њу улазе са плавним шлемовима на глави и лаким наоружањем у рукама. Плави шлемови ће, дакле, преузети бригу над спољним непријатељем СПС-а непријатељем који покушава да разбаца српски народ по сувереним државама изниклим на тлу бивше Југославије, који је мање опасан од подле и непријатељске српске опозиције. Она хоће да дестабилизује све оно што је у Србији стабилно, хоће да изазове крвопролиће, хоће да учини у Београду оно што је ЈНА, претерујући у подршци СПС-у, непажњом учинила на потезу од Превлаке до Дубровника.

Уочи Деветог марта српском народу се мора детаљно објаснити које све српске све-

тиње жели да сруши опозиција, опасни унутрашњи непријатељ Србије. Није ли најпре на удару Онај који је „објединио Србију и пробудио националну свест у Срба“, како рече П. Шкундрић? Онај који је тврдио уочи овога рата да је његов најважнији циљ да направи државу у којој ће живети сви Срби. А како је тај циљ остварен? Како рече академик Михаило Марковић, ако је неко мислио да паролa „сви Срби у једној држави“ значи да ће и Срби из Чикага живети у српској држави, онда се бавио „чистим бесмислицама“. Када се у СПС каже „сви Срби у једној држави“, не мисли се на стварање српске државе већ на заштиту српске мањине у новим јужнословенским државама. А тај циљ је доласком плавих шлемова и остварен, закључује Михаило Марковић.

Зар да се Деветим мартом доводи у питање очување онога што је остало од Југославије након њеног распада? Не наговештава ли опозиција распад и Треће Југославије кад тврди да ће Карађорђевиће вратити у Србију? Она половина Треће Југославије која се звала Црна Гора не може да пристане на уставну монархију са Карађорђевићима на престолу. Заборавила је, изгледа, опозиција на ону народну, која је певана по Црној Гори након уједињења са Србијом, које је по завршетку Првог светског рата остварио један монарх. „Црна Гора и Македонија постадоше једна колонија“, певали су Црногорци свесни да се Македонија, која никада није била држава, помиње уз име њихове домовине само због риме. Но како обично са црногорским певањем бива, оно што народ у песме насилно увлачи због риме после му се враћа као груба стварност. Ово потврђује не само чињеница да данас Македонци имају суверену државу, а Црногорци је немају, већ и чињеница да су се потпуно обистиниле молбе из једне чувене црногорске песмице из времена антибирокуратске револуције. У њој се поручивало Милошевићу дословно: „Друже Слобо моле те девојке / на Косово да пошљеш момке“. Касније је Милошевић заиста мобилисао црногорску омладину шаљући је по хрватским ратиштима, не базирајући се на жесток отпор који су му пружали Булатовић и Ђукановић.

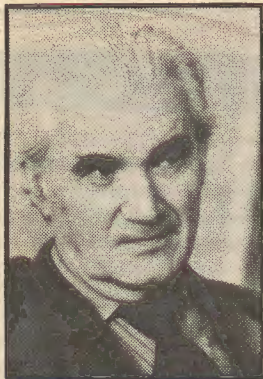
ЗИМСКИ ДВОРАЦ

Са творцем синтагме „васколико Српство“, књижевником Браниславом Црнчевићем, за потребе српске државне телевизије разговарао је наречени Ратко Дмитровић, човек који је недавно заступао ауторска права ХДЗ оптужујући једну велику српску опозициону партију да плагира њена саопштења. Изгледа да Србима, од којих су Хрвати присвојили и језик и део историје, није суђено да преброје ни своје мртве по хрватским територијама а камо ли да уђу у Главни стан ХДЗ и препишу неко приопћење. За спречавање овог последњег задужен је, изгледа Ратко Дмитровић.

Причају људи, повратници са фронта, да је Вуковар на Дан артиљерије био нападнут истовремено из 200 артиљеријских оруђа. Саставило се небо и земља, сунце се није видело од челичне кише. Они које на српској државној телевизији називају само усташама (а било је и српског народа међу њима!), кренули

су да беже главом без обзира, уверени да је и Велики хрватски Бог побегао пред овим знацима прославе Дана артиљерије. Међутим, увек присебни Кадијевић, када је видео да је ђаво однео шалу, наредио је прекид ватре. Читава ова слика представља прави шаљиви догађај, попут Конвенције о Трећој Југославији, у односу на оно што смо видели у режији дуета Дмитровић — Црнчевић. Сваки напор да се прецизно поброје гранате које је Дмитровић додавао Црнчевићу, а овај их упућивао према српској опозицији, личио би на читање списка држава које су у овоме тренутку против Србије. Када Дмитровић пита Црнчевића шта сада пише, са ким се дружи, има ли времена за одмор, сећа ли се титоистичког притиска на његов независни и оригинални уметнички дух, шта мисли о прогласу за смењивање Слободана Милошевића... Црнчевић одговара исцрпно и сугестивно и са сваком уговором расту докази да опозицију треба уништити, сравнити са земљом, набити на колац, сахранити у Лењинов маузолеј, спалити на ватри Маркових књига а пепелом нахранити цвеће у Кући Цвећа, обесити о електричне стубове дуж Толстојевог улице на Дедињу... Јер, крива је због тога што се он не бави писањем, што не може да летује у Црној Гори, јер црногорска опозиција, удружена са српском, држи све од Боке до Бојане, што он не може да летује у Хрватској, јер је српска опозиција успела да убеди Далматинце да немају српско порекло, крива је што се бори за наводну слободу штампе, а против је нерецензираних издања чувене Топцидерске штампарије, против је С. Милошевића а не види да се српски народ и данас „пита кад ће Слобо заменити Тита?“

Црнчевић је открио Дмитровићу да су челници српске опозиције уствари прерушени комунисти и да то доказују све њихове акције које су потпуно у складу са најбољом большевичком традицијом! Ово последње Црнчевић је готово дошапнуо Дмитровићу, пошто није био сигуран да ли, у том часу, по опозицији треба излити жуч или црно вино. Међутим, народ је тај шапат чуо и сада му је потпуно јасно зашто Србију у свету оптужују за большевизам. Та большевичка опозиција спрема се да прође Деветог марта Толстојевом улицом. Није ли то у потпуном складу са большевичким јуриштима на Зимски дворца? Ово питање је лебдело Црнчевићу на уснама док је большевичкој опозицији поручивао да се борба за власт одвија на изборима. Опозиција треба да се окрене својим странкама и да ради на придобијању чланства. Тек тада, после упорног вишегодишњег рада, може да рачуна на преузимање власти, закључује Б. Црнчевић, мислећи на позитиван пример странке Слободана Милошевића. Она се спрема за победу преко педесет година. За остваривање тога циља присвојила је телевизију са четири канала, неколико дневних листова и највеће српске радио станице. Нека опозиција ради на таквим циљевима ако жели победу. А излазак на улице Деветог марта не решава ништа, поручује Црнчевић, откривајући тако још једног Србина који мисли да Елена и Николае Чаушеску и даље владају Румунијом.

Пише: Никола Милошевић

КО ЈЕ
ОДГОВОРАН
ЗА 9. МАРТ

СУД ЧАСТИ

Ишчитавајући нека скорашња иступања председника српске владе **Радомана Божовића**, ухватио сам себе како са извесном носталгијом помишљам на његовог претходника **Драгутина Зеленовића**, који се, истини за вољу, није баш прославио на том положају. У поређењу са **Радоманом Божовићем**, др **Зеленовић** делује најиме, као интелектуална и политичка величина првог реда, па отуда у души аутора овог текста носталгија о којој је реч.

У низу интелектуално и политички поражавајућих изјава овог миљеника **Слободана Милошевића** није лако издвојити ону која би на лествици вредности била на самом дну. Међутим, ако би неки одбир ваљало начинити, мој избор пао би на оцену српске опозиције, што ју је председник владе изрекао у вези са предстојећим 9. мартом.

„То што опозиција тврди да званична власт има промашаје“, вели **Радоман Божовић**, — „и на том гради некакав свој успех, представља тактичку политичку шпекулацију, којом, у недостатку сопствених програма, покушава утемељити своју позицију.“

Ако сам ову изјаву добро разумео, испада да председник српске владе тврди и потписује својим пуним именом и презименом да власт чији је и он приврженик и представник није имала било каквих промашаја у времену садашњем и времену прошлом, што практично значи да јој нема равне у читавој доса-

дашњој историји човечанства. Јер, која то власт и када није макар некад и негде у нечем погрешила и макар неки пропуст учинила?

Били бисмо, међутим, неправедни према **Радоману Божовићу** кад не бисмо поменули да у својој критици опозиције и он прибегава извесним аргументима. Председник владе, рецимо, каже да су „економски и социјални показатељи“ „данас бољи у Србији него у осталим деловима Југославије“, а да српска влада „сада реализује врло обиман програм економских и социјалних мера.“

Могуће је, додуше, да су српски економски и социјални показатељи бољи него, на пример, у Црној Гори или Македонији, али одатле још увек не следи закључак да су већ поменути показатељи у Србији добри.

Утешно би једино било када би се заиста реализовао тај наводно „врло обимни програм економских и социјалних мера“ **Божовићеве** владе, али тај изванредни програм засад постоји само у главама његових твораца, односно у бујној машти председника српске владе.

Која је онда голема невоља натерала **Радомана Божовића** да овако грубо и, право речено, неинтелигентно слави и велича потпуно промашену економску и социјалну политику своје странке?

На то питање најбоље је одговорио он сам, изјављујући поводом митинга најављеног за 9. март, да „грађани Србије и правна држава Србија неће дозво-

лити недемократско рушење власти“.

У том грму, дакле, лежи зец. У страху од најављеног протестног скупа, **Радоман Божовић** би да одврати грађане Србије да том скупу присуствују, сликајући у ружичастим бојама њихове економске и социјалне политике, као да неког ко има празан стомак можете уверити да му је стомак пун, помоћу одговарајућег броја бодрих и полетних изјава. Друг **Божовић** се, како изгледа, није никада озбиљно упитао због чега би једна власт која наводно нема никаквих промашаја, односно која има тако повољне економске и социјалне показатеље, морала зазирати од било каквих демонстрација и зашто би се грађани који под таквом влашћу живе одазвали било каквом и било чијем повизу да на улице изађу?

ПОЛИТИКИНА ПРАВДА

А да такав неки зазор код српских властодржаца постоји, види се и по томе што средства информисања, која они контролишу, већ данима упорно лансирају једну одавно изанђалу стаљинистичку варијанту теорије завере. Ко, рецимо, не зна да је управо Стаљин за све своје привредне и социјално-политичке промашаје тражио оправдање у тобожњој завереничкој спрези домаће опозиције са страним обавештајним службама, скоро у длаку онако исто тако то чини телевизијска звезда **Милошевићевог** режима **Мила Штула**, безочно подмећући опозиционим странкама у Србији да раде по налогу западних сила и њихових полицијских органа.

Најновијем пропагандистичком походу **Миле Штуле**, у најбољим традицијама московских процеса, придружио се и главни уредник „Политике“ **Александар Прља** обзнањујући својим читаоцима да је **Стипе Месић**, председник Извршног одбора ХДЗ-а пружио подршку предстојећим демонстрацијама у Београду.

Разуме се, могао би нам друг **Прља** приговорити да његов лист бележи само оно што се у Хрватској збива. Међутим, када главни уредник „Политике“ од-

ИЗВАНРЕДНИ ПРОГРАМ БЕДЕ

А каква је стварно економска и социјална ситуација у овој нашој републици, у то би се друг **Божовић** могао без по муке уверити ако само отвори странице и њему и његовој странци толико блиске и драге „Политике“. У броју овог листа, који је колико сутрадан после оне фамозне **Божовићеве** изјаве изашао из штампе, могао је председник српске владе прочитати да је „радни народ све незадовољнији“ и да је „судећи по збивањима само последњих неколико дана побуна празних стомака почела“, као и то да рудари примају минимални лични доходак у износу од 4 старе милијарде, а радници „Бека“ тек неке две старе милијарде динара више.

Није ништа боља ситуација, како извештава „Политика“ ни у здравственим установама.

„Сви запослени у здравственим установама Србије, вели извештач „Политике“, раде на вересију.“ „Лични доходак за јануар нису примили и још се не зна када ће га примити.“

А о томе какве су прилике у српској пољопривреди, могао се обавестити друг **Божовић** на истој стра-

Све полицijske и војне снаге у Србији налазе се под стриктном контролом српских властодржаца и председника Републике лично. Организатори демонстрација немају своје оружане одреде па нити хоће нити могу да наслиним путем руше постојећу власт.

ЗНА СЕ КО ШТА МОЖЕ

лучи да на првој страници свог гласила, на ударном месту, са наднасловом „Хрватска типуре на 9. март“, устврди да „хрватски сепаратисти, дајући сву подршку настојањима српске опозиције да оборе легалну власт у Србији, све наде полагају у најављене протесте“, онда он само у новом облику оживљава најмрачније традиције московске „Правде“, из времена када је са њених страница **Андреј Вишински** жигосао **Зиновјева**, **Камењева**, **Бухарина** и **Троцког** као империјалистичке агенте и бесне псе које ваља на лицу места упуцати.

Исти овај пропагандистички манир у духу стаљинистичке варијанте теорије завере упражњавали су уосталом и комунистичка телевизија и комунистичка „Политика“ још пре оног ранијег 9. марта, настојећи да убеди своје гледаоце и читаоце да су ондашње демонстрације испланиране на једном тениском игралишту у Загребу, од стране **Фрање Туђмана** и његових сарадника и истомишљеника и обавештајних штабова империјалистичких моћника.

ОДГОВОРНОСТ ПРЕД БОГОМ

А управо оваквим, манихејским, стаљинистичким начином оцрњивања политичких опонената, српски властодршци би да најављене демонстрације опет претворе у позорницу насиља, на којој ће се фозгеном, воденим топовима и мецима засипати однекуд и изненада тако бројни народни непријатељи. Јер, ако су, доиста, српски опозиционари страни плаћеници, у које хрватски сепаратисти полагају све своје наде, онда је насилно сузбијање предстојећих демонстрација један такорећи патриотски и узвишени чин.

Међутим, ваља отворено рећи да је за уличне протесте у Београду, како оне прошле тако и оне будуће, одговорна само и једино српска комунистичка власт и њен први човек.

А ако би се којом злом срећом чак и предвиђени мирни протест са свећама и цвећем извргао у насиље, онда би и за такав један обрт — за такав обрт готово — одговорност морала сносити једино владајућа странка и њен спиритус мовенс, садашњи председник Републике. Све полицијске и војне снаге у Србији налазе се под стриктном контролом српских властодржаца и **Слободана Милошевића** лично. Организатори демонстрација немају своје оружане одреде и нити хоће, нити могу, све и да хоће, да насилним путем руше постојећу власт.

Уколико и поред тога српски властодршци буду третирали мирне демонстранте као да су хрватски гардисти, који под пуном ратном спремом, по налогу **Фрање Туђмана** и **Стипе Месића**, излазе на београдске улице, све последице које би одатле могле да проистекну, иду само на њихову душу, односно на душу садашњег председника Републике.

У Београду је досад одржано неколико протестних скупова на истом месту и сви су они протекли у најбољем реду и миру, осим оног прошлогодишњег 9. марта у који су комунисти умешали своје прсте. Према томе, српски властодршци морали би заиста добро знати да ако овога пута не буде све онако како би требало да буде, одговорност за то снесе само они и једино они и пред Богом и пред људима.

Оваквим, манихејским, стаљинистичким начином оцрњивања политичких опонената српски властодршци би да најављене демонстрације опет претворе у позорницу насиља, на којој ће се фозгеном, воденим топовима и мецима засипати толико бројни народни непријатељи.

Зна се која је голема невоља натерала Радомана Божовића да грубо и неинтелигентно велича и славни потпуно промашену економску и социјалну политику своје странке

ЧЕТИРИ ЈЕДНОСТАВНА ОДГОВОРА НА ЈЕДНО КОМПЛИКОВАНО ПИТАЊЕ

мада им, ето, ни поменута другарица Вава том пригодном није предсказала ружичасту будућност.

Било како било, у оквиру питања „Куда иде Србија?“ поставља се логично у оно најбитније питање: „Када ће комунисти да сиђу с власти?“. На то наизглед компликовано питање постоје, чини се, четири једноставна одговора, која ћемо дати уз извесно претходно објашњење.

КОМУНИЗАМ — ПОГОДНА ОПЦИЈА

Јасно је да свако иоле озбиљније политичко питање може да се сагледа са најмање два аспекта: спољног — и унутрашњополитичког. Што се првог тиче, нека ми буде дозвољено да цитирам реченицу коју сам добро запамтио због њене истинитости, а која стоји у књизи немачког историчара и публицисте Себастијана Хафнера, „Од Бизмарка до Хитлера“ (1987). Она гласи: „Немачко тајно оружје против Русије у првом светском рату звало се Владимир Иљич Лењин“. Данас се тајно оружје против Србије зове Слободан Милошевић, а може да га употреби сваки противник Србије, свеједно да ли припадао западној или бившој источноевропској политичкој опцији. Да не останемо недоречено. Сетимо се само ласкаве и недовољно критичке оцене децембарских избора једне Хелен Делић Бенгли или оних свакодневних западноевропских извештаја о данашњем српско-хрватском етничком рату, по којима су Хрвати демократе, а Срби комунисти. На прсте се могу избројати, нпр. листови у Немачкој, који у својим коментарима подвлаче разлику између политичких ставова српске владе и војног врха на једној страни и српске демократске опозиције на другој. Зашто је то тако? Зашто у медијима демократских капиталистичких држава нема места за објективнију слику о напорима за успостављање демократије у Србији?

Послужимо се зарад објашњења тог феномена једном илустрацијом. Замислимо једног месара у неком мањем месту. Шта је друго месарев циљ него да мештани једу више меса и да га купују код њега. Месарева нутрицистичка опција свакако није вегетаријанство. Напротив. Он се залаже за кулинарство друге врсте, али не да при том у месту где је он, неки други месар отвори месару, него да се месо купује само код њега.

Растурање једне потенцијалне економски средње развијене југословенске конфедерације било је добродошло свима који су у таквој држави видели какву-такву конкуренцију. И даље. Такав човек је својом комунистичком владавином у стању да, по конкуренте, на најевтинији начин уназади војно, економски и културно најјачи народ на Балкану. Ратни циљеви антисрпске политике из I и II светског рата се остварују управо одржавањем Слободана Милошевића на власти и представљањем Срба као комуниста. То ће потрајати све док се заговарачима слабе Србије њихов циљ у потпуности и не оствари.

Закључак је више него јасан. Од стране економске и политичке конкуренције демократија неће доћи у Србију. За њу морамо сами да се изборимо. Осим што ће нам донети бољи и мирнији живот, она ће спречити оне

који не желе да је стекнемо да по багателним ценама у комунистичкој Србији пазаре сировине, полу и финалне производе.

ОЦИ И ОЧЕВИНА

Што се унутрањеполитичког аспекта тиче, нека за илустрацију послужи прича једне мајке, која ми је недавно, после једне трибине, показала слике своја два сина, обојица у ЈНА као резервисти, један у Вуковару, а други на бугарској граници. Рекла ми је да после страха које су комунисти нанели изводећи српску омладину на страстишта, ни СПС ни Слободан Милошевић не могу више да добију на било каквим изборима. Нажалост, морао сам да је разуверим. Подсетио сам је да су комунисти већ једанпут 1944. и 1945. српској младежи приредили исту кланицу, на истом том сремском фронту, а да потом не да нису пали с власти, него се штавише тек тада на власти устоличили.

Макијавелијев закључак, да људи лакше праштају губитак оца него очевине, показао се у нашем случају као тачан.

Да комунисти у Србији сиђу с власти потребно је да се одрекну монопола над војском, полицијом, средствима јавног информисања и да изборни систем не буде већински, него пропорционалан. Знајући да би усвајањем ова четири захтева себи потписали политичку смртницу то неће да учине.

Могу грађани Србије да потпишују као што се данас и чини, сто и једну петицију за смењивање Слободана Милошевића, једно је сигурно: комунисти једино могу да падну на улици. То је био и основни захтев демонстрација заказаних за 9. март.

Плашећи се да не остану без привилегија, које једино могу да остварују у комунистички устројеној Србији, комунисти су се већ увелико дали на посао и преко своје пропагандне машинерије оптужују демонстранте да ће бити наоружани. И у праву су. Бићемо наоружани најубојитијим оружјем које Србин од вајкада поседује: родољубљем и жељом да се ослободи од комунистичког јарма и оствари срећнији и бољи живот у демократској Србији. А, ако не буде био наоружан, то ће бити комунисти, како им то, иначе, и приличи. Имаће пиштоље и машинке, сузавац, коњицу, водене топове и, како другачије, него тенкове спремне да газе сопствени народ.

Прошлог 9. марта Михиз је поручио: „Ми ћемо ово дрво неслободе ломити, ломити и на крају сломити!“. Михиз је и у политичком смислу ауторитет вредан цитирања. Но, највиши политички ауторитет у Србији је српски народ и његова воља. Зато ћу навести онај поклич који се проламао београдским улицама 9. марта 1991. године као уједно и први од четири одговора на питање: „Када ће комунисти да сиђу с власти?“.

Тај одговор, дакле, гласи: „Доле црвена бандо!“.

Други одговор гласи: „Доле Слободан Милошевић!“.

Трећи одговор гласи: „Живела парламентарна монархија!“.

И четврти одговор гласи: „Живела Краљевина Србија!“.

КУДА ИДЕ МЕСАР?

**Зашто би сваки дан могао бити 9.
март, кад би нишао месару у
прилог?**

ПИШЕ: Душан ГЛИШОВИЋ

Питање „Куда иде Србија?“ била је тема многих трибина које су организовале опозиционе странке у Србији, а за живо чудо, под истим насловом и владајућа Социјалистичка партија. Али док су опозиционе странке пре свега, СПО, СЛС и ДС на својим трибинама за говорнике имале образоване и виђене Србе, дотле су прерушени комунисти, у жељи да привуку публику, довели недавно и једну своју симпатизерку, која је, сасвим у духу научног социјализма, по професији **врачара**, позната као Вава. Такав потез је сасвим разумљив има ли се на уму крајње незавидан положај у коме се српски властодршци данас налазе. Њима стварно ништа друго и не преостаје, него да се за савет обрате врачарима,

9. МАРТ 1991 — 9. МАРТ 1992.

ШТА СМО ИЗГУБИЛИ

Пише: Драгослав ГРУЈИЋ

Пре годину дана Слободан Милошевић и Социјалистичка странка победили су на изборима обећавајући да ће испунити жеље оних грађана који хоће да живе у миру, а не у националној мржњи, грађана који траже спокојну будућност за своју децу, уместо неизвесности и претњи братоубилачким ратом.

Сада када се навршава година од 9. марта 1991, када је више од сто хиљада људи на Тргу Слободе и Теразијама хтело да истином и демократијом спаси и препороди Србију и када су, због тога, били убијани, рањавани, премлаћивани, хапшени, видљиво је да се постојећи режим у Србији не може променити, већ се мора до темеља срушити.

Српски режим је владавина катастрофе, која нацију води у погибел, а чија опасна и погубна политика, вођена чврстом руком својеглавог и егоцентричног председника

ЗАХТЕВИ ОД 9. МАРТА 1991. ГОДИНЕ

Да Скупштина Србије као оснивач Телевизије Београд одмах донесе одлуку којом се забрањује Социјалистичкој партији Србије и Савезу комуниста — Покрету за Југославију да воде кадровску и програмску политику Телевизије Београд.

Да канали ТВ Београд буду надстраначки односно страначки тако што ће бити подељени свим политичким странкама сразмерно њиховој улози у политичком животу Србије.

Да Душан Митевић, Сергеј Шестаков, Иван Кривец, Предраг Витас и Славко Будихна безусловно данас поднесу оставке или буду смењени са својих дужности.

Да се Телевизија Београд писмено извини свим опозиционим странкама и организацијама за непоштовање закона о штампи у предизборној кампањи и да се та извињења емитују на свим дневницима Телевизије Београд. Да се Телевизија Београд писмено посебно извини Српском Покрету Обнове за увреде које је СПО-у упутио новинар Телевизије Београд Славко Будихна, када је на ТВ дневнику објавио да је наш Српски Покрет Обнове продужена рука Туђмана и хрватских усташа. Да се на ТВ Дневнику београдске телевизије прочита деманти Српског Покрета Обнове на тај коментар Славка Будихне и то обавезно данас најкасније до 16 часова.

Даље, захтевамо да Телевизија Београд директно преноси рад Скупштине Републике Србије.

Даље, да се забрани и спречи ометање рада телевизијским организацијама које сада не контролишу Социјалистичка партија Србије и СК-ПЈ. Да Студију Б и ЈУТЕЛ-у мора бити омогућено да своје емисије емитују и преко преносне мреже Телевизије Београд. Да власти у Србији гарантују да неће спречавати било кога да добије дозволу за отварање ТВ студија ако он испуњава услове прописане законом.

Да се без разматрања дисциплинских и радних грешака новинара од стране њихових независних Синдиката и Друштвава они не могу кажњавати и отпуштати са посла.

Услов за окончање демонстрације је и тај да представници Скупштине Србије данас писмено обавесте организаторе демонстрација да ће сви остали наши захтеви бити уврштени у дневни ред првог заседања Скупштине Србије.

Томе додајемо да због данашњег бруталног јуриша милиције на голоруки српски народ најкасније на првом заседању Народне Скупштине министар полиције поднесе оставку.

Ми смо и јуче апеловали на Председника Републике, а одговорио нам је да то решавамо у скупштини, као да о демантијима и оставкама омражених новинара одлучује Скупштина. Апеловали смо и на људску савест тих новинара да спрече крвопролиће.

Иза ових захтева стоје: СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ, НАРОДНА СЕЉАЧКА СТРАНКА, ДЕМОКРАТСКА СТРАНКА, ДЕМОКРАТСКИ ФОРУМ, НАРОДНА РАДИКАЛНА СТРАНКА, САВЕЗ РЕФОРМСКИХ СНАГА ЗА СРБИЈУ И ВОЈВОДИНУ, ЛИБЕРАЛНА СТРАНКА, СРПСКИ РОЈАЛИСТИЧКИ БЛОК, НАРОДНА СТРАНКА из Новог Сада, НОВА ДЕМОКРАТИЈА — ПОКРЕТ ЗА СРБИЈУ, СРПСКА ДЕМОКРАТСКА СТРАНКА ИЗ КНИНА ЗА ПОДРУЧЈЕ СРБИЈЕ.

Републике, једноставно не може да се користи гује.

Због скандалозног манипулисања јавношћу и због тежње власти да над медијима задржи гвоздену контролу, пре годину дана избиле су велике демонстрације и два човека су изгубила животе. Годину дана касније почиње, по свему судећи, фронтални судар демократске опозиције Србије са Милошевићевим режимом. Ту борбу је најавио Вук Драшковић одговарајући на питање докле нас је режим, од 9. марта прошле године до 9. марта ове године, довео?

„Нема више Југославије. Оба Балканска и Први светски рат смо изгубили. Све српске жртве у овом столећу садашњи српски режим учинио је узалудним и све наше победе претворио је у поразе.

Нема ни Србије. Режим хоће да јој инауче мртвачки покров Југославије.

А чега има у Србији које нема? Ничега, осим ТВ Бастиље, полит-кемесара у свим главним медијима, мржње, беде, обмана, општег пропадања. Србија је данас приватни посед јединог човека. Србија је европски гето, без иједног пријатеља. Србија нам је над понором и на умору“.

Шта ће донети 9. март. Смену режима? Ограничење апсолутне власти председника Републике? Национални програм? Нова крвопрелића? Војну хунту?

Дани који долазе ће показати да ли у онемоћалој Србији политичко било почиње да куца по европским узорцима и аршинима упркос и наспрот оријенталном стилу Милошевићевог президенцијализма и национал-социјализма. Да ли ћемо најзад почети да живимо достојанствено и усправног хода ући сопственим путем, или ћемо и даље остати сапети, слепи, глуви и тупи, попут бесловесне стоке, за све што нам се дешава?

Побуна 9. марта 1991. године има своје узроке у карактеру и природи владајућег

НЕЋЕ БИТИ МИРНЕ?

Потпредседник СПС-а, академик г. Милош Марковић није желео ништа да изјави са „Српску реч“ јер је то, како г. Марковић рече, недемократска новина.

Ипак, г. Марковић незванично рече да то сигурно неће бити мирне демонстрације...

Можда г. Марковић зна нешто више о предстојећим демонстрацијама и од самих организатора?

српског режима. Показало се да је то лични режим једног човека — председника који је несмењив, те дакле, практично неодговоран, а свемоћан. Најкраће — диктатор.

Зато је опозиција уверена да покретањем питања Милошевићеве одговорности може успети да изнуди сазивање Уставотворне скупштине, која би дефинисала државни суверенитет Србије, ограничила Милошевићеву власт и прекинула природну симбиозу цивилне републичке власти и федералног армијског апарата, који Милошевић полако али сигурно, претвара у своју преторијанску гарду спремну да брани актуелну власт до последње капи крви.

Инстинктом самодршца, осећајући опасност која стоји иза ових захтева, Милошевић је журно парирао тиме што је са својим идеолошким и политичким сабратором уговорио заједничку федерацију нудећи тако српском народу уместо Југославије двоглаву државу, са једним истим лицем. Према неким очекивањима, Милошевић ће ову своју иницијативу

ВЕСНА ПЕШИЋ (РЕФОРМИСТИ)

РАДИ НАС А НЕ РАДИ ЊИХ

Прошлогодишњи 9. март је најзначајнији по томе што је открио огромну енергију младе генерације, која је до тада била невидљива или само наслућивана. Но, та енергија се није политички артикулисала, није направљен један нови друштвени идентитет који би, из саме утробе друштва, започео нове процесе који би нас усмеравали ка будућности, новим вредностима и развијеном свету. До тачке преокрета, дакле, није дошло. Тај осећај пропуштене могућности довео је до велике фрустрације, летаргије и пасивности. Немоћ да се нови идентитет успостави и наметне такође је резултирао митологизовањем тог датума. Механизам да се пропуштене могућности и немоћ да се артикулише нов идентитет претворе у митове је наша негативна национална црта и зато сам против митологизованог Деветог марта. То треба да буде скуп грађана који имају стварну потребу да се окупе, а не да би задовољили своје нерезализоване снове и маштања. Што је било — било је. Ништа више није исто као пре годину дана.

Зато није потребно плашити власт, јер и самога себе владиш. Ако завлада страх, окупљање 9. марта би пропало. Није потребно ни помињати власт, сем колико је неопходно да се годишњица добро организује и обезбеди. Чисто техничка ствар, а не прворазредна релација с њима. То је дан младих и свих грађана који хоће да се искажу пред самим са собом, а не пред влашћу. То је шанса да се окренемо самим себи, да саберемо драматично искуство за ових годину дана и да видимо шта нам ваља чинити, не обзирајући се на ЊИХ. Ми све као да због њих чинимо, а то је дан за нас који хоћемо промене, хоћемо нови почетак. Морамо једном да кажемо да ћемо се од њих оградити, као да не постоје, тако што ћемо знати ко смо и како да планирамо и остварујемо оно што желимо. Другим речима, доста кукана на власт, покушајмо сами да нешто урадимо за себе. 9. март 1992. није онај од прошле године. И зато га подржавам, а не из ритуалних разлога и сећања на оно што је било.

искористити као адут за свој најављени наступ у Скупштини Србије (за 27. фебруар) и да, истовремено, пре свега, опозиционим посланицима у републичком парламенту понуди компромисно решење по коме ће уместо Уставотворне Скупштине бити сазвана Конституанта за стварање „нове заједничке државе“, оне коју су он и Булатовић већ уговорили. Такву могућност је пре неколико дана најавио главни пословодја владајуће странке Милош Марковић — Пилџа, рекавши да ће нова држава бити створена очас, на изборима у мају, и то од стране већ изабраних посланика. Овај маневар је вероватни сценарио којим СПС (осим што намерава да парира захтевима демократске опозиције за сазивање Уставотворне скупштине) мисли и да истовремено себе амнестира за последице досадашње катастрофалне политике.

Упоредо са овим политичким калкулацијама тече и жестока идеолошка пропаганда контраакција која се састоји у опробаној техници сатанизације опозиције и њених захтева. У ту сврсту су ангажоване кинице из телевизијског апарата.

Мила Штула је уместо коментара у ТВ Дневнику читала завереничку лектуру у којој су актери „пронемачка“ и „проамеричка струја“, а ради се по „сценарију немачког професора из института за специјалне услуге“, који је смислио „жртовање сировог СПО“. ТВ Нови Сад је у погон пустио Ратка Дмитровића који у свом новинарском цихаду оптужује опозицију за „грађански рат“ и за „подударност с Туђманом“. Из свих општинских одбора Социјалистичке странке саопштава се да је најављена акција поводом 9. марта „још један покушај опозиције да обори легалну власт“.

Социјалистичка елита власти заправо у својој пропагандној контраофанзиви показује да идеолошки није прекинула са пупчаном врпцом из времена када је једино она била законито дете власти и имала легитимно право да се међусобним чисткама и дворским ударима бори за власт, док је све остало било кажњиво завереничко дело велеиздајника.

Радећи по истом обрасцу, у одбрану Милошевића брзо су стале у партије исте идеолошке оријентације (као што је и владајућа): Секретаријат Новог комунистичког покрета тврди да опозиција користи „пучистички метод“ и да је одговорна за „изазивање крвопрелића“. Српска радикална странка саопштава да „сада није време за такве ломове каква је оставка председника Милошевића. Реч су добиле и крајње егзотичне политичке организације као што је Југословенски центар за духовни развој и образовање, из Београда и Новог Сада који тврди: „То су демонстрације оних који под плаштом цвећа и свећа желе са улице решавати ствари“. И сасвим педагошки поручује „организаторима уличне демократије, ако им је стало до мира и јединства међу српским и осталим народима, нека одустану од 9. марта, дана који носи разорну енергију таме“. Милошевић је послао своје људе у општине, како би створио медијску слику да је Србија уз њега. Поново су почели да стижу телеграми подршке „исправној политици вољеног вође“.

ДЕСА ТРЕВИСАН

(The Times)

РАДНИЦИ И СЕЉАЦИ НЕ СХВАТАЈУ

Прошле године, ситуација је била изванредна. Први пут се на једном месту окупило толико света и сви су били убеђени да ће се неко чудо десити. Демонстрације би сигурно прошле у миру да није дошло до тако бруталне репресије од стране власти, власти која је тада први пут насрнула на свој народ.

Све што је прошлог 9. марта опозиција захтевала није било добро осмишљено. Све је то била импровизација која је добро почела, а онда је пресечена. Неко је рекао: „Наши услови су испуњени и ми се сада разилазимо!“, што је бесмислица, јер се у том тренутку могло много више постићи.

За предстојећи 9. март не знам шта да очекујем, јер је листа захтева прилично конфузна. Ту има неких суштинских ствари, а онда се одједном губи на неким периферним стварима — као што су оставке.

Оно што треба да је суштина јесте ослобађање медија!

Добро је да се поново окупе људи да искажу протест, али ако се понови сценарио, ако сваки дође да одржи неки говор, онда ће то бити скуп без икаквог смисла, и боље је да се и не састају.

Нажалост Срби су сјајни импровизатори увек били, а врло лоши организатори... Надам се да ће то овог пута бити мало више осмишљено, јер је сигурно да ће овога пута режим избећи грешку коју је направио прошле године, и сигурно ће рећи: Ми смо довољно јаки, они нам ништа не могу, ми ћемо и даље владати, а они ће само демонстрирати.

Једино улица организована на начин на који је господин Милошевић организовао улицу има шансе да сруши ову власт!

Познато је да су Срби увек гласали за власт, они се плаше промена мислићи да ће све бити много, много горе... Радници који месецима не примају плате и сељаци који једва преживљавају — потпуно су незаинтересовани. Не видим да сељаци или радници потписују ову петицију за оставке...

Праве ствари које опозиција мора да фокусира јесу — корупција овог режима, помањкање слободе, чињеница да имате председника који води некакову своју политику у затвореним круговима, у којима народ не може да учествује, унутрашњи економски проблеми и спољна политика... Овде нико не прича о економији, а сви би хтели Европу, висок стандард итд.

Опозиција се мора спрјати овим средствима и она мора бити јасна, а не као до сада: мало је за рат, па мало није, јесте за промене граница, па онда није...

НЕБОЈША ПОПОВ (УЈДИ)

НЕ БОЈАТИ СЕ УНАПРЕД

За разлику од ранијег јавног изражавања незадовољства грађана, посебно младих људи, девети март је донео извесне резултате, које ранији протести нису донели. Да поменем само протест из 1954. године, који је угушен силом и у крви са великим казнама и прогонима, слично као и '68, која се такође завршила дуготрајним робијама појединаца и дуготрајном репресијом према младим људима и према критичком и слободоумном мишљењу.

Овога пута су барем пуштени из затвора они који су били похапшени после силних притисака а барем привидно, смењен је министар унутрашњих послова и неколицина људи на телевизији. А иначе, суштински, не само да се ништа није изменило од онога што су захтевали млади људи на Теразијама и читава опозиција на тргу Републике, него су околности далеко горе. Последњих месеци је појачана цензура и режимска контрола радија који је протеклих месеци био релативно слободан. Сада је и тај простор блокиран. Телевизија је такође под строгим надзором и наставља медијски рат не само споља него и унутар Србије, посебно према појединим деловима опозиције. То исто чини и најтиражнија штампа.

Рат још није окончан. Претња пучем, која је тада била латентна да би се отворено исказала у ноћи између девог и десетог, не само да није отклоњена, него је можда и повећана. Социјалне прилике су далеко горе, многи су доведени до руба глади и сиромаштва, много људи је страдало у рату, било да су погинули, било да су инвалиди, или расељена лица.

У таквим околностима оспоравати људима право на протест нема икаквог разумног основа. Звучи као цинизам врхунског реда упозорење од стране оних који су нас дотле довели да би протест против последица једне рђаве политике био узрок метежу и новим невољама. Дакле, ван спора је, по мом уверењу, легитимно право грађана на отпор једној неразумној политици, легалан је захтев да сви који ту политику воде положе рачун и носе косеквенце, укључув и оставке, или смењивање или опозив, па до тога, и то је кључна ствар, да се пронађе излаз из садашњег стања. Ја га не видим друкчије него кроз солидан споразум барем једног значајног дела демократске опозиције у Србији о стратегији измене режима, бар разумним људима на власти, да се формира округли сто власти и опозиције и пронађе излаз из садашњег стања.

Слично као и на глобалном плану у земљи у којој живимо, (склопљено је као што знамо примирје али мир још није осигуран) и ове мирне демонстрације, као што су најављене, могу проћи без озбиљнијих сукоба. Али, уколико режим не покаже вољу за преговорима и округлим столом, преко којег се иде у измену режима, већ се супроставља силом, или покушава да подвалом разбије опозицију, онда није искључено да не само од стране режима него и његових сателитских група, које су под његовом јавном или тајном контролом, буду изазвани озбиљнији сукоби и направљена већа несрећа, као што није искључено да групе милитаната у свом очајању такође изазову неке неприлике. Могуће је да букне неки оштрији сукоб, али не треба се плашити, јер страх од тога, уколико буде главно осећање, а не нада да се ствари могу изменити, чине живот још теже подношљивим и још више обезвређеним и због тога је крајње опасно и по живот нездраво развишиљати само о рђавим последицама једног у основи племенитог, легитимног и легалног јавног понашања незадовољних грађана.

НИКОЛА ВИТОРОВИЋ

(WIS NEWS)

ЗАХТЕВИ ПО МЕРИ ВЛАСТИ

Деветомартовске демонстрације биле су за мене велико изненађење, почев од бројности демонстраната, па до интервенције полиције. Био је то почетак националне драме, драме која још увек траје.

Мислим да ће овога пута демонстрације бити мирне.

Захтеви које је Драшковић формулисао су управо онакви каквим их квалификује владајућа партија.

Они су израз незадовољства опозиције садашњим стањем и садашњим поретком ствари.

Масовност предстојећих демонстрација зависиће од тога како људи процене свој лични положај (лични и породични мир, стабилност земље и економије, свој стандард).

Узевши у обзир шта се за ових година дана догодило, логично би било да на овим демонстрацијама буде бар исти број људи који је био и прошле године, што би обезбедило потпуну успешност демонстрација.

МАЈКЛ МОНТГОМЕРИ

(DAILY TELEGRAPH)

ЉУДИ ВИШЕ НИСУ НАИВНИ

Не верујем да ће бити као прошле године, не верујем да ћемо овога пута видети тенкове на улици.

Прошле године владала је велика еуфорија, нарочито за време студентских демонстрација, а месец дана касније све је некако спласнуло... Људи су схватили да се не вреди борити ако не постоји конкретан циљ.

Комунизам у Србији је, наводно, пао, пала је идеја, али стари систем, посебно „стари“ људи — нису пали.

Не верујем да ће они пасти ни овог 9. марта, јер људи још увек подржавају владајућу странку. Народ страхује од промена, јер мисли да је то опасна ствар и мисли да ће, уколико дође о радикалних промена, ситуација бити много гора. Ја не верујем у то.

Овај систем и ови људи пашће када Србија доживи тотални економски колапс и када радници буду изашли на улице, а не студенти и незапослени.

Прошле године људи су били много наивни, насели су на провокацију полиције, која је изазвала сукоб, и ја искрено верујем да се то овај пут неће десити, и да више нико није наиван као што је био прошле године.

ДРУШТВО И ПОЛИТИКА

ДРАГАН ВЕСЕЛИНОВ (НАРОДНА СЕЉАЧКА СТРАНКА)

ТРАЖИМО САМО ОНО ШТО НАМ ПРИПАДА

Од прошлог деветог марта до данас да се уочи да су се информационе слободе умањиле, информациони притисак и ембарго на информациону слободу је још већи него што је био 9. марта. Отуда је он тада био оправдан, а данас још више. Телевизија је вештија него што је онда била, није толико груба, али је далеко опаснија, јер је у међувремену научила да личности не сме директно нападати, али да сме некажњено производити дух мржње, освете, сукоба и неодговорности за јавну реч.

У међувремену, од оног деветог марта до овог, на којем идемо, догодило се страхан братоубилачки рат за територије, који се не може ничим оправдати. Овај рат је страхан морални пораз за идеју Југославије, за саму Србију, сенка је на део опозиције, али она за њега не сноси оперативну одговорност, јер за то одговорност сноси режим, који је имао стварну власт.

Ми морамо изаћи деветог марта. Но, ми излазимо не због тога да би учинили оно исто што чини режим, а то је да силом нагонимо људе да мисле као ми и да узимамо оно што није наше. Ми ћемо изаћи деветог марта да бисмо нагласили комеморативну оправданост овога скупа, јер се желимо сетити својих политичких захтева, али и жртава које су због тога пале, желимо се сетити и свих жртава које су пале у овом рату, који се могао спречити и који смо ми желели да спречимо. Треба изаћи деветог марта да би се истакла бар два захтева властима, од којих би један могао бити да Слободан Милошевић поднесе оставку. Не зато што вреди веровати да ће он то и учинити, не треба појачавати акцију због тога, већ он истину сноси личну одговорност за овај страшни рат, за пролапање Србије, за њену међународну изолацију и гађење света нама.

Треба изаћи 9. марта да би се показала величина опозиције. Она излази на Трг јер јој се не дозвољава да представи себе онаквом каква истину јесте.

Треба да покаже своју величину, да охрабри људе, да их уједињује, нека подстиче Београд да нам се придружи, али не ради силе већ с нагласком да Србија није онаква каквом је приказује телевизијски дневник број два.

Ми нећемо силом освајати власт, јер немамо заједничких решења, чак и ако би се неко међу нама усудио да предложи тако нешто, шта ћемо сутрадан да чинимо заједно. Ми смо ипак различите партије. Али смо уједињени у општим жељама да учинимо режими одговорним за ову политику а посебно председника Републике. Тражићемо на београдским улицама наше телефонске жице, наш ТВ канал, наше новине, и свима који мисле да нас вреди саслушати, да им у сат, сат и по кажемо шта у протеклој години мислимо. Ми смо то дужни грађанима Србије, скоро половина гласача који су изашли децембра 1990. године нама су дали поверење. Морамо узвратити на њихово право да од нас чују шта мислимо о савременој ситуацији.

МИЛАН МЛАДЕНОВИЋ (ПРЕДСЕДНИК
КОНЗЕРВАТИВНЕ СТРАНКЕ)

9. МАРТ ПРОПУСТИТИ

И прошле године, као и ове, режим је у 9. марту нашао свој рачун. Опасност је зато ове године далеко већа, јер ће прави инспиратори демонстрација упасти у замку коју режим спрема. Организатори демонстрација постаће одговорни за учвршћивање те власти која очито жели да искористи догађај и суспендује политичке слободе, окривив опозиционе странке и искрене родољубе којима је комунизам дозлогрдио за немире и погроме које ће сам режим организовати не би ли такав догађај узео као алиби за недемократске мере и репресалије које су у већој мери прошле године изостале, али ове године неће.

Конзервативна странка сматра да је непромишљено упадати у ту замку и узимати баш 9. март као повод и дан у ком треба да се догоди дефинитиван обрачун и дефинитивно сиретање пажње на неопходност одласка комунизма и посткомунизма, јер је таквом годишњицом неуспеха савргавања власти подиртана идеја једног новог неуспеха, упадањем у исто коло у које је опозиција упала и прошле године неуспевши да оствари циљ.

Ове године се морају циљеви радикализовати. Нема сврхе тражити оставку једног безначајног Чукића, који је замењен једнако безначајним шрафом, па је сада цинично и изазивачки поново враћен да би се опет вршило окупљање опозиције око очито погрешних циљева, а ми при том имамо безбројне сегменте друштва који грцају у незадовољству и који су природни савезници опозиције у савргавању режима опозиција ништа озбиљно није урадила да мобилише те слојеве незадовољних, него напротив, из њих се регрутују противници опозиције и подржаваоци режима. Са том масом се манипулише и она се убације у добро разрађени болшевички маневар са злоупотребом најелементарнијих људских осећања.

Сматрам да опозиција погрешно везује велика очекивања за 9. март, јер га, по нашем мишљењу, треба пропустити. Не треба да наглашавамо колико ћу сам лично учествовати у том догађају уколико се ипак деси. Без обзира што сматрамо да то није рационално, не можемо изостати онда када се врши мобилизација за уклањање комунизма.

ХЕЛЕН ДЕСПИЋ

(AFP)

МЕДИЈИ ГЛАВНИ

То је један од најбитнијих догађаја у животу Србије, јер се први пут показало да је могуће мобилисати велики број људи, за грађанске а не националистичке теме.

То су прве демонстрације које су тангирале власт и господина Милошевића, јер је тражена демократизација друштвеног живота.

9. март био је заправо, почетак рата у Југославији, јер је господину Милошевићу то био једини начин да задржи власт.

Годину дана после, народ је на истом месту где је био, само је много исцрпљенији. Уморан је од национализма и рата и сада тражи грађанске слободе и прве информације.

Оно што је прошле године виђено на улицама Београда, сва сила полиције и тенкова ЈНА — понижавајуће је за човека.

Рационално размишљајући, не очекујем да ће ова власт два пута на исти начин погрешити, не верујем да ће ове године употребити силу.

Опозиција овога пута треба да се усредсреди на ослобађање медија, јер је то кључно питање и сада, годину дана после.

ФЛОРЕНС ХАРТМАН

(Le Mond)

СВЕТ ОЧЕКУЈЕ

Прошлогодишње демонстрације окупиле су пуно људи, без обзира што је полиција затворила град. Не верујем да ће српска власт овога пута употребити силу, јер ће то изазвати контраефекат у јавности, то ће свет осудити, а то је у овом тренутку најмање потребно овом режиму.

Очи стране јавности 9. марта биће уперене ка Београду и они ништа неће смети да учине.

Постоји могућност да ће власт прибећи перфиднијем начину за прављење хаоса и да ће убацили провокаторе у редове демонстраната. То је разлог да су предстојеће демонстрације велики изазов за организаторе. Организатори морају бити спремни да ће власти покушати да наместе игру којом ће доказати оно што су прошле године тврдили: да су демонстранти рушитељи града, хулигани, разбијачи свега постојећег...

Прошлогодишње демонстрације биле су антикомунистичке, а овог пута ће то бити демонстрације незадовољника, грађанске демонстрације, и зато мислим да ће овога пута бити много успешније. И свет очекује да ће ускоро доћи до великих промена...

ЈАСИН РАВАЈДИ

(KUNA)

МИРНО

Не могу да окарактеришем прошлогодишње демонстрације, јер нисам пратио цео њихов ток. Чињеница је да је било разбијања, да је било мртавих и доста немилих сцена, које су, у најмању руку — жалосне. Ко је за све то крив — ја не знам.

Право сваког човека је да демократски изрази своје мишљење преко јавних манифестација, које су легални вид политичке борбе, али рушење, разбијање и убијање — нису дозвољени.

Што се предстојећих демонстрација тиче, господин Драшковић је обећао да ће то бити мирне демонстрације, и ја то поздрављам...

ДУШАН ПИЛИЋ

(LA REPUBLICA)

ПРОТИВ СИЛЕ

9. март је својеврсна новост у Југославији, поготово у Београду. То је био израз демократске воље једног народа, а невоља је била што је све то пропраћено људским жртвама, рушењем центра града, што није цивилизацијски.

Демонстрирати против власти уклапа се у демократски поглед на свет и у свим демократским земљама то је нормалан чин.

Демонстрације је тешко предвидети и организатори их врло ретко могу до краја држати под својом контролом. Органи реда прошле године су врло неорганизовано, неспособно и непрофесионално „чували мир“. Не верујем да ће га овог пута чувати на исти начин...

Што се тенкова ЈНА тиче, за то не постоји објашњење, ни оправдање. Ићи тенковима на сопствени народ, то је неприхватљиво!

Што се предстојећег 9. марта тиче, мислим да су и једни и други мало паметнији, да до сукоба неће доћи, али у сваком случају у бољем положају су они који ће демонстрирати.

Власт у Србији је доживела читав низ пораза, а опозиционе странке су на њиховим поразима знатно напредовале. Опозиција добија све више простора и зато мислим да ће демонстрације овога пута бити успешније, јер имају конкретан циљ: обарање власти. Ипак, не би било демократски да то ураде силом!

ЈАНКО ДУЧИЋ (НАРОДНА РАДИКАЛНА СТРАНКА)

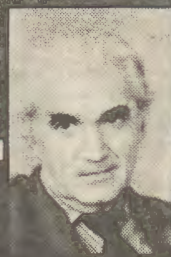
ЈОШ РАДИКАЛНИЈЕ

Ништа од захтева из прошлог деветог марта, које је опозиција истакла, није испуњено од стране господина Милошевића и владајуће партије сем што је господин Митевић морао да поднесе оставку. Његовим смењивањем у средствима информисања се ништа није променило. Средства су затворена, нема демократског обавештавања грађана Србије и чини нам се да је информативна блокада још већа него пре прошлих деветомартовских протеста.

Захваљујући рату који се данас води, владајућа странка на челу са господином Милошевићем, још је на својим функцијама. Да нема тог рата и ове ситуације у Крајинама, Славонији, западном Срему и Барањи давно би они морали да оду. Значи, ми смо у далеко неповољнијој и горуј ситуацији него што смо били прошлог деветог марта. Народна радикална странка је још 19. јануара 1991. године у свом обраћању јавности рекла да се морају транзити нови избори за уставотворну скупштину и да се мора доносити нови устав. Те захтеве подржавамо и сада и њима треба прикључити захтев за оставком председника Милошевића због политичког неуспеха.

Наша странка сматра да деветомартовски захтеви од прошле године нису били довољно радикални и уколико дође до протеста ове године Народна радикална странка ће захтевати да они буду далеко оштрији. Убеђен сам да ће ове демонстрације бити и мирне и достојанствене, али и оштре у захтевима владајућој странци.

ШТА СМО

НИКОЛА МИЛОШЕВИЋ (СРПСКИ ЛИБЕРАЛИ)

НИШТА НИСУ ИСПУНИЛИ

Одговор на питање које сте поставили претпоставља, најпре, неку врсту политичког биланса оног претходног деветог марта, или прецизније, судбину захтева што их је опозиција том приликом поставила.

Кратко, једноставно и, на жалост, тачно речено, ни један кључни захтев опозиције није отада испуњен, чак ни делимично. Српски властодршци су, додуше, уклонили две озбиљно компромитоване фигуре домаће политичке сцене, једну телевизијску, другу полицијску, али ништа битно нису изменили у ова два „ресора“ од фундаменталног значаја за политички монопол владајуће странке. И друг Бјелетић и друг Соколовић подједнако верно служе српском бољшевичком режиму, тако да су основне полуге власти — телевизија и полиција — и даље под стриктним контролом председника Републике, који практично све konce држи у својим рукама.

Ако се у овој битној ствари сложимо, онда мислим да не би требало да буде никаквих недоумица око изласка на Трг слободе следећег деветог марта. Протекла година је показала, више него очигледно, да се постојећи режим у Србији не може мењати у оквиру институција тог истог режима. Зар још увек неког треба уверавати да опозициони посланици у садашњој Скупштини нису у стању да у било ком погледу утичу на огромну већину комунистичких посланика у скупштини која се, уосталом, у овом тако драматичном часу новије српске историје уопште не састаје — а и зашто би се састајала када се све одлуке доносе у кабинету председника Републике.

Логично је онда очекивати да се демонстрације и следећег деветог марта одрже и да се на њима затражи да комунисти коначно испуне захтеве већ увелико постављене, а пре свега укидање монопола владајуће странке над средствима за информисање, полицијским и војним снагама и државном благајном, после чега би једна прелазна, изванстраначка влада припремила изборе за уставотворну скупштину, која би укинула садашњи цезаристички председнички облик власти, смишљен зато да се на српском републиканском престолу устоличи човек чија се оставка ових дана с разлогом захтева.

Предстојећег деветог марта, требало би и, свакако, захтевати и да се отилоне све препреке које стоје на путу повратка у земљу принца Александра и његове краљевске куће.

Разуме се да демонстрације треба да буду мирне. Демонстрације су, уосталом, сасвим нормална појава у свим демократским режимима у којима ниним није ни на крај памети да их изједначава са оружаном побуном, као што се то у званичним средствима информисања чини.

Пише: Драгослав Грујић

Деветомартовске демонстрације (1991. године) су сазване у знак протеста против медијске блокаде и апсолутног монопола СПС-а над средствима масовног општења. Али већ на самом Тргу слободе, у току демонстрација, ти захтеви су пре-расли свој непосредан повод и учесници демонстрација су поставили питање одговорности за бруталан дивљачки насртај оружане снага поретка на голоруки народ.

Непосредан повод и основни захтев митинга од 9. марта 1991. године, био је „да се Телевизија Београд писмено измине свим опозиционим странкама и организацијама за непоштовање закона о штампи у предизборној кампањи и да се та извињења емитују на свим дневницима Телевизије Београд. Да се Телевизија Београд писмено посебно извини Српском покрету обнове за увреде које је СПО-у упутио новинар Телевизије Београд Славко Будихна, када је на ТВ дневнику објавио да је наш Српски покрет обнове продужена рука Туђмана и хрватских усташа. Да се

СВЕТЛАНА БРКИЋ (НОВА ДЕМОКРАТИЈА — ПОКРЕТ ЗА СРБИЈУ,

МИСЛИТИ СВОЈОМ ГЛАВОМ

Расплет политичке ситуације у Србији након догађаја од 9-13. марта прошле године до данас јасно је указао на ограничено и погубно схватање појмова демократије, вишестраначког система, парламентарног живота, права и слободе грађана од стране владајуће партије и њеног апарата власти.

Највећу одговорност за укупни политички и економски крах у Србији носе они који власт имају. Нова демократија није странка која подржава насиље као инструмент борбе за власт нити жели учешће у њој мимо демократских избора, али доследно од свог настанка подржава свим демократским средствима борбу за слободу јавног информисања, политичког деловања и права грађана. У духу слогана Нове демократије „Мислите својом главом — ви одлучујете“ сваки наш члан учествује у овој оправданој борби према својим могућностима и сопственој одлуци.

ДОБИЛИ

на ТВ дневнику београдске телевизије прочита деманти Српског покрета обнове на тај коментар Славка Будихне.

Оно што је почело као протест против уређивачког терора телевизијских моћника и носиоца монопола над информисањем јавности покренуло се у протест и захтев за рушењем самог камен-темељца режима. Још у току демонстрација истакнут је захтев да буде срушен један од бедема поретка-тражењем оставке министра полиције персонификована је одговорност режима за смрт двојице људи, за рањавање више десетина, за самовољни улични линч и хапшење стотине демонстраната и за велику материјалну штету.

Као одговор на захтев да Скупштина Србије као оснивач Телевизије Београд одмах донесе одлуку којом се забрањује Социјалистичкој партији Србије и Савезу комуниста — Покрету за Југославију да воде кадровску и програмску политику, информисање Телевизије Београд поверено је експертима за специјални рат, под чије ноге су бачене суверене норме новинарства. Уместо истраживања и саопштавања истине, новинари су добили задатак да хушкају на рат, деградирани су на псе-хајкаче који лавежом шире мржњу и етикетају за одстрел — политичке противнике. Медији су уместо да буду очи и уши јавности, постали моћно оружје индоктринације, хомогенизације и средство репресије, моћније и неодговорније од полиције.

Недавно је за недељник „Време“ новинар **Михајло Ковач** рекао да „најважнију улогу имају контролисани медији који личе на огледало које мора рећи ко је најлепши на свету. Ако не каже оно што се „СПС-краљџици“ свиђа, разбија се огледало, смењују се и јуре новинари и уредници и доводе други. За разлику од раније релативно рафиниране технике манипулације сада је на делу примитивна доминација. У контролисаним медијима влада дух информативне касарне. То се, каже он,

изнутра не може изменити, већ само у оквиру темељних друштвених промена.“

Зато је Српски покрет обнове тражио да се оснивачка права, а пре свега кадровска и програмска политика телевизије врате Скупштини Србије (та права је имао под старим режимом), констатујући и да је „уређивачком политиком новинарска хунта — именована августа 1991. године — угушила глас опозиције, ширећи преко својих медија страх, неизвесност и лудило, уз помпезне промоције челника СПС на трибинама широм Србије“.

Демократска странка почетком лета организује серије протеста против униформности штампе. Почело је код Теразијске чесме, где се окупило око 1500 људи да прави алтернативни ТВ Дневник. Тада је Михајло Ковач, народни посланик рекао да је српска влада погазила свој сопствени закон. Циљ организатора је био да се протест прошири по свим српским градовима. Упорне акције тог типа уродиле су плодом у неким земљама Источне Европе, код нас су завршиле јуришом профашистички настројених хулигана на мирне грађане и серија протеста за укидање монопола у медијима се завршила неуспехом.

Зато се поново један од захтева предстојећег митинга односи на „ослобађање ТВ Бастиље“, тражи се да уредници државне телевизије и радија у Београду и Новом Саду и новинских кућа, „Политике“, „Политике експрес“ и „Новости“ поднесу оставке.

Привидно је удовољено захтеву да **Душан Митевић, Сергеј Шестаков, Иван Кривец, Предраг Витас и Славко Будихна** безусловно поднесу оставке. Људи су скинути, али улоге су остале. Уместо ове четворице доведен је одред проверених кадрова, што је током лета довело до изненадних смена и оставки на ТВ Београд и на Радио Београду. Новинари са телевизије кажу да након по-

вратка са годишњег одмора у редакцијама нису могли да препознају већину новодошћих.

Исти рецепт је потом употребљен и приликом постављања новог руководства на Телевизији Београд и у Радио Београду. Владним декретом именовали су: др **Војислав Миховић**, доктор за специјални рат (а последњи председник одумрлог ССРНЈ) и **Момир Бркић**, шеф изборног Штаба Социјалистичке партије и доведени су на власт у Радио Београд; **Доброслав Бјелетић**, бивши извршни секретар Савеза комуниста Србије у време устоличења Милошевића, постао је директор телевизије; ратни пропагандиста и врховни командант телевизијских „книнџи“ **Крсте Бијелић** добио је улогу главног и одговорног уредника.

Како је једногодишње искуство показало, директан телевизијски пренос седница Скупштине показало се разорним за актуелну власт. Тај захтев који је усвојен демаскирао је тајну власт и показао нам да нашу судбину кроје људи које тешко можемо да разликујемо од сеоских луда и вашарских забављача.

Од захтева да се омогући слободан рад алтернативних телевизијских и радио станица није остао ни камен на камену. Не само да није обезбеђено емитовање њихових емисија преко преносне мреже Телевизије Београд, већ су неке од тих (ЈУТЕЛ, на пример) укинуте.

Синдикална заштита новинара је и даље непостојећа и немоћна да спречи терор свемоћних кадровика који харају по државној телевизији и у водећим дневним листовима. Чланови Независног новинарског синдиката су шиканирани и јавно омаловажавани. Њихов синдикат се још увек не признаје за равноправног партнера, а „преговара“ се са послушницима руководства.

ЗАХТЕВИ ОД 9. МАРТА 1992. ГОДИНЕ

1. Да Скупштина Србије прогласи независну Србију са свим традиционалним државним одличјима од пре 1918. године, укључив ту трвено-ствено српску војску.
2. Да Скупштина Србије прогласи специјални указ о повраћају имовине и држављанства краљевској породици Карађорђевић и позове крунског принца Александра Карађорђевића да се врати у Отаџбину, у краљевски двор на Дедињу.
3. Да председник Републике, председник Владе и сви министри поднесу оставке.
4. Да парламентарне странке формирају Привремену Владу, у којој би СПС министри држали не више од 45 одсто ресора, јер је владајућа странка на протеклим изборима добила 45 одсто гласова.
5. Да се распишу избори за Уставотворну скупштину.
6. Да би избори били демократски, од комунистичких полит-комесара ослободити ТВ-Бастиљу, Радио Београд и новинске куће. То подразумева, пре свега, хитну оставку свих челних људи у ТВ Београд и ТВ Нови Сад, у Радио Београду, као и оставке главних уредника „Политике“, „Политичке експрес“ и „Вечерњих новости“.

СРБИ

ВУК ДРАШКОВИЋ, ПРЕДСЕДНИК СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ

Разговарао: Стево БАТИЋ

Господине Драшковићу, Ваш недавни боравак у САД показао је барем две ствари: да је, у вези са америчком политиком на Балкану, Српски покрет обнове саговорник са којим се најозбиљније рачуна и, друго, да српска власт, оваква каква јесте, за ту исту политику представља главну сметњу у развезивању балканског чвора. Како је онда могуће да српска власт, заправо, буде задовољна понашањем и ставовима САД у вези са југословенском кризом?

Ја не знам због чега би српска власт могла да буде задовољна односом САД према њој. Чињеница је да власт, заправо, замишљањем сопственог „задовољства“ и некакве америчке подршке, по ко зна који пут већ баца прашину у очи и себи и народу. Однос САД према југословенској кризи је нешто сасвим друго. Могу одговорно да кажем да је америка политичка апсолутно непогрешиво фиксирала главне кривце југословенске агоније, а то су тоталитарни режими у Загреб у и Београду. Амерички је став да снаге Уједињених нација треба да обезбеде мирно решавање југословенске кризе и да се одмах призна свих шест југословенских република као суверених држава, али и да нема говора о верификовању насилне промене унутрашњих граница.

Ја сам свуда говорио да нико не бежи ни-ти је побегао од Србије, њене културе и њеног народа, него да, заправо, сви беже од српског режима. То нисам ни морао истицати, јер су то у Америци и без мене добро знали. План који сам ја у име СПО износио, „4+2“, чврста асоцијација Црне Горе, Србије, Македоније и Босне и Херцеговине, којој би се у каснијој фази придружиле Хрватска и Словенија са нешто лабавијим везама, свуда је приман са великим занимањем и саслушан са великом пажњом. Јасно је, међутим, да од ове асоцијације „четворице“ неће бити ништа све док не дође до промене режима у Београду а из разлога које сам поменуо. Јер, ни Босна и Херцеговина ни Македонија не зазиру од веза и интеграције са Србијом, него до садашњег српског режима.

СТУПИЦА ЈЕ НАША

Јавна је „међународна“ тајна да, поред захтева за независношћу и сувереношћу бивших југословенских република, Америка, исто тако, тражи да се „питање Косова“ реши на ИСТИ НАЧИН као и питање српских крајина, што за Србију па и њену

СУ ФАТАЛИСТИ

Поводом најављених мирних демонстрација 9. марта, Вук Драшковић објашњава зашто је тај датум немогуће прескочити, зашто се власт толико препала, зашто јој никако не одговара да се све заврши мирно, онако како је организатор замислио, зашто се на силу одговара свећмама и цвећем, зашто ће све опет бити другачије него пре... другим речима, зашто 9. март мора да буде сваки дан

власт може да буде објективно неприхватљиво!

Нешто слично речено је у саопштењу Стејт департмента поводом посете Америци г. Јовића. Од Србије је, наиме, тражено да сва права, која Србија тражи за Србе изван Србије, обезбеди несрбима у самој Србији.

У вези с тим питањем ми смо у прилично тешкој ситуацији. Док је постојала Југославија, ми смо могли да пред светом истичемо чињеницу да су Срби на целој територији Југославије НАРОД, а да су Албанци НАЦИОНАЛНА МАЊИНА, јер имају „резервну“ државу. Међутим, оног момента кад је одашња „памет“ улетела у авантуру разбијања Југославије, довела је српски народ у ситуацију да буде заиста национална мањина и у Словенији и у Хрватској и у Македонији. Дакле, ми смо свету сами дали основ за изједначавање статуса Срба у Хрватској, на пример, са статусом Шиптара на Косову. Како ћемо из тога да изађемо не знам, али нема сумње да је то скривила и да нас је у такву ступицу увела српска политика.

Сви озбиљнији светски коментатори, па и амерички, сагласни су у тврђама да је балкански дублет Милошевић — Туђман са „стратешког становишта“ — везана трговина. Ако одлазе — морају отићи обојица истовремено, ако остане један — мора остати и онај други. Није ли се тако досадашња теорија о светској „равнотежи страха“ у целини преместила на Балкан? С обзиром да таква филозофија у конкретном случају одговара г. Милошевићу, неће ли истовремено до даљњег, а можда и за веома дуго време, пролонгирати коначну демократизацију политичке сцене у самој Србији?

Мислим да у нашим условима није на сцени филозофија „равнотеже страха“, јер равнотежа тоталитаризма и лудила не води никуд. Свакоме је јасно да ће проблеми овде почети да се решавају када у Србији буде успостављен један демократски режим, када победе начела европске и америчке демократије, што ничим није нити везано нити условљено победом истих начела и у Хрватској. Нико паметан на српској страни на томе ни не треба да инсистира. Напротив, са становишта националног интереса боље би било да ми имамо такав демократски режим, иза кога ће стати демократски свет, а да га Хрвати у том тренутку немају, па нека се они нађу у ситуацији гета. Међутим, и поред свега, има истине у тврдњи да српски и хрватски режим један другом „дувају у једра“, без обзира на чињеницу да је Хрватска иступила из Југославије.

У америчким новинама могло се прочитати да су „пред Вама“ критиковане неке

српске опозиционе странке због „очекиваног а недовољног учинка“ у борби за демократскију Србију. Да ли је то истина?

Ни у једној институцији коју смо посетили нико није правио такве лествице учинка међу политичким странкама у Србији. Свугде је одавано признање Српском покрету обнове за борбу коју ова странка уз велике ризике води. Американцима је јасно да је СПО централна и најјача српска опозициона странка, али су, заиста и напротив, увек истицали и Демократску странку и Српске реформисте и Народну свљачку странку и Српску либералну странку, изражавајући жељу за што чвршћом сарадњом ових странака, које и по њима представљају једину демократску алтернативу. Исто тако, Американцима је потпуно јасно које су странке на српској политичкој сцени или сасвим слабе или формиране искључиво по налогу и уз помоћ режима са задатком да разбијају овај демократски центар српске опозиције.

НИСМО ЗА „ИЛИ-ИЛИ“

Господине Драшковићу, Ванредни Сабор СПО заказан за 7. и 8. март напрасно је одгођен. Зашто?

Ми смо били закупили велику дворану Сава центра, али нам је накнадно речено да је сала заузета. Ниједна друга сала у Београду није нам одговарала с обзиром на велики број делегата. Ето, и тај баналан случај показује у каквом се јадном положају налази демократија у Србији. Ја сам и у САД скретао пажњу својим саговорницима да је Србија само формално вишестраначка држава, а да је у суштини Србија једнопартијске власти, једнопартијског парламента, једнопартијске памети. Ми још немамо ни закон о политичким странкама, а власт упорно избегава да га донесе. Немамо ни закон о финансирању политичких странака, па су странке у Србији у улози просјака. Ми морамо, дакле, чак и за дворану да просјачимо. То можда понајбоље говори о карактеру власти. А она дворана у Сава центру ће 7. и 8. марта вероватно бити празна, ако је не „попуне“ након овог разговора.

Који су основни разлози за сазивање највишег политичког тела СПО свега годину ипо дана након његовог последњег заседања? Да ли разлози леже у Странци или изван ње?

Ванредни сабор су, наравно, узроковале ванредне околности. А шта је ванредније од чињенице да смо у међувремену имали један рат, да је толико људи без потребе погинуло, да смо добили толико инвалида, да је више

од двеста хиљада српских омладинаца побегло из Србије на све стране света, од Штокхолма до Јужне Африке, од Аустралије до Америке, да је коначно разбијена држава у којој смо живели кад је СПО формиран и кад је одржан први, редовни Сабор СПО. Ми желимо да делегатима поднесемо рачун за оно што смо као руководство Странке чинили у таквим ванредним околностима, а на делегатима је да нам дају или ускрете подршку за такав рад. Иако смо у тим ванредним ситуацијама консултовали наше одборе ипак је Сабор, као највиши политички орган Странке, тај који ће дати коначан суд.

Очекујете ли да Сабор верификује оно што сте у међувремену урадили?

Ако бих рекао да очекујем онда бих прејудицирао, а ако бих рекао да не очекујем био бих крајње неискрен.

Да ли и даље тврдите да је све што нам се у међувремену догодило могло да се избегне да је Србија прихватила Програм СПО као владајући. Можете ли да садашње стање у Србији укратко анализирате са становишта још увек важећег Програма СПО?

Све се у овој земљи десило онако како смо тврдили да ће се десити. Предвидели смо да ће у случају изборног резултата какав је био доћи до распада земље, чак до рата, до међународне изолације Србије, до општег понирања и пропадања. Убеђен сам да свега тога не би било да је СПО био у ситуацији да води српски државни, демократски и национални брод. Ми смо у Програму полазили од широке лезе различитих, искључиво мирнодопских избора, од федерације, преко асиметричне федерације, чврсте конфедерације, лабаве конфедерације, до савеза суверених држава. При свему томе смо инсистирали на регионализацији и кантонизацији. Били смо, дакле, страна која је имала одговор на сваки захтев западних република, нисмо за своју мудрост прогласили принцип „федерација нашег типа или смрт“. Знали смо да би таква политика завршила управо смрћу, баш као што је завршила и ова. Нисмо били у прилици да водимо српски брод и десило се што се десило.

КОЊ ПОБЕГАО

Српском покрету обнове и Вама лично ставља се „на душу“, пре свега, промена става, о западним српским границама, односно о државним границама „свих Срба у једној држави“. Све док такав „промењени“ став и сама није прихватила, српска власт дуго је тврдила да је то учињено на „штету српских националних интереса“. Исти трет-

ман доживљавала је и још увек доживљава и Ваша идеја о кантонизацији Босне и Херцеговине, без обзира што је управо „кантонална Босна“ основна државотворна политичка линија којом иде босанско-херцеговачка Српска демократска странка. Можете ли објаснити ове парадоксе не без последица на српском етничком простору!

Социјалистичка партија Србије је накнадно преузимала, боље рећи присвајала, читаву поглавља из Програма СПО, али — или сувише касно или на баналан и примитиван начин, деградирајући тако наша решења. Када је каснила понашала се као сенилни лекар који преписује лек којом је истекао рок употребе и како то, заправо, више није лек него отров. Ту особину садашње власти да у свему фатално касни приметили су и неки високи страни дипломати са којима сам се сусретао. Један од њих ми је чак рекао да наш председник закључава шталу тек кад коњ побегне из ње.

Видите, парола „сви Срби у једној држави“ је оригинална парола Социјалистичке партије Србије, а не Српског покрета обнове. Ми смо знали да не Срби могу живети у једној држави само под условом да очувамо Југославију. Зато смо у свим решењима ишли на очување Југославије, али трансформисане. Додуше, претпостављајући да може доћи до раздијања државе, које нисмо могли спречити, истакли смо принцип да западне границе српства морају да иду рубовима етничке мапе од 6. априла 1941. године, дакле мале пре почињеног усташког геноцида над нашим народом у Хрватској. У мају прошле године, дакле пре почетка тоталног рата, СПО је свом чланству и јавности презентирао ту мапу разграничења. Покушали смо, наиме, да понудимо решење за конференцијским столом, без крви и непотребних жртава. Тада, боље речено — нарочито тада, проглашавани смо издајницима. Ту мапу сам показао и тадашњем председнику Председништва СФРЈ Стјепану Месићу. И до дан-данас ми они, који су данима и месецима разговарали и преговарали са Месићима и Туђманима, посредством своје телевизије и других својих медија те квислинга у такозваној опозицији пребацију на том сусрету. Чак сам оптуживан и за злочин што тог Месића нисам убио кад сам се већ нашао с њим у четири ока. И сад, кад дођу снаге Уједињених нација, уверен сам да неће бити другог начина него да се разграничимо држећи се те мапе. Десиће се да ће опет бити онако како је предвидео СПО, а вероватно ће СПС или нека друга странка то решење приграбити као свој предлог и даље сатанизујући СПО.

Да сте поседовали одговарајуће механизме власти шта мислите да каквог би решења, на крају крајева, догuralи?

Мислим да би то била једна асиметрична федерација са регионализацијом и кантонизацијом унутар федералних чланица.

Кажу да је Ваше залагање за искључиво мирно решавање југословенске кризе у нескладу са Програмом СПО?

У Програму СПО је инсистирано на искључиво мирном решењу сваког проблема и све се могло постићи мирним путем. Нећу да кажем да је сва кривица на српској страни, али је српска страна најбројнија, најјача и имала

је највећу обавезу да чува мир. Погледајте, на пример Русију! Милион ипо Чечена већ месецима арлауче и тражи некакву републику усред руске земље. Да ли је Русија послала трупе? Није. Да ли је Русија, која има моћ да их у току једне ноћи смири, то учинила? Није. Баш зато што су надмоћнији и јачи, Руси пуштају тим малим и нејаким да изгрме све своје страсти и комплексе, испевају своје песме и своје паролe, иживе своје симболе. Чини ми се да овде те памети није било. Овде смо се одмах упустили са Хрватима у утакмицу у дисциплини, у којој смо морали знати да ћемо бити поражени, а то је мржња. Наш народ не уме нити је икада умео да тако темељно и безгранично мрзи као она друга

лошевића сматрају условом опстанка не само српске државе него и српског народа на овим просторима (!?), тако и многи Ваш опстанак на челу СПО сматрају условом опстанка Странке. Шта у том смислу очекујете од предстојећег Сабора?

Није тачно да судбина СПО зависи од мене, а кад би то било тако СПО не би требало ни да постоји. Не заборавите да СПО располаже највећим бројем модерних, европејских интелектуалаца, српских домаћина на селу... много више него иједна друга странка. Можда би мојим одласком и дошло до малог и логичног земљотреса, али би се „тле“ брзо стабилизovalo. То је сигурно.

ИЗБЕГЛИ ПРОЦЕС СЕБИ

Светска политичка пракса говори да су у сличним политичким окружењима и сличним историјским околностима мало која странка и мало који програм могли да успеју без одговарајуће политичке коалиције, привремене или трајне. На српском политичком небу покушаја коалиције било је много, али, као што се зна, без већег успеха. Зашто? Колики део заслуга за такво што припада СПО-у, а колики његовим коалиционим партнерима?

Тачно је да било неколико покушаја и да су сви покушаји сарадње и стварања коалиција долазили на иницијативу СПО-а. Међутим, треба имати разумевања за таштину мањих, за комплексе, али не и оправдање.

Почетак суђења Вама поводом претходних демонстрација „сасвим случајно“ је заказан тек недавно па је, након комичних коментара од стране социјалиста, уз комичну аргументацију и одгођен. На ту „опомену“ Ви сте реаговали тако што сте је игнорисали!

Ја сам био веома искрен и нисам желео да сакријем своје задовољство и радост што ми режим пружа јединствену прилику да га оптужим за сву несрећу коју је донео Србији. Они су схватили да би на оптуженичку клупу сели они, да би пресуда била онаква каква мора од буде. Они нису одустали од процеса мени, него су побегли од процеса себи, али ће на ту клупу они сести веома брзо.

Господине Драшковићу, још трају политичке и кривичне одмазде против ученика прошлогodiшњих демонстрација од 9. марта, а заказане су нове — опет 9. марта. Судећи по медијским и политичким кампањама чини се да се власт сада „препала“ више него претходни пут. Чиме то објашњава-те?

Препала се више зато што је грешна више него прошле године, зато што, много више него прошле године, има разлога за срамоту и за страх, зато што је темељно уништена и држава и национални интерес. За само годину дана ова власт је, све под фирмом заштите српства и српског националног интереса, кроз прозор бацила два века српских напора, српских буна, крвопролића српске историје. Стално говорим да је Југославија била највећи могући споменик победи српске војске како у два балканска тако и у правом светском рату. Разбијањем те Југославије, српска војска и српска држава су изгубиле сва три поменута рата — након осам деценија — и то кривицом садашње српске власти. Да не го-

О ЦРКВИ

Ваљда најсветосавскији покрет у нашем народу је, ево сада, у позицији да га за антиправославне и антисветосавске ставове нападају ни мање ни више него — комунисти, људи који никада нису ни ушли у цркву или који у цркву улазе само ради трговине и обмањивања народа. Моји ставови и мој однос према Цркви којој припадам су познати. Увек сам говорио да могу да припадм једино оваквој православној цркви, која ми не ограничава слободу, која ми не ускраћује право на сумњу. Ниједној другој Цркви не бих могао да припадм. Тиме сам се одредио према правослаљу. А то што сам, баш из љубави према тој и такој мојој Цркви, скретао пажњу на неке изјаве и поступке појединих свештеника — јесте моје право и обавеза као члана Цркве.

Зар сам могао да прећутим да није посао Цркве да одређује на коју ће коту доћи плави шлемови и још много тога. Не бих желео да Србију видим као православног Иран. Оног момента кад Црква скрене у воде приземне политике, ризикује да изгуби много од своје духовности, христолости, универзалности.

Иако сам се два-три пута сумњом дотакнао неких изјава нашег патријарха, то наравно не значи да Његову Светост, као патријарха и као човека, и његове апостолске врлине изузетно не поштујем.

страна. Утакмица у мржњи и лудило са Хрватима значила је због тога унапред — српски пораз. Да не причам о сатанском знаку на нашем челу, и то пред целим светом, о томе да немамо своју војску, а Хрвати је интензивно стварају, и што немамо нигде у свету пријатеља.

Очекујете ли да Сабор ревидира организациону или кадровску структуру Странке?

Нема никакве потребе за ревизијом организационе структуре СПО. Она је добра. Ми смо у организацији Странке пошли од решења Пашићевих радикала. Касније су слична решења преузели, рецимо, и Демократи. Нема потреба за кадровским претумбавањем, али има за кадровским освежењем. Има потребе и да сви, почев од председника па до обичног члана, прођу проверу делегата.

Како што многи опстанак Слободана Ми-

ворим о економском колапсу, о томе да у овој Србији нема ничега што није пропало, што не одаје слику големе несреће — од изгледа путева, стања у болницама и фабрикама, до тога како нам живе радници, студенти, пензионери. Стотине су хиљада незапослених, стотине хиљада одбеглих у иностранство. Србија је претворена у војни логор и у земљу стараца. Кажу да у овом часу има већ неколико десетина хиљада наших младића само у Јужној Африци, а неколико је хиљада и захтева за иселјење у ову земљу. Америка, Немачка, Мађарска, Француска, Аустралија... цео свет смо напунили својом будућношћу. А овде, овде остају они који слушају програм Београдске телевизије и они који тај програм емитују. Овај режим верује да може да траје све дотле док има такву пропаганду и док има лако заводљивих људи, који су спремни да умру од глади и болести, срећни што гледају такву телевизију и уверени да им из ње долази само срећа.

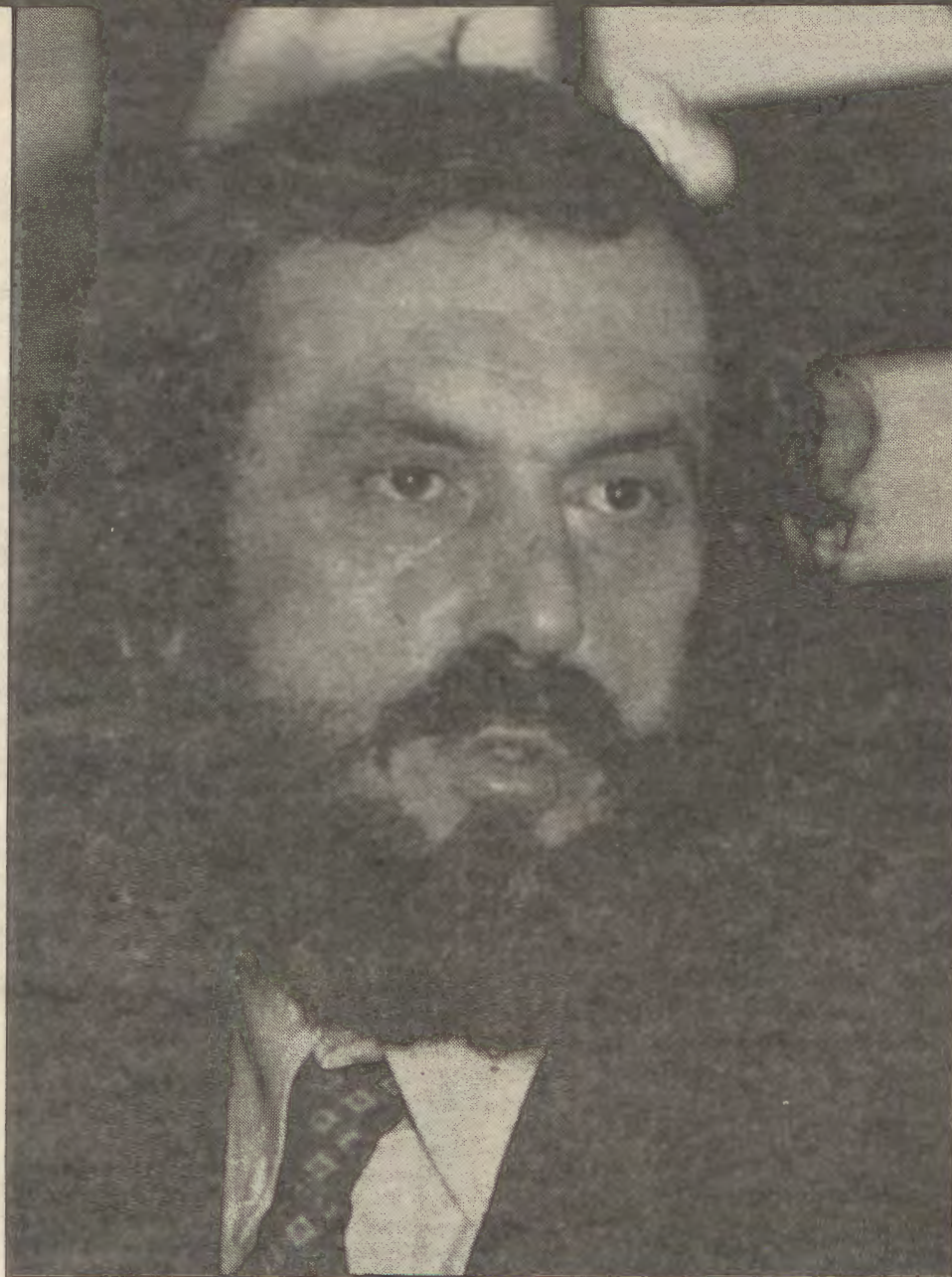
БЕЗ МОНТАЖЕ

Да ли у чињеници да су београдске власти поводом 9. марта понудиле „добре услуге“ организаторима демонстрација видите чињеницу да је власт тога о чему говорите — дубоко свесна?

Ако би те „добре услуге“, које у нормалном демократском свету спадају у нормалне и уобичајене ствари, биле искрене, ја могу само да се радујем. Нама није никакав циљ да 9. марта провоцирамо не само инциденте и туче, него чак ни ружне речи. Ми смо искрени људи, а 9. март је за нас велики дан српске младости и српске демократије. Желимо да га обележимо цвећем и свећама, једним демократским криком за спас Србије, дакле управо онако како смо најавили. Ако је власт успела да схвати да ће се и сама удавити у нередима које и ако буде сама провоцирала — то је добро. Ми смо и за сарадњу са влашћу, и то по сваком питању, али држећи се демократских начела, да се саслушамо и боримо аргументима под једнаким условима, па и медијским. Ми ћемо 9. марта упутити захтев Телевизији да преноси ту манифестацију директно и то ће јој бити прилика да се искупи за претходни 9. март. Истовремено, сам тај гест био би допринос још већој гаранцији да ће све протећи у најбољем реду. Србију после тога нико не би могао заваравати монтираним снимцима као прошле године.

Песимисти су понуду озвучења, на пример, од стране градских власти, на широком простору у центру града, одмах протумачили као технички начин да се разбије „чврсто демонстрантско језгро“ на Тргу слободе, да се „гомила рашири“. То би требало да значи да се чини уступак и вама, али, и пре свега — полицији!

Не желим да верујем у то. Председник Градске скупштине није председник само социјалиста, него и опозиције. Треба имати у виду и чињеницу да је у Београду опозиција и победила на претходним изборима. Према томе, обавеза је ове власти да се понаша као власт свих. Због тога не мислим да нам се чини неки велики уступак или дар. Несрећа је што ми живимо у земљи, у којој се нешто што је нормално доживљава као велико изненађење и ставља под милион лупа сумње.

ПЛАВИ ШЛЕМОВИ

Јасно је да места радовању нема. Доведени смо дотле да морамо молити свет да раздваја наше кратке памети и признали смо свету да не можемо сами да престанемо да се убијамо и да се мирно раздвојимо. То је срамота, али смо присиљени да ту срамоту прихватимо као спас, јер је свака друга солуција — апокалипса.

Сад, свако зло има и неко своје добро. Тих 14.000 људи ће упослити шездесетак хиљада овдашњих. Развиће се читава мала привреда, нама досад непозната, и при том девизно утемељена. Пружа нам се шанса да постанемо Кипар, шанса за економски препород и иначе и пре рата заосталих крајева. Све те шансе пружају наду да ћемо из овога да испливамо колико толико часно и да ћемо, захваљујући свету, колико толико ублажити ефекте разарања у овом рату.

Захтеви које сте овај пут упутили српској власти, по општој оцени, знатно су шири и задиру знатно дубље у суштину политичког режима него претходни? Какав епилог очекујете с обзиром на чињеницу да сте најавили протест „цвећем и свећама“ против власти која реагује само на оно што и сама поштује — силу?

Не слажем се да се овај режим може оборити само силом. Више никаква сила није потребна. Овај режим ће оборити сам себе. Нико тако успешно не ради против садашње власти као они који садашњу власт представљају. Ту морам да цитирам Матију Бећковића, који каже: „Овome ће само ово доакати“ и томе није потребан никакав коментар. Ја чак не мислим да смо и сазивачи овог 9. марта. Девети март 1992. заказао је — 9. март 1991.

Надам се да ће ове године све протећи у најбољем реду, као што би било и прошле године да власт није насрнула на народ. Ми смо имали мноштво митинга, на којима је би-

Горан ВЕЉОВИЋ

ло више учесника него прошлог 9. марта. Нико није био ни огребан, јер власт није напада-ла. Власт је напала једном, и десило се оно што се десило.

„Стручњаци“ процењују да се, чак и у случају постојања „добре воље“, од седам захтева „ни теоретски“ не може позитивно одговорити на првих шест, док је седми „бесмислен“, јер такво стање „већ постоји“. Колико је објективно, са становишта власти, ваше захтеве уопште могуће прихвати-ти?

Ако желите да кажете да захтевима фали рок, односно сценарио притиска...

Фали им „субјекат прихватања“...!

...Треба рећи да рокове и сценарио није ни било потребно истичати, јер их је истакла сама власт. Својим катастрофалним учинком власт је осудила себе на веома брзи одлазак. Ми је само подсећамо шта ће се десити и шта се мора десити. Хтела то власт или не биће овако како то у захтевима стоји. Верујте да нећете дуго чекати ни на независну Србију ни на повратак Карађорђевића ни на нове изборе ни на нову уставотворну скупштину ни на прелазну владу... Отићи ће и полит-коме-сари из ТВ-Бастиле, и београдске и новосад-ске, и из „Политике“ и из „Политике експрес“ и из „Вечерњих новости“... Однеће их ново време које долази, нова Србија која побеђу-је.

ПУЧ НА ПУЧ

Постоје озбиљне индикације за две прет-поставке о могућим последицама заказива-ња овогодишњег „9. марта“. Прва „група ин-диција“ говори о могућем војном пучу, којем би „9. март“ био непосредан повод за свргавање г. Милошевића, а вероватно и покушај свргавања г. Туђмана. Друга „Група индиција“ говори о могућој трајној забрани рада Српског покрета обнове са квалифи-кативима које ће српска власт лако прона-ћи у свом идеолошком и кривичном речни-ку. Обе варијанте подразумевају најоштрију

МЕДИЈСКИ ЗЛОЧИН

У току је сатанизовање спољнополи-тичког деловања СПО. Формула за Рипли-јеву рубрику је: Вук Драшковић у Мађар-ској, Енглеској, Америци... дакле у инос-транству руши Југославију и оговара свој народ. Замислите те аргументе! То говоре они који су је разбили и који и даље тврде да су за Југославију и да су је спасили. А спасили су је тако што су преко две српске државе навукли мртвачки покров на којем пише Југославија. Наводно је мо-је право да у земљи говорим против рата и да жигошем шта и колико желим, а да, чим пређем границу, имам обавезу да о свему говорим друкчије и да подржавам ставове владајуће странке. То је само рефлексја оног стаљинистичког стано-вишта да је у иностранству го непријатељ и душманин и да се пред непријатељем непријатељ у рођеној кући мора пред-стављати као пријатељ. Ако не поступиш тако знаш шта ти следи. Тако се и може појавити вест да сам отишао код Геце Је-сенског и да су му понуђене десетине хи-љада калашњикова за демонстрације 9. марта (?!), или вест да је престолонаслед-ник Александар — католик и да није Ср-бин (пазите, син Петра II Карађорђеви-ћа)?! Е, ако и то може, онда може све.

могућу реакцију међународних политичких и војних субјеката. Знате ли за оваква раз-мишљања и налазите ли у њима реалну ос-нову?

Не верујем тим шпекулацијама, мада не бих био несрећан да се власт одлучи било за ванредно стање било за забрану Српског по-крета обнове. Ако би се неким случајем за-бранио рад СПО-а, тиме би режим само убр-зао свој пад и победу СПО-а. Ми бисмо се, практично, одмарали и ништа не бисмо ради-ли, а највише бисмо урадили. Могућност пуча ми изгледа исувише неосновано и неутеме-

љено маштање. Можда има старијих официра који би тако нешто желели. Међутим, они зна-ју да је највећи број млађих официра на стра-ни народа и демократије. Ми и уочи овог 9. марта од многих официра, из различитих ви-дова и родова, добијамо поруке да ми треба да демократски и културно кажемо то што желимо, а да би се они сместа ставили на страну народа уколико ни неко покушао да учини нешто слично као прошле године. Дак-ле, пуч реакције сигурно би довео до контра-пуча демократије.

Чини се да јавност не сумња толико у намере и методе СПО-а колико у намере и методе прорезимских, екстремистичких паравојних формација, које у „9. марту“ та-кође могу да виде своју „шансу“! Колика је, по Вама, вероватноћа да власт, и поред обећања да то неће чинити, ипак организу-је или иницира некакав оружани инцидент 9. марта?

Режим би, нема сумње, био најсрећнији када би неки од њихових најамника и квис-лингга могао да хитне неку „кашикарку“ или проспе рафал у гомилу и да се на томе заврши. Онда би месецима вртили на телевизи-ји: видите шта је учинила опозиција, а ми смо упозоравали да се не сакупљају. Међутим, у власти постоје и паметни аналитичари, који знају да се на томе не би завршило, чак да не постоји ни један проценат вероватноће да би се на томе стало, него да би се свака прово-кација са њихове стране могла завршити она-ко како се завршила у Тбилисију недавно.

Смешно је чиме се власт све служи. Она упозорава грађане да опозиција сазива мир-не демонстрације у тренутку када постоје то-лике паравојне формације, толике приватне војске, приватни хајдучи и пљачкаши, када је Србија пуна оружја. Па, то што режим при-знаје је највећа оптужба против њега. Да није можда опозиција, односно Српски покрет об-нове формирао те приватне војске? Да није можда СПО тако анархично наоружао толики део грађанства? Ако је тако, а јесте, онда је обавеза власти да то оружје одузме и приват-не банде разоружа. Да не говорим о кривич-ним процесима. Њих је, међутим, ухватио страх, али не страх од опозиције, него од тра-гова онога што су учинили и онога што нису учинили, а обећавали су да ће учинити. Зато сад губе компас па признају такве глупости. И због тога та власт треба да оде.

ДВЕ СРБИЈЕ

Многи чланови и активисти СПО-а већ сада трпе велике „превентивне“ полициј-ске и разне друге притиске. Многима је за 8. март заказана „мобилизација“, баш као што су многи прошлог 8. марта морали на „војну вежбу“. Имате ли информације о „ширини те појаве“?

На жалост — да. Многи наши чланови ће и овог 7. и 8. марта да буду мобилисани, као што је то било и прошле године. Тиме ће број оних који ће се наћи на Тргу слободе бити смањен само привидно. Власт мора да зна да ради Сзифов-посао. Момак кога мобили-шу на фронт или одведу у касарну 9. марта биће срцем на Тргу слободе. На Тргу слобо-де ће бити и сви они који неће моћи да дођу из иностранства, и из болница, и сви гладни, и преплашени... Они ће у души бити са нама, а

људска душа се не може мобилисати.

На Газиместану 1989. године, где се сљоб грдан народ, питао сам једну уморну сељанку да ли је задовољна. Рекла је да је више него задовољна. Питао сам је због чега кад ништа није функционисало, кад је била лоша организација, кад смо стајали у блату... Одговорила је: Нисам ја дошла да и буде лепо, него да покажемо Арнаутима колико нас има! Е, 9. март је дан када ми, колико нас има, треба да покажемо свету и овој власти колико нас има који смо друкчији, који смо за ново, демократску, европејску Србију. Не морамо да се померимо, не морамо да изговоримо ни једну реч... само да нас виде колико нас има. То је дан кад и грађанство и интелигенција и писци и глумци и свештенство и академици и новинари треба просто да дођу и покажу на којој су страни. И ништа више. Треба да се покажу две Србије.

Да ли су обављене консултације са другим опозиционим странкама око могућег сценарија 9. марта? Да ли и после овог 9. марта очекујете отимачину за политичке поене од стране неких опозиционих странака, као што је то био случај прошли пут, и то без обзира на епилог?

Српски покрет обнове није никада био трговачка странка и то неће бити, а они који то желе — нека тргују. Консултације су у току и мислим да ће све бити у најбољем реду, да ће демократска опозиција Србије наступити јединствено.

Господине Драшковићу, делите ли мишљење неких „страних фактора“ да са овим народом ипак нешто није у реду чим трпи и чак подржава овакву власт, која га на овакав начин понижава? Просечна плата је двадесет-тридесет пута мања него у Немачкој, нема основних животних намирница, а оне којих има скупље су него у Токију, држава „прогресивно“ опорезује и гладне и бескућнике, нико није сигуран да сутрадан неће осванути на неком ратишту, а страх од свега и свачега влада Србијом. За то време председник српске владе г. Радоман Божовић тврди да су приговори због оваквог стања само „шпекулације опозиционих странака у борби за голу власт“. Тешко је поверовати да од тога може бити горе (ако победи опозиција), иако се народу то упорно сугерише?

Ја не могу да оптужујем народ. Јесте чудно да баш сви у источној Европи, иако је тамо комунистичка тортурa била и жешћа него овде, смогоше снаге да изађу на улице и отерају прошлост, а да те снаге нема једино овде. Да ли то значи да је наш народ за последњих пола века фаталније морално и ментално пострадао него други народи под комунизмом — не знам. То је питање за стручније од мене. Каква је у свему томе улога једног дела српске интелигенције, такође ће морати да се испита. Какву су улогу одиграли медији, мање-више је познато. Не сме се, при свему томе, сметнути с ума ни чињеница да се, колико јуче, десила једна велика превара: један је човек, кога највећи део Срба није одмах препознао, није знао ко је, одакле долази и шта хоће, некритички, од врхова српске памети дочекан као — божанство. Тај човек нас је довео докле нас је довео. Али, још увек толики људи неће да признају себи да су били толико наивни, кратковиди и будале. Сада више

није проблем однос према том човеку, сада људи имају проблема са собом. Одричући се њега многи сматрају да се одричу себе. Ту заиста постоји психолошки, готово фаталистички мотив вредан пажње стручњака. Међутим, без обзира на све то нисам спреман да оптужујем народ. У сваком случају, потребне су анализе колико смо сви ми пострадали морално, ментално, као људи који још увек верујемо да смо храбар народ; колико је у нашој традицији да будемо послушни својој власти, ма каква да је; колико смо стално, и

УКС

Заиста сам обрадован саопштењем Председништва Удружења књижевника Србије, које је недвосмислено казало властима да су криве за масакр и све оно што се догодило 9. марта прошле године и које је поручило властима да је демократско право да се мирно и протестује и одржавају скупови. Још је важније што су се придружили поруци властима да се не играју ватром, да не плаше народ, да прекину са лажима и обманама, јер је народу већ прекипело.

од Цркве, учени да је Богу божије, а цару цареву; да видимо како се то десило у Србији пре комунизма да у Србији нису губиле изборе странке које су организовале изборе, оне које су биле на власти! Срби су, нема сумње, државотворан народ, а што су склонили да праве знак једнакости између државе и онога ко је на власти у држави — нови је проблем. Овај режим је, међутим, толико лоше да ће српски народ излечити и од ове болке.

СВИ СМО МИ ДУШМАНИ

Чини се, међутим, да се нешто ипак мења. Након 8. седнице или кад је г. Милошевић изговорио ону своју чувену реченицу у Косову Пољу, није требало много па да се на тој „платформи“ лако и брзо мобилише целокупна српска јавност. Слично се догодило и с бојкотом словеначке робе и у многим другим ситуацијама. Најновији „случај Бабић“ показао је да се, мимо свих очекивања, против Бабића није дигла „кука и мотика“ и да су битку против Бабића у Милошевићево име добили медији без нарочите подршке јавности!

Нема никакве сумње да је председников ореол сваки даном све тамнији. И то је искључиво његова заслуга и његова кривица. Верујем да је он тога свестан, али не верујем да је свестан размера свега тога, јер је, претпостављам, и сам под утицајем сопствене пропаганде — своје телевизије, својих новина, својих чауша — који му дојављују само пријатне вести. Много је такојевића који саопштавају не како јесте него како је султану мило да чује да јесте. То је веома опасно пре свега по султана.

У Бабићевом случају се, међутим, десило још нешто. Овај народ зна да је Бабић дете човека, који му је преко ноћи, без икакве најаве и припреме, послао — свилени гајтан. Проговорио је, чини ми се, један рефлекс поштења, да то не може баш тако, да људи нису

крпе, отирачи. Сви који су се до јуче клели у Бабића, преко ноћи су га ухватили и као на Голем отоку пропустили кроз „топлога зеца“ Сам Бабић је, без обзира колико се ја не слагао са његовим политичким ставовима, у свему томе испољио једну дозу мужности, показао се као Србин, достојанствена личност, и мени на крај памети није било да се придружим том „топлом зецу“. Ја јесам био Бабићев политички противник, али су у том тренутку моје људске симпатије биле на његовој страни.

Како Вама лично звучи залагање ове власти за „све Србе у једној држави“, кад се зна да би власт била презадовољна кад би барем половина тих истих Срба дословно нестала са лица земље и када многи потези власти изгледају управо као „предузимање корака у том правцу“?

Власт би желела да многи Срби буду другачији. И кад их шиканира и кад их прогони у бели свет или на ратишта не чини им то због тога што су Срби, него због тога што нису Срби по њиховој мери, што су неподобни, што су мислећи Срби. Ова власт би желела Србију само једне главе и само једне памети, да Србија буде приватни посед једног човека и неколицине око њега. Овде су опозиција и друкчије мишљење — душмани. Чак су и у парламенту од првог дана ископани ровови. Дobar део већине постоји само зато да би контрирао мањини, ма шта она предложила.

Страшно је да нам је толико младића убијено или обогољено, а да шеф државе никада није изјавио саучешће, никада није прозборио реч жаљења, као да су нам изгинуле кокошке, као да је нестало паса, а не највреднијих живота ове државе. И зар он и они да нам говоре о српском националном интересу! За њих то не постоји.

СТУДЕНТИ СУ ВЕЋ УКЛО

Власт упорно понавља тврдње да је Београд пун оружја и муниције које је у рукама грађана, уз истовремено давање огромног публицитета међусобним револверашким и бомбашким обрачунима београдских мафијаша. Све би то требало да створи слику да је крвопролиће неизбежно уколико се на једном месту окупи већи број људи. При томе се рачуна на пословично кратко памћење народа, за који се претпоставља да је заборавио да до сада ни на једном скупу опозиције није дошло ни до каквих нереда, осим оних које је изазвала полиција.

Пише: Милан ФИЛИПОВИЋ

Задњих недеља са свих страна стижу упозорења да снаге мрака, хаоса и безумља поново дижу главе у још једном покушају да оно што не могу да изведу легалним путем кроз институције система, постигну крвопролићем, братоубишаштвом, дивљаштвом и рушилаштвом, не презајући при том покушају ни од демолирања нашег главног града.

Наравно, реч је о Социјалистичкој партији Србије и могућем плану да се изазову нереде, прогласи ванредно стање, распусти Српски покрет обнове, ухапси Вук Драшковић, те заведе тотални терор над становништвом Србије — планом који се пре непуних годину дана изјавио неочекиваним уплићањем студената.

Као што је познато, оно што се може сматрати припремом за такву акцију, углавном је већ обављено. Из Председништва СФРЈ уклоњени су сви они који би могли да се успротиве изласку тенкова на београдске улице, у ЈНА су остали само проверени комунистички кадрови, председнику Републике Србије, Слободану Милошевићу, дата су царска овлашћења у која спада и то да може да заводи ванредно стање у целој републици или деловима републике кад год му се прохте, као и да га укине, кад и ако нађе за сходно, а клуб обожавалаца Социјалистичке партије Србије и Слободана Милошевића у лику Српске радикалне странке већ најављује да ће се придружити полицији у јуришу на грађа-

не, ако буде затребало.

До пре неки дан недостајао је само згодан повод за покретање одлучујуће акције, али је и тај проблем по свој прилици решен. Повод би требале да буду евентуалне демонстрације опозиције 9. марта — исто као и пре годину дана. Дилема да ли ће опозиција уприличити 9. мартовске демонстрације или ће од њих одустати, отклоњена је вештим степеновањем провокација.

ШАМАР СА ТЕЛЕВИЗИЈЕ

Прво се на малим екранима појавио Душан Чукић, на шта опозиција није реаговала. Кад до нереда сем оних које је испровоцирала полиција. До нереда није дошло чак ни на митингу подршке Милану Бабићу који је организовала СНО, организација чији челници заговарају тероризам, а чији су чланови углавном добро наоружани.

За разлику од својих поданика, социјалисти памте дуго, а уче из искуства. Прологодешњи нереде које је власт организовала показали су да су учињене **крупне грешке** и да су се провукли бројни пропусти. Бојни отрови које је власт употребила против грађана показали су своју **недовољну ефикасност** у неповољним временским условима, полиција није **правилно нишанила** док је пуцала у масу, што се могло видети и на снимцима НТВ Студио Б, коњица се показала као **непоуздана**, јер се коњи лако уплаше, са транспортера МУП-а скинут је и однесен митраљез, мотива-

ција припадника МУП-а није у сваком тренутку била на висини итд, што је све укупно резултирало малим бројем погинулих и тешко рањених демонстраната. А што је по власт било најбољње, студенти су присилили Скупштину да **нареди** пуштање лица која су током демонстрација ухапшена. Ни информативна блокада која је покушана оружаним упадом у НТВ Студио Б и Радио Б-92 није изведена до краја, јер се нико није сетио да забрани рад радио Панчеву који је несметано извештавао о збивањима у Београду.

СТУДЕНТИ СУ УКЛОЊЕНИ

Може се претпоставити да су и ови пропусти уклоњени и да ће се, уколико власт одлучи да репризира нереде, догађаји одвијати нешто другачије него прошлог 9. марта. У том смислу индикативно је **уклањање студената са политичке сцене**, па и из Београда, и њихово **смештање у далеке ровове**, болнице или њихово алтернативно бекство у иностранство. Такође позиви народу Славоније, Барање и Западног Срема (али не и народу Книнске Крајине) да дође у Београд и „заштити га од рушења“ указују на могућност спровођења сценарија с којим се у добро обавештеним круговима већ дуже време спекулише.

Тај претпостављени сценарио изгледа отприлике овако: власт би овај пут могла организовати крвопролиће у виду **сукоба између демонстраната и провокатора** из редова милитантних и екстремних групација, појачаних муповцима у цивилу. МУП у униформи и војска појавили би се као спасиоци који штите угрожено становништво од геноцида којим прети опозиција. На тај начин би се избегла и међународна осуда српског режима која је у случају директног сукоба полиције и грађана неизбежна, а **ванредно стање** могло би се грађанима приказати и као **добронамеран гест** чији је циљ **једино спречавање грађанског рата**, те заштита угрожених живота и материјалних добара.

А ванредно стање има по власт **непроце-**

БЕНИ...

њивих предности. Као што се може претпоставити, у условима ванредног стања запушена су многа радознала уста из којих би се могла чути питања на која је јако тешко одговорити, као рецимо ова: шта ће бити са Србијом изван авнојевских граница Србије, ко је крив за војни пораз, ко је крив за економски хаос, где су паре из пензионог и осталих фондова, зашто се не исплаћују зарађене плате, шта је са обећаним просперитетом, где ће се сместити и запослити избеглице којима је војска порушила куће и градове, шта да једемо, чиме да се лечимо и како да то платимо?

Или да, далеко било, родитељ насилно мобилисаног „добровољца“ постави питање на које уопште не постоји одговор: у име чега и зашто је погинуо мој син? Бену готовост и оспособљеност за дејства, уз максимални ризик да се по који муповац оклизне о восак свећа, или да тенкиста ЈНА евентуално кихне, уколико је неким случајем алергичан на поленов прах

ЗАМЕНА УЛОГА

У међувремену су највиши руководиоци Србије обавили и посету Народној Републици Кини, држави која поседује драгоцено искуство у масакрима над сопственом омладином и грађанима по градским трговима и булеварима. Што је најлепше, блиста у пуном сјају као пример злочина који се исплати. Као што сви знају, Кина ових дана поново успоставља дипломатске и економске контакте са оним државама које су јој после покоља на Тргу Небеског Мира са гнушањем окренуле леђа, а у нашој штампи (као и на телевизији), уз помињање Кине обавезно иду у фразе „даље демократизације најмногољудније земље на свету“, „принципијелан став кинеског руководства“, „доследна политика“ и сличне.

Психолошке припреме над становништвом Србије, које су у пуном замању, изгледају као да су организоване са намером да унапред оправдају евентуалне, од стране власти планиране нереде. Телевизијским екранима и новинским ступцима дефилују разни

лудаци и лажни пророци који класичном заменом теза манипулишу јавним мњењем упорно понављајући бесмислене тврдње које се свде на то да је заправо српска опозиција та која жели да београдским улицама потече крв. Као карактеристичан пример манипулације и сулуде конструкције може да послужи коментар шуле српских политичких сплеткароша, популарне Миле, која је грађанима сервирала сценарио у коме поред већ уобичајених међународних завера у које су укључени и домаћи издајници, има и будалаштина следећг типа — демонстранти ће испровоцирати војску из оближње касарне у Кнез Михајловој улици, војска ће, наравно, морати да припуча, а крив ће испасти друг Слободан Милошевић који ће, наводно, под притиском међународног фактора морати да поднесе оставку, а на власт у Србији ће доћи нека иностраним шпијунским круговима драга демократски оријентисана партија: СПО, или ДС, на пример. За оне који у ово не поверују, ту су телеграми подршке легално изабраним органима чије се читање прекида једино оглашавањима градских и општинских одбора Социјалистичке партије Србије од Хоргоша до Драгаша у којима је свака друга реч насиље, крв, братоубилаштво, рушење или хаос. Челници Републике непрекидно дају изјаве које су у длаку идентичне Крунићевим, или Кмезићевим вапајима у време јогурт револуције у Војводини, а свде се на то да њих улица неће рушити, већ да ће сви они који у следећих неколико година њиховог мандата не погину, не емигрирају и не умру од глади, имати прилику да се на слободним изборима определе коме ће поклонити поверење.

СОЦИЈАЛИСТИ ПАМТЕ ДУГО

Међутим, оно што највише упозорава на могућност и правац расплета за који се власт може одлучити је упорно понављање тврдње да је Београд пун оружја и муниције које је у рукама грађана, уз истовремено давање огромног публицитета међусобним револверашким и бомбашким обрачунима београдских мафијаша, што све у свести грађана треба да створи слику о томе да је крвопролиће и међусобни обрачун грађана неизбежан (уколико се на једном месту окупи већи број људи). При томе се рачуна на пословично кратко памћење народа, за који се претпоставља да је заборавио да до сада ни на једном скупу опозиције није дошло ни-

Затим се у улози уредника информативно — политичких емисија приказао (и пре годину дана једва склоњени) **Славко Будихна**. Када ни на ту дрскост није стигао жељени одговор од стране опозиције, Социјалистичкој партији Србије није преостало ништа друго до ли да покрене кривични поступак против **Вука Драшковића**, „због организовања демонстрација пре годину дана“. Међутим, уместо да позове чланове Српског покрета обнове и симпатизере на митинг, као што су то социјалисти по свој прилици од њега очекивали, Вук Драшковић је изјавио да се он заправо радује том суђењу и да ће се појавити у улози тужиоца. Није се чак ни сетио да позове грађане на протестно окупљање испред зграде суда. У тренутку када српска власт више није знала како да на брзину испровоцира опозицију и када је изгледало да од 9. мартовских демонстрација неће бити ништа, појавио се спасилац у лику и делу прекаљеног партијског академика — активисте **Михајла Марковића**. Он је једним јединим говором у Пазови успео да изнервира целокупну демократску јавност Србије и измамаи од Драшковића дуго очекивано обећање: 9. марта 1992. по свој прилици биће одржане демонстрације опозиције и то мирне, уз свеће и цвеће.

Посматрачи политичких прилика у Србији сматрају да социјалисти коначно могу да одахну и задовољно трљају руке. Имају повода да — уколико то пожелује — изазову хаос и заведу диктатуру. А добили су и обећање да демонстранти неће бити наоружани, што је свакако врло повољна околност — једном стечена навика пуцања у голоруки народ остаје за сва времена и врло је се тешко ослободити. Што се народа који је наоружан и иоле организован тиче, у њега није тако једноставно пуцати, као што су се грађани уверили било лично, било посредством медија. Из Словеније су оружане снаге предвођене комунистима побегле попут зечева, поражене од далеко слабије наоружане словеначке Територијалне одбране, а о Хрватској да и не говоримо. Дакле, 9. март је између осталог и права прилика да ЈНА и МУП Србије, ако тако буде наређено, прикажу своју врхунску бор-

Неколико стотина хиљада људи је већ потписало петицију којом се тражи оставка Слободана Милошевића.

Стиче се утисак да ту петицију неће потписати само неписмени.

★

Милан Бабић се љути када га зову „Мали Тито“.

Због чега „Мали“ — пита се он?

★

Председништво СФРЈ донело је одлуку о пресељењу војних ефектива из најужније републике

Тенкови напуштају Македонију и крећу ка Београду.

★

Највиши представници Србије и Црне Горе усвојили су начела будуће заједничке државе у — Титограду!

Код њих баш ништа није случајно

★

Међународни положај Србије био је катастрофалан, а сада је још повољнији.

★

Министар полиције Зоран Соколовић подноси извештај председнику Владе:

— Открили смо непријатеље Владе и Председника Републике.

— Ко су они — пита га премијер Божовић?

— Сви! Сви! Сви! — одговори Соколовић!

★

Алија Изетбеговић је против ратних опција.

Његов став је да се судбина Босне решава за зеленим столом

★

ПетекOLONаш: Александар ЧОТРИЋ

ИЛУСТРАЦИЈЕ: МИЛЕНКО МИХАЈЛОВИЋ

Борио се и у четницима и у усташама. Он је југословенски опредељен.

★

Српски властодршци су ментални инвалиди

Зато они не могу без — Штуле!

★

На бившем југословенском простору створене су нове „банана државе“. За сада су само мајмуни задовољни.

★

Милошевић је оправдао надимак „вожд“. Свео је Србију на Београдски пашалук.

★

Србију очекују превремени избори. На Куби и у Кини се већ увелико спремају за прихват политичких азиланата.

★

Од марта 1991. до фебруара 1992. хиљаде Срба су погинуле. Никада пре толико људи није гинуло на војним вежбама.

★

Војислав Шешељ, звани „Маца“ после посете ратишту у Вуковару конкурише за нови надимак: „Маца под шлемом“.

★

Батрић Јовановић, Аца Муса, Буца, Бата Живојиновић, Радош Смиљковић, Михаљ Кертеc, Зоран Соколовић, Данило Ж. Марковић...

Овде није потребан никакав коментар. Сам списак је већ довољно смешан.

★

Хиљаде гладних Албанаца упадале су протеклих дана у складишта са храном.

Ето, Албанија бар у нечему иде испред нас!

★

Радоман Божовић, и поред свега, тврди: „Крајине нису изгубљене!“ Значи, неко други је изгубљен.

★

Представници владајуће странке упорно понављају:

„Опозиција је нервозна зато што смо испунили сва своја обећања“.

Како је само опозиција могла да заборави да је Социјалистичка партија народу обећала рат, међународну изолацију, четвороцифрену инфлацију, милионску незапосленост, драстичан пад производње, енормно повећање пореза, пад животног стандарда, повећано насеље, емигрирање интелектуалаца...

★

Српски народ у Хрватској био је голорук, а у Србији је и го и бос.

★

Зоран Ђинђић у интервјуу датом „Борби“.

примећује да је Слободан Милошевић у положају Садама Хусеина. Уз једну разлику: Садам Хусеин располаже нафтом.

★

Побуне главних власт је успешно контролисала, јер јој је посао био олакшан избијањем ратних сукоба у Хрватској. После прекида војних дејстава на западном фронту, влада се панично пита: „Шта чекају ти Шиптари?!”

★

Мила Штула ускоро треба да постане директорка „Градске чистоће”. Потврђено је да нико тако успешно као Штула не обавља прљаве послове.

★

Резервисти из Црне Горе решили су да и од Дубровника створе еколошку републику. Почистили су све на шта су наишли

★

Југославија се распала, а Србија по сваку цену хоће да преузме њену улогу.

★

Комунисти су врста која изумире, али једино у Србији под заштитом државе.

★

Црногорци се до краја зиме морају повући са Дубровачке ривијере. На лето ту стижу Немци.

★

На програмима ТВ Београд постоји само једна емисија лошија од Другог дневника. Трећи дневник.

★

Сецесионистичке републике Словенија и Хрватска су се осамосталиле. За њима полази и Македонија, али неће далеко!

★

„Политика” јавља да је један Шиптар отворио прву приватну кланицу на Косову и Метохији.

Верујемо да човек занат није испекао у Хрватској.

★

ЏОКЕР ЛУТРИЈА СПС-а:

Ако нисте добили плату за јануар, добили сте половину плате за децембар. Ако нисте добили половину плате за децембар добили сте минималац за новембар. Ако нисте добили минималац за новембар добили сте бонове за прву декаду. Ако нисте добили ни бонове за прву декаду — ко Вам је крив што сте гласали за СПС?!

★

Вук Драшковић је предложио гандијевски метод отпора репресивном режиму: мирно окупљање грађана са свећама и цвећем. Народ, међутим, већ неколико година свој отпор изражава на гандијевски начин: гладује!

★

Хрвати могу бити срећни. Њима су Црногорци окупирани само околину Дубровника.

★

Договор о стварању нове федеративне Југославије коју треба да чине десетомилionска Србија и полумилionска Црна Гора постигли су Црногорци: Слободан Милошевић, Радоман Божовић, Александар Бакочевић, Момир Булатовић, Мило Ђукановић, Ристо Вукчевић, Бранко Костић и само један „поштени Србин” — Борисав Јовић. Пошто су разговори вођени иза затворених врата многи су склонили тврдњи да их одатле није требало ни пуштати.

★

Трговци су развили везану продају. Уз сваки телевизор нуде и плуваоницу

★

Ко је крив што рудари Трепче и Кишнице читав месец копају руду за бедних тридесет немачких марака.

— Зна се: Четврти рајх!

★

Појединци тврде да су у Србији на власти остали прекрштени комунисти. То није тачно. Они уопште нису крштени.

★

„Радио ТВ ревија” је прихватила Шешељев позив да му кумује приликом његове следеће женидбе.

Вук Драшковић топло захваљује.

★

Заслугом ЈНА ослобођене су значајне територије у Хрватској на којима је живео српски народ.

★

ПОСЛАНИЧКО ПИТАЊЕ:

— Како је Антоније Исаковић, народни посланик могао да постане академик, када је неписмен?

Могао је, јер је он редовни, а не дописни члан Академије.

★

Мирко Јовић, председник СНО рекао је у разговору за „Вечерње новости” да се не боји за Босну јер је Радован Караџић спреман. „Он је још упорнији од Бабића”, констатовао је Јовић.

Тешко Милошевићу и Аџићу.

★

Бранко Костић је у писму генералном секретару УН Бутросу Галију поручио да су уклоњене све препреке за долазак плавих шлемова.

А балвани око Книна?

„Несрећна Србија, несрећни Срби. После осам месеци рата за „велику Србију свих Срба” српска нација је на коленима, економски уништена, морално трауматизована, подељена и изолована. И, што је још важније, постоје претње да се рат сада пренесе у само српско друштво.”

Тако пише лист „Економикос Тахидромос” из „пријатељске” Грчке. Како тек пишу они други?

★

Бранко Костић у „Илустрованој политици”

свечано изјављује: „Српско питање биће решено!”

Хоће, када решимо питање Бранка Костића.

★

Полиција је недавно ухапсила Драгу Адамовића и Дула Минића који су фалсификовали новчанице од 1.000 динара.

Двојица несрећника неће завршити у затвору, већ у лудници.

Пише: **Коста
ЧАВОШКИ**

**ОПАСНОСТИ
НОВОГ
БРАТСТВА**

КОРАК НАЗАД

Није прошло ни годину дана од последњих председничких и парламентарних избора децембра 1990. године, а већ је свима постало очигледно да смо земља у којој царују изборна обмана и превара.

ЗЕМЉА ЧУДА

Држава у којој живимо није, међутим, само земља велике преваре; она је и земља чуда. У њој се догађа оно што досад нигде није виђено ни доживљено. Најпре смо искусили чудноват и само нама својствен облик владавине оличен у паролу „и после Тита — Тито“. Добрих осам година Тито је — каквог ли чуда — после своје смрти и даље владао овом земљом. Била је то **владавина из гроба**. Најбољи доказ њеног постојања није само службено помињање Јосипа Броза као „Председника Републике“ без атрибута „бивши“ или „покојни“, већ и кривично гоњење свих оних појединаца који су се дрзнули да га као почившег омаловажавају или критикују. Први који је после Титове смрти

то ранијег гесла, настала нова, досад непозната, крилатица: пораженима припада пљачка.

ТРЕЋЕ ЧУДО НЕВИЂЕНО

Треће чудо, које је на помолу, јесте тзв. трећа Југославија. То чудо невиђено навестили су нам господа Слободан Милошевић и Момир Булатовић на састанку највиших представника Црне Горе и Србије 12. фебруара у Подгорици. За почетак — а од тога се по свој прилици неће даље одмаћи — то ће бити некаква федерација постојеће Србије и Црне Горе у њиховим титовским границама. Таква заједничка држава звала би се Југославија, а све што би обезбеђивало континуитет тзв. друге Југославије били би **име и химна „Хеј Словени“**. Само то и ништа више. Додуше, речено је да ће ова нова југословенска федерација бити отворена за приступање „других република“, али није речено које би то републике могле бити. Словенија и Хрватска су се већ отцепиле од друге Југославије, Македонија и Херцеговина ће то ускоро учинити, а, колико је то нама познато, Албанија и Бугарска немају намеру да са Србима праве било какву заједничку државу.

Није, међутим, само име спорно. Велике недоумице изазива и предложено уређење заједничке државе. Слободану Милошевићу је, из нама непознатих разлога, толико стало до **било какве** Југославије да је практично пристао на све услове које је самоуверено црногорско вођство поставило. Главни услов је **потпуна** равноправност Црне Горе, што наводи на помињање да је, по суду црногорских челника, у другој Југославији Црна Гора била неравноправна.

Једва да треба доказивати да је тај суд лишен сваког основа. Ако је неко у другој Југославији имао више погодности од других, онда су то били Црна Гора и Црногорци. Као економски неразвијена јединица са изузетно много заслужних бораца и првобораца, Црна Гора је добијала много више од федерације него што јој је у виду новчаног доприноса давала. Црногорска политичка врхушка је још боље пролазила, јер је сразмерно броју црногорских грађана, које је заступала, добијала много више утицајних и пробитачних савезних положаја од било које друге националне елите. Отуда се с правом може рећи да су у другој Југославији Црна Гора и Црногорци били не само потпуно равноправни већ и **равноправнији** од других.

Предлагачи државног уређења тзв. треће Југославије отишли су и корак даље, па је **равноправнији** положај једне од двеју федералних јединица још више утврђен. То се лако може показати.

Како постоји огромна несразмера у величини између Србије и Црне Горе, будући да Србија има шеснаест пута више становника од Црне Горе, потпуна равноправност двеју будућих федералних јединица једино је достижна, ако је то уопште могућно, уколико се **на ваљан начин** уравнотежи начело равноправности држава чланица **као таквих** са равноправношћу њихових грађана. Састављачи нацрта двојне српско-црногорске федерације само привидно су то имали на уму.

По њиховој замисли, равноправност двеју република треба да се обезбеди њиховом једнаком заступљеношћу у већу република. Оно ће одлучивати о питањима која се односе на равноправност република, а може расправљати о сваком питању које оцени значајним за ранопознату републику. Равноправност грађана као такви треба, пак, да се постигне њиховом једнаком заступљеношћу у већу грађана, које чине посланици изабрани у окрузима од по 65 хиљада бирача. Ово веће одлучује о питањима која се тичу јединствених интереса заједничке државе.

Дводомом структуром савезног парламента, уз промишљену поделу надлежности између ова два дома, можда би се могла постићи каква-таква уравноте-

страдао због хуљења на његову светост био је Гојко Бого; а међу последњима којима је због овог светогрђа суђено био је Јован Опачић.

У овом потоњем случају шибенски јавни тужилац показао је бизаран смисао за законитост. Како је важећи Кривични законик штитио само углед Председништва СФРЈ као **колективног шефа државе** (Титовом смрћу установа Председника Републике престала је да постоји), јавни тужилац је Опачићу ставио на терет повреду угледа врховног команданта, што је недољиво наводило на закључак да Јосип Броз, у својству **актуелног** врховног команданта, из гроба командује Југословенском народном армијом. А онај који командује оружаном силом, тај и влада — у овом случају из гроба.

Друго чудо је ново гесло наших ратника, припадника обрукане Југословенске народне армије. Кад год се поставило питање ратног плена, од памтивека је важило начело: победницима припада пљачка. Најупечатљивији пример је обећање које је турски султан Мехмед, познатији као Освајач, дао својим војницима пред последњи, одлучујући јуриш на Цариград. Допустио им је, кад освоје град, да га три дана пљачкају, а за себе је задржао само славу освајача последњег бедема Источног Римског Царства.

Припадници осрамоћене Југословенске народне армије унели су битну новину у досадашња правила ратне игре. Иако су практично поражени у Словенији приликом дилетанског покушаја да запоседну југословенске државне границе, а потом присиљени да се повуку из српских крајина у тзв. авнојевској Хрватској, брзо су изравнали пораз који су доживели; јер, која се то победничка војска повлачи са територија које је освојила? Најпре је команда ЈНА практично толерисала похару напуштених кућа — и хрватских и српских — у Барањи, Источној и Западној Славонији, а нарочито у Дубровачкој жупи, а потом су, по закључењу последњег примирја, почели по багателним ценама да откупљују војне станове. Оне су, иначе, знатно ниже од цена по којима се откупљују одговарајући цивилни станови, ваљда и због тога да се осрамоћеним и пораженим официрима и њиховим пензионисаним колегама пружи каква-таква утеха. Тако је, умес-

ЧУДО ТРЕЋЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

**Како власт у Србији
замислила
равноправност
република Србије и
Црне Горе?**

женост начела равноправности федералних јединица и њихових грађана. Кажемо „можда“, јер су се управо анонимни састављачи овог нацрта устава треће Југославије побринули да то тога никако не дође. А како су то постигли? „Потпуно“ равноправност грађана ограничили су одредбом да у Веће грађана из једне републике (читај: Црне Горе) не може бити мање од тридесет посланика. Да је којим случајем без икаквих услова и ограничења примењено начело потпуне равноправности грађана, Црна Гора би са око 400.000 уписаних бирача имала шест посланика у Већу грађана. Овако ће имати тридесет посланика, дакле, једно на 13.000 уписаних бирача, за разлику од Србије која ће имати једног посланика на 65.000 бирача. То само значи да ће црногорски грађани бар пет пута бити равноправнији од грађана братске Србије.

НЕЈЕДНАКОСТ У РАСПОДЕЛИ ТЕРЕТА

Начело потпуне равноправности Црне Горе и Србије биће, по свој прилици, доследно спроведено и у свим важнијим савезним органима. Примера ради, већ је предвиђено да ће се председник заједничке државе бирати по утврђеном редоследу република, дакле, наизменично представник Црне Горе односно Србије. При том ће кандидат Црне Горе увек бити Црногорац, док кандидат Србије може наравно бити и Србин црногорског рода, попут Слободана Милошевића, или пак Црногорац српског рода, како је то недавно себе представио Радоман Божовић. Једва да треба рећи да ће се, у духу **потпуне** равноправности држава чланица, и други пробитачни савезни положаји, рецимо министарске фотеље и амбасадорска места, делити на равне части. Уколико се, пак, у тој расподели и буде одступало од начела **потпуне** једнакости држава чланица, нема никакве сумње да ће црногорских министара, подсекретара и амбасадора — о генералима и да не говоримо — бити много више него што би то одговарало уделу Црногораца у структури становништва тзв. треће Југославије.

Остала је ипак извесна сумња у намеру постојећег црногорског вођства да оствари **потпуно** равноправност Црне Горе у тзв. трећој Југославији. Реч је о подели трошкова савезне владе. О томе у поменутом уставном нацрту нема ни помена, што већ по себи изазива подозрење да у расподели новчаних терета неће бити никакве равноправности, већ да ће за издржавање савезне владе давати ко колико може и ако може — мала Црна Гора према својим скромним могућностима, а Србија све остало. Тако долазимо до парадоксалног поимања равноправности у будућој трећој Југославији. Сва права делиће се између Црне Горе и Србије на равне части, док ће се новчани терети и обавезе вероватно делити сразмерно величини државе чланице, броју становника и економској снази, као да плаћање рачуна није питање части. На сличан начин — а како би другачије — биће подељени и права и обавезе у војсци. Челници Црне Горе ће вероватно инсистирати да се што равноправније поделе високи генералски положаји, а неће имати ништа против тога да удео регрута, нижих официра и новчаних доприноса сваке федералне јединице буде изузетно неједнак и неравноправан.

Овакво поимање равноправности у будућој трећој Југославији примерено је тзв. **братским** односима у федерацији који су били проклетство друге Југославије. Браћа се узајамно сматрају равноправним, а заједничкој ствари доприносе ко колико може и ако може. Сиromашнији брат, рецимо економски неразвијена држава чланица, може чак очекивати помоћ од имућнијег брата, а истовремено захтевати потпуно једнаки удео у одлучивању о заједничкој ствари. Најбољи пример је Европска економска заједница којој све републике бивше Југославије чежњиво хрле у загрљај. У

почетку је то била уобичајена међународна организација; данас већ има поједина својства конфедерације; а вероватно ће постепено прерасти у чвршћу, федеративну државну заједницу.

Оно што, међутим, Европску економску заједницу разликује не само од уобичајених међународних организација, југословенске државне заједнице утемељене Уставом из 1974. и тзв. треће Југославије коју нам нуде господа Слободан Милошевић и Момир Булатовић, јесте чињеница да приликом доношења најважнијих одлука државе чланице немају једнаки удео. У Савету (већу) министара, који доноси кључне обавезујуће одлуке, гласови су тако подељени да Немачка, Француска, Велика Британија и Италија имају по десет гласова; Шпанија има осам; Белгија, Холандија, Грчка и Португалија имају по пет, Данска и Ирска по три, а Луксембург само два гласа. За све најважније одлуке, које се непосредно примењују у свим државама чланицама, потребна је квалификована већина од 54 гласа, што значи да четири највеће државе могу околнити свој предлог само ако им се придруже три мање државе (укупно седам), док мање државе могу изборити већину само ако добију гласове бар две веће државе (укупно десет од дванаест). Било како било, Европска економска заједница не почива на братској једнакости већ на пословичној неједнакости, па је удео сваке државе чланице у доношењу заједничких одлука унеколико одређен њеном величином, бројем становника и економском снагом.

ЧЕМУ ТРЕЋА ЈУГОСЛАВИЈА?

За разлику од пословичних западних Европљана, Балканци Слободан Милошевић и Момир Булатовић предлажу **братску** трећу Југославију иако **унапред** знају да ће је по свој прилици чинити само Црна Гора и Србија. Јер, да су рачунали са могућношћу уласка Босне и Херцеговине и Македоније у тзв. трећу Југославију, они не би великодушно дали Црној Гори плурални вотум од 30 гласова у Већу грађана, пошто би то босанско-херцеговачки Муслимани и Македонци схватили као недопустиву неравноправност и власти понижење. У том случају Босна и Херцеговина би сигурно имале преко 30 посланика у Већу грађана, али би Муслимани, који су четири до пет пута бројнији од Црногораца (зависно од тога да ли се рачунају или не рачунају Црногорци изван Црне Горе и Муслимани изван Босне), једва имали деветнаест или двадесет посланика. Чак би и Македонци били незадовољни, јер би, као бар три пута бројнији народ од Црногораца, имали и нешто мање својих посланика због неповољније етничке структуре становништва у Македонији (приличан број мандата припао би представницима Арбанаса). Поврх свега, док би Црногорци, посебно зеленаци, свој плурални вотум (30 уместо 6 гласова) у Већу грађана представљали као отимање из братског српског загрљаја који дави, босанско-херцеговачки Муслимани и Македонци, о Хрватима и Словенцима и да не говоримо, схватиће црногорски умножени глас као смишљено јачање српског блока.

Коначно, с правом се поставља питање: чему трећа Југославија? Да би пред српским народом прикрио војни и дипломатски пораз и губитак државе у којој су живели скоро сви Срби, Милошевић је решио да нам подвали. Уместо бивше Југославије, нуди нам нову државу са старим именом која сигурно неће обухватити српске крајине у тзв. авнојевској Хрватској, а вероватно ни Србе у Босни и Херцеговини због наводне неповредивости граница те републике. Да би, дакле, прикрио страшан српски национални пораз за који је највећма одговоран, Слободан Милошевић нам, на нашу несрећу а своју срамоту, нуди нову шарену лажу под старим југословенским именом. А онај ко лаже на речима, томе је и лаж у души.

Један од парадокса поимања равноправности у будућој трећој Југославији јесте да ће се сва права између Србије и Црне Горе делити на равне части, док ће се новчани терети и обавезе делити сразмерно величини државе чланице, броју становника и економској снази.

Челници Црне Горе ће вероватно инсистирати да се што равноправније поделе високи генералски положаји, а неће имати ништа против тога да удео регрута, нижих официра и новчаних доприноса сваке федералне јединице буде изузетно неједнак

ЕПИЛОГ ЈЕДНОГОДИШЊЕГ ЕКОНОМСКОГ И СОЦИЈАЛНОГ ПРОСПЕРИТЕТА

КАД СМО НЕЗАХВАЛНИ

Бројке говоре да смо између два девета марта дефинитивно отишли у аут. Међутим, шта знају бројке?

**ЗАШТО?
ПСИ РАТА**

Ф. БАТА ОД РУГРИЗУ 25.8.91

Пише: Чедо М. ИЛИЋ

Има неке симболике у томе што наше везе са Румунијом постају чвршће пред 9. март. Прошле године, дан уочи „руши-лачких“ демонстрација, председник Републике Слободан Милошевић примио је румунског министра иностраних послова Настасеа. Ове године, 18 дана пред 9. март, председник Републике боравио је у посети Румунији. Како се овај текст бави економијом и оним од чега се живи, симболика се исцрпљује само у томе да нам је румунски модел уређења економских односа и привреде, изгледа, циљ коме тежимо. Румунска социјалистичка привреда као идеал! Зар је то могуће? Зашто да не. Они праве ималин, наши шверцери га продају на свакој пијаци. Наша западно оријентисана извозна привреда-тако смо о њој деценијама похвално говорили — очигледно није успела да савлада компликовану технологију справљања пасте за обућу, због чега је дошло до несташица, које су ипак ублажене захваљујући румунској шверцованој роби.

Такође, треба да им будемо захвални за бројне ашове, чекиће, бургије, женске и мушке милоте и осталу робу, која обогаћује асортиман нашег шверцерског тржишта.

120 МАЊЕ 20

Ако се изузме та сличност (односи са Румунијом) између 9. марта прошле и ове године постоји огромна разлика. Тада смо још добијали обећања да у нашим животима неће бити неизвесности и неправди, да ћемо живети у благостању и градити друштво коме је узор Шведска. Наш циљ био је омеђен сумом од 10.000 долара по глави становника у блиској перспективи, великим инвестиционим циклусом, брзим пругама, позитивним резултатима великог народног зајма и бројним шансама за младе, стручне, школоване људе, за којима важи привреда и наука. Постојало је ипак једно „али“. Били су то, како нас је Телевизија Београд уверавала, удружени напори Анте Марковића, косовских сепаратиста и опозиције да нас зауставе на том путу напретка.

Пред овај 9. март сваки пети становник Србије је на ивици глади, а оних који по контејнерима траже одбачену бајату већу хлеба или поцепану мајицу, губе наду да ће им икад бити боље. Уместо 650.000 пензионера сада их имамо 800.000. Побегли су у превремене и инвалидске пензије, јер су оне веће од фабричких зарада, које се исплаћују нередовно, а често и у боновима. Побегли су такође из страха од отпуштања. Сада на сваког запосленог долазе два и по пензионера.

Од новог инвестиционог циклуса и брзих пруга нема ништа. Остала је само сува дреновина, из које ништа не може да се исцеди. О зајму више нико и не говори, нити ико на руду полагае рачуне где су отишле те паре. Ако ове године доходак по глави становника буде хиљаду долара биће то право чудо.

А млади, школовани кадрови расути су по гробљима, болницама, рехабилитационим заводима у које их је отерао никад објављен рат. Многи су на време отишли у иностранство да своју креативност тамо искажу. Они који су остали, ако су запослени, таворе по фабрикама, у којима је за годину дана произ-

водња опала за 30 одсто, а ако студирају при-тиснути су другом врстом проблема. Пре свега, за њих је било мало места по студен-тским домовима, јер су студенти избеглице имали предност. Многи су уместо на редовне морали да се упишу на ванредне студије, опет због повећаног броја студената из угро-жених крајева. Ванредне студије су морали да плате. Од 22.000 динара на Биологији до 65.000 на Фармацији за једну школску годину.

Цех „напредка и благостања“ платили су и сви који су болесни. Партиципације у здрав-ству дочекане су на нож у народу, тим пре што је и даље остао допринос за здравствено осигурање. Добили смо и нови порески сис-тем, који месечну плату од 120 марака треба да „олакша“ за 20 марака. Оперезује се све осим ваздуха. Чак и оно што није имовина, а то је станарско право. Добили смо и приват-не банке. Прича се да иза неких стоје поли-тички моћници и да се ту пере прљави новац. Добили смо шансу да postanемо власници станова. Неко за 5-6.000 динара, као војска на пример, неко за 200.000 или мало више, као запослени у савезним органима, а неко за 6 или 7 милиона, ако не спада у војну и по-литичку елиту.

Уз све то, почашћени смо и новом вла-дом, на чијем је челу млад и енергичан човек, успешан привредник, како је председник Ре-публике пред посланицима Народне скупшти-не представио новог премијера. Зна се само, јер су им биографије стављене на увид јав-ности, да ниједан министар није родом из Бе-ограда, Новог Сада, Крагујевца, Ниша, При-штине, дакле великих градова у Србији.

ДРЖАВА ЗАУЗЕТА

Нова влада „прети“ свежњем нових зако-на, што значи да све хоће да стави под своју регулативу и наставља са подржављењем привреде. Хвали се што је успела да пензио-нерима исплати пензије „уцело“ уместо у два дела, а заборавља да призна да је оштетила пензионере, јер им децембарску половину пензије исплаћује уочи марта, када је инфла-ција већ учинила своје. Докле ће моћи да ис-плаћује уредно пензије за сада се не зна, јер је ове дала уз помоћ Нафтне индустрије Ср-бије, која јој је уступила 10 милиона долара по

курсу од 75 динара и тако добровољно себе оштетила за курсне разлике. Има ли још тако богатих предузећа као Нафтна индустрија, ко-ја могу да раде у корист сопствене штете, а да не банкротирају, видеће се у наредним месецима.

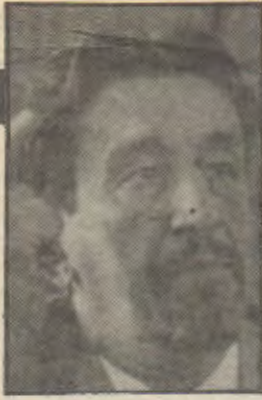
Актуелна власт је такође покушала да нас увери да су економске санкције, које је Евро-па увела против Србије, за нас „позитивна ствар“, која ће нас стимулисати. Биће, у ства-ри, подстрек да радимо још више и боље. Тај бољитак се још не осећа, али им треба веро-вати на реч. Поготово ако санкције буду уки-нуте. То што смо постали изоловано острво, које заобилази свако ко се разуме у профит и просперитет, кривица је, како нам представ-љају, те мрске и пристрасне Европе. Зато је влада одлучила да јој узврати ударац. Донела је уредбу по којој ће онемогућити европским фирмама да нам продају своју робу. Бићемо као Албанија, сами себи довољни. По тој уредби свако ко планира да увезе нешто у Србију мора 50 одсто од суме коју је плани-рао да потроши — остави у нашој банци. И то без обзира да ли ће тај увоз остварити, и ако га оствари, да ли ће робу продати. То прак-тично значи да више неће бити, или ће бити по астрономским ценама, поморанци, бана-на, лимуна, италијанских ципела, „Милка“ чо-колада, жвакаћих гума, лекова, и свега оста-лог што се до сада увозило.

Учинак власти за протеклих годину дана је очигледан. „Са нама нема неизвесности“, пропагандни, предизборни слоган сада би се могао кориговати. Било би поштено када би владајућа партија признала да са њом нема будућности и препустила неком другом да поправља шта се поправити може.

Велики број грађана Србије власти више не верује. Ни њој ни њеним законима и судо-вима. Зато се људи организују у удружења ка-ко би се сами изборили за своја права. У про-теклих годину дана оформљена су удружења бескућника, власника приватних станова, девизних штедиша, којима је новац зароб-љен, викендаша који имају имовину у Хрватској и Словенији и многа друга. Ради-ће оно што је иначе дужна да ради свака правна држава, чија је обавеза да штити пра-ва и интересе својих грађана.

МАШАЛА!

	март 1991.	март 1992.
100 марака (званични курс)	900 дин.	8.450 дин
просечан ЛД	6.000 дин	14.000 д (процена)
плата у маркама	650 ДЕМ	165 ДЕМ
инфлација	3,2%	32% (процена)
потрошачна корпа	3.500 дин	42.000 (процена)
однос потрошачке корпе и ЛД	60% од ЛД	3 ЛД
1 кг банака	30 дин	250 дин
1 кг меса	85 дин	915 дин
1 кг качкаваља	90 дин	850 дин
1 чоколада 100 гр	16 дин	120 дин
1 л сока од брескве	26 дин	180 дин
1 л кола коле	27 дин	120 дин
1 кг јабука	12 дин	150 дин
1 л ракије лозоваче	70 дин	570 дин
женске ципеле	1.000 дин	5.000 дин
мушко одело	5.000 дин	30.000 дин
кошуља мушка	700 дин	2.500 дин
машина за рубље	5.500 дин	90.000 дин
штедњак	3.500 дин	43.000 дин
сапун	8 дин	120 дин
1 кг прашка за рубље	38 дин	550 дин
регал	32.000 дин	180.000 дин

Пише: Владан А. ВАСИЛИЈЕВИЋ

ДУХ ВРЕМЕНА

Од вајкада је народ веровао да је умереност једна од драгоцених врлина. И није грешио, како то увек бива са његовом премишљеношћу када се одређује према животу и збивањима у њему. Одскочи ли се на било коју страну, лако се суочи са горчином прекора и многим другим искушењима, чији исход не ретко може да буде и потпуно обезвређивање чак и доброг које је мукотрпно стварано и створено. Отуда човек, ма какав градитељ да је, а он је у свим ситуацијама градитељ на овај или онај начин, користан ако ствара, зао ако разграђује, мора да буде свестан да је за његово дело или злодело сам први судија, својом одмереношћу или неодмереношћу, већ за шта се одлучи или шта у својој нарави пресудно подстакне. При том је и свако време доносило извесне обрасце понашања за којима ће се поводити више велики и моћни, него мали и навикли да о њиховим судбинама други одлучују.

Али, ти обрасци су остављали дубоких корена и у ширим окружењима, преносили су се одозго надолу, доприносили кварењу поштених да би они који су на честитост већ заборавили у превеликој самозаљубљености и безбрижности недодирљивог „угледа“ били мање уочљиви када то желе или опет на сваком кораку и у сваком тренутку први међу једнакима у „пуном сјају“ сопствене моћи и „мудрости“ без које „нема опстанка ни за кога“. У тим условима и политика која

Чак и да је тако, опасно је и пуно непредвидљивих замки. Извесно је да је нарочито у Хрватској ауторитарна власт попримила својства националсоцијализма, са препознатљивим појавама недавне прошлости, да је у Словенији демократија несигурно уграђена у варљиву равнотежу између дојучерашњих комуниста и веома разнородне по политичким физиономијама опозиције, да у Босни и Херцеговини почетно разумевање муслимана и етничких група није могло да неутралише фундаменталистичке тежње најбројније верске групе, да су у Македонији ВМРО и један од последњих делотворних издавана Брозове политичке школе обновили старе неспоразуме између житеља Србије и Јужне Србије. Али, да ли је и власт у новоствореној Србији остала мирна, да ли се придржавала оних постулата о којима је толико говорила? После обрачуна са преосталом опозицијом, коју су онемогућили и на нерегуларним изборима децембра 1990. године, 9. марта 1991. године, уз употребу додуше само демократских средстава: борна кола, водени шмркови, пендреци, сузавац и ватрено оружје, укључујући и тенкове, председник Србије и владајућа СПС проценили су да им је тесно у сопственом дому. За њих довољан разлог да прибегну истим оним поступцима којима су пре њих или бар истовремено прибегле власти у Хрватској и донекле у Босни и Херцеговини. Почетни националболшевизам, брзо се приближио хрватском националсоцијализму.

Национална искључивост добија огромне размере. Постоји опасност да се Србима обезбеди углед наднарода, што им иначе никада није било својствено, нити им и данас у суштини лежи на срцу. Ако се не заборави да се и та бесмисао чини ради „заштите њиховог националног интереса“, онда пут којим Србију воде њени „душебрижници“, доскорашњи њени мртвозорци, што једно с другим има и те како везе, може да има само један једини путоказ: катастрофа са несагледивим последицама.

ЗЛОЧИН И ЉУДСКА ПРАВА

ДЕМОКРАТИЈА ХАРЛЕКИНА

иначе носи неизбрисиви жиг не баш чистог посла, иако несумњиво има, у нормалним условима, постојан систем вредности на коме почива, мења лице и поприма обележја њених носилаца, са последицама које се због тога не могу избећи. То и омогућава да се тоталитарна и ауторитарна власт прецизно одвоје од демократије и онда када се за њу највештије и најбезочније заклањају, убеђујући и сопствене грађане и друге да су заговорници слобода и права, реда и правног поретка насталог једино у владавини права (ван тога га нема и не може бити), да поштују вољу народа и повинују се његовим жељама. И обрнуто, да се у највећем корову безвлашћа и самовоље препозна шта је демократско и заштити од насртаја силника којима смета и помућује им расположење и радости тираније, без обзира на величину жртава и одрицања.

СРБИ КАО НАДНАРОД

Започињући привидне преображаје од тоталитарне власти, успостављене и пола века скоро одржаване од стране СКЈ, ка искључиво њима званом моделу „демократског друштва“, српски властодршци, новог имена и до у танчине очуване негдање ћуди која се из дана у дан показивала наопакијом, неуморно до неукуса самохвалисали су се демократијом и слободама и правима грађана, правном државом коју су само они били кадри да преко ноћи, не мењајући ништа у ранији установама власти, створе. Жестоко су се окимали на своје идеолошке близанце у осталим новоствореним државама најугословенском простору. Оптуживали су их за безбројне политичке грехе и политичке злочине, за националну и расну нетрпељивост, за гушење слобода, гашење грађанских права. Једном речју, прогласили су се за најчасније и непогрешиве, за разлику од других огрезлих у порок и злодела.

ПОТПАЉИВАЊЕ ФИТИЉА

Да је то тако, можда најречитије говори недавна изјава творца СДС у Српској крајини, да је он тамо „потпалио фитиљ“. Ово уз напомену, да нема података да је претходно окончао у више наврата вођене разговоре са врховником Хрватске из чега би се евентуално могло закључити да их је прекинуо у тренутку у коме је тај прекид више одговарао неком са стране, по логици ствари — најпре каснијом покровитељу у лику председника Србије. Основаност оваквог закључка потврђује још један исказ. Председник СПС је јасно ставио до знања, да би раскринкао другог штићеника — председника Републике Српска крајина — да је Србија здушно материјално, оружјем и борцима помагала Крајину. С друге стране, званични став је да Србија ни једног тренутка није била, нити је сада у рату. За узврат, она је једино у име обавеза према Југославији (која само за њу постоји и коју зарад себе хоће ученама и другима да наметне), снабдевала бившу савезну војску, војску и њене Партије, људством, материјалом и свим другим потребама. (По међународном кривичном праву, један од међународних злочина је и само стављање на располагање војним формацијама своје територије ради припрема за напад на другу територију. Порођењу овде само привидно не би било места. Јер, тешко ће се процес разграђивања Југославије, започет подједнако из Хрватске, Словеније и Србије, довести у везу са наводном сецесијом на чему упорно и без успеха настоје српски властодршци и његови стручни саветници).

Непромишљеном употребом силе и додатним тровањем душе народа у коме садашња покољења знају само за ону традицију и историју коју су им нудили „договорни“ историчари у служби СКЈ, а која се сада

**Садашњи приступ
око
именовања државне
комисије за злочине
од стране
непостојећих
законодавних тела,
указује да
изостајање казненог
прогона за
почињене прекршаје
води у даље
гажење права која
би, по
међународним
стандардима,
морала бити
заштићена.**

опет прекраја више на укусима владалаца него на чињеницама, српски народ ван граница Србије доведен је још у тежу ситуацију од оне у којој је донедавно био, а и пред лицем светске јавности. О заштити коју му је обезбедила СПС, са својим милитантним ограничењима као што су СКПЈ, СРС, СНО, СДС, може се и дозвољено је говорити искључиво у смислу неускусних и погубних шала. Свакако, такво стање ствари није могло да остане без одраза и на унутрашњу ситуацију у Србији, где су грађани потпуно маргинализовани пред отетим и од разума партијским послушницима и пресудитељима.

ИЗВЕШТАЈ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА

Како се претеривање и злоупотреба власти коначно почињу да свете њеним најмоћнијим носиоцима, можда би могло да се процени и на примеру једног извештаја о стању људских права у Југославији. Реч је о оном извештају што га је припремио **Stejt department**, а о коме је недавно расправљао **Конгрес САД**. Тај догађај је у штампи са југословенског простора, слободној и демократској, прошао једва забележен, иако би, да је памети, многе морао да наведе на озбиљна размишљања, нарочито када се узму у обзир збивања последњих дана.

За разлику од онога што се неуморно предочава неупућеним и необавештеним грађанима (само тако власт у многим срединама југословенског простора и може да се одржи), на самом почетку извештаја наведено је: „Ваљана цивилна власт **пропала** (подвукао В.А.В.) је 1991. године пошто су републике и различити независни покрети (подвукао В.А.В.) одлучно одбацили ту власт, а ескалирана међунационална непријатељства гурнула земљу у жесток оружани сукоб.“ Не дели се и званично мишљење Србије, не без основа, да су једини кривци за збивања „сецесионисти“ из Хрватске и Словеније. „Пошто је Србија **онемогућила** (подвукао В.А.В.) њихове покушаје да Југославију реконструишу у лабаву конфедерацију, републике Хрватска и Словенија су 25. јуна прогласиле потпуно независност и затражиле међународно признање.“

Није наодмет додати да је одбачена једна идеја која није била туђа ни творцима Југославије 1918. године, за које се не би никако могло рећи да нису водили рачуна о српским интересима и да би учинили нешто што би значило губљење Срба у дијаспори, како се то сада произвољно тврди и у политиканству и у „науци“ (Видети: Љ.Трговчевић: „Божидар Марковић о унутрашњем уређењу Југославије (1914—1918)“, „Стварање југословенске државе 1918. године“ (Зборник радова), изд. „Научна књига“, Београд, 1989, стр. 339—346). Учињено је највише могуће да се отвори крвопролиће како би се владало у страху „демократски“. Како се наводи у Извештају Стејт департамента, Хрватска и Словенија су напуштањем Савезне скупштине, ову оставиле у суштини без кворума, да би она и даље доносила законе и одлучивала о судбоносним питањима, опет наравно на начелима изворне демократије.

Далекосежна последица свега тога је: „Србија и њени савезници у савезном Председништву у октобру су преузели право да делају у име Председништва и преузеле власт (подвукао В.А.В.) Савезне скупштине.“ Најзад, закључује се у извештају: „Обарање савезне власти озбиљно је компромитовало начело савезне цивилне контроле над ЈНА која је **заједно са елементима других полицијских снага и снаге безбедности** (подвукао В.А.В.) 1991. године **технички** (подвукао В.А.В.) под савезном цивилном јурисдикцијом. Пошто је номинални врховни командант ЈНА, колективно савезно Председништво паралисано Југословенска народна армија је отворено стала на страну српских политичара (подвукао В.А.В.) у оружаном

сукобу са Хрватском“. (Пада у очи да су стручњаци Стејт департамента направили пресудну разлику између политике у Србији и српског народа, оно што опозицији никако не полази за руком, управо због грубог кршења основних права човека).

СВЕ ЖЕШЋЕ И ЖЕШЋЕ

У Извештају су сва кршења права човека сврстана у шест група (одељака). То су: (1) Поштовање интегритета личности, што подразумева слободу од политичког и другог вансудског убијања; нестанака, мучења и других сурових, нехуманих или понижавајућих поступака и кажњавања, хапшења, привођења или изгнанстава; ускраћивање праведног јавног суђења; арбитражног мешања у приватни, породични, домаћи живот и кореспонденцију; прекомерног употребљавања силе и кршења хуманитарног права и унутрашњим сукобима;

(2) Поштовање грађанских слобода, укључујући ту слободу говора и штампе; слободу мирног окупљања и удруживања; слободу вероисповести, слободу кретања у земљи, путовања у иностранство, слободу емигрирања и репатријације;

(3) Поступање са избеглицима и сарадња са Високим комесаром Уједињених нација за избеглице;

(4) Однос према невладиним међународним организацијама за права човека;

(5) Питање већинских народа у бившим југословенским федералним државама, а сагласно одредбама садржаним у Одељку V Устава из 1974. године које се односе на дискриминацију;

(6) Права радника: право на удруживање; право на организовање и колективно уговарање; забрана принудног или обавезног рада; доња старосна граница за запошљавање деце; прихватљиви услови за минимални лични доходак.

Извештај је поткрепљен многим примерима за сваку од назначених група, уз напомену да су и хрватска и српска страна често, у пропагандне сврхе, злоупотребљавале податке, због чега се остало код података који су прикупљани са терена. Иначе, осуде су упућене: Хрватској, Србији и ЈНА. Такође и Македонији. Србија је у неколико у неповољнијој ситуацији од осталих због „сређеног и стабилизованог стања“ на Косову, али и због понашања њених паравојних јединица на ратиштима у Хрватској, чему је значајно допринело држање ЈНА која је у више наврата грубо кршила правила ратног и хуманитарног права и оглушавала се о обавезе у вези с тим.

Било да се посумња или не у добронамерност опомена упућених са стране, као што је ова о којој је реч, о чему ће се званичници тек огласити када смисле шта им одговара, остаје једна неспорна чињеница. Уз све могуће грешке, суштина демократије на југословенском простору, пре свега у Хрватској и Србији, као и држави у државама која се зове ЈНА је — гушење људских права у име исте те демократије. Још горе, с тим се не прекида. Напротив, чини се то све жешће и жешће. Србија као да предњачи, или се пицу ових редова бар тако чини, јер га свој јад највише тишти. Уосталом како друкчије схватити јучерашње, прекјучерашње иступе политикантских харлекина? Потпредседник тзв. Председништва Југославије прети Босни и Херцеговини, изјавивши да — док је он члан тог тела — ЈНА неће отићи из те државе (!?). Или, петација ДС и саопштење СПО са захтевом да Председник и Влада Србије дају оставке и да се распишу избори за уставотворну скупштину проглашени су насиљем, иако у Уставу Србије из 1990. стоји да грађани имају право да критикују власт (члан 48). Портпарол СПС и председника Србије, председника СРС дели Македонију између Србије, Грчке, Албаније и Бугарске, уцењујући је да уђе у некаку Југославију.

Председник СПС је јасно ставио до знања, да би раскинуо другог штићеника — председника Републике Српске крајине — да је Србија здушно материјално, оружјем и борцима помагала Крајину. С друге стране, званични став је да Србија ни једног тренутка није била у рату.

У извештају Стејт департамента закључује се да је 1991. године ЈНА само технички под савезном цивилном јурисдикцијом. Заправо је ЈНА отворено стала на страну политичара у оружаном сукобу са Хрватском.

ПОЛИТИЧКА СЦЕНА СРБИЈЕ У ОГЛЕДАЛУ „ВЕЧЕРЊИХ НОВОСТИ“

ОПОЗИЦИЈА — ИЗМЕЂУ РЕКЛАМА И СПОРТА

Један од захтева за 9. март је и захтев за сменом уредника „Политике“, „Експрес политике“ и „Вечерњих новости“. Истраживања о прве две новине, нажалост, још увек немамо, али објављујемо део анализе Агенције за социолошка и маркетиншка истраживања која је у периоду од 14. децембра до 14. јануара текуће године анализирао садржај 4078 текстова објављених у „Вечерњим новостима“. Како скоро милион грађана свакодневно прима информације које, следећи уређивачку политику, емитује најтиражнији дневни лист, добро је погледати колико су независне и објективне.

Од 1033 текста (види Табелу 1) који се баве политичким темама, 280 или 27,11% чине текстови којима је предмет политичка сцена Србије. На другом месту се, иначе, налазе текстови (њих 174 или 16,84%) који се баве „недефинисаном“ Југославијом: савезним институцијама и политичарима, односно странкама и удружењима југословенске оријентације, као што су Савез комуниста — Покрет за Југославију, Народни фронт Југославије и (мање) Странка Југословена.

Највећи број текстова (као што се види на Табели 2) повезан је позицији, односно актуелној власти у Србији. Кад се узму у обзир подаци представљени на П р и к а з у 1, као и чињеница да се текстови, који се баве актуелном републичком влашћу (политичарима, странком, институцијама и законима) углавном налазе на првих (запаженијих) десет страна, а у просеку заузимају бар трећину, а неретко и половину, па и целу страну — позиционираност позиције (власти) у „најтиражнијем дневном листу“ се може и мора назвати више него задовољавајућом.

Овом просторном и не само просторном „комфору“ који републичка власт ужива код „најтиражнијег листа“, између осталог, доприносе и (за месец дана) 12 објављених коментара у којима се изражава „безрезервна“ подршка спољној, али и унутрашњој политици владајуће странке.

ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ нису лист који се често бави интервјуисањем политичара. Кад то ипак чини, интервјуише искључиво владајуће или, евентуално, иностране, али Србији (и њеној власти), односно „недефинисаној“ Југославији наклоњене политичаре.

За разлику од републичких, али и тзв. савезних власти, опозиција својом квантитативном и, нарочито, квалитетном позиционираошћу не може бити задовољна. Највише разлога за незадовољство начином презентације, који, кад је у питању опозиција, примењује „најтиражнији дневни лист“ — имају како несрпске опозиционе странке, тако и онај део српске опозиције који је склон критико-

вању владајуће странке и њених пореза.

Додуше, разлога за незадовољство има и део српске опозиције која из њој знаних или „виших“ разлога и интереса готово да аминује на сваки потез и уопште званичну политику социјалистичке већине. Упркос томе, ове странке, односно њихови лидери су у НОВОСТИМА изузетно мало заступљени. (Погледај Т а б е л у 2).

Чак штавише, Војислав Шешељ, је у једном (повеликом) чланку — коментару, додуше „у пару“ са Драшковићем, оптужен за политичку некултуру, док су припадници његове странке, „шешељеви добровољци“, у једном ратном извештају оптужени за кукавичлук.

Откуд тај (стварни или привидни) парадокс? Вероватно отуд што „најтиражнији дневни лист“, као својеврсни медијски Кербер, штити примат и рејтинг позиције чак и од (евентуалне) конкуренције њој наклоњених, али ипак не и њених политичара, односно странака.

САМО ЗА СТРПЛИВЕ

Од о с а м текстова, колико су за месец дана ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ одвојиле за несрпску (националну) опозицију два представљају „неутралне“ информације, а шест критичке коментаре. Три таква коментара уперена су против СДА и њеног лидера С. Угљанина, два против ДСК, Ругове и уопште „албанских странака и лидера“, а један против ДЗВМ и њеног лидера Андраша Агоштона. Скоро сви ови коментари објављени су на запаженој другој страни, која је и иначе својеврсни стуб (ац) срама.

Колико је и како у „најтиражнијем дневном листу“ представљен онај део српске опозиције, који се на либи критикувања власти, видљиво је на П р и к а з у 2.

Текстови намењени тој врсти опозиције се, иначе, ретко кад налазе пре десете стране, а почесто читалац до таквих текстова може доћи само ако је заиста упоран и стрпљив, односно настројен исраживачки па

не прескаче ни оне стране које су, тако рећи, скривене и налазе се у процепу између „рекламног геста“ (малих и комерцијалних огласа) и спортске рубрике.

Просечна величина текстова о српској, критички настројеној, опозицији ретко кад промашује шестину стране. Ти текстови су, иначе, врло ретко уоквирени и често се налазе на самом дну странице. Украјто: у опажајном пољу прималаца информације (читалаца) заузимају прилично незавидно место.

Према живимо у више него бурном времену, у којем су и владајућа и опозиционе странке политички врло активне, о чему, уосталом, бар кад је у питању (републичка и „савезна“) власт, сведочи и садржај „најтиражнијег дневног листа“, ставови опозиције се у ВЕЧЕРЊИМ НОВОСТИМА презентују нередовно и без икаквог система. Осим ако баш то одсуство система (и рубрике) није систем?

Уосталом, да читаоци НОВОСТИ ипак не би били у дилеми какав је заправо став „дневног листа са највећим тиражом“ према критиковању склоној српској опозицији, на другој страни, односно стуб(ц)у срама, у једном пригодном коментару, ова опозиција је без изузетка оптужена за „отворену деструкцију“ или простије речено: издају.

СКУПШТИНА, ЈАВНО МНЕЊЕ, НЕСТРАНАЧКЕ ЛИЧНОСТИ

Прошло је већ годину и више дана откако (и) Србија има вишестраначки Парламент. Колико и како о збивањима у њему информисаће „дневни лист са највећим тиражом“?

Као што се види на П р и к а з у 3, очигледна је превага збивања која, по својој суштини, подсећају на „бивша“ времена, кад се у Скупштини такође највише „усвојило“, односно аклимовало и „декламовало“.

Такав садржај информација о Парламенту бесумње је диктиран оним што се у њему и заиста збива. С времена на време, у Скупштини се, понекад чак и демократски, расправља. Неке од тих расправа су пренеле и ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ, не стављајући се ни на чију страну.

Али, потреба „најтиражнијег дневног листа“ да своје читаоце подучава и усмерава, ни у блоку текстова о збивањима у Парламенту, није остала незадовољена.

Испод текста у којем је изнесен (вероватно „недопустив“) број критичких опаски опозиционих посланика на рачун нове социјалистичке владе, коментатор НОВОСТИ у рубрици „ПРОТИВСТАВ“ осуђује (опозиционе) критичаре и (нову) владу брани тезом да би је требало пустити да влада а не (одмах) критиковати. При томе (намерно?) заборавља да је мандатар те (нове) владе већ „владао“ (у

ДРУШТВО И ПОЛИТИКА

Војводини), те дакле није непознат онима ко- и њега и његову владу („а приори“) критику- ју.

Демократска политичка сцена, између остало- г, подразумева и слободно испољавање, односно презентовање ставова и мишљења (најшире) јавности. Један од начина да се до тих ставова и мишљења дође јесте анкетирање и-или интервјуисање грађана.

За месец дана „дневни лист с највећим тиражом“ је (поводом годишњице вишестраначких избора) „анкетирао“ десетак грађана и пренео резултате три истраживања јавног мњења.

Једно од тих истраживања сведочи да су избори у Србији били (као што и наслов текста каже) „ВАН СУМЊЕ ДЕМОКРАТСКИ“. Овај текст је, иначе, најављен на насловној, а објављен на (целој) деветој страни.

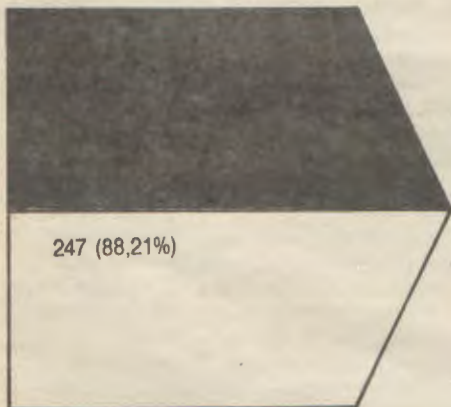
Резултати другог истраживања иду у прилог тези да Србија није бољшевичка. Треће истраживање (преузето из НИН-а) потврђује да Милошевић и даље (убедљиво) води.

Иначе, и т р и текста (Погледај Т а б е л у 2) у којима су изнесени ставови нестраначких „виђенијих“ личности, нису изашла из оквира основног опредељења „дневног листа с највећим тиражом“, јер у сва три случаја ти ставови не само да не штете, него иду и у прилог позицији.

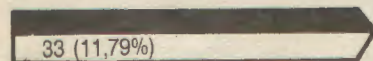
„раднички сте лист, и најчитанији“
(Изјава представника Синдиката, објављена у „НОВОСТИМА“ 23. 12. 1991. године)

Приказ 1

БРОЈ ТЕКСТОВА КОЈИ ИДУ У ПРИЛОГ ИЛИ БАР НЕ ШТЕТЕ ПОЗИЦИЈИ (ВЛАСТИ)

БРОЈ ТЕКСТОВА У КОЈИМА СЕ КРИТИКУЈЕ ПОЗИЦИЈА (ВЛАСТ).

НАПОМЕНА: Од 33 текста у којима се износи критика на рачун републичких власти, 24 текста садрже критичке ставове опозиционих странака и лидера, 4 ставове Покрета за људска права, а 5 (критичке) ставове „ВЕЧЕРЊИХ НОВОСТИ“. Од тих 5 текстова 4 су уперена против новог пореског система, а ј е д а н против „челника СПС“ (из Ниша) због њихове тврдње да ће Ниш добити статус града.

Табела 1

СТРУКТУРА ТЕКСТОВА ОБЈАВЉЕНИХ У „ВЕЧЕРЊИМ НОВОСТИМА“ У ПЕРИОДУ ОД 14. 12. 1991. ДО 14. 01. 1992. ГОДИНЕ

тема	ПОЛИТИКА	СПОРТ	РАТ	КУЛТУРА	ПРИВРЕДА	СОЦИЈАЛ. ПРОБЛЕМИ	ОСТАЛО	Σ
број текстова	1033	638	526	213	195	116	1357	4078
%	(25,33)	(15,65)	(12,90)	(5,22)	(4,78)	(2,84)	(33,28)	(100)
број фотографија	235	219	162	23	71	100	430	1240
%	(18,95)	(17,66)	(13,06)	(1,86)	(5,73)	(8,06)	(34,68)	(100)

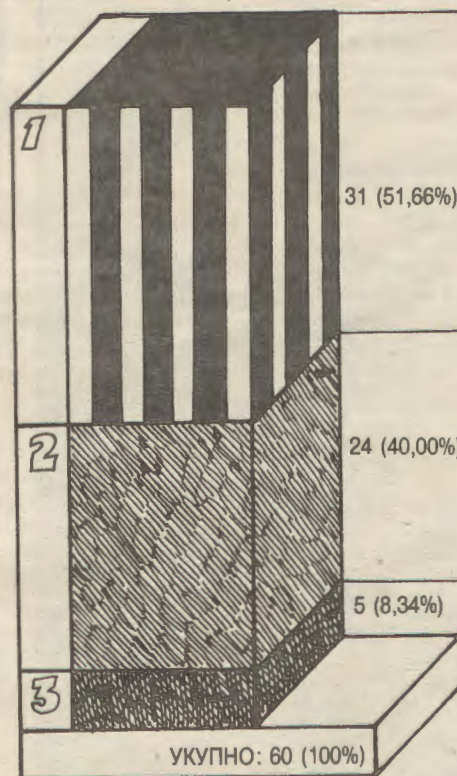
Табела 2

СТРУКТУРА ТЕКСТОВА КОЈИ СЕ БАВЕ ПОЛИТИЧКОМ СЦЕНОМ СРБИЈЕ

Тема	ПОЗИЦИЈА (ВЛАСТ)	СКУПШТИНА	НЕСТРАНАЧКЕ ЛИЧНОСТИ	СРП. ОПОЗ.		НЕСРПСКА НАЦИОНАЛНА ОПОЗИЦИЈА	НЕНАЦИОНАЛНА ОПОЗИЦИЈА	ОСТАЛО	Σ
				несклона критиковању власти	склона критиковању власти				
Карактеристике									
број текстова	139	31	3	16	60	8	3	20	280
%	(49,64)	(11,07)	(1,07)	(5,71)	(21,43)	(2,86)	(1,07)	(7,15)	(100)

Приказ 2

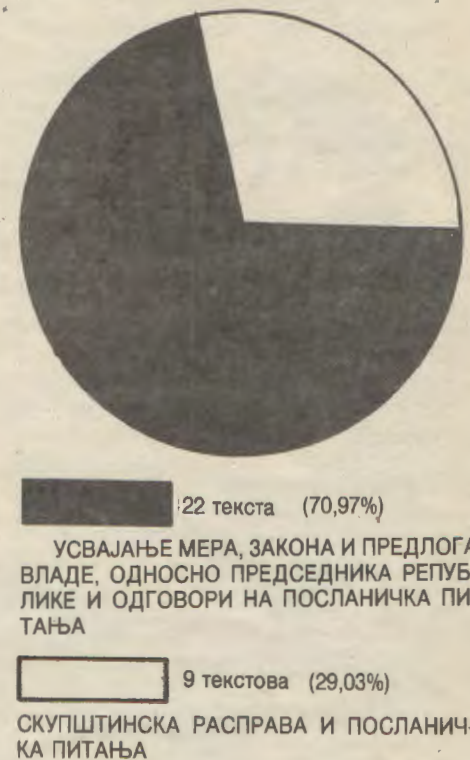
СТРУКТУРА ТЕКСТОВА КОЈИ СЕ БАВЕ СРПСКОМ ОПОЗИЦИЈОМ (СКЛОНОМ КРИТИКОВАЊУ ВЛАСТИ)

- 1 ТЕКСТОВИ О СТРАНАЧКИМ АКТИВНОСТИМА И СЛ. (НЕ САДРЖЕ КРИТИЧКЕ СТАВОВЕ О РЕПУБЛИЧКИМ ВЛАСТИМА)
- 2 ТЕКСТОВИ У КОЈИМА СЕ ИЗНОСИ КРИТИКА ОПОЗИЦИЈЕ НА РАЧУН РЕПУБЛИЧКИХ ВЛАСТИ
- 3 ТЕКСТОВИ (КОМЕНТАРИ) У КОЈИМА НОВИНАРИ „НОВОСТИ“ КРИТИКУЈУ (УГЛАВНОМ) ВУКА ДРАШКОВИЋА

Приказ 3

СТРУКТУРА ТЕКСТОВА КОЈИ СЕ БАВЕ БИВАЊИМА У СКУПШТИНИ (СРБИЈЕ)

Истраживали:
Драган Атанацковић
Златко Прескакулев

„СРПСКА РЕЧ“ НА КОСОВУ: ДА ЛИ ЈЕ ИЗГУБЉЕНА И ДРУГА КОСОВСКА БИТКА

КОЛЕВКУ СРПСТВА ПРЕВРНУЛИ СРБИ

Сећате ли се Косова?

Косово је, како кажу, колевка српства и, како кажу, највећи успех Слободана Милошевића. Кажу да су захваљујући њему промењен устав, укинута покрајинске границе, непослушни Шиптари најурени са посла, а добро плаћени милиционери обезбеђују мир. Плави тигрови као плави шлемови. Косово је срећено, кажу Милошевићеве бираче.

Ових дана, када опозиција сумира Милошевићеве „успехе“ пред 9. март, власт лансира тезу да „већ 10. марта може букнути Косово“. Зашто би Косово букнуло кад га је Слободан средно? О каквим сепаратистима се прича кад их је он једном за свагда смирио?

Или Милошевић има превише разлога да се питање Косова уопште не дира? Ако је изгубио два светска рата, склон је да изгуби и бој на Косову...

ПИШЕ: САНДРА ПЕТРУШИЋ

Време обећања: Десемир Јевтић, тадашњи председник Извршног већа Србије, у посети градилиштима приликом прославе 600-годишњице Косовске битке

Последњи месеци нашег живота не само да су уништили нашу свакидашњицу, већ и све моралне вредности које смо градили или бар веровали да градимо. То дуго прикривано осећање српства и родољубља које је коначно испливало на површину наједном се показало као наша илузија, јер ми, изгледа, нисмо били ни Срби ни родољуби. Отрежњење је стигло у последњем тренутку и оно је гласило: „Србија се брани у Книну!“. Господе, колико смо векова, крви, јунака и светиња изгубили верујући да се Србија брани на Косову, да се брани у Пећи, да се брани у Патријаршији. Зар смо морали да као жртве положимо и Кнеза Лазара и Милоша Обилића и Милана Топлицу само због нашег незнања?

Слободан Милошевић нас је отрезнио, наоружао и послао у Книн. Тај плодни камен који ћемо освојити донеће нам више од наших пет векова старих винограда, од колевке наших најлепших јуначких песама, од Грачанице и Високих Дечана, од свете српске земље која је упила превише крви. То што ће Шиптари Пећку Патријаршију претворити у џамију, што ће са њених зидова скинути фреске и историју биће премала жртва за оно што ћемо добити — Крајину и вечну славу Слободану Милошевићу.

Заблуда у којој смо живели сада је сасвим јасна: Косово није колевка Србије, оно је само одскочна даска која је Кнезу Лазару послужила да га уздигне до свеца, а Слободану Милошевићу до председника. И сада, када смо коначно на прагу да одбранимо Србију, наравно у Книну, када нам нови косовски јунаци више нису потребни, јер садашњи не жели славне после себе, дошло је време да се једном за свагда опростимо од Косова и да га препустимо Албанцима који га желе, изгледа, више од нас. Али, пре него што то

урадимо, можда бисмо мобли још једном погледати на ту земљу која нас је некада чинила тако поносима и сабрати своје мисли, ако још има времена за то.

СРПСКИ РЕЗЕРВАТИ

Косово данас, тако кажу, највећи је успех Слободана Милошевића. Захваљујући њему промењен је устав, укинута су покрајинске границе, непослушни Шиптари су најурени са посла, а добро плаћени милиционери су обезбедили мир. Косово је сређено, тако кажу његови бирачи, и ретко га се ко још увек сећа. Сети га се понекад владајућа странка када опозиција узме превише маха и узвикне: „Ви сејете раздор, а Косово може да букне сваког часа“. Сетила га се и ових дана пред 9. март и послала причу међу уплашени народ да су сепаратисти спремни да се дингу већ 10. марта уколико демонстрације успеју у Београду. Добро старо Косово је увек ту када влади шкрипи.

Радозналима се намеће једно питање: **зашто би Косово букнуло када га је Слободан средио** и о каквим сепаратистима се прича када их је он једном за свагда смирио? Па, зар није баш због тога постао некрунисани краљ „јужних крајева“ и зар га нисмо и ми на северу добили због јужних успеха? Просто је невероватно да смо гласали за човека који се мало преварио у рачуну.

Што је права истина о томе, тешко да ће мо сазнати. Када је Косово у питању, све је под „можда“. **Можда** ће сепаратисти стварно скочити 10. марта, **можда** ће зато изабрати неки други датум, а **можда** неће учинити ништа, што би такође било логично, јер њима није потребно да проливају крв да би остварили циљ. Са мало стрпљења, већ на измаку овога века, на Косову неће живети ни **један Србин**. За такву тврдњу нису нам потребне претње ни једне владе, довољан нам је само летимични поглед на графикон који прати кретање заступљености Срба и Шиптара на Косову од 1921. до данас. У најбољем случају, 2000 г. може постојати **један од два резервата** са српским живљем. За труд који је Србија уложила, **можда** је и то превише.

Да српски живаљ нестане на Косову, чињеница је са којом се боримо **вековима**. За тако нешто увек смо оптуживали претходне владе и надали се да ће нова донети побољшање. Садашња је имала најбољу прилику за то, српска је и ужива поверење од српског живља на Косову. Да ли га је оправдала, питање је.

„Продати смо“, речи су које се ових дана најчешће чују на Косову. Огроман број српског живља је **уплашен** више него икад. То је сасвим нормално, ако се узме у обзир да их омиљени председник није већ дуго обишао, а да уместо обећаних **100.000** Срба, на Косову није стигао ни **један**. Кривуља на графикону све је неумољивија и сада показује само **8%** православног живља. Обећана изградња за **30.000** повратника никада није ни отпочела, али се зато са Косова иселило **нових 1000** Срба.

Слободан Милошевић је србима на Косову обећао стандард, посао, станове, пензије, плате, тракторе и заштиту од сепаратиста. Од свих обећања је испунио само једно, оно чувено: **„Вас нико не сме да бије“**. Остао је

доследан у томе, тако да је Косово поштеђено **мобилизације**. Вероватно је томе помогла чињеница да нико није луд да ризикује живот бирача. Да ли је стварно продао Косово тешко је рећи овога тренутка, али бисмо се могли задовољити шапатом.

КО ЈЕ ГЛАСАО ЗА МИЛОШЕВИЋА?

Прва ствар која указује на тако нешто је чињеница да се у **владајућој странци налазе сви они људи који су у претходном режиму држали руководеће позиције**, а да је **баш тај режим** оптужен за распродају Косова. Довољно је, можда, само напоменути да се садашњи потпредседник Скупштине Србије **Вукашин Јокановић** на Покрајинској Скупштини 1987. **оградио** од предлога за јединствену Србију и гласао да Косово и даље остане аутономна покрајина. Ако се томе дода да је под његовим благословом изграђено насеље **Гавран са 1500 шиптарских кућа** и фабрика у **Грмову** које је чисто шиптарско село, слика постаје много јаснија.

Међутим, било би нефер оптужити само Слободана Милошевића што је на важне положаје поставио такве људе. Јер, он их је само **предложио** у време избора, а **народ** их је изабрао. Пошто на Косову влада опште мишљење да су ти људи без ауторитета, било је интересантно потражити мишљење зашто су их изабрали (и то не само политичаре који су се ископромитовали у претходној влади) већ и **5 шиптарских посланика** суочених наспрам пет, по мишљењу многих, честитих Срба.

„**Њега је предложио Слободан Милошевић**“, или **„СПС није имала другог кандидата у мојој јединици“**, одговори су који се најчешће чују. Тај праволинијски начин размишљања можда се најбоље могао осетити у **Титовој Митровици** где је наспрам СПС кандидата **Ајети Мехмеда** стајао СПО **Алексић Небојша**, млади инжењер великог угледа; или у **Качанику**, где је омиљеног ветеринара познатог по томе што бесплатно лечи стоку победно **Трнавци**. Било како било, **сами Срби** су били ти који су у име поверења које су указали **Слободану Милошевићу** гласали за своје 5 векова старе непријатеље.

А како им г. Милошевић то поверење враћа?

„**Највеће пропадање Косова је последица оних речи „Нико не сме да вас бије“**, а које су тог тренутка биле праве за **један вековима угрожени народ**“, речи су лекара, **Љубише Вучића**. „Сада због тога имамо ситуацију да су сви посланици они исти кадрови који су раније били са Шиптарима и који су ситуацију довели додде. Сада је горе него икада, јер више не владају Шиптари већ Срби, и то послушници бившег режима. Послушници су се увек задовољавали материјалним добрима и остављају Србе на цедилу.“

ШИПТАРСКО НЕЗАВИСНО ШКОЛСТВО

Друга ствар која нам говори у прилог чињеница да се Косово **распродаје** је однос према **школству**. Сви смо били веома задовољни када је на Косову забрањено учење по албанском програму и када је издато наређење да се може учити само по **јединственом**

програму у Србији. Шиптари су због тога повукли своју децу из школа и почео је тихи рат. Било би дивно да смо га добили, али истина је ипак друкчија. Ових дана река шиптарских ученика је пошла да потражи своје место у школству, али **наравно по свом програму из Качаничког устава**.

Срби са Косова за то оптужују **Миодрага Ђурића**, директора Педагошког музеја и покрајинског секретара за образовање. Он је један од људи који су дошли из **Београда** са задатком да помогну у решавању ситуације, а решили су је на **непријатно изменање свих**. Ђурић је, конкретно, **независно од владе и Министарства просвете дозволио повратак Шиптара у школе** и учење по **њиховом програму**. Образложење за то је, заједно са **Игићем**, дао у селу **Клеметина**, где је изјавио: „**Албанци морају у школу по сваку цену!**“ Извесне општине попут **Косова Поља** и **Обилића** нису биле задовољне тим одговором и потражиле су мишљење министарства. Одговор је био да Шиптари не могу у школе, али то Ђурића није спречило.

Образложење за такав оступак Срби на Косову виде само и чињеница да је Ђурић **плаћен** од стране сепаратиста. У народу се већ увелико прича да је он пребацио огромну своту коју је на непознат начин добио на приватно предузеће у **Смедереву**. Трага се и за доказима, али они можда и нису од пресудне важности. Више није ни битно да ли је Ђурић узимао паре или не, црв сумње је ушао у народ и пробудио несигурност да је издат.

Веће поверење од Ђурића не ужива ни сам ректор Приштинског Универзитета, **Радивоје Поповић**. Изгубио га је далеко раније, још у време када је **међу првима** продао кућу у **Косовом Пољу** и **напустио Косово**. Староседеоци га оптужују да је отпочео расељавање Срба са Косова и да се после његовог одласка Косово Поље од **чисто српског места претворило у шиптарско**. „**Место ректора је добио као награду за то од оних који и даље тргују са Косовом**“, речи су овеће групе људи. Своју тврдњу да се њихова света земља распродаје потврђују и уплатницом за **Ауди 100** (види прилог) коју је Ректорат издао на **Поповићево** име код приватног предузећа **„Инжињеринг Снетер“** и која износи невероватних **12 ипо милиона**. Пошто ни најновији модел Аудија не кошта толико, сасвим је оправдана сумња да део вишка одлази у **Поповићев џеп**.

ПРОГРАМ ПО УСПЕЛОМ РЕЦЕПТУ

Ипак, све те трговине би биле мале да Косово није **генерално препуштено стихии пропадања** и да му као поклон није подарен никакав програм, чак ни лош. Спорадично учињене ствари нису донеле никако побољшање, нарочито не **„привремене мере“** које су један од највећих **промашаја** које је **иједна влада** до сада направила. Уведене су ради заштите српства, уз образложење да су предузећа **пропадала** због Шиптара, а испоставило се да предузећа **пропадају подједнако** са Шиптарима или без њих. **Трелча**, која би могла да храни бар четвртину становништва на Косову, данас храни само **директоре**. Радници су ових дана примили тек **септембарску плату**, али умањену за порез. По ком

Време оптимизма: генерал Грачанин са Живком Цуцкићем приликом пуштања у рад компјутерског центра у Биначкој Морави

закону им је умањена плата из прошле године нису се усудили ни да питају, јер се при привременим мерама и за мање губи посао. Слична ситуација је и са осталим предузећима, мада су готово сва очишћена од Шиптара. Једини допринос садашњег режима је бројни директорски кадар који је увезен из Београда, наравно без породице, са функцијом да за велике паре преко викенда среди ситуацију.

Да влада није умела да направи програм, можда бисмо и могли да јој опростимо. Оправаштали смо јој последњих месеци и много горе ствари. Проблем је у томе што она није ни хтела да га направи. Пример за то нам је игнорантско одбијање од стране председника Милошевића и Зеленовићеве владе да уопште узме у разматрање програм „Космет 2000“ који је дугогодишњи рад стручног тима од 200 људи. Староседеоци Косова, уплашени оним што им се догађа, одлучили су да сами узму ствар у своје руке и пронађу решење. Они су га пронашли, или су бар близу тога да га пронађу, тако бар каже Менхетен институт за менаџмент. Проблем је што до ушију наше власти не допире глас америчких стручњака, а још мање вапај угроженог народа.

Програм је, кажу стручњаци, ни паметнији а ни глупији од оног који су имали Шиптари док су расељавали Србе са Косова. У глобалу се односи на то да се микроцелине насељене Србима међусобно повезују путевима, фабрикама и предузећима, а да се при том расељавају шиптарска насеља. Значи, исто оно што су Шиптари радили од рата на овамо, у времену када су, рецимо, подизале косовске термоелектране и то баш на местима српских насеља. Годинама су сви путеви и сви објекти постојали баш тако да угрозе српски живаљ, што је проузроковало велико расељавање. Тај опробани метод би и

овог пута могао да послужи, наравно уколико га усмеримо ка Шиптарима. Могао би да се неко са врха не ујасават такве идеје.

О „КОСМЕТУ 2000“

Слободан Милошевић је пре четири године имао прилику да види програм и том приликом је био одушевљен. На томе се завршило. Пошто власт није желела да проба програм, одређени број утицајаних људи на Косову је одлучио да то учини сам, онолико колико су им могућности дозвољавале.

„Биначка Морави“, предузеће које је пре привремених мера стајало веома добро, преузело је на себе одговорност да изврши део програма „Космет 2000“. Као поклон развоју Косова, они су саградили фабрику металних делова у чисто српском месту Пасјане. У плану је било да „Браћа Карнић“ опреме фабрику и да се она што пре пусти у погон. Пре годину ипо дана, када је „Биначка Морави“ завршила своје радове на објекту, почело је његово растање у коров. Данас је то бетонско здање које не служи ником изузев кравима које се склањају у време кише.

Тадашњи директор „Биначке Мораве“, инг. Живко Цуцкић је пребачен у Фонд за изградњу путева. Пошто је био један од идејних твораца програма „Космет 2000“ и на новом радном месту је наставо са покушајем да Србима поврати Косово. Самоиницијативно је изградио неколико путева који су повезали српска места и направио је план о изградњи великих магистрала које би Косово повезале са српским крајевима. Поред тога, село Пасјане је добило још један поклон: зграду за Програм за одржавање путева. Било би готово депласирано додати да је то данас метална и запуштена конструкција, а да је Живко Цуцкић изгубио своје радно место. Сасвим је очито да неком није било у интересу да се Ко-

сово оживи и да се витализују српска места.

Живко Цуцкић се са својим истомишљеницима није предавао, што је разумљиво ако знамо да је за те људе Косово једина земља коју имају. Основали су прво послератно деоничарско друштво са циљем да реализују програм „Космет 2000“. Многи мештани који су се вратили са рада у иностранству су приступили друштву и уложили свој капитал да би помогли подизање фабрика и објеката који би усполили српско становништво и зауставили исељавање. Уз помоћ овог друштва већ се граде бензинске пумпе, припремају се пројекти за производњу здраве хране, кућа и објеката. Мото друштва је да сваког дана произведе елементе за једну кућу намењену повратницима.

Једно такво друштво је представљало идеалну прилику да се сви православни житељи Косова уједине и помогну сами себи, када су већ званичке власти дигле руке од њих. Међутим, та идеја се неком није допала. Уместо јединства, дошло је до нове поделе и то на староседеоце и дошљаке.

ДОШЉАЦИ НА РУКОВОДЕЊИМ МЕСТИМА

Подела је, по свему судећи, вештачка и нико не зна ко ју је започео. Једни за поделу оптужују власт и сматрају да су је они изазвали да би у разједињеном народу лакше владали, док други сматрају да су поделу иницијали староседеоци. И једни и други су имали добре разлоге за то, али је чињеница да поделе никада раније није било, а да на Косову већ дуго живе и староседеоци и дошљаци.

Чињеница је да је сасвим нормално и људско осећање то што староседеоци Косова имају извесна скептична осећања у односу на оне који су долазили у време када је земља дељена бесплатно и који су ту исту земљу касније продавали. Сматрају да се од рата води политика против староседеоца, јер они представљају једину снагу која ће се свом душом борити за Косово. Пример за ту тврдњу поткрепљују чињеницом да се пре рата на местима председника општине налазило 32 староседеоца и један дошљак, а да су после рата стрељани сви сем тог дошљака, Црногорца. Сматрају да је то иста политика која се води и данас, јер се на свим руководећим местима налазе дошљаци и то најчешће црногорске националности. СПС, из чијих редова се црпе тај руководећи кадар, оштро одбацује такве тврдње и истиче да су на руководећим положајима само најпаметнији, а стицајем околности то су дошљаци. Они поделу тумаче искључиво љубомором староседелца.

Имамо разлога да верујемо да су и једни и други у праву, али нам ипак боде очи чињеница да је приликом избора за начелника приштинског округа СПС-а, седам одбора предложило староседеоца Тому Секуловића, а да је изабран дошљак Милош Симовић, који је предложен од само једног округа. Ако ништа друго, владајућој странци је та подела добро дошла у случају да неко нападне њене кадрове. Тада би могла да иступи са једним од оправдања (у свом стилу) да ти кадрови нису нападнути због лошег квалитета, већ због љубоморе староседелца.

РЕПОРТАЖА

Једно од помпезних обећања Слободана Милошевића било је и **насељавање Косова**. Наде у грандиозни повратак на хиљаде Срба су давно пале у воду, али је нешто ипак учињено. Пример за то је **Драган Николић**, секретар за посебне програме. Њему је пошло за руком да из **Албаније** доведе **700 Срба и Црногораца**. Мада није постојао ни један доказ да се стварно ради о православном живљу, они су смештени у луксузни хотел „Гранд“ у Приштини, а убрзо су добили и **запослење**. **Живорад Игић** се истакао тако што је довео **једног емигранта** за кога је постојала сумња да је Албанац, јер није поседовао ни један папир. Уместо да га провери, пронашао му је **запоследње** и доделио му **петособан стан**. Из тог лако можемо извести закључак да би Косово било веома брзо насељено Србима да на њему постоји довољан број луксузних хотела и великих станова.

Што се „Божура“ тиче, давно се одустало од наде да ће они иког вратити на Косово. Пар људи које сачињава организацију већ дуго интересује искључиво увредљива кореспонденција са опозиционим партијама. Њихов председник **Богдан Кеџман** изгубио је поверење оног тренутка када је напустио фирму „Шипад“ и из ње понео своје **24 плате** које су му следовале у случају да пређе у приватни бизнис. Уместо тога, Кеџман је нашао ново место у државној служби, тако да је постао председник **Црвеног крста** Косова.

ГЛАДНИ И ОРГАНИЗОВАНИ

Ипак, највећи проблем Косова и даље остају Шиптари, мада нас СПС уверава да су они проблем решили до краја и да га може актуелизовати само **погрешна политика опозиционих странака**. Да је баш тако, ретко ко верује на Косову.

Слободан Милошевић је учинио оно што је **могао**: у свом стилу је извео **прво тенкове, па милицију**. Одмах потом су уследила и **отпуштања са посла**. У једном тренутку то је неким изгледало као решење. Срби на Косову су одахнули на тренутак. А онда је време почело да цури, а милиција је и даље била на Косову.

Такве мере нису постигле баш резултате за похвалу. Довеле су до тога да се велики број Шиптара нађе **без посла и основних услова за живот**, али су проузроковале **ново јединствено међу њима**. Солидарност Шиптара се попела на завидни ниво, тако да је издржавање породица прешло у руке оних који и даље раде. Није реткост да на Косову **само један запослени Шиптар издржава и до пет породица**.

Да су сви Шиптари материјално угрожени, можда бисмо могли и да говоримо о **средњавању ситуације** на Косову, али неспорна је чињеница да је велики број њих **препун новца**, а да су то најчешће сепаратисти. Они су организовали своју **црну берзу**, своје **приватне фирме** које отварају за само **један дан**, своје **бензинске пумпе**, а ускоро ће отворити и своје **банке**. Богатим Шиптарима није никакав проблем да дођу до дозвола (за које се иначе дуго чека) за само **пар сати**. Паралелно са сопственим тржиштем, Шиптари су отворили и **посебну владу, посебан политички систем**. Они су се **одвојили** и живе својим животом, само за сада још увек у илегалу.

Отпуштањем са посла постигнут је само **контраефекат**. Једном броју Шиптара су одузета **основна права за живот**, а самим тим смо дошли до ситуације да се они могу појавити као **угрожена мањина**. Где ћемо наћи бољи доказ од тога што су они гладни? И док им се **онемогућава да стичу основна средства за живот**, омогућава им се да се

врате у школе по свом програму, што ни једној мањини у свету није дозвољено. Таквом политиком нису угрожени сепаратисти, али је **угрожен онај део Шиптара који се могао придобити** — да није остао без основних средстава за живот. **Садашња политика је од сваког Шиптара начинила непријатеља**.

Присуство милиције је донекле смирило ситуацију, али је донело нове проблеме. Милиција се на Косову третира као **мера застрашивања Шиптара**, а не **организација за ред и мир**. Због тога милиционери често долазе у ситуацију да када зауставе неки ауто и затраже документа, добију одговор: **„Ја сам Србин“**. На тај начин се опет продубљује слика о угрожености шиптарске мањине која би нас овога тренутка могла скупо стајати, ако узмемо у обзир углед који тренутно ужива српска политика и руководство.

Средства која се улажу у тако бројну милицију на Косову свакако нису мала. Питање је да ли би се она могла боље уложити тако да се проблем зближа реши, а не испролонгира за неки други тренутак. Чињеница је да се чак и гладни Шиптари **брзо репродукују**, а да међу Србима **влада бела куга**. Милиција на Косову нам неће донети неопходни подмладак, нити ће населити нове Србе.

Уместо да се стражама обезбеђују мир, крајње је време да се нешто учини. За почетак би можда било сасвим довољно да се **расели 662.320 емиграната** и да се **српске фабрике пусте у погон**. Било би довољно било шта, само да неко покрене то питање пре него што шиптарски наталитет не поједе српски живаљ, чак и без немירה.

URDHERXHIRIMI I SECANTE
POSEBAN NALOG ZA PRENOS

11 550

68400

68400-607-955

99

01 70 11

-12.634.000,00.-

10196-601-64397

12

Приштина, 10 II 92

SAJETER "privatno pred.
za intermedijarsko-d.o.o. se po
Serejevo

uplate po racunu broj
12/92 za nabavaku putnickog
automobila AUDI-100

UNIVERSITET U PRISTINI

SAJETER "privatno pred.
za intermedijarsko-d.o.o. se po
Serejevo

10196-601-64397

12

Приштина, 10 II 92

Прилог: Дванаест милиона динара за један Ауди? Ко је узео „остатик“?

ПОТВРЂЕНО ПРИЈАТЕЉСТВО СРПСКОГ И ШПАНСКОГ
НАРОДА

СПЛЕЛЕ СЕ ДРЖАВНИЧКЕ РУКЕ

Изгубљено брдо, 13.2. 1992, од
нашег специјалног извештача

О свему је думало војвода у авиону, док му је цела Европа лежала под ногама. Помишљао је очајнички и на женске чланове краљевске куће као кандидате, али ... авај! Шта вреди када су пропагандисти његове антипозиционе бригаде већ лансирали патријархални — мачо имиџ четника — плавшана за управљачем „тојоте короле“, који се двапут дневно брије кад нема паметнија посла.

Из достојанствене медитације војводу је пренула шкрипа гума „боинга 727“ на писти мадридског аеродрома. Прво што је у додир са Шпанијом војвода опазио, поред неизбежне кориде, паелје и црнооких сењорита, било је сићушно, нежно биће, несумњиво племенитог рода, које је фиксирало војводу топлим, али одлучним погледом. Снежнобели „смоукинг“ (тако се и данас у мом селу говори, разнежи се војвода), а на грудима, у целом свету чувени орден! Од узбуђења војвода је с тешком муком прогутао пљувачку. Јесте, то је он: **Звонимир на звезди!** А оно око врата? Војводи само што се не оте крик из грла када је угледао легенду међу ордењем „Светог Ђона од Џерузалема“.

А он га је стрпљиво чекао, свестан какав су утисак сав тај сјај и патина анжујских дворова оставили на некадашње дерле са Миљачке. Ливрејисани шофер је дисциплиновано прискочио у помоћ и „Еместио војводин трофејни „томпсон“ у пртљажник блиставог „ролс ројса“, **изнајмљеног** посебно за ову прилику. Правац — пиринејске гудуре. Војвода је опазио испитивачки поглед његове висости. Узвратио му је истом мером, присећајући се практичних вежби из психолошког ратовања са Више криминалистичке. „Да ово није нека провокација?“ — пролетело му је кроз главу. Срећом, убрзо су стигли пред **мотел „Изгубљено брдо“**, једну од бројних резиденција принца Алексиса, тако да је војвода лако одагнао црне слутње.

Пошто се поподневно одморио, војвода се спустио на бал приређен у његову част. У балској дворани стајао је домаћин са свитом. Пређашњу неповерљивост, како се војводи путем учинило, сменио је широк, више него пријатељски осмех. Звук фанфара овековечио је почетак церемоније. Домаћин је лаким али сигурним кораком кренуо ка најдражем госту. Војвода је осетио благу несвестицу када су се њихове руке сплеле. Ипак, није био довољно припремљен за дворски протокол. Минуту, дугу као вечност, трајало је усклађи-

ник, да је недавно у Белгији „закачио“ 18 месеци робије (због лажног представљања), колико је и сам војвода нешто раније „одлежао“...

Ујутро, за доручак је послужено право чудо посластичарске уметности, глава цара Лазара Хребелановића од марципана, у природној величини.

Ко зна како би се ова војводско-принчевска мелодрама окончала да војвода у себи није осетио неодољиви зов српског народа и правила службе.

А принц? Он је дуго, дуго махао за челичном птицом.

Проблеми политичког, геостратешког, економског и ројалистичког реструктурирања света те мир међу људима, без обзира на националну, верску, расну, политичку, територијалну, социјалну, образовну, културну, прехранбену, саобраћајну, антропометријску, кримнолошку и психијатријску припадност, биле су основне теме разговора између двојнице државника

вање покрета уз милозвучне тактове менуета. Но, ситуација је сада већ била под контролом. У сали се светло пригушило. Принчев ордонанс је видео — камером овековечавао ток живе дискусије која се развијала на највишем државном нивоу.

Војводу је пријатно изненадила принчева решеност да отвори срце и заигра отворених карата. До детаља принц му је изложио свој генијални план да на Великом ратном острву, ако се председник републике „Србија и Црна Гора“ сложи, изгради супермодерни прихватни центар за свеколику опозицију. „За то вам ја јемчим!“ — омаче се војводи. Алексис му на то рече да би његови утицајни другови могли у Београду да оснују и слободну царинску зону, где би за високу надокнаду одлагали ситнице из својих нуклеарних централа. Ту војводи би сумњиво, па упитно подиже обрве: „Колега?“. „Хохштаплеру белосветски!“ — шеретски му намигну Алексис. Пошто је војводиним оштроумљем игра била раскринкана сви поскидаше своје позоришне костиме и навукоше униформе. Спонтано се ухватише у козарачко коло.

Касније су, дуго у ноћ, војвода и Алексис водили поверљиве разговоре у четири ока о будућности безбедносног система у Србији. Испоставило се и да приватно имају много тога заједничког. Чак су обојица, тако рећи, Босанци, јер је Алексис по балској линији Котроманић, док је војводин прапрапра... деда био први богумилски герилац у поробљеној Европи.

У војводином оку заискри суза када је чуо да је Алексис рођен 4. маја, истог дана (различите године) када је умро вољени председ-

ИЗМЕЂУ ВИТЕЗОВА ТЈЕН АН
МЕНА И ВИТЕЗОВА
МАЛТЕШКОГ РЕДА

ВВ КАО

СС

Досад је најпознатији српски витез био витез
Која, а онда је војвода
одлучно да
деци уништи
клузије

Пише: Катарина ЂОРЂЕВИЋ

Дана 13. 02. 1992. нас, све Србе света, обрадовала је вест да је наш цењени и јединствени примерак војвода Војислав Шешељ, током посете Шпанији, постао витез чувеног Малтешког реда. Тај велики чин десило се, вероватно, у ноћи између 11. и 12. фебруара текуће године. Овог нашег, сада већ витез-војводу (или обрнуто) у Ред малтешких витезова примио је човек, коме је горе наведени понудио српску круну, нико други до „принц“ Алексеј Други Романов — Долгоруков — Немањић (скраћено Алексис Анжујски), иначе рођен у Заиру. Узгред буди речено, овај „принц“ са веома дугачким, импресивним, надасве фантастичним именом, има интересантан полицијски досије, да не кажем да је осуђен у одсуству на 18 месеци затвора због лажног представљања! Срећом ово се десило у Белгији, много година раније. Кобну 1984. годину (ох тај Орвел!) и осуду шпанског суда због преваре боље и не спомињати.

Војвода, сада већ и витез, нашао се у небраном грођу, јер се за сваку услугу треба и реванширати. Вероватно му се после дужег размишљања упалила зелена сијалица и одлука је пала: крунисаће Алексиса Анжујског, те од њега начинити српскога краља!

Нека врста „крунисања“ догодила се у мотелу (је ли могуће да наш краљ није могао себи да приушти ни хотел?), „Монте пердидо“ („Изгубљено брдо“). Да ли ово значи да се наш ВВ (из милоште, као ББ или ММ) изгубио?

Цео „церемонијал крунисања“ снимала је само једна приватна фирма, вероватно са намером да задржи сва права. Нико други није имао дозволу. Зли језици кажу да је дотична фирма платила и боравак Алексиса Анжујског у мотелу, па се добија утисак да се наш „краљ“ потпуно уклала у социјалистички начин живљења. После касете са венчањем Брене и Бобе, ево нашем народу нове кућне забаве и нових видео-јунака — крунисање за краља Србије човека, кога, ако нико други, а оно Интерпол одлично познаје!

Но, сада да то ставимо мало на страну, а да се позабавимо питањима шта је то Ред малтешких витезова и ко су његови чланови?

Други назив за Ред малтешких витезова је Јовановци, хоспиталци (Fratres hospitales St. Joannis). Ово је калуђерски витешки ред основан 1048. године у Јерусалиму. Основали су га француски крсташи са циљем одбране крсташких тековина у Палестини и лечења крсташа, осталих хришћана и хација, у за то, посебно подигнутим болницама.

По угледу на њих, основани су, нешто касније, калуђерско-витешки редови темплара и тевтонаца.

После пада Јерусалима 1187. године прелазе на острво Кипар, а затим на острво Родос (родоски витезови). Турци заузимају Родос 1522. године, те им цар Карло V поклања острво Малту (одатле и назив малтешки витезови). Малта остаје њихово седиште све дотле док је Наполеон није заузео у XVIII веку.

Носили су црну мантију са белим

крстом на грудима.

Ред малтешких витезова организован је на бази правила калуђерског рада Августинаца, РИМОКАТОЛИЧКОГ КАЛУЂЕРСКОГ РЕДА, чија је правила дао ПАПА ИНОћЕНТИЈЕ IV, 1244. године!

Ред је обновљен у Риму 1879. године, где му је и данас седиште.

На нашим просторима чланови Реда малтешких витезова били су присутни једино у ХРВАТСКОЈ, где су носили назив Ивановци. Довео их је крајем XII века херцог Андреја, касније краљ Андреја II. Имали су велике поседе у Марчу и Биограду на мору. Услед турске најезде повлаче се ка западу, преко Истре, да би у XVII веку нестали из наших крајева.

Откуд наш витез & војвода у оваквом друштву?

Одговор можда и није толико тежак.

Пођимо од открића словеначког листа „Ново доба“! Ове новине су објавиле да наш војвода & витез и није српског порекла, да су његови преци били и Французи, и Словенци, и Хрвати, сви само не Срби. За Заирце још увек нема података. Што се тиче конституције, не би се рекло. Међутим, што се Заира тиче, шта би им сметало да имају једног плавокосог, трбушастог војводу & витеза, који не мора да губи време бријући се, па се потпуно посвећује државничким пословима? Искрено, ја им га не бих препоручила, а ви?

У прилогу овој тези додајмо и све његове изјаве, почевши од већ фамозних зарђјалих кашика за ципеле, напалм-бомби (које су забрањене по међународном праву), минирања и рушења нуклеарне електране Кршко (чиме је показао завидно „познавање термо-нуклеарних постројења и нуклеарне физике, те генетике), до сарањивања булдожерима (ово са Заиром, па и Словенијом и Хрватском нема никакве везе) — нико толико подло није успео да оцрни Србе као наш војвода & витез!

У поређењу са претходним, најновија враголија несташног војводе & новопеченог витеза није баш толико страшна. Он је ионако увек (био) први када Србији и Србима треба ударити, боље рећи, флалити, још један шамар и изврнути их руглу и подсмеху целог света!

Вероватно се његовом наредбодавцу изузетно допала „Ревивија председничких кандидата — децембар 1990“, када се сигурно слатко исмејао, па сада жели репризу. Можда сматра, да је, што се кандидата за председника тиче, сувише ризично, па се одлучио за „Ревивију кандидата за српску круну — пролеће 1992“. Ту је и десна рука, витез & војвода Војислав Шешељ, те се не морамо бринуту за исход подухвата.

За утеху поклоницима и љубитељима војводе & витеза Војислава Шешеља остаје да је изасланик Реда малтешких витезова у Мадриду изјавио да наш војвода & витез ипак није њихов члан, јер то није ни онај који га је у витеза и промовисао!

Да ли је и ово још једна завера Ватикана, Немачке, масона, итд... просудите сами!

МАЛА СРБИЈА

УА!

На огласној табли Факултета политичких наука недавно је освануо допис војног одсека општине Вождовац који обавештава декана факултета, професора **Момира Стојновића** о именима студената, житеља Вождовца, који су одбили позив за служење у ЈНА. Декану факултета се достављају позиви са наредбом да они буду уручени студентима „дезертерима“.

Студенти су одмах реаговали. Писмо је искрижано и дописано је велико: „Уа“.

Ниједан позив није уручен, а да ли ће бити не знамо. Добро је да професори за сада нису прихватили да уручују позиве својим студентима, јер их управо они уче политичкој култури.

В.Р.

СУЗАВАЦ

Некако у исто то време, када је Книн спремао митинг подршке Бабићу, а осуђивао понашање **Мила Паспаља**, председника Скупштине Крајине, на легендарној проширеној седници Председништва Југославије, једне книнске ноћи десио се крајње индикативан догађај. Војници су у неколико затворених просторија, махом кафана, међу којима је и једна преко пута команде книнског корпуса, убацили сузавац.

Следи сведочење очевица који сматра да има дебеле разлоге да остане анониман.

„Кафана преко пута команде книнског корпуса била је пуна. Људи се ту срећу, пролазе, пјане и тријезне од свега. Негде око поноћи, један војник је из чиста мира, ничим изазван, бацис сузавац у кафану. Сви

су јурнули на врата, а неколицина нас је кренула за њим. Побјегао нам је у Команду, што значи да је отуд и упућен“.

Ускоро је уследила забрана свих масовних окупљања у знак подршке Бабићу, као и свих осталих митинга који се не би допали Армији, у неколико општина. Крајшката јавност се поделила: једни су сматрали да је та армијска наредба истовремено и увођење војне управе, други су то образлагали потребом тренутка, „јер је све у зони одговорности“ тамошње војне команде.

На фамозној Скупштини Крајине у Глини присуствовао је и генерал **Ацић**, човек познат по лаком потезању генералштабског револвера на своје опоненте.

Г. Б.

КАМЕНА СТАТУА

Ми, грађани републике, Европе, света, без обзира на политичке разлике и сукобе наших република, морамо и даље комуницирати и сарађивати међу собом. Владе не могу бити ексклузивни заступници наших интереса. Не може добробит Хрвата бити везана за штету Срба. Ми нећемо дозволити да нас свака држава тера у свој тор и, ето, ми сада живимо у некаквој Хрватској и не знамо шта се другде збива. Постоји једно расположење у хрватском народу, људи који резонирају: Срби живе ту поред нас, не можемо се правити да не постоје, мораћемо једни другима опростити, и ми смо итекако криви, и ми чинимо злочине... Има доста оних који мисле другачије.

Најжешћи су они који седе по кафанама и вичу: будемо ми тим Србима показали, ми Хрвати јаки смо ми војници, јесмо им показали, бумо им још показали, чуј, дај си још једну пивичу бу си попил у то име. Такви су најгори и они никад нису били на ратишту... Када смо у 7. месецу иницирали повељу мира са којом се ишло код Милошевића и код Туђмана, Милошевић није хтео примити делегацију и није хтео потписати. Туђман нас је примио и посветио нам је пуних 45 минута, говорио нам је како је био присталица идеја Радића и бла-бла и да постоји ситуација у којој се рат мора водити. Оно што је оставило утисак на мене је да је врло хладан и пун себе. Као структура личности он је генерал, стари бољшевик и он се не зна понашати. Ми смо са њим разговарали осећајући се као да разговарамо са каменом статуом, он не реагира. Он би хтио бити толерантан, али не зна како се то ради. Он када покушава бити толерантан, изгледа као да прети. Он је као и Слобо изградио себи двор, оградисе дворјаницима и све више губи контакт са оним што се збива а себе сматра ужасно паметним, промућурним и лукавим...

Из излагања **Зорана Оштрића**, новинара, лидера Одбора за антиратну кампању и уредника мировњачког нецензурираног фанзина „Аркин“, на мировној трибини у београдском Дому омладине.

Р. ЈОВАНОВИЋ

МАЈКЛ, ЛУЛУ, ПЈЕР...

Када је у питању круна Карађорђевића и жеља да она дође у праве руке, Социјалистичкој партији Србије ништа није ни тешко ни далеко. Емисар СПС-а је ових дана, као што је познато, боравио у Шпанији умољавајући претендента на српски престо, нашој јавности, као и европском племству непознатог принца Алексеја Долгоруког да буде толико милостив и прихвати понуђену му круну, дође у Србију, те својим везама и пријатељима из лучке биртије „Малтешки Соко“ у Барселони, препороди ову напаћену земљу.

Долгоруки се најалост нећка, времена за губљење је мало, а претендената на престо има још неколико. Зато не би било лоше да се сваком од њих симултано пошаље по један социјалиста, па где упали-упали.

Као конструктивни допринос овој корисној и патриотској иницијативи, ево листе неколико најверљивијих и морално политички најподобнијих потомака три династије, који на престо полажу бар исто толико право као и Алексеј Долгоруки:

1. **Мајкл О'Брајен**, лифтобј из Палм Спрингса у Калифорнији. По сопственом признању води порекло од Михајла Обреновића и енглеске краљице Викторије. Име и презиме добио је по славном прадеди, а американизовао га је 1948, после резолуције Информбироа. Тренутно се налази у затвору у Атланти због кривичног дела фалсификата и лажног представљања. У изјави за штампу рекао је да би могао од Србије направити балкански Чикаго, јер су његове везе тамо где се заиста врти лова такве, да му на њима завиди и матори Рокфелер.

2. **Кара Бен Немзи**, баштован на двору Хасана II у Рабату. Поседује доказе да је потомак Војда I српског устанка из ванбрачне везе. Са мароканским сувереном је на „ти“, а спреман је све новце које је уштедео похранити у Војвођанској Банци, филијала Нови Сад, те тако осветити поремећене новчане токове у Србији.

3. **Слободан Милошевић**, банкарски чиновник и писац предговора за најпознатију Кардељевићу књигу. Живи на Дедињу у Београду. Не тврди да је племићког порекла-али можда и јесте. У сваком случају не може се доказати да није. Поседује бројне пријатеље међу иностраним државницима. Обећава мир, просперитет и демократију. Тврди да са њим нема неизвесности.

4. **Пјер „Нап“ Неманије**, молер из Париза. Тек је недавно јавности открио своје немањићко порекло, које је вешто крио од радозналаца-лукаво се представљајући као Наполеон Бонапарте. Сматра да би био довољан сасвим мали дипломатски притисак од стране Србије да се издејствује његово пуштање из психијатријске установе у којој се тренутно налази. Мишљење је да би његово искуство из битака код Вердена и Остерлица за Србију у овим тешким тренуцима било непроцењиво, а у случају доласка у Србију, са собом би понео и већу количину седатива које би делио радницима.

5. **Лулу „ла Принцеса“ Шери**, играчица из Хамбурга, црпи из става да су сви људи на свету браћа и сестре основ да понесе круну прве српске краљице. Има везе са многим светским бизнисменима, а спремна је да и се свлачи у добротворне сврхе.

6. **Дон Вито Корлеоне**, члан Реда витезова округлог стола, из Лас Вегаса у Невади. Тврди да је потомак Обреновића. Његовом претку је, како каже, Милош Обреновић опсовао матер, а постоје докази да није само псовка била у питању, те се сматра спремним да дође у Србију и прихвати круну. У изјави датој једном италијанском листу, за Србију каже да је изузетно лепа земља, али да је штета што су је комунисти већ опљачкали.

Милаш ФИЛИПОВИЋ

БИТКА

У просторијама „Вечерњих новости“ до-
сио се несвакидашњи инцидент. **Дра-
гослав Бокан**, вођа Белих орлова, фи-
зички се обрачунао са **Радиславом Брајови-
ћем**, главним и одговорним уредником „Ве-
черњих новости“ после чега је Брајовић за-
добио лакше телесне повреде.

До инцидента је дошло у холу редакције, где је Бокан испијао кафу са својом верени-
цом **Исидором Бјелицом**. Ту се појавио Бра-
јовић и подругљивим речима се обратио ше-
фу Белих орлова. Повређена мушка сујета
није издржала. Бокан је скочио и песницом
ударио Брајовића неколико пута. Првом чо-
веку „Новости“ страдала је усна и аркада, а
Бокану наочаре. Убрзо су на месту инцидента
дошли и радници обезбеђења, на које је Бо-
кан такође насрнуо па су ови морали да при-
мене силу како би га „укротили“. Том прили-
ком, како тврде очевици, Бокан је Брајовићу
поручио: „Мртав си“, а радницима обезбеђе-
ња: „Пустите ме да га убијем“. Брајовић је
одговорио: „Сачекај ту, сад ће доћи мили-
ција, па ћемо видети ко ће кога да убије“. Помиње се да је Бокан хтео да избаци Брајо-
вића из просторија редакције.

Занимљиво је истаћи да на истом спрату у
згради „Борбе“ где се налази редакција „Ве-
черњих новости“ своје просторије има и ор-
ганизација Белих орлова на чијем челу се на-
лази Драгослав Бокан. Уз њега је стално и
већа група младих телохранитеља, који су
овога пута затајили, иначе би Брајовић веро-
ватно прошао и са тежим последицама.

В.Р.

ДЕЛИРИЈУМ ТРЕМЕНС

*„Новости“ су велика механа,
шеф механе — глава колмована,
свака шлехта носи флашу пива,
за дејтића Рада Брајовића!*

*Ко то лупа песницама тако?
Зар Бокано не умеш полако!?
Наш Раджав баш се наљутио,
од те лупе патос је попио!*

Рефрен:

*Звончић му, звончић,
у глави цео дан,
буба швабе терају
са очију сам.
Цео ДЕСК, зотални,
врти се у круг,
сваки полтрон Радоту,
најбољи је друг!*

Речи и музика: Виктор Вечерко

(Сонг из музичке радњице редакцијске
опозиције „Вечерњих новости“)

БОЉЕ ПРАВИТЕ ЈОГУРТ

Ђорђе Кнежевић, професор књижевности из села Жежевица код Чачка, један је од најуспешнијих приватних произвођача млека у Србији. Његов јогурт је најгушћин, његови радници одлично плаћени, његов говор правилан и духовит, а у његовом селу кажу „да је Милошевић највећи Србин после Тита“. Ко воли јогурт, нека се замисли.

Ја сам се пре двадесет година обрео у Жежевици, малом селу крај Чачка. И знао сам да ћу остати ту. Чачак ме као град не интересује уопште... могу да га носе у Њујорк и у Замбију, мени је свеједно. Мени је Вас жао што ту живите, ма како вам то било смешно. Ја сам, иначе, професор књижевности. То је посао који волим да радим, волим рад са младим људима. Стицајем околности одлучио сам се пре две године на производњу млека, као врло траженог артикла. Радим са жениним оцем. И мислио сам да ће то бити много лакше.

Опрема за ту производњу је папрено скупа! Ради се о десетинама хиљада марака које ми нисмо имали. Имали смо свој објекат, моју амбицију и гаранцију и моје познавање тржишта — да ће та производња бити у реду. Били смо планирали да кренемо у септембру 90, па у новембру 90, па сам онда помислио да са послом кренемо у новој држави, после избора.

„КНЕЗ“ БЕЗ ПРЕМЦА

Стицајем околности, 9. децембар је била субота, па је санитарна инспекција дошла да прими објекат тек 11. децембра, негде пре подне. То моје „чудо“ од јогурта, „Кнез“, нашло се на тржишту за једно месец дана и нашло на такав пријем да сам био принуђен да недељно дуплирам производњу. Значи, 12. децембра 130 литара, а до Нове године 360 литара јогурта недељно! Посао се увећао, а проблема мали милион! Само је таст био у могућности да се у потпуности посвети послу, јер смо ми остали били у радном односу. И, не лежи враже, негде половином јануара примим једног радника и напустим посао у школи.

Ту годину завршим са неком добити и сав новац уложим у нов објекат, 150 м² пословног простора, са свом пратећом техником. Сада сам у ситуацији да сређујем оно у шта сам уложио, а има још доста тога да би се све заокружило.

Међутим, од почетка ове 92. године суочио сам се са једним проблемом. Ове године чачанска млекара улази у неки привредни рад са краљевачком млекарном. Појавио се проблем са сировином: млека нема, село је опустело — и ја сам у ситуацији да почињем да уцењујем своје купце. Продајем искључиво приватним пиљарама, рачуне наплаћујем за седам дана (мада са дупло мањим каматама него остали), а покушао сам и да своју ро-

Ђорђе Кнежевић: „Светом Георгију требале су три ствари да убије аждаху, а Србима само врх оловке да фруше комунизам“.

бу пласирам у Београду, с тим што за вас не би био 120 динара него 200. Дакле, појави се проблем да чачанска млекара почиње да уцењује моје купце, пиљаре, тиме што им не да млеко! А у пиљарама које продају мој јогурт, не може да се прода буквално ни једна чаша државних млекара све док мог јогурта има.

Тако, бавићу се тиме још ове године и докле издржим. Да повратим уложени новац, па ћу морати то да напустим. Мораћу поново да покушам да се вратим у школу. Ја, који сам дао изјаву да ни један професор не треба да уђе у учионицу откад је Данило Ж. Марковић постао министар просвете! Сад би био апсурд да треба да останем сам у учионицама. Ово морате да напишете, ту нема говора. АКО ОВО НЕ НАПИШЕТЕ, ВИ ЋЕТЕ БИТИ ТУЖЕНИ. Та реченица. Негде најесен мораћу да напустим овај посао. Иначе, у школи су ме критиковали што користим то моје грађанско право да радим два посла! Нико ми не каже да сам, радећи пола норме, практично запослио још једног човека да прима плату за још пола норме, а да не уђе у учионицу. А све ово што смо уложили у производњу, уложили смо из сопствених средстава и од позајмица од људи који су веровали у тај

подухват. Господа Давидовић су ми дали страшну моралну подршку, као и агроном, господин Пауновић, директор „Агроопреме“ у Чачку.

ДО МИНИСТРОВИХ ГРАНИЦА

Ако једног дана будем морао да престанем да се бавим и послом у школи, биће ми врло жао. Сматрам да сам дао велики допринос у образовању младих. Одељења у којима радим су комплетно „плави“, за покрет СПО-а... Претпрошле године смо путовали на екскурзију у Грчку, упркос томе што је министар то забранио дописом школи: каже да би Срби требали да иду само дотле докле је стигао српски народ! Значи, у границама његовог кретања — так је директор Обрадовић Милош објаснио нама. Ми смо једина школа која није отишла у Атину, а били смо у Трикали! Не видети Атину, а видети Солун, то је чиста глупост! Али, прегрмели смо и то некако и стигли смо барем до оних граница до којих је стигао Милошевић: до Румуније и до грчке граница. Ми смо имали и средстава и жеље да видимо и Француску и Немачку — али ни-су дали.

Нажалост, немам времена да читам књиге. Поред послова којима се бавим — немам. Ја сам и посао напустио, јер сам поштен човек и нећу да се растежем, па да посао радим неквалитетно. Бавим се и воћарством. Имам око хиљаду стабала јабука и крушака, а мој крајњи циљ је да у посао око млека упутим сина и да му тај посао оставим — као што то ради паметан Запад.

Шта мислим о новој пореској политици? Па, то није нова пореска политика. То је политика старог система, једино што је ова поразнија за пореске обвезнике. Поразнија је стога што паметна држава опорезује приватнике од 10 до 15 посто од чистог личног дохотка, а државне фирме од 20 до 25 посто. То раде успешне земље, каква ми нисмо. А код нас, са оваквом пореском политиком, ја познајем двојицу-тројицу врло успешних људи који су своје радње позатварали. А били су успешни не само због свог великог рада, него и због домаћинског пословања. Држава која није спремна ни способна да схвати да је у њеном интересу да има пет милиона богатих и 500 хиљада сиромашних, него јој је у интересу да има пет милиона сиромашних и 100 богатих — то је сиромашна држава. Ја не прихватам и не разумем термин „економска стабилизација“. Кога ја стабилизујем ако не купујем? За кога се онда производи? То је била глупост комунистичког система. Данашња владајућа КЛАСА, то је слој људи ИЗНАД ЗАКОНА. За то имамо хиљаду примера, од Милошевића па даље. Ако један човек може да купи стан у Београду за 300 милијарди, или за 500 и ако је то држава — са тим се све завршава!

КАКО СЕ МАНИПУЛИШЕ ЗАКОНОМ О ВРАЋАЊУ ОДУЗЕТЕ ЗЕМЉЕ СЕЉАЦИМА

АГРОТЕРОРИЗАМ

Годину дана након доношења Закона сељацима није враћена ни трећина одузете земље. Већ овог пролећа то би могло да пресуди у обарању компромитованог Милошевићевог режима.

Пише: Синиша СТАНКОВ

Елементи добро смишљене режимске фарсе који су готово жанровски уграђени у Закон о враћању одузете земље сељацима (доношеним у марту прошле године у српском Парламенту) постају све очигледнији, препознатљивији и разумљивији, чак упркос првобитним уверавањима од стране Владе да ће Закон не само доследно поштовати већ и спроводити на најбољи могући начин. Међутим, испало је обрнуто. Уместо да се њиме уистину исправљају учињене неправде, сељаци су све више у положају изманипулисаних лаковерника који и поред Закона своју земљу морају да од режима чупају као залагај из вучих чељусту.

Поменути Закон односи се на земљу одузету ради неиспуњења обавеза откупа спроведеног до 1953. године, конфискацијом, односно због стварања тзв. државног земљишног фонда. Српски сељаци добро памте то злогласно време хаотичне комунистичке еуфорије под којом је тада донешено низ „револуционарних“ закона, чија је суштина на најбољи и најдрастичнији начин, заправо, одражавала технологију једне анархичне власти чији су циљеви превасходно били **Производња страха, репресије, разних облика мучења, смрт и обесправљење нарочито угледних српских сељачких породица.**

ПРОГРАМИРАНО МАЛТРЕТИРАЊЕ

И пошто за скоро годину дана од доношења Закона о враћању земље сељацима није враћена ни трећина отетих површина њихово стрпљење је на измаку, па би то за месец или два могло бити пресудно у обарању Милошевићевог компромитованог концепта власти и изборне „гимнастике“ којом се служио с циљем да у српском сељаку створи још једну илузију о сопственој улози у преображају целокупне аграрне политике. Једна овако вешто постављена замка функционисала је извесно време, у ствари све докле год сељак није осмотрио и другу страну ове законске медаље. Наиме, читав посао је морао, бар према оном што су обећали господин **Милошевић**, представници Владе и господин **Бранислав Павићевић**, републички секретар за имовинско-правне односе у министарству финансија и председник Владине комисије за враћање земље — да се заврши још прошле јесени, односно у тренутку када су државна пољопривредна предузећа скинула свој усев са оних њива, које би требало вратити ранијим и

по свему легитимним власницима. Уосталом, у том погледу и сам Закон је јасан, при чему је посебно наглашен управо овај временски оквир за његово доследно спровођење и примену.

Због чега се то ипак није догодило? Пре свега зато што Закон о враћању земље и није донет с циљем да постане један од инструментата помоћу којих би свака правна држава требало да функционише, већ ради стварања политичког имиџа Социјалистичке партије. Друго, то се није догодило — што је у директној вези с политичким конотацијама овог Закона — пошто је одмах затим сељацима сервирана и вештачки створена и политички опет подгрејана теза о **тобожњој угрожености** запослених у државним пољопривредним предузећима, што је имало готово директног утицаја на очигледно супротстављање његовом спровођењу или пак програмираном одуговлачењу. Поједини директори таквих предузећа још увек личним или посредним утицајем по инерцији комунистичких сеоских комесара и данас пружају невероватан отпор враћању земље сељацима, а Влада и бројни општински челници на све то једноставно ћуте.

И коначно, трећи разлог што се земља сељацима није вратила до краја прошле јесени, лежи у самом начину на који раде општинске Комисије, састављене углавном од строго изабраних режимских послушника, који за своје „поступке“ директно одговарају републичком ресору па није отуда тешко прозрети да се такви „поступци“ углавном своде на програмирано одуговлачење у спровођењу овог Закона. Другим речима, одговор на све то лежи у томе што су државна предузећа и поред тога што им део земље више не припада, нити су њени легални власници — **још једном обавила сетву на туђим имањима!** Дакле, под заштитом и Милошевићевог режима и након скоро педесетогодишњег незаконитог коришћења и стварања незаконите добити — државна пољопривредна предузећа сада **безобразно пљачкају ионако обесправљене сељацима.**

И МАТЕРИЈАЛ И МОРАЛ

Међутим, уверење да су сељаци баш толико беспомоћни, односно да је њихово стрпљење неограничено веома је варљиво, што ће се вероватно ускоро показати тачним. И то из два разлога: прво на основу тога што ће поред своје земље која им припада тражити и материјалну надокнаду на основу тога што су државна предузећа и поред Закона засејала њихове њиве, а друго на основу од-

лучности већине да овог пролећа сами уђу у своје поседе. Томе у прилогу говори и недавни протесни скуп сељака у Ваљевоу, са којег је српском режиму преко **Бранислава Павићевића** поручено: „Хоћете рат — имаћете га!“ У Банату је, у његовом средишњем делу, односно у општини Сечањ — ситуација слична. Јер се и тамошњи сељаци увелико припремају за пролећне радове на својим незаконито отетим њивама. Јер, када је реч о Сечању, ситуација је утолико карактеристична што спровођење Закона о враћању земље сасвим отворено и на већ проверен бољшевички начин коче општински челници потпомогнути господином **Рајком Вучковићем**, послаником у српском Парламенту из овог региона.

Фиксирање ових двеју релативно удаљених средина — Ваљево и Сечања — на најбољи начин обједињује тезу о готово неморалној страни овог Закона, а што је његовим доношењем првобитно било веома вешто прикривено. Одуговлачење, односно супротстављање општинских режимских послушника политички подједнако издресираних и у Ваљевоу и у Сечању, представља управо и доказ о томе.

Осим тога, Закон о враћању земље обухватио је тек незнатан део онога што такође треба вратити. Писан са очигледном титоистичком лексиком — са идеолошком и политичком ускогрудошћу — драстично је апстраховао имања отетих од тзв. кулака, односно од најугледнијих српских домаћина, што је наводно учињено под окриљем прве аграрне реформе (1945-1946) или под окриљем тзв. „револуционарних закона“ који су, заправо, представљали добро организоване **терористичке акције** ондашњих комуниста.

Очигледно је да ће сељаци захтевати да се или овај Закон допише, или да се напише нови — пошто већина отетих имања Законом какав је донет од стране партије на власти **није предвиђена за враћање.** Јер, у програму СПС Закон који се сада и траљаво спроводи имао је тек толико мотива колико гласи једна једина реченица: „Сељацима треба вратити имовину конфисковану због неизвршених обавеза о откупу“, што је својеврсна иронична парада владајућег режима.

По свему судећи, сељаци неће више дозволити да их било ко превари. Многи чак тврде да ће сељаци управо од социјалиста одлучно захтевати да им се врати не само целокупна имовина одузета у злогласним акцијама комунистичких терориста, већ да социјалисти у њихово име за то положе рачуне, односно да јавно окажу учињене грехе.

Зато би у нови закон о враћању целокупне имовине сељацима требало уградити осим материјалне и моралну надокнаду, што ће се по свему судећи догодити можда већ овог пролећа.

СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ У БУДИМПЕШТИ

МАЂАРСКА ОПРЕЗНО ПРУЖА РУКЕ СРБИЈИ

Све је очигледније, и после разговора Вука Драшковића са водећим мађарским политичким личностима, да Србија нема пријатеља у свету због владајуће странке и режима, и да опозицију чека мукотрпан посао отклањања грешака социјалиста

Пише: Миленко Вучетић

У интензивним спољнополитичким активностима, планираним за ову годину, Српски покрет обнове је, четвородневном посетом председника Вука Драшковића и потпредседника Илије Радуловића суседној Мађарској, дефинитивно закорачио на међународну сцену као политички чинилац који се уважава, и као компетентни саговорник о српским приликама и перспективама, на чије се ставове и погледе мора рачунати.

Перфидна сатанизација опозиције од стране владајуће партије и њених медија-мегафона, али и многобројних добро плаћених агента по Европи и САД — због чега се Милошевићева Србија пореди са некадашњом Албанијом Енвер Хоџе и данашњим Садамовим Ираком — постизала је, доскора, извесне успехе и у светским престоницама и центрима моћи, па се на опозиционе странке гле-

дало с резервама, али је то сада прошлост.

У оговарању опозиције по свету и у ширењу свакојаким неистина о њој учествовали су, и још учествују, удружено, остаци разбијене југословенске дипломатије наклоњени СК-Покрету за Југославију, усташка и шиптарска емиграција и емисари и „опуномоћеници“ актуелног српског режима.

Логика да се игра у истом колу и са црним ђаволом, па и да се издају национални интереси ако ће то нашкодити опозицији, дакле мрачна логика очувања власти по сваку цену, основна је логика социјалиста и њихових сателита.

Има, чак, индиција да је значајан део средстава девизних штедиша из Србије, уз значајан део девиза из фамозног Зајма, утрoшен на међународну промоцију „личности и дела“ Слободана Милошевића и на акције против водећих опозиционих странака.

Све те прљавштине биће, вероватно, ускоро, с низом прљавштина на „домаћем те-

рену“, доступне најширој јавности.

На међународној пијаци информација о закулисним политичким играма, присутни су већ и први „пребези“ из стратегијских тимова српског режима за компромитовање опозиције, спремни да проговоре...

Посета Вука Драшковића и Илије Радуловића Будимпешти, у сваком случају је, због улоге Мађарске у Европи, и због обостране отворености у свим разговорима, прворазредни потез у корист глобалних српских интереса, и својеврсни камен-темељац квалитетно новог присуства Србије и њених опозиционих партија у светским политичким токовима.

ДРЖАВНА РЕЗИДЕНЦИЈА

Већ по слетању авиона из Београда на будимпештански аеродром, било је јасно, по јаком обезбеђењу и присуству новинара, да је долазак делегације СПО у Мађарску — мада је Вук Драшковић формално путовао да прими угледну књижевну награду „Јаков Игњатовић“ — политички догађај коме се у Будимпешти, и по форми и по садржају, придаје неубичајено велики значај.

То се, уосталом, видело и на аеродрому у Сурчину, где је Вука Драшковића и Илију Радуловића испратио мађарски амбасадор у Београду, господин Иштван Еси, дајући до знања овим протоколним чином, важност предстојећег српско-мађарског контакта.

Током боравка у Мађарској, делегацији СПО стављена је на располагање државна резиденција с послугом, у непосредној близини резиденције Председника Републике Арпада Генца, стални возни парк чинила су три „мерцедеса“ уз претњу видљивих и невидљивих полицијских аутомобила, а о личној безбедности Драшковића и Радуловића, чак и у ходницима и салонима резиденције, бринула су четири телохранитеља.

На свим местима до којих је Вук Драшковић стигао, увек у колима, па и ако је требало прећи раздаљину од стотинак метара, посебно је регулисан саобраћај.

Остаје, наравно, непознато, да ли су наши северни суседи располагали информацијама

СА КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЗА ШТАМПУ

о могућим планираним инцидентима, па и о атентату на лидера СПО, али су предузете мере безбедности, у сваком погледу, превазилазиле уобичајени опрес.

АМАНДМАНИ СПО НА МАЂАРСКИ ЗАКОН

На политичке активности Вука Драшковића и Илије Радуловића, захваљујући прецизном протоколу у коме је био „покривен“ сваки минут, није се дуго чекало.

Непуна три часа по доласку у Будимпешту, Драшковић и Радуловић су, у једном од салона резиденције у Будиму, с прекрасним погледом на стару Пешту, примили делегацију Српског демократског савеза, коју је предводио потпредседник Петар Ластих, а с којом је вођен двосатни разговор.

Подаци и оцене о положају српске националне мањине у Мађарској, које су Петар Ластих, Олга Обреновић, Милан Вујнов и Евица Шишковић изложили председнику и потпредседнику СПО, као и предлози шта би у даљим сусретима Вука Драшковића ваљало предочавати мађарској страни, били су драгоцене основа за све званичне контакте до краја посете.

Пружање могућности да водећи људи водећи опозиционе странке у Србији пре званичних разговора са домаћинима чују своје

СРБИ У МАЂАРСКОЈ

У Мађарској данас живи око 5.000 Срба и већина су потомци људи који су овамо пристигли још с Арсенијем Чарнојевићем. Зато је одашња мала српска заједница специфична, и далеко је од дневних нервоза и подела, типичних за српску дијаспору. Ако игде постоје Срби који чувају аутентични дух српства лишен савремених траума, онда су то Срби у Мађарској. У свему, па и у песмама које певају, они се ослањају на најдравије токове традиције, ближи им је варошки менталитет, немају у себи ничега „динарског“ и типични су представници оне српске струје која је и у најтежим околностима, изнад свега мудрошћу и толеранцијом, чувала и сачувала српство. Половина од 5.000 Срба у Мађарској живи у околини Будимпеште, у пречнику од око седамдесет километара, а друга половина насељава просторе око реке Мориш и Сегедина, према румунској граници.

сународнике — мада је протокол могао сасанак са представницима Српског демократског савеза да помери за касније и тиме га учини мање продуктивним, па и да га избегне — представља, свакако, и нешто више од коректности.

Већ поподне, у Уреду Председника владе, где су делегацију СПО примили председник Уреда Јанос Волфарт и државни секретар Геца Енц, Вук Драшковић и Илија Радуловић покренули су низ питања о положају Срба у Мађарској, у првом реду питање школовања на српском језику и у оним селима где нема довољно ђака за засебну школу, затим питање повраћаја имовине Српској православној цркви, као и питања везана за финансирање издавачке делатности и за мањински телевизијски програм.

Уважавајући примедбе које су изношене, а које у мађарској јавности износи и Српски демократски савез, пре свега примедбе око деобе „југословенског“ програма на државној телевизији, господин Волфарт и господин Енц дали су гостима чврста обећања да ће о свему о чему се отворено разговарало бити упозната мађарска влада, и да има изгледа да се примедбе и сугестије уваже.

„Ако у неком мађарском селу живи само једно српско дете, дужност је и мађарске и српске државе да му обезбеди учитеља“, био је изричит Вук Драшковић и на овом, и на осталим састанцима. „Недостатак материјалних средстава не сме никоме да буде покриће, а у стварању добре климе код мањина важну улогу играју и психолошка стања, и симболични потези“.

У Уреду Председника владе, делегација СПО упозната је с основним поставкама нацрта Закона о мањинама, који ће се ускоро наћи у мађарском Парламенту, а о коме се управо воде почетне дискусије.

Током каснијих састанака, у водећој опозиционој партији, Савезу слободних демократа, и у владајућој странци, Мађарском демократском форуму, Вуку Драшковићу је, што вероватно представља позитивни преседан у

међународним односима везаним за мањине, понуђено да Српски покрет обнове, у писменој форми, у виду амандмана, изложи и своје погледе на овај Закон, чије се усвајање очекује до лета.

Неуобичајени гест показао је да је мађарској страни заиста стало да се односи Србије и Мађарске што пре поправе и доведу у склад, на обострану корист.

У поподневним сатима првог дана боравка у Будимпешти, Вук Драшковић је, праћен великим бројем новинара и телевизијских екипа, положио венац на споменик Вуку Караџићу у Будиму, а затим је био гост Председништва најјаче опозиционе странке, Савеза слободних демократа, где је такође разговарано о положају Срба у Мађарској и о могућностима да се мишљења Српског демократског савеза о нацрту Закона о мањинама што гласније чују у парламентарној расправи посредством посланика ове партије.

Најважнији, по јавном одјеку најпомније праћени, а по могућим дометима и најзначајнији разговори, вођени су сутрадан...

БЕСКОМПРОМИСНА АЛИ ПРОДУКТИВНА ОШТРИНА

Имати у Мађарској за саговорнике у истом дану и у размаку од само двадесетак ми-

ТЕЛЕВИЗИЈА

У оквиру државне Телевизије, у Мађарској се редовно емитују и специјални једнонедељни тридесетоминутни програми за мањине.

Док је постојала Југославија, постојао је и заједнички српскохрватско-словеначки програм, и трајао је, наравно, тридесет минута.

СТИЦАЈЕМ ОКОЛНОСТИ, последњих година уредник овог програма је Хрват (раније је то био Србин), и од почетка сукоба у земљи, „југословенски“ програм је, практично, хрватски.

Десило се, чак, да у емисији од 6. јануара, на Бадње вече, није било ни честитке Србима за Божић.

Увиђајући да је „југословенски“ програм даље неодржив, Телевизија је решила да га раздвоји у три дела, и да га припремају три редакције. Деоби се, међутим, приступила механички, тако да од постојећих тридесет, свако треба да добије по десет минута недељно за сопствене садржаје.

У свим разговорима у Будимпешти, делегација СПО је инсистирала да је оваква „механика“ недопустива и да Срби, независно од тога шта ће добити Хрвати и Словенци, морају да добију најмање сат времена за своју емисију.

Уз оградe да је програмска шема у надлежности Телевизије, која и у Мађарској јесте државна али се на њу не може битијне утицати из страначких позиција, па ни из владајуће странке, сви саговорници Вука Драшковића и Илије Радуловића пружили су уверавања да ће са своје стране учинити све што могу и на решавању овог питања.

КОИНЦИДЕНЦИЈА?

У време када је Вук Драшковић стигао у Будимпешту, авиони југословенског ратног ваздухопловства повредили су мађарски ваздушни простор, залазећи нешто дубље на територију наших суседа.

Агенцијске вести о томе обишле су одмах цео свет, а у Београд су стигле са видним закашњењем.

Међу посматрачима у Мађарској, овај инцидент је протумачен и као пропали покушај да се, због мађарске осетљивости на овакве ствари, поквари посета лидера СПО суседима на северу.

нута два кључна министра у влади, министра иностраних послова Гезу Јесенског и министра одбране Лајоша Фира, што се догодило Вуку Драшковићу, значи за сваког госта из иностранства, а посебно из Србије, имати код домаћина политички третман првог реда.

„Овде се на овај начин“, чуло се међу посматрачима у новинарским круговима, „примају државници, а не страначки прваци.“

Ко зна колико ће још времена протећи да се неком српском политичару пружи таква дипломатска прилика, каква је пружена председнику СПО, а коју је он, и у разговорима с Јесенским, и у разговорима с Фиром, говорио у свом стилу, без политичких фраза и крајње отворено па и бескомпромисно оштро, зналачки искористио.

„За нас ни у терминима не постоје Војводина, Косово и Србија“, поновио је Драшковић и Јесенском, и Фиром, „Јер је Србија једна и јединствена!“

На такође јасно упозорење да неке изјаве из Мађарске о статусу Војводине изазивају код српског народа оправдано незадовољ-

СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ

ство и огорчење, чак и када се изричу у алузијама, и министар Јесенски, и министар Фир су изнели идентичан став да мађарска нема никаквих територијалних претензија према Србији, да би то била лудост, да нико у Мађарској не поставља никаква питања везана за границе, и да је прворазредни спољно-политички интерес мађарске владе да се односи између Србије и Мађарске, и зато што је реч о суседним земљама, и зато што су Србија и Мађарска кључне споне Балкана и Средње Европе, што пре поправе и доведу до нивоа традиционалног и деценијама негованог пријатељства.

„Јако ме растужује чињеница да српске власти мисле како Мађарска стоји насупрот Србије, и у том правцу усмеравају своју пропаганду“, рекао је министар Јесенски у првом делу разговора, додајући да као историчар добро познаје историју српског народа и да изузетно цени његову храброст. „Историјски посматрано, Срби и Мађари су имали више добре сарадње него конфликта, а и ка-

да је било конфликта, наша два народа су се узајамно поштовала.“

Уз једносатни разговор с Драшковићем и Радуловићем, господин Геза Јесенски је водио и једносатни разговор са председником СПО у четири ока.

На жеље и потребе да Србија и Мађарска буду суседи без спорова и да их мањинска питања зближавају, указао је и министар Лајош Фир, истичући да сви мађарски ставови о Војводини уважавају расположење не само тзв. „војвођанских Срба“, већ српства у целини.

„Ми добро знамо“, рекао је господин Фир, „шта Војводина значи за српски народ.“ Вештина дипломатског нијансирања била је највидљивија управо у овим разговорима и по местима на којима су вођени.

С министром иностраних послова Гезом Јесенским, Вук Драшковић је разговарао у његовом кабинету, у Министарству иностраних послова, дакле и по форми званично, а до сусрета с министром одбране Лајошем

Фиром дошло је изван седишта владе, у седишту владајуће странке, Мађарског демократског форума, у којој је Фир извршни председник.

Највећи део разговора с министром одбране имао је, дакле, страначки карактер.

Сарадња Српског покрета обнове и Мађарског демократског форума, чији су програми у најбитнијим деловима подударни, важна је, свакако, и због чињенице да су чланови Мађарског демократског форума, уз министра Фира, и министар Јесенски, као и председник владе Антал.

МАЂАРИ У СРБИЈИ

У свим разговорима које је делегација СПО водила у Будимпешти, незаобилазна тема је била и положај мађарске националне мањине у Србији, уз присуство тезе код домаћина да су Мађари код нас у последње време угрожени.

„Нигде као у Србији националне мањине

РЕЧ ДУШАНА КОВАЧЕВИЋА

„НА ДВЕ МИЉЕ ДАЛЕЧИНЕ“

Вечито тужна прича о вечитим српским сеобама, поводом доделе награде „Јаков Игњатовић“ за животно дело господину Вуку Драшковићу

Кад је Јаков Игњатовић завршио прву сентандрејску латинску школу, у родној вароши, дали су га у Вац у другу латинску школу. Тај одлазак у место „на две миље далечине“ пао је малом Јакову болно тешко. Он то овако казује:

„Но обузе ме ујасна туга за Сентандрејом. Сентандреја лежи на десној обали Дунава, у лепом положају. Ту је мали Дунав, па онда косо горе, на левој обали великог Дунава, тако на две миље далечине, ту је Вац...“

У недељу или свецем, пре нег' што ћу у цркву, а ја одем на баир Дунава, откуд се сентандрејски торњи виде, па чекам да звона звоне у цркву; добро се чује, а ја полегнем потрбушке на земљу да боље чујем, па помолим се Очеш, устанем, погледам на вишеградско-сентандрејске планине, уздахнем, прекрстим се и одем у цркву. Онда је ту био свећеник Јеврем Јаковљевић, мени добар катихет, доцније парох у Турји. Тај ме тешио“.

Српски народ је вековима, без одмора, без предаха, у вечитим сеобама. Као да је осуђен да се у једној земљи роди, да у другој живот проживи а у некој трећој склопи. Да ли ће се икад тај усуд прекинути? Да ли нам је суђено да вечито жалимо што нисмо тамо одакле смо морали поћи? Да ли ће Србија икад саставити душу с телом? Кад народ одлази, то један човек одлази, пакује све што никад није имао у жељи да негде, негде под туђом капом небеском нешто стекне и честито проживи; упрти та наша туга од човека то своје велико немање и дугим, предугим кораком и мутним, жа-

слосним оком оде негде, негде у неку бестрагију. Поведе ноге и руке и главу понесе и срце измоли да с њим крене, само душу никако да приволи, никако да убеди да и она пође. И оде а душа остане. Његова душа, једино што има, тамо не би. Никуд не би. И он, негде, далеко, негде где никад не сазна где је, подигне све оно што му за душу не треба али за понос много значи. И гради, гради годинама, цео живот нешто на нешто слање, нешто на нешто зида. И тако — цео век. А онда, једнога дана, у сутон, кад сунце зађе тамо где у његовом завијају излази, у само вече, пред кућу седне, као пред себе, загледа се у осветљене прозоре своје муке, главу наслони на руке, очи смири као да никад није гледао, и, тешко, тешко, тешко уздахне. И дуго ћути. И не одазива се на позиве из куће. И огрће се сакоом, а лето је и још је вруће. И само ћути. И не одазива се ни на други позив, после вечере. И само ћути. И поглед му се мути. И нешто га негде боли а не зна где. И поново, као да тугује, тешко и болно уздахне. И боји се, не сме да мисли, јер зна, кад би се само за трен сетио, кад би се преко рамена осврнуо, угледао би оно што са собом није понео и што ова велика кућа нема. Једнога дана, ако има среће, врате га на исто место одакле је пошао и оно мало душе га сачека да се заувек помире.

Наше сеобе, наша исељења, наша лутања да би пронашли нешто слично ономе од чега су нас отерали, дуго, предуго трају. И док се други враћају кућама, ми се поново пакујемо да негде никоме одемо. Кад би имали среће, да

нам неко једнога дана каже коме смо и зашто смо толико дужни. И ко нас, и кад нас, и зашто нас баш тако страшно задужи? Сеобе помињемо и децу учимо само о великим исељењима. И то је једна од наших несрећа. Сваки човек, сваки честити човек је велика, превелика сеоба, јер збир тих малих, неприметних одлазака је немерљиво, трагично велик и погубан за Србију.

Одлазили смо пред силама, пред страшним, пустим војскама, пред неким другим верама, одлазили смо носећи само под руком главу, и Бога смо молили да то зло једном престане, да једном будемо своји на својем. И кад се то десило, оно још горе дође. Већ пола века „у слободи“ под некрстом, све оно што је највредније одлази, нестаје, за собом врата затвара, и дугим, брзим кораком, без освртања гаси се. И опет, као некада, некоме тамо служи и ћути. Сад наша деца од нас беже, а ми нисмо тирани туђи. Па ко смо, онда, ми? И кад их питају зашто су отишли — њих стид да кажу, ћуте. Пред себе гледају и ћуте. Некад су бар знали неког да помену. Сад ћуте јер их је стид да кажу да се ми не би застидели што су истину рекли. Неће да кажу, неће да лажу, па само ћуте. И ко смо то, онда, ми? И тако, као мали Јаков, оду та наша деца с недеље, на неко узвишење оду, у даљину гледају и пошто не могу да виде оно што желе, речи и родна звона из сећања слушају. И тад даљине више нема, и даљина не постоји, и тог трена, само гори успомена, „на две миље далечине“.

СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ

не уживају сва права, и то не зато што је Србима неко тако нешто наметнуо, већ зато што је то у духу и традицији српског наро-

СВЕТАЦ

Улицом Ваџи, у центру Будимпеште, где је Европа, хитајући у Београд, тренутно застала, јер Београд као да је неће, сваког дана промакне маркантна фигура човека са шеширом какав је носио Тин Ујевић, и са густом црном брадом.

То господин Стојан Вујичић, књижевник и академик, председник задужбине „Јаков Игњатовић“, посланик у Парламенту, некуда жури...

У стану у улици Ваџи, где су живели и Стојанови родитељи, стоји породични грб из 1690. године, а на зидовима су портрети славних предака.

Све је овде у знаку Арсенија Чарнојевића, али и у духу модерног европског српства.

„Ако је неки човек реинкарнација највећих духовних и световних величина, ако је неко српски светац који хода Будимпештом на добро српства, онда је то господин Стојан“, каже књижевница Весна Јанковић, која већ две године живи у Мађарској. „Ваљда ће доћи време када ће господина Стојана нека боља и праведнија Србија именовати за свог почасног конзула.“

И приликом посете делегације СПО Будимпешти, као и увек када овде дођу прави Срби, господин Стојан је непрестано био присутан али ненаметљиви добри дух.

Многим улицама Србије и света промичу Срби, некада смирнути, некада насмејани, некада тужни, некада пијани, некада полузаклани, али је мало право српског господства које може да мине плочником, као у улици Ваџи, у Будимпешти...

НАГРАДА

Награду „Јаков Игњатовић“ за животно дело до сада су добили Добрица Ћосић и Борислав Пекић, а Вук Драшковић је трећи лауреат.

Ове године награда је, постхумно, додељена и Данилу Кишу, чији је књижевни излазак у свет почео управо преко Будимпеште, из мајсторске преводилачке радионице Маријете и Стојана Вујичића.

У Задужбини „Јаков Игњатовић“ уручене су и специјалне повеље Српској књижевној задрузи и САНУ, које су у име ових институција примили проф. др Радивоје Константиновић и академик проф. др Мирослав Пантић.

Поводом доделе награде Вуку Драшковићу, слово у част награђеног изговорили су класик српске драмске књижевности Душак Новачевић и песник Батрић Ненезић, који живи у Будимпешти и очекује скоро београдско издање збирке песама „Србија на Јордану“.

СТОЈАН ВУЈИЧИЋ И ВУК ДРАШКОВИЋ

да“, понављао је Вук Драшковић. „Једина дискриминација коју Србија примењује према мањинама јесте позитивна дискриминација, јер су мањине у многим питањима чак и привилеговане, што не доживљавамо као нашу слабост, већ као предност.“

О угрожености Мађара, истицао је председник СПО, може се говорити једино као о угрожености грађана Србије, пошто смо у Србији, због општих прилика, због рата и последица рата, због економског колапса, због терора режимских медија, због нетолеранције владајуће странке, због промашене политике власти, сви подједнако угрожени без обзира на националну припадност.

Глупости, примитивне изјаве и примитивна понашања, којих, сигурно, има и у Србији и у Мађарској — био је Драшковићев став — нису и не смеју да буду мера ствари, мада се и против глупости, примитивних изјава и примитивних понашања морамо стално борити, у интересу добросуседства.

На податак да је око 30.000 Мађара из Војводине у ратном вихору а уз пацифистичка опредељења побегло у иностранство, председник СПО је одговорио податком да је и око 200.000 Срба напустило Србију из истих разлога.

„Лоша политичка и економска стварност, као и немирење с ратом“, рекао је Драшковић, „немају националне предзнаке.“

Представљајући својим домаћинима програм СПО и погледе најјаче српске опозиционе странке на будући развој Србије, Вук Драшковић је, кад је реч о питањима везаним за националне мањине, изнео познате ставове о пуном уважавању европских норми.

Националне мањине у Србији, па према томе и Мађари, имају права на културну аутономију, на познате и проверене облике локалне самоуправе, на политичко удруживање, што представља и форму политичке аутономије... У оквиру потенцијалне кантонизације Србије, за коју се СПО иначе залаже, а која треба да следи европска решења, сигурно је да ће у оним кантонима у којима ће поједине националне мањине представљати апсолутну

већину становништва, постојати и својеврсна кантонална аутономија.

Интересантно је, али не и случајно, да је део Драшковићевих ставова о кантонизацији Србије као модерном облику територијалне организације Европе, и то о кантонизацији Србије на целој територији а не само у Војводини, послужио социјал-удбашким круговима у делу српске јавности да посету делегације СПО Мађарској по сваку цену сместе у унапред задате оквире из познатог коментара Миле Штуле о опозицији.

И пре него што је Вук Драшковић кренуо на пут, ширене су гласине да он одлази у Бу-

ЈУНАЦИ

Приликом примања награде „Јаков Игњатовић“, Вук Драшковић је био у прилици у којој се писци ретко нађу — да присутнима представи своје литерарне јунаке.

„Ви који сте читали роман „Судија“ знате за ликове Ратка Видовића и његове супруге Марије, за муке кроз које су пролазили, и за честитост која их краси“, рекао је. „Они су данас овде, међу нама, и ја ову награду делим и са њиховим узвишеним животним путем.“

У публици су седели Илија Радуповић и његова супруга Марија, чије су судбине послужиле Драшковићу за стварање књижевних јунака, и салом се, када их је писац представио, прополио френетичан аплауз.

диппешту да „прода Војводину“, а пошто је посета имала сасвим други, и обрнут, карактер, пошто је делегација СПО постигла код северних суседа више у корист Србије него владајућа странка, у погон су пуштени и ординарни фалсификати.

Метод коришћења „превода преведеног превода“ стар је колико и стаљинизам.

Изједначавање специфичних облика кантоналне аутономије са класичном територи-

ПОЛАГАЊЕ ВЕНЦА НА СПОМЕНИК ВУКУ КАРАЏИЋУ У БУДИМУ

јалном аутономијом јесте неукост, али је у овом случају реч о политичким подметањима...

ВРЕМЕ ПОМИРЕЊА

Велики публицитет у мађарским медијима, дат политичком делу посете делегације СПО Будимпешти, није изостао ни у праћењу додељивања награде „Јаков Игњатовић“ Вуку Драшковићу за његов књижевни опус, а ни у праћењу конференције за штампу у познатом хотелу „Форум“. Уручивању награде, уз представнике Срба у Мађарској, присуствовале су и многобројне истакнуте личности из културног и политичког живота, као и представници владе и политичких партија, а конференцију за штампу пратило је стотинак домаћих и иностраних новинара.

Последња два дана, делегација СПО је била гост Срба у Сент Андреји, Српском Ковину и у селу Ловра, једином мађарском селу у коме српско становништво чини апсолутну већину.

У Сент Андреји је Вук Драшковић положио венце на споменике Јакову Игњатовићу и Цару Лазару и посетио је Владика Данила, а у цркви у Српском Ковину делегација је присуствовала недељној служби и помену свим српским жртвама од Косова до данас.

Пријемом у Задужбини „Јаков Игњатовић“, уз нове неформалне сусрете и разгово-

ре са низом значајних личности и уз срдчан сусрет са председником ПЕН-а Ђерђом Конрадом, посета Мађарској је завршена.

Испраћај на будимпештанском аеродрому био је, као и одлазак, у знаку највиших форми протокола, а на аеродрому у Сурчину Вука Драшковића су дочекали представници мађарске амбасадe на челу са амбасадором.

Резултати четвородневне посете председника и потпредседника СПО Будимпешти показале време.

Сигурно је, једино, а то се и овога пута јасно видело, да Србија може да има пријатеља у свету, а да за садашњу њену изолацију кривицу сноси искључиво режим.

Извесни најављени заокрет Мађарска ка већем уважавању српских интереса на међународном плану део је општих промена око наше кризе, до којих долази захваљујући и спољнополитичким активностима СПО и других опозиционих странака демократске оријентације.

Социјалисти су нас, својом арогантном и кобно погрешном политиком, посвађали са целим светом и довели су нас на праг болесне усамљености и глади, и сада на сцену, по природи ствари, ступају они којима свет више верује.

Ничија није горела до јутра, а нечија се већ гаси...

РЕЧ ПЕСНИКА БАТРИЋА НЕНЕЗИЋА СЕНТАНДРЕЈСКО СРЕТЕНИЈЕ 1992.

(поводом доделе књижевних награда Јаков Игњатовић)

Поштовани скупе,
даме и господо,

Појава и чистота Данила Киша у српској јави, најлепши је дар и подршка истрајања, монасима српског сна о вечности.

Данилова проза у српској литератури, величанствени је син-јединац својих родитеља: вечне поезије црногорског Владике Рада Петровића и плахог поете Лазе Костића.

Небески племић Данило нас гледа, али му је далеко долазити често. Зато је Јаша Игњатовић, поштујући блискост, пазио када ће га звати да му дође.

Не случајно, но Божјом вољом, ево данас Данила овде.

Овде, на озидине српског трајања, за тај сусрет, Јаша је уприличило позвати и Српску Књижевну Задругу и Господина Вука Драшковића.

Српску Књижевну Задругу — зато — што као учитељ-вitez сто година српској деци из светосавских згаришта, под пазухом, проноси ћирилично слово, да не усахне.

Господина Вука Драшковића — зато — што као вitez последње одбране Србије, голорук, брани истину и чисту свест српске деце и српске будућности.

Браћо и сестре,

Ово није обичан сусрет.

Ово није Јашин сусрет као они раније, нити као они касније.

Србија је на умору.

Сутра је 15-ти по новом, а други фебруар по старом календару.

Сутра је СРЕТЕЊЕ ГОСПОДЊЕ.

Од сутра је дан дужи, а ноћ краћа.

Сутра ће на уснама српске молитве бити нада:

„Сретење обретење“.

Стура ће осиромашена Србија, за ту наду, принети Богу последње што има, два своја најлепша голуба Хиландар и Сентандреју.

Биће у Сентандреји.

Хиландар

Христова стопа на земљи српској,
на Атон стаде, посвети гору,
из нара зрелог Хиландар ниче
к'о голуб бео окренут мору.

Пучином с јутра Србији дође,
уснуле буди ђаке за школу,
погледом пређе калеме шљиве,
шињела дугмад, слатко на столу.

Олтаре трошне каљавих села,
и онај што злати на Врачару,
одене брижно, с вером у Бога,
за срећу нову, а славу стару.

Од дома назад понесе сузу,
унука слику, писмо у руци,
на Атон путу ка Гори Светој,
да спусти мору у Крфској луци.

Хвала.

ЦРНОГОРЦИ У ХЛАДУ РАТНИХ БРОДОВА

ГЛИСЕРИ ИЗ РОБНИХ РЕЗЕРВИ

Кад видиш да Мило забринуто гледа на пучину, док сунце безнадежно тоне у Јадран, можеш бити сигуран да истовремено из Јадрана израња нови извор профита

ПИШЕ: Радован Божовић

Кажете да сте из Црне Горе? Е, моја господо, морам одмах да вам кажем да са вама посао могу склопити тек када ми руководство Црне Горе врати оних 60.000 марака!

Овако је тројицу новопечених титоградских бизнисмена дочекао у Бечу један натурализован Аустријанац православне вјере, иначе угледан привредник. Титограђани су били изненађени и посрамљени. Својим ушима нијесу вјеровали све док им домаћин није испричао читаву причу. Елем бечки бизнисмен се нашао у невољи кад је требало да помогне куповину осам шверцованих „волвоа“ за Црну Гору. Један који ће возикати **Момира**, други **Мила**, трећи **директора „Парса“** (предузећа владајуће црногорске партије), четврти **министра Небојшу Зековића**, а остала четири директоре фирми, које су помогле долазак актуелне братије на власт. За прелазак у Словенију, гдје је требало да их „званично“ преузму, ваљало је платити свих 60.000 марака, које, наравно и нијесу имали у џепу. И набасали су на бизнисмена, којем су, узгред, обећали **плодну и дуготрајну пословну сарадњу, а прије свега враћање марака „под хитно“**. Узели и не вратили. Бечки пријатељ спасао их не јури, али сваком пословном Црногорцу прича о поштењу њиховог руководства, помињући узгред да тешко може вјеровати обичном свијету, ако су га тако прешли функционери.

„Волвои“ су ушли у Црну Гору без плаћања царине и пореза, уз аферу у којој је „Српска реч“ већ писала. Министар Зековић је свог већ продао и сада га возика нови газда по Београду. Остали су код оних којима су били и намијењени, али ових дана Момир се одлучио да за своје потребе купи „лежо 404“ турбодизел, у жељи ваљда да народу зачепи уста, клекне и закуне се да он не вози шверцовани аутомобил.

Но, ако то и престане, већ га народ пита има ли **цигарета**, поготово последије изјаве др **Зорана Ђинђића** у „Борби“ да је „стратегија Момира Булатовића“ **шверц цигарета из Албаније у Италију**. Неки га већ питају има ли и какво добро теле на продају. Поготову последије откривеног **шверца стоке** из Албаније. У једној рацији, наиме, кад је милиција зауставила теретно возило и викнула „стој и руке у вис“, снисходљиво се са високо протегнутим рукама појавио главом и брадом човек из најуже пратње председника **Момира Булатовића**. Истина, лишен је слободе и суспендован из МУП-а, али је то проглашено „народном тајном“. Последије тога постигнут је договор да милиција више нигдје прстом не смије мрднути, нити било какву сличну акцију предузети, ако нема поуздане податке, да ће у њој

ухапсити бар једног припадника Удружене опозиције Црне Горе, чиме би се аргументовале тврдње др **Бранка Костића** „о зулумарима који ову земљу желе да гурну у пропаст“.

А и Мило Ђукановић је просто фрапирао госте у казину на Копаонику. Не само десетином горила пратилаца, колико чињеницом да није избивао из коцкарнице. Силне је новце изгубио, а јавно се хвали да му је једини извор прихода плата од 28.000 динара. Његов брат Ацо, међутим, често се виђа у Херцег Новом. Напрасно је заволио војне брзим глисерима. А ти глисери ових дана често иду на пучину и враћају се прилично оптерећени **робом укрцаном у међународним водама**. Ту цвета шверц и то је најуноснија привредна грана на црногорском приморју, уноснија и од надгледања и бројања нагомиланих ратних бродова. У **Которској луци**, јавна је тајна, с мало тежих бодова врши се искрцавање терета. Стални гост на гату је камион без таблица. Бокелји су већ регистровани да се на скровитом мјесту касније стављају полицијске таблице. За сваки случај, да га који неодговорни милиционер не заустави. Пут путују тако виски, дуван, оружје.

Мило Ђукановић је ипак морао да смијени директора Дирекције робних резерви Црне Горе. Само због неких неправилности у раду.

То је мало збунило пословни свијет зато што је његов претходник љетос смијењен због некооперативности и избјегавања рада са „Парсом“ и неким повлашћеним фирмама. Вино је, међутим, све разјаснило. У кафани је човек све испричао. И како је успјешно пословао с „Парсом“ и како ни један грам робе није отишао у продају по уобичајеним цијенама, али и то да је директор неке послове радио по свом ћефу, што је премијеру засметало. Испричана је и невјероватна прича да је роба из резерви, купљена иначе у Србији, путовала тамо да би се вратила и у Црној Гори продала по троструко вишој цијени.

Дирекција робних резерви Црне Горе искористила је нестацију прехранбених производа, изазвану и уредбом владе Србије да неке фирме зараде велике паре продајом брашна, уља и шећера из њихових магацина. За Босну, а одатле даље, у једном наврату је отишло 500 тона брашна, из Никшића је у цугу продат читав конвој камиона робе. Толико да је већ и црногорско тржиште дестабилизувано тим ујдурмама које су доносила вишеструку зараду.

И то су само детаљи о једној владавини и држави под младим, лијепим и паметним руководством. Док су људи гинули на фронтима, они и њихови миљеници су радили друге послове за сопствену будућност. Толико и тако да се отац Мила Ђукановића хвали како су његови синови материјално обезбједили и праунучад.

РЕФЕРЕНДУМ У ЦРНОЈ ГОРИ И ОКО ЊЕГА

ПУ, ПУ, ДАЛЕКО БИЛО!

Рекли су:

СВЕТО МАРОВИЋ, први човек црногорских комуниста, на трибини у Бару: — Тешко је вјеровати црногорској опозицији која сарађује са партијама српског опозиционог блока, чији лидери говоре о томе како се Црногорци најбоље осјећају на Дедињу или заговарају јаку Србију!!!

НОВАН КИЛИБАРДА, лидер Народне странке Црне Горе, на трибини у Будви: — Што се србијанске опозиције тиче, то је веома компликовано. Сјетимо се само силних обећања њихових лидера, њихових брда и долина, Душановог царства и Солуна. Не бих их сада редом критиковао, али био би ред да се договоре о српском питању, гдје су им увјерења толико ровита.

СЛАВКО ПЕРОВИЋ, лидер црногорских либерала, у скупштини Црне Горе: — Неће ова скупштина одређивати о судбини Црне Горе. Неће! Неће! Сасвим другим током иде Црна Гора него овај скуп овдје. Ја сам срећан што овај скуп не одлучује о судбини Црне Горе, и неће одлучивати. Одлучиваће они људи који су били на митингу у Цетињу. Одлучиваће они људи који ће се скупити сутра у Тито-граду, и то јесте Црна Гора. А да вам кажем, ми се залажемо за суверену, демократску Црну Гору, а ви заједно са мношвом сте у ролотарници историје. Ви, господо, не слушате глас народа, не слушате глас власти ђеце и не слушате глас српског народа. А СРПСКИ НАРОД ЈЕ НА НАШОЈ СТРАНИ. КО-НА-ЧНО. То морате схватити, све остало је фарса, а ви тој фарси дајете коначан ток.

— Ових дана, након бројних трибина ДПС-а и Народне странке посвећених референдуму и моћне ТВ пропаганде, у Црној Гори влада посве апсурдна ситуација да највећу увреду једном Црногорцу представља помињање његове државе као самосталне и суверене, па је за то и овакав дијалог све чешћи:

— Стрина, за шта ћеш гласати?

Ада за заједничку, нећу ваљда за самосталну, ни да бог.

Пу, пу, далеко било!

Припремио: Бранко Плимовић

СЛУЧАЈ БЕЗ ПРЕСЕДАНА: НАША ТРАГИКОМИЧНА
БЕЗБЕДНОСТ

ШТА ПИЈЕТЕ, ДРУГОВИ ДИВЕРЗАНТИ?

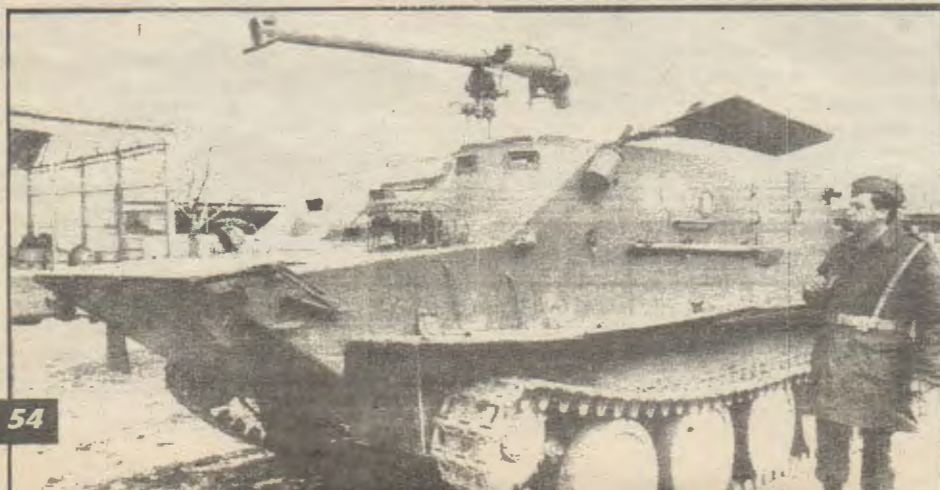
О недавном упаду двадесеточлане групе хрватских терориста на подручје сомборске и апатинске општине јавности су детаљни „познати“. Јавности, међутим, углавном нису познати трагикомични догађаји, који су међу житеље северног дела Бачке унели зебњу и страх. Али не од терориста.

Пише: Бранко СВИЛАР

Крајем јануара и почетком фебруара из Копачевачког рита наомак Апатина на леву обалу Дунава пребацује се двадесетак хрватских терориста. Предвођени су бившим официром ЈНА (који је дуго службовао у Нишу) **Ивицом Крњаком**, алијас потпуковником **Јорданом Јовановићем** (фалсификовани документи начелника санитета 12. механизоване пролетерске бригаде ЈНА, који је погинуо у борбама за Вуковар), преобучени у униформе официра и војника ЈНА, са оклопним војним возилом, амфибијом, која је носила ознаке ЈНА, и приколицом „Змај“, позајмљеном из апатинског пољопривредног добра „Рибарево“. На приколици је било натоварено 3.000 кг експлозива намењеног за минирање моста „51. дивизије“, једине слоне Војводине са Барањом.

У сутобу, у раним часовима, диверзанти улазе хладнокрвно у апатинску „Хладњачу“. Ту их радници и руководиоци фирме **топло примају** сматрајући их регуларном војском ЈНА. Терористи се обилато **госте, купају и у трпезарији спавају**. Потом амфибијом, за коју је била прикачена приколица са експлозивом, крећу пут Сомбора. Уз пут имају **обезбеђење** патроле милиције из Сомбора.

Телефото — Оклопна амфибија којом су терористи препливали Дунав. Неки је сматрају и колегијалним поклоном Фране Туђмана Слободану Милошевићу пред 9. март.

На сву срећу грађана сомборске општине, а несрећу терориста, у центру Сомбора, на углу Венца Радомира Путника и улице Петра Драпшина, амфибији **нестаје гориво**. **Срдачни домаћини**, сомборски полицајци, излазе терористима у сусрет. Обавештавају дежурног официра у касарни „Народни херој Радивој Ћирпанов“ о нестанку горива. Дежурни официр на лице места шаље **цистерну са горивом и поклања терористима** 110 литара горива. Међутим, из техничких разлога возило ипак није могло да покрене гусенице.

Командант терориста **Ивица Крњак**, алијас потпуковник **Јовановић**, наређује дежурном официру да возило „одшлепа“ у касарну, а он постројава свој вод и наређује му **дамаршевским кораком** крене пут касарне. **Параду** кроз центар Сомбора посматрало је доста знатичељних грађана. Уместо у касарну, терористи предвођени **Бранком Мацаном**, који је иначе, дуго живео у овим крајевима, Чаталиничким путем преко сомборског атара крећу пут Бездана и мађарске границе.

У касарни официри у приколици и амфибији проналазе експлозив и остатак **деверзантске опреме**. Лако наоружање и муницију терористи су понели са собом. Официрима и

припадницима МСУП-а Сомбор све бива јасно. Дата је узбуна и за „гостима“, које су по Сомбору и Апатину **издашно гостили**, крећу у потеру да им за гостопримство наплате рачун.

Те исте суботе, у вечерњим часовима, долази до обрачуна у Колутској шуми, наомак саме мађарске границе. Репортер овог листа нашао се на месту догађаја и из непосредне близине посматрао је обрачун МУП-а Србије и припадника ЈНА са терористима.

То вече у колутском атару живот је изгубио 21-годишњи припадник МСУП-а Сомбор **Дамир Кокотовић**, а рањена су двојица терориста — **Саша Маличић (21)** из Осјека и **Јосип Брант (36)** из Ђурђевца.

Диверзантска група се цепа на два дела. Једна група на челу са командантом **Ивицом Крњаком** креће пут мађарске границе, а дуга пут Апатина.

Према каснијим званичним извештајима МСУП-а Сомбор, група која је кренула према Апатину разбијена је и похапшена, док се деветорици оних на челу са **Ивицом Крњаком** губи сваки траг.

Својевремено, пре ових немилых збивања, Општински одбор СПО-а Сомбор, путем саопштења је упозоравао надлежне органе у Сомбору о могућностима упада терористичке групе или група са подручја Хрватске и Мађарске. Такође је упозоравао да се у Мађарској, у градићу Баји, смештеном наомак југословенске границе, у бившој касарни совјетске армије налази око пет хиљада до зуба наоружаних терориста спремних да у сваком моменту пређу границу и упадну у незаштићена села. Какав би покољ направили у српским слима лако је претпоставити.

На сва саопштења СПО-а, са надлежних места у Сомбору осипано је дрвље и камење. Руководство странке оптужено је да шири дезинформације и немир у сомборској општини.

Међутим, време је убрзо показало ко је у праву.

У целом овом суморном случају, који ће проћи као што све пролази, остају дозе црног хумора. Тако се по Сомбору и Апатину, поред разних анегдота, препричава и ова „претпоставка“. После акције чишћења диверзантске група на подручју сомборске и апатинске општине Министар унутрашњих послова Републике Србије г. **Зоран Соколовић** путем телефона реферише свом претпостављеном г. **Милошевићу**.

„Друже Слобо, оцистисмо, бре, усташе“.

„Није добро“, љути се Слобо.

„Како, бре, није добро!“, у чуду ће Соколовић.

„Не калираш! Да онај проклети Вук не оде у Америку, сад би му натоварили да је он тај **Ивица Крњак** алијас **Јордан Јовановић** и да је он преко Дунава превезао амфибију и експлозив са намером да дигне у воздух мост „51 Дивизије“. Калираш ли сад?“

Да ли је г. министар **Зоран Соколовић** укапирао шта му претпостављени мисли — није нам познато.

Такође нам, док овај текст пишемо, није познато да ли су челници сомборске и апатинске општине поднели оставке које од њих делегати скупштине и народ општина тражи.

ВОЈВОДИНА ВОЈВОДИНА

Пише: Гордана ЈОВАНОВИЋ

У Војводини више не „пролазе“ звучне паролe лансиране још у доба „Јогурташа“ (у стилу „Ој, Србијо, из три дела“, и сличне), не „пале“ се више питоме Лале на сатанизацију свих оних који другачије мисле, не одговарају ни на отворене позиве на линч, што одјекују са бројних трибина СПС (које се последњих недеља као „штанцоване“ одржавају широм Војводине — од Купинова до Ковачице), свега „издајничког“ и „антисрпског“.

Никад мање жита у Војводини није посејано, никада више људи из ње није побегло (процењује се да је око 20.000 Мађара избегло пред мобилизацијом)... Никад ојађенији нису били учитељи и лекари, јер **Божовић** спроводи у дело своју претњу дату још прошле године (када су новосадски просветари штрајковали да ће закукати, јер траже преко „леба погачу“)... То чини тако што су рапидно у Војводини смањени фондови здравства и просвете.

У „Нафта-гасу“, некад најбољем предузећу Покрајине, ради куповине социјалног мира, то јест поделе пензија у Србији, плате задолжених смањене су на пола, обустава рада у овом гиганту само што није отпочела, а у већини металских колектива Војводине, радници уместо дохотка примају бонове. Збрињавање избеглица и рањених, и поред велике хуманости и предусретљивости, које је показала због трагедије српског народа, Војводини све теже пада. Посла нема ни за тзв. „староседеоце“, број отпуштених „технолошких вишкова“ нагло се повећава, а новокомпоновани житељи (од којих многи нису ни осетили мирис барута) траже од Војводине „своје“... Упадају разне „крајинске униформе“ у станове Новосађана (махом „страначки-

У северној покрајини СПС-овци су, изгледа, открили свој мали мозак. Оно што тамо раде никако не може да буде из великог.

-опозиционо обојених“), претње и бомбе лете главним градом Војводине.

УДРУЖЕЊЕ ДО УДРУЖЕЊА

И кривац за ову истинску драму је пронађен. Сезона лова на демократску опозицију је отпочела... Наравно, у жижи је поново г. **Вук Драшковић**, који „по рецепту каптолско-ватиканске-муџахединске коалиције“ нуди „Војводину на тачни Мађарима“, а и „спрема ново крвопролиће српског народа 9. марта“... Напада није поштеђена ни Демократска странка и њен лидер г. **Драгољуб Мићуновић**, који петицијом за оставку председника републике „подрива једну успешну, миротворну политику Србије“. На волшебан начин из новосадске Демократске странке (нико од чланова ДС не зна како је до тога дошло), истинољубиви посленици јавне речи у Војводини „ишчаккали“ су податак да је петицију потписало једва 1.000 Новосађана. Ова цифра, која никако не одговара истини врти се по новосадској ТВ и листу „Дневник“, као лајт мотив у прилог тези да су, ето, сви у Војводини задовољни овом и оваквом влашћу.

А на бројним трибинама, попут једне у колонизираним Житишту, могу се чути и овакви бисери: „Када свет одаје пуно признање председнику **Слободану Милошевићу** и руковођству Србије, опозиција настоји да све то изблати и поништи“ (др Радош Смиљко-

вић) или да се прочита у непотписаном, редакцијском коментару новосадског „Дневника“, насловљено „Под плаштом демократије“, злокобна тврдња да „У Београду има више кашикара“ него свећа и цвећа, те се непотписани боји да 9. марта не „замирише барут и крв“. Исти лист на шест страна доноси саопштења поводом 9. марта те Удружења Румуна у Југославији, па Удружења Мађара за Србију и Југославију (где само председник натуца мађарски језик), па говор **Синише Батала** (СПС народног посланика) на ТВ Нови Сад са трибине у мегалополису Купинову (прилог траје пет минута). Огласио се и неки фантомски Југословенски центар за универзални и духовни развој и образовање из Београда и Новог Сада (!!) да свеколико „српство осуди подли чин који се спрема 9. марта“.

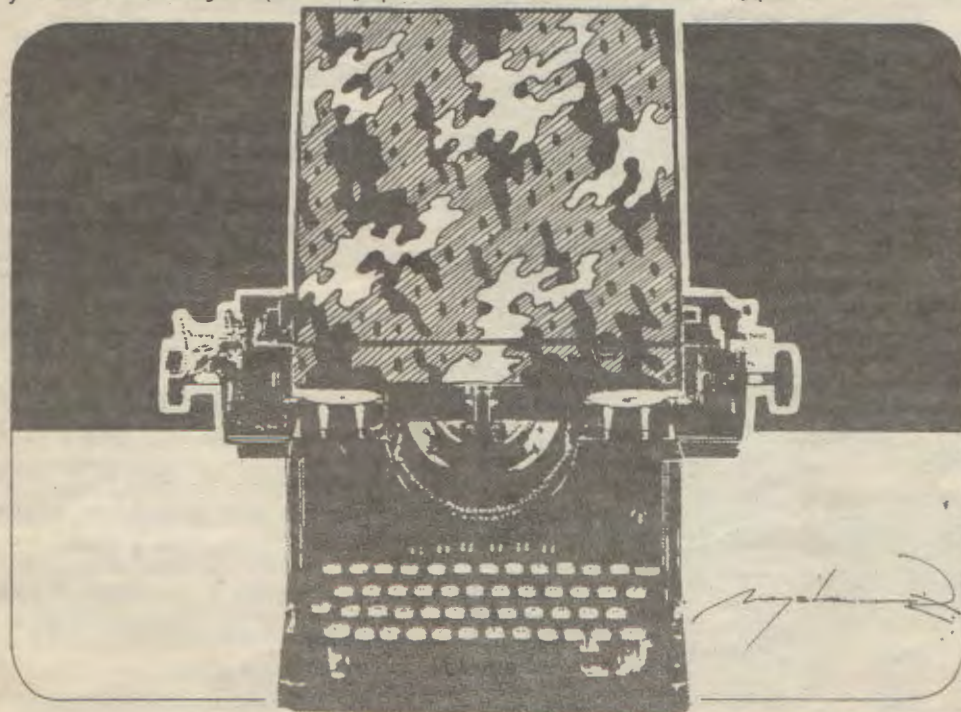
Хушкање миротворца

За то време „миротворци“ војвођанског СПС, пред буднијом оком **Вучелићеве** телевизије, деле рањеницима књиге српских јуначких песама (!!) У страначкој разгледници Суботице констатује се да се „СПС у овом граду учвршћује на водећи положај, због успешних спољно и унутрашње-политичких потеза, те због тога опозиција губи главу“. Суботицу ових дана тресе афера око бесомучне хајке за утапање Радио Суботице у гломазну Радио Телевизију Србије (иначе, Радио Суботица се финансира из градског буџета), а ова иницијатива диже косу на глави грађанима највећег места северне Бачке.

У Сремским Карловцима г. **Милан Парошки** промовише своје првенче — роман „РХ негативно“, а слово о књизи држи академик **Антоније Исаковић** (неки злуродо овај догађај коментаришу — каква књига — такав и беседник). Новосадски градски оци по ко зна који пут пишу **Радоману Божовићу** (на жалост, без повратног одговора) да се враћање статуса града Новом Саду, стави на дневни ред скупштинског заседања (што је пре више од пола године у више наврата обећавао бивши српски премијер). Судећи по ставу **Радомана Божовића**, Нови Сад ће још дуго остати „Никшић сјеверни“. Али зато, по генијалном плану владиног регионализовања Србије, Чока, Кањижа, Ада, Сента припашће кикиндском срезу (!!). Потисје, ускоро, предвиђају неки, опет на ногама, а после ћемо редом...

Војводина преживљава колапс, кажу опет неки, а један наш колега тврди да неће бити слободе у Србији све док Нови Сад не постане Темишвар, а Београд — Букурешт. Сурово, али...

Духови су усталасани, мешетари СПС крстаре Војводином прижељкујући, ваљда, отварање тако дуго најављиваног „северног фронта“, док црногорска врхушка у јавним гласилима Покрајине све те активности помно бележи, анализира, хушка, прогања...

БОРБО ВУКОЈЕ

МОМЧИЛО СЕЛИЋ

„Страва“, слава и јава писца Момчила Селића дошле су некако истовремено. У општој кампањи која се води за и против ове (већ давно) најаутентичније личности оних који вапе за истином о бесмртима, „Српска реч“, благо увређена што господин Селић „Страву“ није објавно у новинама које су прве објавиле њега, ради сопственог испуњења поклања својим читаоцима ове чет’ри стране — ко’ мелем на ране.

**„СТРАВА“ — УДАР
БИЧЕМ ПО ВОДИ**

Разговор водила: Славница Лазич

Подсећаш ме на Желимира Маџу-ранића, сина Владимираровог, унука Иванаовог који је четрдесетих година починио харикири обавестивши уски круг знанаца да полази у смрт јер не може поднети срамоту нанесену хрватском имену. Просуо си дроб најближе родбине, пријатеља и свој у „Страви“, до крви засекао најпре у своје а онда у њихове савести и — није се десило готово ништа. Осим два гласа подршке, колеге по перу те осуђују или једноставно ћуте, као 1979. када си написао „Садржај“. Претпостављам да ово ниси очекивао?

— Баш то сам и очекивао. Искрено ме је изненадило мишљење Слободана Ракића, кога сам веома поштовао, а који није видео прави проблем и реаговао је крајње лично и по мом мишљењу претерано жучно. Пребацити „Страву“ на колосек литерарне полемике је контрапродуктивно, јер се тада „случај“ прекомандује у свађу два писца или неколицине који се осмеле да уђу у полемику. Ништа мање ме није изненадио Басара који је „Страву“ видео као низ неоснованих тврдњи, што је потпуно нетачно, јер ја говорим језиком чињеница. И Давид Албахари је некада давно имао довољно храбрости да ми каже да моје текстове не сме да штампа, јер би имао неприлика и ја сам му на тој искрености био захвалан. Ипак ме је највише изненадио Ракић и због тона и дужине његовог одговора у НИИ-у. Погођен је више од човека који ме је казнио тиме што је опалио шамар једном жирију и једној релативно независној новини.

„Страва“ је удар бичем по води, јер овде постоји статус кво, естаблишмент или „српски систем“ коме припадају како људи на власти, тако и људи из опозиције и такозвани независни интелектуалци који су настали из тог система. Он их је одњао, у њему су стекли име.

САМИ СУ КРИВИ

Твој роман „Изгон“ био је номиниран за НИИ-ову награду. Да ли би је примио да су одлуке жирија биле другачије?

— Примио бих је из два разлога: први је што не желим да се конфронтира са естаблишментом, како то сада чиним, јер ако се конфронтирација може избећи, треба је избећи. Други — што то не би била награда мени, већ свим оним момцима које знам из емиграције о којима јавност није смела да сазна да постоје, тако да би примање такве награде са моје стране била потврда и подстицај за њих.

Мени награде не требају. Ја сам 46 година био без њих, чак и без могућности објављивања. Као потпуно непознат у Америци објавио сам за седам година више ствари о нама од свих служби задужених за то. „Тукао“ сам се са Хрватима који су бомбардовали америчку јавност својим информацијама, а за све то време био практично необјављив у својој земљи.

Када сам чуо да је и мој роман номиниран за награду, примио сам то сасвим равнодушно. Чак сам и читава два месеца пре додељивања награде из најпозданијег извора чуо да се већ тада знало да ће награду добити Ми-

лислав Савић.

Има оних који тврде да су твоји пориви да изађеш са „Стравом“ ипак осветничке природе, јер си и сам био у трци за најбољи роман године?

— Одлука да се Савићу додели награда ме није изненадила, нити ме је наљутила. Ко тражи неки лични мотив у мом помињању Савића, може да мисли шта год хоће. Колико је

Ако се неке неће повремено „Стравом“ то није зато што сам ја желео да га дискредитujem и оцрним, већ стога што је сам крив за претходних 10, 20, или 30 година које је живео као скот.

сам покварен, толико ће и мене видети поквареним и способним на искључиво личну освету. Не виде ме сви људи тако. Ако се неко нађе повређен „Стравом“, то није зато што сам желео да га дискредитujem и оцрним, већ стога што је сам крив за претходних 10, 20 или 30 година које је живео као скот. Требало је живети тако да те не помињу, а не стално се уздати у тепих испод кога се спасоносно слаже вишедеценијско лично ђубре.

Овде постоји лична неодговорност која је слика нашег биолошког расула. У овом граду готово не можете наћи некога ко има нормалан породични живот и нормалан породичну историју, јер није нормално да се пролази кроз пет развода и седморо деце са различитим особама, да се напредује преко гомиле издајства, да су људи масовно алкохоличари, или да реч у овом граду ништа не значи. Где ће нам душа, где идемо?

„СТРАВА“ ЈЕ МАЊЕ ЗЛО

Чини се да је по реакцијама прозваних, а и оних које намеравао да прозовеш у „Страви II“, неопростио грех што си говорио о конкретним именима која имају и препознатљива презимена. Матија Бећковић се скоро и сам изненадио што си га избегао. Њему није било места међу оспоренима у „Страви“?

Сви воле паушалну, општу критику која не боли. Ја сам „Страву“ излио из очајања јер сам знао да то нико други неће рећи.

— Апсолутно се не слажем са тим. Матија се истакао огромном храброшћу у време када је било најтеже. Памтим га од 70-тих година као отвореног антикомунисту који је литерарну славу добио после књига „Рече ми један чоек“ и „Међа вука манитога“ иако има и неких других прича и оно што је непоречиво је да су то велике књиге великог песника. Матији немам шта да приговорим. Ја не правим балансиране текстове у којима се равнотежа одржава дељењем шамара и лево и десно — ту врсту равнотеже остављам људима из бившег система. Имена која сам навео у „Страви“ су најилустративнија, а моје тврдње о њима су непобитне. Сви воле паушалну,

уопштenu критику која не боли. Ја сам „Страву“ излио из очајања, јер сам знао да то нико други неће рећи.

Шта је то Нови Београдски Поредак у култури?

— Поприлична завера лажног пријатељства која иде и до тога да се људи директно окрећу против мене, иако знају да сам у праву. Као што је било са „Садржајем“ који данас хвале, тапшу ме по рамену. У систему бешчашћа који је још увек актуелан, у јавном животу се није могло опстати часно. У том нашем цинизму, који је последица пораза — пошто се ради о индивидуалном и народном поразу, дошло је до тога да својевремено, рецимо, Љубиша Козомара, иначе веома добар човек, шета градом и свакоме кога сретне каже: „Добар дан, говно једно“. И нико се не буни, јер је то најбоље изражавало његов став и према себи и према другима. Сви ти људи које је он тако назвао и дан данас седе по Шуматовцу, дрмају културом, добијају награде, објављују књиге. Паушално гледано, људи у нашој култури старији од тридесетак година, имају много тога да окажу — и према себи и према свом народу. А оно што је најтеже — и према својој уметности. Овде је створена једна лажна јавност која, да је ово био природан свет, била би принуђена да превреднује све „лумене“ које је усталичила а многе а маргиналце уздигне на њихово место.

Где је твоје место?

— Ја се не бојим за своје место, јер сматрам да сам пишчина и дао Бог, ако поживим, изаћи ће још која моја књига па ће се оне мерити са другим књигама од људи који ме не знају.

Зашто кршиш Ред? Има оних који сматрају да си „Стравом“ пробио зид анонимности и скренуо пажњу јавности на себе?

— Знам да сам урадивши „Страву“ покренуо и неке људе, као рецимо фамилију, али сам сматрао да, ако бих ћутао о томе, прекршио бих много већи Ред него тај који сам прекршио рекавши „Страву“. То је био избор између пожара и поглаве и изабрао сам оно што сам сматрао мањим злом. Не пада ми на памет да после свега парафразирам оне који кажу „Ја то рекох и искупих душу своју“, јер ово није чин искупљења моје душе. То је заковавање моје душе за неки грам, кило или тону, колико већ буде.

САН И ЈАВА

Твоја горка исповест почиње запањујућом реченицом „Сањао сам да смо убили Кадијевића... и Ђиласа, Мамулу, Љубичића, Кочу Поповића, Дражу Михајловића, Темпа, Милоша Минића...“ Ако ико претекне, шта ће бити са онима који остану?

— Два-три дана пред писање тога текста, пробудио сам се престрављен сањајући сан који је буквално препричан у „Страви“. Кад човек почне да сања такве ствари — цабе га било, шта ли остали сањају и шта ли им се мота кроз ментални космос?! Какав је крај тог сна — видећемо. Како је кренуло, биће можда гори од почетка сна.

Јаву која ће настати из оваквих снова које, уверен сам, масовно сањамо, можда моћи ће да измене одличници који се до сада нису појављивали, нису се исказивали, а пола-

ко долазе. То свакако нису садашње опозиционе вође које устају са једном изјавом, у подне то праметну у нешто друго, а увече у нешто треће. Све док људи који са оволико ниских страсти учествују у јавном животу буду и даље на сцени, колективно ћемо сањати „Страву“. Опозиција мора добро да се ушти не ако не жели да је овај народ стрпа у исти кош са властима.

Када си написао „Страву“?

— Две недеље пре објављивања. Била је спремна за број у коме је објављена одлука о додели награде Милисаву Савићу, али ме је Мило Глигорјевић, уредник НИН-а замолио да причекамо до следећег броја не хтећи да повреди Савића. Али, Савић ипак се нашао увређен. Зашто је то урадио и коме је највише наудио, он зна. Мени сигурно није.

Какве интервенције су вршене на твом тексту, за који кажеш да је измењен?

— То су мале мистерије. На крају су накалемилене две реченице којих нема у мом тексту, а у самом тексту недостаје пола стране које се односе на партизанску генерацију и њен недостатак икакве дистанце и кајања за све ово што су нам чинили и што још увек раде, а ако постоји икакав осврт уназад, он се своди на жалост за оним што су лично изгубили. Не знам ко је смео да врши интервенцију на тексту. То су вероватно полицијске екипе по штампарјама које и данас раде. И код вас у „Српској речи“.

То није оштетило текст који има холограмску вредност. Да је остало само парче од текста у НИН-у и оно би се мрдало и узнемиривало јавност.

Милисав Савић је награду вратио без озбиљнијег објашњења. У кратком писму НИН-у оптужио те је да си памфлетом ишао против достојанства ствараоца. Шта је „Страва“? Да ли је политички памфлет, литерарни скандал или књижевни траг?

— „Страва“ је проза, можда прича. Шта је „Страва“ сазнаћемо за неких десетак година када се све ово слегне. Нећу да улазим у разлоге због којих је вратио награду. Да ли је ово памфлет, одлучиће паметнији људи од њега. Обично они који туђа дела карактеришу као памфлете и тиме их изопштавају из сваке озбиљније расправе, чине то из идеолошког реваншизма. Нисам писао овај текст да бих увредио Савића. Њему од 17 куцаних страна припада неколико редова у којима нема квалификатива и разлога због којих би се увредио.

ПИСАЊЕ БОЛИ

Доста јучи излио си и на „Борбу“ и „Време“. Мислиш ли да је НИН који ти је уступило простор за „Страву“ на либералнијим позицијама?

— „Време“ има исту врсту ригидности према иномишљеницима коју су показивале најгоре партијске новине. То је моја основна замера. У „Времену“ се не може наћи ништа што је мимо линије либерално капиталистичке идеолошке шеме коју је овај лист зацртао, а то је по мени прави политички мрак. Са тим сам се сретао у Америци, јер половина америчке јавности не може да се појави у „Њу-јорк Тајмсу“ ако теме не третира из угла овог листа. Та врста цензора ми је врло позната и

сматрам је наказнијом и гором од цензора са маказама који по налогу неког комитета прави новине. Цензура у „Времену“ је перфидна, неизречена и опаснија. Исто важи и за „Борбу“ која као да је под цензорским маказама Д. Тошића који је остао запамћен по изјави да слобода штампе не значи да се све, без обзира на идеолошко полазиште, може објавити, већ да су новине слободне утолико што их има више на избору читаоцима, па нека се свако нађе где жели. Тошић је за време емиграције у Лондону био апсолутни диктатор над својом политичком групом званом „Ослобођење“ и сада он „продаје“ демократију у складу са „Борбиним“ схватањем демократије.

Ја се не бојим за своје достојанство јер сматрам да сам пиштина и дао Бог, ако поживим, изаћи ће још која моја књига па ће се оне морати са другима књигама.

Спадаш у ретке писце који су били принципјелно критични у низу година. После „Часовника“ урадио си „Садржај“, одробијао и опет окренуо други образ да примиш плуску за „Страву“. Ових дана помињани случај Ђого наводи ме на питање — зашто песник и после свега што је преживео није наставио да пише политичку поезију? Мало је писаца остало доследно у радикалној критици режима.

— Да је било слободе задњих 50 година, питање је колико би номиналних писаца постали писци да им је било омогућено да се слободно баве политиком. Можда се нека од ових имена, која себе нису могли да нађу у комунистичком покрету, уопште не би бавили писањем поезије, рецимо, него би то што имају да придонесу заједничкој трпези ставили на други начин. Ако неко престаје да пише услед промене неких услова, то је потврда колико је он писац. Ја сам писао и када се то није објављивало, и када се није могло. Писао сам увек, зато што сам био највише ЈА пишући, тако сам најбоље постојао, осећао

Систем је увек одгајао показни слој бона фиде личности за које је био убеђен да га суштински неће угрожавати. Знали су да ће Михиз ту и тамо направити понеки проблем, али су знали да му се може веровати да неће да напише рецимо, „Садржај“ или да Тита 1965. године назове диктатором. То се није могло десити. Михиз је тачно знао докле може да иде.

сам да ме је Бог за то направио. Што то боли и што се плаћа — то је пакет аранжман и мислим да сви прави људи, шта год радили морају то константно да раде.

Знао сам да морам да урадим „Страву“ без обзира на цену. Ако неко бира хоће ли писати или неће — боље да не пише. Надам се да ће неки бољи људи заменити садашње магове који само загађују праве ствари. Ен-

ди Ворхол, један од идола света о коме говорим, рекао је да ће доћи време када ће свако 15 минута бити славан. Ни Америка није много боља.

Радикални критичари режима још нису испливали на површину. Михиз је, рецимо, био контраш. Међутим, тог контраша је као младог човека примао Пенезић на разговоре, а доћи до Пенезића није било лако. Михиз је, и не хтећи, улетео у дозвољену, лојалну опозицију коју је дозволио режим првенствено због иностранства, чиме су демантовали сумње да је Југославија комунистичка тамница. Систем је увек одгајао показни слој бона фиде личности за који је био убеђен да га суштински неће угрожавати. Знали су да ће Михиз ту и тамо направити понеки проблем, али су знали да му се може веровати да неће да напише рецимо, „Садржај“ или да Тита 1965. године назове диктатором. То се није могло десити. Михиз је тачно знао докле може да иде. Један део интелигенције требао је да буде тзв. лојална опозиција, иако се у то доба није смела тако звати.

ДЕКОМУНИЗАЦИЈА

Мислиш да је мораторијум, као у Чешкој, на јавну делатност комуниста који су овај систем стварали, градили, а одржавају га и данас, демократско решење?

— Не видим други инструмент да се поштедимо од неких зала. Можемо и свих, али тада би маси људи требало забранити јавно делање, што не значи да им се забрањују и остале врсте делања. Стеван Мирковић и његов СК Покрет за Југославију по сваком божјем узусу не би смео да буде у јавном оптицају. Јер, оно што су они нама учинили до сада, кроз њихов покрет кога се не само не одричу, него га се упорно држе, није ништа мање него што су нацисти учинили Немцима. У Немачкој је била денацификација. Овде се не сме још увек поменути декомунизација. Нема другог начина него да се декомунизујемо, што значи да се забрани рад КП и било коме ко делује на тај начин за одређено време које се изгласа законом. Они приватно могу да буду комунисти, али да делују као политички покрет после свега што су нам урадили — нека хвала.

Ко су данашњи џелати који нас прилажу Брозовој могили?

— У првом реду генерали и војска. То је и био један од озбиљних разлога који ме је држао у Београду, а не на ратишту у Хрватској, јер је неки КОС-овац могао да ми просврдла главу с леђа. Војска се показала спремном на свашта. Живи џелати су и старци, заслужни пензионери који су својевремено организовали, наређивали и извршавали масовне егзекуције од 1944 — 53. године. По неком свом рачуну дошао сам до цифре од преко двеста хиљада које су пострељали широм Југославије. Са Титом је изјавио да треба престати с тим масовним терором, пошто се више нико не боји смрти. Последице овог геноцида осећамо и данас, као да је јуче почињен, а о томе нико не прича. Овај страх под којим живимо довео је докле да када нас један Кадјевић погледа испод оних чупавих обрва, сви знају колико је сати, јер знају да је много људи отишло под земљу. То је генет-

ско знање, генетска меморија и зато смо ми сада овакви какви смо! Зато се људи ужасавају сенке од сенке, могућности да до тога поново дође.

У целате спадају и наши вршњаци, млади људи који би то исто учинили ако устреба и данас, ако се процени да се другачије не може одржати овај систем. Просули би нашу а ако устреба и своју крв.

И ПО ЗАДЊИЦИ, АКО ТРЕБА

Мислиш ли да је комунистички експеримент са Србима успео и да су нас променили?

— Изгледа да нешто што се традиционално називало Србима више не постоји. Кад неко може јавно да изјави да је добро што ће доћи 50.000 Ганијаца и Мароканаца, јер ће се њиховим боравком убризгати долари у Крајину, који смо ми Срби онда? Примамо у кућу гомилу Аскера зато што ће да донесу неке „пиџезе“, а од куће нам направе прави бурдељ. То је лудост! Бестидност српске штампе је забрињавајућа, јер она уместо да њихов долазак прикаже као вишу силу и нужно зло рекламира га као пробитачну солуцију.

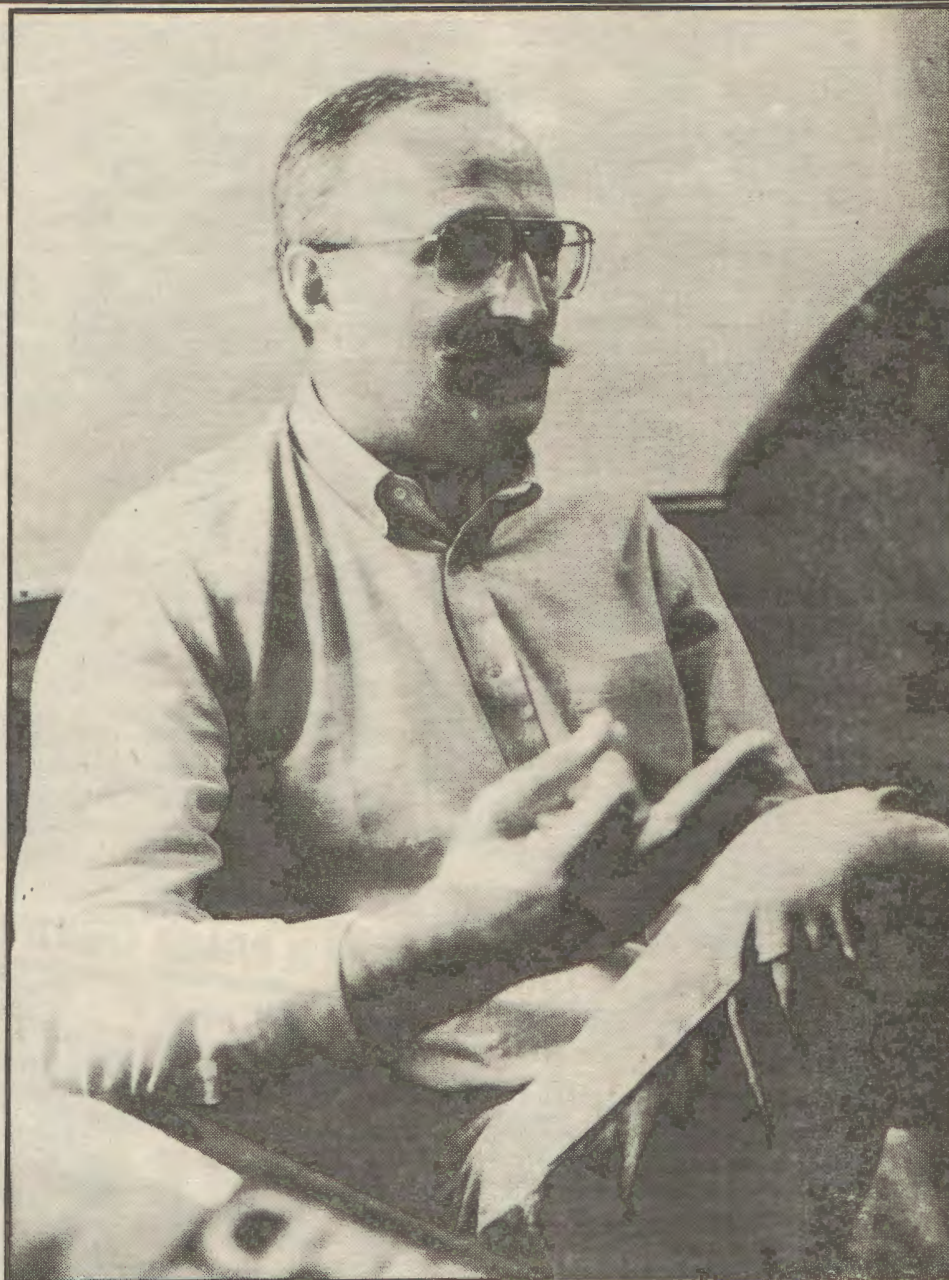
Ми на жалост нисмо народ какав смо мислили да смо, јер би на недавно одржаном митингу добровољаца уместо 3000 људи изашло сто хиљада људи макар да их чује, или да им звижди, да их прозива због евентуалних злочина на фронту, или каже: „Момци, ала вера, подметнули сте леђа под попреличан камен!“ И понесе их на рукама.

Да је шездесетак година стотинак генерала изашло на Трг Маркса и Енгелса, зауставило саобраћај и рекло: „Ми, генерали и народни хероји нећемо више ово да трпимо“, Тито би одлетео као перце. Могао би или да пошаље тенкове да му газе Пеку Дапчевића, Кочу Поповића, Владету Селића, Рашу Радовића, амбасадоре, саветнике и министре, или да једноставно оде. Али, сви они су се определили за ћутање, послушност и систем који држе и данас. Ко зна шта ће још урадити да га одрже.

Срби су одувек били бунтован, слободарски, дрчан и храбар народ који ради своје, а пушта да Бог, земљина тежа и историја ураде своје, па ко шта понесе.

Нако видиш најављене мирне деветомартовске протесте? Може ли се свећама, цвећем и „Стравом“ уздрмати садашњи режим?

— Прошлог 9. марта људи нису изашли на улице да би сменили Митевића, већ да смене Слободана Милошевића. Онај ко се пео на борна кола да би побо српски барјак на њих и скинуо митраљез, није то чинио да би пала ТВ Бастиља, већ да би коначно пао један насилнички режим и ти људи су били спремни да иду до краја. Вук је и сам био неспреман и затечен пред овом одлучношћу и радикалношћу, а Демократе су одмах отрчале код Милошевића да заташкају ствар, јер су се уплашили могућих обрта. Ту одлучност до краја су амортизовала господа са Теразијске чесме који су бунт разводнили у народни карневал да би тако све легло. Данас смо дошли до тога да једини људи који су се показали спремним да се жртвују и иду до краја зарад сопствених уверења буду најизвиканији људи

Живи целати који нас данас прилажу Брозовој могили су и наши вршњаци који би ако устреба, просули нашу и њихову крв за овај систем.

из опозиције, као Мирко Јовић и слични типови.

После педесетогодишњег дрила, Срби нису спремни да заломе ни заноктицу за нешто што им је наводно веома важно. Добровољце су оставили неки дан на том истом Тргу као шугавце уместо да их понесу на раменима кроз град. Бунтовнике против система нико не воли јер многе подсећају на сопствену срамоту. Недовољно људи је спремно да добије и по задњици, ако треба, да би се коначно десиле промене.

Мислим да свеће и цвеће нису начин да се битно утиче на режим који је показао фантастичну отпорност на моралну осуду, на дру-

гачије мишљење, на јавност и све остало што у нормалним срединама има великог утицаја. Не би ме изненадило да сам режим издели лепе букете цвећа и свежњеве свећа да би маса имала чиме да се појави. Ако се излази на демонстрације, оне морају бити радикалне и захтевима да се иде до краја, јер следећег деветог марта неће ни нас бити.

Позивање на тзв. ненасилне покрете је погрешно, јер су они произвели често незапамћено насиље. Гандијев покрет је резултовао смрћу 3 милиона људи, цепањем Индије на Пакистан, ратом и покољем. Илузија је сматрати да се велики историјски покрети могу извести без последица. Понекад су највећи човекољупци они који то изведу брутално и брзо.

Ко год је одрастао на београдском асфалу морао је да схвати да постоје ствари које се лепим не могу решавати, или да не излази на улицу.

ПРИВАТНИ ВИДЕО ДИСТРИБУТЕРИ И ВЛАДА СРБИЈЕ (2)

СЕКС, ЦРТАЊИ И ВИДЕО ТРАКЕ

Изгледа да се поново враћамо у стара, добра времена борбе против шунда. Влада Србије опорезује огромном пореском стопом све што „добро иде“: од порнографije до цртаних филмова. А на примедбу да су у шунд сврстани и цртаћи рабени под покровитељством француског министарства културе, речено је: „Знамо како су благонаклони француски закон, кад нам руше државу!“

Пише: **Сандра ЈАНКОВИЋ**

Примије између приватних видео дистрибутера и Министарства културе Србије, успостављено током трајања ФЕСТ-а, изгледа да се неће одржати.

По старом принципу, влада Србије и њено истурено „културно“ одељење, обећали су резигнираним приватницима да ће се за про-

цену уметничке вредности филмова увести нови и адекватнији критеријуми. Министар културе, његов помоћник **Василије Тапушковић** и човек задужен за преглед и процену уметничке „подобности“ **Зоран Милић**, јавно су изrekli своју спремност да филмове диференцирају од осталих комерцијалних порока, типа „Марлборо“ цигарета, вискија и порно — часописа, што би подразумевало смањивање стопе од 44% пореза на промет, на уметности примеренијих 3%. Но, реалност је још једном показала да је „пуг у пакао попло-

чан добрим намерама власти“.

Приватни дистрибутери су, поступајући у складу са законским обавезама, предали листе филмова за које поседују права приказивања, на преглед и оцену Министарству културе. Упркос чињеници да је рок за давање мишљења о уметничкој вредности филма и одређивању стопе пореза 30 дана, већина дистрибутера није добила никакав одговор. Онај мањи број упорних је, на инсистирање да му се пружи одређен, конкретан одговор, добио крајње неповољне оцене и обећање да се 44% никако и никада неће смањити, јер су наводно прегледани филмови „комерцијални“, што аутоматски потиरे њихову уметничку вредност.

ПРОФИТАБИЛНИ ЦРТАЊИ

Зоран Милић, човек задужен за преглед и процену филмова у Министарству културе Србије каже:

„Критеријуми које Министарство користи за процену филмова нису јавна, већ интерна ствар, па би свака дискусија о њима била непријатна и узнемиравајућа. Једино што могу рећи је да на нивоу Министарства постоји само један генерални критеријум, а то значи да све што је КОМЕРЦИЈАЛНО подлеже стопи од 44% пореза. Све што није ЧИСТА УМЕТНОСТ, већ представља маркетинг у било ком смислу, голу забаву или порнографију, мора да буде опорезовано. Тако је свугде у свету — оно што није уметничко достигнуће и није поткрепљено наградама типа Оскар или других награда на светским фестивалима, мора да се опорезује. Што се цртаних филмова тиче, око њих се још нисмо договорили, али с обзиром да се и на томе узимају велике паре, вероватно ће и они бити опорезовани. Овакав став Министарства последица је генералног настојања да се фаворизује уметност уопште. Ми заступамо идеју да треба слушати Мокрањаца и Бетовена, а да шунд типа новокомпоноване народне музике мора да се опорезује. Такву комерцијалу нисмо забрањили, али ћемо је зато бар опорезовати!“

ЈУЧЕ УМЕТНОСТ, ДАНАС ШУНД

Доследно спроводећи логику нашег Министарства културе, филмови попут „Прохујало са вихором“ (најгледанији филм свих времена), „ТОП ГАН“, Дизнијевог „Хиљаду и једног Далматинца“ би, баш због гледаности, добили етикету шунда и пореску стопу која их изједначава са порнићима типа „Дубоког грла“.

Мирко Сајков, директор агенције „APEL PRODUCTION“ каже:

„Из разговора које смо водили са Зораном Милићем постало нам је јасно да ће све оно што смо до сада издали или намеравамо да издамо, бити опорезовано по стопи од 44%. За то, по мишљењу Министарства културе, постоје два разлога: прво, зато што наведена видео издања спадају у категорију забаве и друго, јер представљају комерцијалну робу. Ми смо агенцију и основали са намером да послујемо по тржишним принципима, што подразумева да гледаоцима понудимо оне филмове које су желели да виде, а не наслове који спадају у област „врхунске забаве“ и „чисте уметности“, а који неће бити опорезовани као шунд. Напомињем да смо већину наслова издали још прошле године и да су они тада били ослобођени од пореза, сврставајући се у категорију уметничких остварења. Ако је веровати министрима и влади да смо ове године остварили знатно виши ниво демократичности него прошле, откуд онда овако недемократска и нејасна начела за процену?! Исти филм је једне године уметност, а друге шунд. Коначни доказ за тезу да обраћање Министарству културе представља само узалудан труд, представља одговор Зорана Милића на питање зашто су цртани филмови које издаје наша агенција, а рађени су под покровитељством и по пројекту француског министарства културе, опорезовани као шунд, када су већ прошли значајну цензуру. Господин Милић је једноставно рекао: „Знамо како су благонаклони француски закони кад нам руше државу!“

С обзиром да су, по мишљењу нашег Ми-

нистарства културе, закони и критеријуми филмске продукције сувише „банални и либерални“, не остаје ништа друго до да се њихови филмови опорезују као „непријатељски шунд“, а наши приватни дистрибутери добро осмотре, не би ли се утврдило да је реч о „страним плаћеницима“. Наравно, ако уз ове сумњиве творевине видео дистрибутери поседују и неприкосновене домаће филмове, где су и секс и насиље исто тако домаћи, односно уметнички, ствар се мења, па Министарство може чак и да заузме стимулативан став. По аналогији са цигаретама, то је исто као кад би страни „Марлборо“ третирали као сумњив, канцероген и комерцијалан, уз порез од 44%, а домаћу „Србију“, произведену од наших сорти дувана, смоле и катрана, пустили уз само 3% пореза.

Једина шанса да домаћи дистрибутери докажу како продају уметност, а не маглу, поред прихватања дистрибуције „чисте домаће уметности“, лежи и у доследној примени другог критеријума који је изумело Министарство културе: да је дотични филм добио награду на неком од значајнијих фестивала.

С обзиром да нисмо изгубили значајно место у покрету несврстаних, награда на неком од фестивала у „банана републикама“, а с друге, смањењу пореских стопа. Са уштеђеним новцем, дистрибутери би могли да направе и сопствене значајне општинске фестивале, обogaђујући културни живот престоница у којима још увек живе. Из такве перспективе, акције Министарства културе заиста се могу проценити као стимулативне и подржавајуће.

НЕХАТ ПРЕМА ПОДМЛАТКУ

Небојша Пајкић, филмски критичар и професор Факултета драмских уметности, каже:

„У Америци не постоји ништа што би било налик на овакав догматски систем цензуре. Тамо је цензура прецизно рангирана и представља више педагошку, него економску меру. Наиме, надлежна америчка институција (МПАА) је формулисала рестриктивне скале које се тичу злоупотребе сцена секса и насиља у филмским остварењима. Не оспоравајући уметничку вредност филма (филм се аутоматски поштује као уметничко дело, а људи који су уложили новац у његову производњу бивају ослобођени од пореза), зависно од начина на који филм третира секс и насиље, бивају му додељени различити индекси.

Индекс G означава да је филм доступан свима, односно подобан за гледање независно од узраста гледалаца, индекс PG — сугерише да би припадници најмлађе популације требало да филм погледају у пратњи одраслих или родитеља, индекс R — казује да је гледање одређеног филма забрањено без пратње старатеља, индекс NC да је филм забрањен за децу испод 17 година и индекс X — резервисан углавном за „тврде порниће“. Што се последња два индекса тиче, иако су рестриктивне мере исте (забрањено за децу испод 17 година), постоји разлика у третману, па се филмови обележени са X третирају као порнографска остварења, за разлику од оних означених индексом NC који су схваћени као уметничка дела „несварљива“ за децу психу.

На основу овога, очигледно је да се схватања цензура у Југославији и Америци веома разликују. Док је у првом случају цензура груби инструмент заштите власти, у другом је она схваћена као хиперсензибилни модулатор усвојених етичких принципа. Наравно, ове „педагошке мере“ цензуре имају и своје економске импликације, па уколико је филм оцењен индексом X он губи гледаоце и самим тим новац. Но, овако замишљена економска цензура не манипулише са некаквом лажном дистинкцијом између тзв. комерцијалних и уметничких филмова. Комерцијалност је тржишни механизам, што значи да оног тренутка кад се нешто продаје — постаје комерцијално. Чим се купи улазница, или изнајми видео касета, филм постаје комерцијалан, а то не пориче његову уметничку вредност. Да ли су Бергманови филмови уметнички? Да. А да ли су комерцијални? Наравно, јер се и за њих мора купити карта! Ако би се појмови комерцијалности и уметности искључивали, онда би једини уметнички филмови били тзв. експериментални пројекти, који се раде и на нашој и на осталим уметничким Академијама у свету.

Исто је тако бесмислено проглашавати уметничким филмовима само оне који су добили награде на неком од филмских фестивала. Фестивали су и направљени тако да се уложио новац у производњу филма обрне и увећа преко добијања неке награде или признања. У том смислу, фестивали су највише институције комерцијалности.

Кад се све ово сумира, исправан је само један закључак. Код нас иза свега, па и у позадини филма, стоји само идеологија. Наша цензура и опорезивање нису ништа друго до мере манипулације и експлоатације деформисаних етичких образаца, преко којих држава зарађује. Министарство опорезује „нечисту“, комерцијалну уметност, а дозвољава неограничено конзумирање сцена насиља и слободну експлоатацију „тврдох порно“ филмова на званичној, државној телевизији. Иза овако привидног и лицемерног слободоумља, систем скрива апсолутан нехат према властитом подмлатку. Затим, пошто нема разлике између оног што је дозвољено деци и одраслима (ако је претходно опорезивањем држава зарадила), незрелим и зрелим, очигледно је да власт целокупан живаљ третира као незрео. Она је једини старатељ за све равноправно непунлетне. Зато њен систем забране и није јаван, него је тајан!“

СРБИЈА — БОЉШЕВИЧКА УСПАЉЕНИЦА

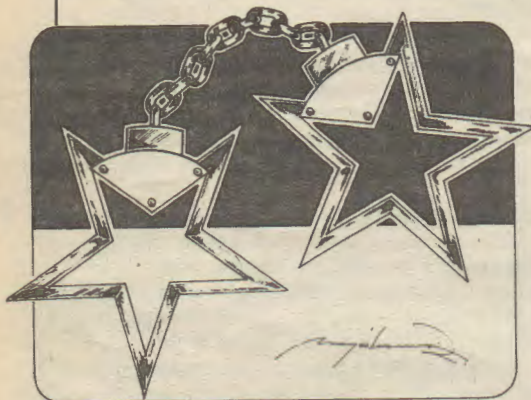
Еј, Луле, Луле у селу те — јок.

Зашто Радоман Божовић у свом кабинету држи заставу са петокраком?

Овако је, на брзину, питање: Да ли Радоман Божовић у свом кабинету држи заставу са петокраком? — преформулисао је дан од гледалаца „Од трача до истине и обратно“, пошто се у вестима уверио да „држи“. Мисли се на заставу. Како се у свим наредним вестима изјава Радомана Божовића, поводом петиције Демократске странке којом се тражи оставке Председника Републике, уредно понављала, могуће је да се питање о застави претоври у сагу са поглављима: зашто је застава тако сложена да из ње само стидљиво провирује један корак петокраке, да ли и у којим приликама исту има право да стави на своје службено возило; чиме украшава кућу у време државних празника; да ли је уговор о продаји Фрушке Горе потписао под том истом заставом итд?

Излаз из могућег галиматјаса је сасвим једноставан. Уместо мењања барјака, укинути магнетоскоп. Па, ко ухвати премијеру, ухвати. Осим тога, нико се до сада овога није сетио.

Магнетоскоп је, такође, крив што смо, неколико месеци пошто су силом прилика своје гнездо свили на Менхетну, Њујорк, САД, видели драму животног и уметничког пара Мире Фурлан и Горана Гајића — „Видео јела, зе-

лен бор“. Хрватице и Србина из Хрватске. Њихов случај, као и случајеве многих познатих и непознатих људи који нешто мира и сигурности покушавају да пронађу ван граница својих земаља, можда је најбоље формулисао један гледалац („Интервју гледалаца“) који је са прилично резигнације, уместо питања, песнику Гојку Ђогу упутио вапај: „Поднео сам молбу и сада чекам да ми одобре да будем мањина у Јужноафричкој републици“. Други,

пак, гледалац, у истој емисији, пита песника може ли жена Вање Шпиљка да објашњава Србима њихов национални интерес?

Очигледно неупућен у родбинске везе политике и новинарства, Ђого се нашао у поприличној количини небраног грождја, све док му водитељ Зоран Стојић није дошапнуо да је реч о чувеној Мили Штули. Пред тим аргументом заћуте чак и најдемократскији демократи.

На тлу Шпаније, неколико километара од француске границе, догодила се несвакидашња трампа. Видео запис о том обезбедила су „Злочеста деца“. Једно одликовање мењано је за српски грб, илустровану историју Срба и комплет Шешелјевих забрањених књиџа. Главне личности ове тв-приче, Алексеј Романов Долгоруки Немањић и др Војислав Шешелј, поред поклона, разменили су здравице и бригу о српском народу, коме ће да сване онда када претендент на неколико европских престола буде израдио код Турака да врате гледе Кнеза Лазара и Милоша Обилића. Узгред су, са конференције за шпанске и ине новинаре отпустили и четири преводиоца. Јер, били су Хрвати!

Посланик Милан Парошки, по други пут гост у „Минимаксовизији“, написао је свој први роман. О каквом квалитетном делу је реч најбоље говори, како је цитирао, похвала Антонија (он га присно зове Луле) Исаковића, „да се манем политике и пишем романе“. Еј, Луле, Луле у селу те — јок.

Као типични тв-зависник, редовно наредним тајновитим најавама као што су „Сигнали“, „Теме и дилеме“ или „Резервисано“. Касније се покаже, да тајни нема, да сигнале по обичају даје, рецимо, Михајло Марковић, уз вербално и невербално јаку подршку Милорада Вучелића. Међутим, право изненађење могли су да доживе гледаоци ТВ Политике, која је један свој термин резервисала за др Александра Праљу и Мирослава Лазанског. Човек, који је, колико је било могуће да разабере, прокрчио путеве успешности српске дипломатије (са способношћу да кад једном удахне ваздух нико не може да га заустави у наредних пола сата) категорички је устврдио да су се данас у свету сви уверили да „Србија није бољшевичка успаљеница“, да не пева радо „Danke Deutschland“, да свашта има у Божјој башти и да међународна политика „није служење“, како неки, а зна се који, мисле, „него дружење“. Није међутим рекао зашто са Србијом неће да се друже.

Дипломатија, наравно српска, била је тема још једне емисије, „НТВ пакета“ који је добро послужило као медијум да се упознају господин Владислав Јовановић и господин Вук Драшковић. И да се договоре, како их је офирала Лила Радоњић, о будућој сарадњи.

Шта ће из тога да испадне, може да се наслати. Уздржани Јовановић који је наследио приметног Бранка Микашиновића (да ли га се, барем по нечињену, још неко сећа?), учинио је дан после, још једну богохулну радњу: испратио је на аеродрому принцезу Катарину Карађорђевић. Где ли ће га толика слобода одвести?

Вербалном грчењу и довијању у проналажењу еуфемизама за име (бивше) Југославије, не робује једино временска прогноза. Изнад целе земље учртвава снежне облаке, иако температуру мери само у Србији.

Уочљива је још једна тв-новотарија, терор новим лицима, чудним новим акцентима, па и новим имицима. Као велико достигнуће београдске телевизије, помиње се ових дана новооснована група редитеља, дизајнера, костимографа, сценографа и других који су добили задатак да осмисле имици водитеља информативних емисија. Ови утезивачи гласа почели су са сарадницима Београдског програма, а главна мука тек долази. Ко ће, рецимо, Споменки Јовић да смакне рајф, Радету Бранкову војничку униформу а Миодрагу Попову смело-весели каријери сако? Чим је пажљив избор фризираних ратних вести у „Дневницима“ почео да се замењује уобичајено незанимљивима, створио се простор да се од балканског медијског прачовека направити нешто блиско особи времена садашњег.

У нека добра стара времена, међутим, сасвим поуздано се знало где шта припада па и на ком каналу је спорт, а нарочито догађаји попут Олимпијаде, са посебним третманом уметничког клизања. То се, додуше директно уписивало у заслуге, краљице шљокица и боја (чак и у време када је тв била црно-бела), Милке Бабовић. Сада ЗОИ '92. ловимо на најмање два канала, а уметничко клизање готово да и нема чари.

И, на крају, „минут за културу“. И она је, ако није играни филм, везана за политику. Документарна сторија Феликса Пашића, „Судбине међу нама“, била је посвећена београдским и нишким глумцима који су рачуне са комунистичким властима намирили животима. Такве примере, кажу, новија историја није забележила. Главни негативац приче био је и остао извесни глумац Никола Поповић. Скромној позоришној каријери додао је партизански стаж од године и по дана и тако ушао у хронику театра на овом тлу. Одиста, има нечег перверзног у чињеници да је табу Голог отока, демонтиран пре табуа стрељаних српских глумаца.

„Најгоре нисмо видели, тероризам у Београду („Ексклузивно: Британци о нама“)!

Пише: Љиљана ШОП **КЊИГЕ**

„Плашим се или чекам прави тренутак? Зашто пред учитељском нисам ћутао, ако сам се већ бојао да браним стрица и ујака? Зашто неком школском другу, уцењивачу, нисам набио у уста јабуке које сам морао свакодневно да му доносим? Зашто шездесет осме, у студентским демонстрацијама, нисам ишао до краја? Зашто, цео живот ми се свео на то „зашто“? Милисав Савић: ХЛЕБ И СТРАХ

НЕПОДНОШЉИВА ЛАКОЋА КАЈАЊА

Још увек више слутим него што додирујем неки нездрав вирус у страховима који преплављују најновију српску прозу. За страхове, свеколике, разлога је сваким даном све више, али за неподношљиву лакоћу кајања, макар и у обандама шармантне и питке литературе (тачније: окобито у њима) немам разумевања. Од те ме лакоће, лежерности, закашњелости или правовремености, срачунатости, од те потребе ма какви да су јој мотиви, хвата — страх.

Страх је застрашујуће велика тема, једна од основних категорија живота, од постања до краја свега који, престрављени, слутимо надајући се да је довољно далеко, барем од нас и наших директних потомака. Спознали су му бит и препознавали безбројна лица философи (можда нико као егзистенцијалисти), и психолози, и ловили му мутне корене и бројне узроке највећи писци у свим временима. Целокупна Андрићева литература, на пример, већ одавно ми се привиђа као огромна стена уроњена у море страха, без остатка: ту слику, јасну до болне оштрине, тако интензивно видим да више и не осећам потребу да аргументујем, описујем, анализирам.

Хлеб, тај синоним за живот, још једна је велика тема од библијских времена и литература, ма камо се упутила, вазда га, именованог или не, подражава као метафору живота. Трагање за страницама о хлебу стога би несумњиво довело до антологијских страница литературе уопште.

Када је књига насловљена као **Хлеб и страх** писац је њоме, неусумњиво, много хтео, а читалац, с пуним правом, много очекује. Не потезу се, ваљда, тек тако, зарад игре, стилске вежбе, звучног наслова и сличних намера или амбиција миленијумски симбол материјалног опстанка и једнаковечна категорија егзистенцијалне угрожености, помишља уозбиљно читалац, вољан да урони у повест о **хлебу и страху**, најновије дело неоспорно даровитог и већ му добро знаног писца, додатно мотивисан чињеницом да је реч о роману године, а потом и заголициан „афером“ која је резултирала пишчевим враћањем награде.

„Прича је о мени, али исто толико и о другима, па се може причати у свим лицима. „Недвосмислен, немистификујући почетак: прича је, дакле, аутобиографска и у тој мери лична, потом и о другима те као таква општа; позиција приповедача је померљива са ја на друга лица и на том (већ виђеном) приповедачком трику почива целокупна конструкција дела (и формална, много мање иновантна и експериментаторска него што то аутор сугерише, и садржајна, где се односи компликују, јер друго или треће лице може да пружа отпор идентификацији са становиштем приповедног јунака означеног ја—формом).

Игре (или муке) са формом делују на **Хлеб и страх** центрифугалном силом која збир видљиво самосталних целина, слика, епизода, скица, прича, детаља, сећања,

утисак, лежерно склапаних у могућну целину, распршује на рубове оквирне приче у толикој мери да се, чини се с правом, ваља запитати да ли је, и у којој мери, ова исповедна проза Милисав Савића уопште роман? Фрагмент односи превагу над каквом—таквом целином; блесне ту и тамо занимљиво запажање, памтљива сцена, кроки, промине сенка могуће аутентичног лика, детаљ који вешто дочарава атмосферу једног времена или поднебља, севне мисао која надмашује, значењем и значајем, лично искуство... Али, исто тако, зјале празнине, замарају баналности, гуше простопоширене реченице, сметају шавови којима се случајне и сасма личне асоцијације (каквима, скромно или нарцисоидно, располаже свако ја) спајају у целину, с тежњом да се досегну општа значења и воспостави критичко-иронијски однос према времену тоталитаризма и деспотије („вуненим временима“ титоизма), идеолошког једноумља и послушничке психологије.

Аутобиографизам подразумева разголићење сопствене личности, па и када га схватимо као стваралачку замку или вид приповедачког поступка, остаје утисак да захтева виши степен храбрости, искрености, моралне чврстине, премда је стара истина да и сваком другом, реалном и измаштаном јунаку, писац удахне и део себе, своје личности и интима, свог погледа на свет. Без обзира каква је и колики знак једнакости између главног јунака и аутора **Хлеба и страха** у којој је мери стваралачка игра а у којој аутобиографски чин, Савићева проза отвара једно мучно питање о којем нерадо говорим, али које није часно ни прећутати, тим пре што га сматрам симптоматичним за савремени тренутак једног немалог дела српске прозе.

Прозу **Хлеб и страх**, наиме, карактерише нешто што бих назвала **неподношљивом лакоћом кајања**. Некакво олако, површно (браћа Хрвати би рекли хињено) кајање натопљено правдањем, јадањем, самосажалењем, пребацањем целокупне одговорности на неспорне кривце (али тек када су постали сасвим неспорни!) у отрцаном шаблону: такво је време било, време страха, лажи, деспотије, и шта се друго могло но још дететом стасати у кукавице, превртљивце, заблуделе овце, будуће каријеристе, јајаре, очајнике,

мекушце, слабиће, смутљивце, кривоклетнике, моралне наказе, или — у најбољем случају писце, савест и свест (истина нешто мало закашњелу) народа, ружопрсте растериваче авети који, при том, од свог писања, изузев унутрашњег задовољства, ништа друго немају („никакве користи“, вели Савић, или му се омакло, на страни 154).

Јесте, у мрачним смо се временима родили, расли и порасли, и више страхова но хлеба многи прогутали, Савићу, пријатељу мој, али зар је баш све, ипак, тако како **сада** твоја покајништвом просветљена душа и накнадна памет, опрости ми, остављају у наслеђе онима који о томе скоро ништа не знају? Зар је баш лично он (због којег ни нпр. учини ти то не могу да кажем без гађења) крив за сваки и свачији кукавичлук или неподопштину? Или је велико море, богати збир многих кукавичлука и неподопштина створио и **њего**, и **овога сада**, и многе око њих (а ми се опет плашимо или чекамо прави тренутак?) који тек чекају своје писце? У чему је смисао и каква је то „слобода“ да у иначе сјајну Ђогову одбрану песникства, десет година касније, амалгамираш властиту одбрану, па да се онда питаш колико би година робије Ђогу добио да је рекао **онда** оно што си ти рекао **сада**? Ако се ишта разумем у моралне дилеме ове врсте, онда морам рећи да не верујем како је Ђогу угодно као твом књижевном јунаку, без обзира на мученички ореол који си с правом — премда помало и зарад себе — описао око његове главе.

Још увек више слутим него што додирујем неки нездрав вирус у страховима који преплављују најновију српску прозу (рецимо да је пуки случај што четири књиге у прошлој години, барем колико ја знам, носе и подносе ову тешку реч у наслову). За страхове, свеколике, разлога је сваким даном све више, али за **неподношљиву лакоћу кајања**, макар и у обандама шармантне и питке литературе (тачније: особито у њима) немам разумевања.

Од те ме лакоће, лежерности, закашњелости или правовремености, срачунатости, од те потребе ма какви да су јој мотиви, хвата — страх.

Са великим интересовањем прочитао сам интервју академика Љубомира Тадића НИН-у, од 31. јануара 1992. године. Пошто ме је дирнула његова пажња и такорећи очинска брига, прихватио сам се пера да академику Тадићу речем, најпре, хвала. Затим, као што је ред (и код Срба и код Црногораца, али и код Рома) и како од нас чојство тражи — да га приупитам за јуначко здравље.

Дакле, драги Љубо, Не замери ми на личном тону: дугогодишњи смо познаници, веровао сам (и верујем) и пријатељи. Нису нас везивали никакви интереси, него су наше везе почивале — што би казао славни Кант — „на безинтересном свиђању“. Или, ако је дозвољено позивати се још на Маркса — (пракси-совци су промишљањем његових идеја и доспели до међународних признања — зар не? а неки од њих су, богме, и леп капитал намакли; није, дабоме, грех ако лепо испадне и корисно, само је ружно и до зла бога неморално када се корисно покушава етички, чак естетски засновати и оправдати) — држали смо се оне девизе „љубав за љубав, поверење за поверење, поштовање за поштовање“. Ти си то заслужио. Од 1968. године, мени, мојој генерацији, као и претходним и каснијим генерацијама студената Филозофског факултета, говорио си о слободи и једнакости, демократији и правди. Твоја књига „**Поредак и слобода**“ служила нам је не само као извор новог знања, него смо је доживљавали и као доказ да се и ми на Балкану „управо будимо када сањамо да сањамо“ (Хелдерлин). Својим текстовима о Рози, Маркузеу и студентским догађајима („Будимо реални, тражимо немогуће!“) уверавао си нас да је та врста снова твоја научна и људска потреба.

Заједнички смо спознали да је „трон у благу и благу на трону“. И упркос претњама и невољама, доставама и истрагама, а богами, каткад и примамљивим понудама, нисмо се дали завести и ускликнути на сва уста: „Тито — слобода!“ Сличне или истоветне идеје, по-

гледи и убеђења — мада се нисмо договарали о страначкој припадности — условили у да се одредимо за Демократску странку.

Мада си професор социологије политике и права, у твојим теоријским и научним радовима увек је било места и за машту. Према томе, мој колега Лука Мичета је сасвим исправно поступио наводећи мото из твоје књиге „Наука о политици“, Брехтове стихове. Иако реч *muttum, muttire* значи зуцнути, зуцкати, мото — као што знаш — не ставља се на чело неког списка или дела због украса, него да би нагвестио садржину, смисао и сврху онога о чему се излаже, односно ауторов став и убеђење. Књигу си писао док трагови „чизме“ још нису били чулима доступни. Та „чизма“, као што знаш, као што милиони људи знају, почела је изборе у Србији убиством; 9. марта 1991. године, када су Београд запосели тенкови, просута је невина крв. Њу доказују и о њој непобитно сведоче црни и крвави трагови, ровови и гробови у којима труне најдрагоценије — живот и младост Југославије и Србије. Љубо, да ли ту „чизму“ видиш и осећаш?

Зар нисмо о тој „чизми“, том новом опаком господару, разговарали када смо у време избора, децембра 1990. године, путовали из Београда у Аранђеловац и сложили се у оцени да ће његова победа на изборима значити потпуни пораз демократије и слободе у Србији? Ја нисам скривао своје мишљење и погледе. Приликом представљања странака на београдској ТВ, у разговору са Горданом Сушом, предочио сам да ће победа СПС и избор Милошевића значити повратак варварству. Затим, у емисији Радио-Београда, приликом разговора са Радетом Радовановићем казао сам

да смо у Србији суочени са појавом национал-социјализма и фашизма, чији је протагониста Слободан Милошевић и његова партија; на Радио-Југославији казао сам да се Југославија нашла између „чекића и каквоња“ тј. Милошевића и Туђмана (о којем сам писао у НИН-у заједно са колегом Савом Даутовићем); и, најзад, у разговорима са колегом Југославом Ћосићем, дижући свој глас против клања и архидилувијалних ратних обрачуна — казао сам да је Милошевић од затеченог материјала и идеја из прастаре српске традиције саградио најпре „идеолошке гасне коморе“ и полио читаву Југославију бензином а онда је било свеједно која ће луда доћи и креснути шибицом. Није то било никакво пророковање, већ спознаја која се заснивала на многим информацијама куће и листа „Политика“ и јасног увида у чињенично стање. (О томе сам, уосталом, написао и низ текстова, под насловом „Књига које нема“, а у том циљу покренуо сам и рубрику коју су писали спољни аутори, међу којима си био и ти, драги Љубо).

У интервјуу НИН-у, позивајући у помоћ „грчку логику“, ти констатујеш „да бисмо могли рећи да власт која је успостављена третира властити народ као варваре или тако се према њима и односи“. (Није додуше сасвим јасно да ли се одредница „бољшевички“ односи и на садашњи режим у Србији. Међутим, твоја излагања на седницама ИО Демократске странке, као и наши међусобни разговори, наводе ме, на такав закључак. Уколико си променио мишљење, молим унапред за извињење). Па ако већ уважавамо логику, то јест законе и правила истинитог мишљења, зашто се избегава казати да „власт која третира властити народ као варваре“, поступа са другим народима још горе, као са робовима. То није само став који логички следи из твога исказа, него и ноторна чињеница. А ако хоћемо ту чињеницу и вредносно да одредимо, онда желели то признати или не, реч је о злочиначкој политици у којој је та власт нашла уточиште и која се од стране те власти спроводи. Лако ћемо са Тодом Куртовићем — њега смо се већ „курталисали“. Али, како ћемо са данашњим „Куртама“ и „Муртама“ којима се мора давати и данак у неслободи, и данак у крви? Имајући њих у виду, искрено делим твоје мишљење да „најтежа“ времена нису прошла, него су пред нама. Није зато крив само Броз, његове бивше „слуге“ и секретари. Редукција историје и политике на личности, па макар се радило о Хитлеру и Стаљину, не доприноси много историјској спознаји. Наравно, то ни пошто не значи да је њихова улога занемарљива. Међутим, они почињу да се уче „пливању“ и „веслању“ у затеченом „мору“ или „бари“. А кад се домогну улоге кормилара и заповедника „брода“, у чијој су утроби и на чијој су палуби сваковрсна створења — од гамади, до лудака и шифарџија, од „светаца“ до „хероја“, тада почињу драме и ломови (не-

ПИСМО ИЗ БЕРЛИНА Пише: Рајко Ђурић

ЗАР И ТИ, ДРАГИ ЉУБО?

„Са великим интересовањем прочитао сам интервју академика Љубомира Тадића НИН-у од 31. јануара 1992. године. Пошто ме је дирнула његова пажња и такорећи очинска брига, прихватио сам се пера да академику Тадићу речем, најпре — хвала. Затим, као што је ред (и код Срба и код Црногораца, али и код Рома) и како од нас чојство тражи — да га приупитам за јуначко здравље...“

када је Михаило Марковић питао: куда плови овај брод?)

ТРАДИЦИЈА И РЕВОЛУЦИЈА

Дакле, као што не може само о Брозу бити реч, тако се ни сва зла не могу приписивати Милошевићу или, пак, Туђману. Међутим, ти из „пандорине кутије“ хтео би да претпоставим, по „методу случајног узорка“ — извлачиш „једног извршног секретара“ који је сада писац у „Борби“! Зар је „тај (бивши) извршни секретар“ Цветићанин, зар не? Несрећа свих наших несрећа, зло свих наших зала?! Ако већ помињеш „секретаре“, зашто прећуткујеш Богдана Трифуновића, који се деценијама „калио“ у Кардељевом кабинету, „вечног“ Александра Бакочевића, Зорана Соколовића (који се од Књажевца, преко Зајечара до Београда заклињао на доживотну верност Титу), па Борислава Јовића, Слободана Јовановића, уредника „Експреса“ итд. итд. Уколико хоћеш да будеш доследан и удариш по номенклатури, хтео не хтео, не можеш да изоставиш ни Милошевића. Његова књига „Године ра(спле)та“ пружа обиље доказа шта је и које је политичке идеје заступао. Он је и после Титове смрти водио борбу „против анархолиберализма“. Уколико ниси знао, саопштићу ти податак који ми је у аманет оставио наш пријатељ Вељко Кораћ. Наиме, када је била постигнута начелна сагласност да протерани професори са Филозофског факултета, заједно са тобом, буду враћени, Кораћ је био замољен од Петра Живадиновића да о томе разговара и са Милошевићем, тадашњим шефом Градског комитета СК Београда. Када је Кораћ посетио Милошевића и изложио му разлоге и потребу да отпуштени професори буду враћени на матични факултет, Милошевић је — према Кораћевим речима, које сам пажљиво забележио — казао: „Изузев Михаила Марковића и Миладина Животића, остали ће бити враћени“. Кораћ је, затим, хтео да сазна ко се противи Марковићевом и Животићевом повратку на Универзитет. „Марковић је већ при крају радног века. Професор је у САД. Осим тога, њега интересује много више политика, него теорија и наука. Марковић воли власт. Животића, међутим, не трпе неки моћни појединци, а ја сам ту беспомоћан.“

Исто тако, (то је моје уверење које сам спреман доказивати и бранити), ниси праведан према Радомиру Константиновићу. Као његов вишегодишњи познаник и саговорник поуздано знам он није „дуго чамео негде под пепелом“. Константиновић је годинама, пажљиво и савесно, разгртао наш племенски пепео и установио онај паклени жар, жишке и варнице који су (заједнички смо сведоци) изазвали страховит пожар који је уништио многе животе и разорио Југославију. (Шта кажу о Југославији историчари Ђуретић и Љушић прочитао си, надам се, у истом броју НИН-а, у којем је објављен твој интервју. Али, и то је много часније заклањати се „трећом Југославијом, као што то чине Милошевић, Јовић, и њихови за бој спремни оружници). „Барбарогеније“ и „Филозофија паланке“ тек ће почети да се читају и студирају!

„Сјајањ“ је твој одговор на питање које се тиче „групе независних интелектуалаца, реформиста, удјивеваца“ итд. Још су „сјајнији“

они одговори који „сведоче“ о „угрожавању Председникове зграде“ и о 9. марту.

Драги Љубо, зар си потпуно заборавио што си писао и говорио за време студентских демонстрација 1968?! Брзова власт, колико ми је познато, такође, није издала одобрење за демонстрације! Зар је та најгрубља сила коју смо и ти и ја стотине других осетили на властитој кожи, док је Милошевић (како сведочи фотографија коју поседује Небојша Попов) то безбедно посматрао — била легална и легитимна, да не кажем, попут тебе, и демократска? Тада си сили — ако ме добро држи памћење — супротстављао ум. („Студент“ јуни 1968.) Сећаш се, слично теби говорио је тада покојни Вуко Павићевић. Али, и ти и многи други сте доказивали да је Вуко „жртва формалних правила и регула“, „теолог“ у етици! Срећом, и то је остало записано као сведочанство. Али, сад и ти посежеш за „државним разлогом“, суштинско жртвујеш формалном, стварно подводиш под појавно, и то у часу када се ради о животима и судбини милиона људи! (Да о томе није писао Хегел, кога је разорно критиковао Маркс и стотине других филозофа и теоретичара — које си ти некада увелико препоручивао и популарисао — човек би могао евентуално навести. Међутим, све је то „дежави“, што би казао Горан Марковић заједно са Французи-ма).

ПАРАДОКС ФАШИЗМА

А сада о твојој „жалости“ и „бризи“. Рекао си, наиме, да ти је „жао“ што Иван Ђурић, Видосав Стевановић и ја „нисмо ту“. Затим, постављаш питање (коме?) да ли смо „морали“ да емигрирамо. Због речи „морали“, питање је вишеструка замка. (Пре него што сам отишао из Београда, ја сам казао и Животићу и Ђимићу и С. Гавриловићу * и Крону да су и Иван и Видосав и Чанак и још неколико других београдских интелектуалаца на „мети“ власти и банди. Не питајте ме за изворе. (Уосталом, ја сам новинар). Нисам могао да се огласим ни „химном“ ни „одом“. (По природи сам тужан човек, а и култура у којој сам одрастао, снабдела ме је тим „чулом“. Роми су, уосталом, силом бездушних прилика, изнедрили и певали песму: „Нико не зна шта се нама спрема!“). Елем, хвала ти што си био спреман да напишеш „протестно писмо због тог срамног прогањања једног Рома“. И још већа хвала што си се поколебао!

Тачно је, ја јесам „један Ром“ (циганин), као што си ти „један Србин“ или „један Црногорац“. Само ја сам то био и свим силама желим да останем, „између осталог“. (Колико памтим и знам ти, бар у разговорима са мном, ниси истицао своје национално порекло и припадност). Ја сам се ангажовао за ромски народ — и не само за ромски — из разлога што су у његовом положају сконцентрисане све неправде и несреће овога света и, наравно, југословенског друштва; због права и потребе egzистенције „другог“ и „другачијег“. Никада ми није падало на памет да у том народу, којем припадам рођењем, дакле, случајно (као и ти своме), изнађем неке вечне категорије и супстанције, неко „ство“. Свако „ство“ ове врсте заудара неподнош-

љиво и прети неслободом; када се супстанцијализује и осамостали, оно постаје жељно туђе крви. Гоњено том жудњом, оно почиње да користи „вучји језик“, да сатире и искоренује мисао, да устаје против слободног и човечног, и корак по корак, да гради националсоцијализам и фашизам. Грдно се варамо ако мислимо да је националсоцијализам и фашизам био „привилегија“ Немаца, Италијана, Јапанаца, Хрвата. Ханс Магнус Енценсбергер је сасвим исправно закључио у својој књизи „Немачка, Немачка, између осталог“: „Парадокс није у томе што су фашизам практиковали Немци; парадокс је у томе што је он свуда могућ. И то је, дакле, једна од (не)људских и (не)историјских (не)могућности народа; свих, па, дабоме, и мога народа, без обзира што нема своју државу. И мој и твој народ, драги Љубо, као и многи други, подложни су и фашизацији и свакоме другом злу. Наравно, да су и добро, и слобода и правда, такође њихове могућности, али они нису на то претплаћени, не полагају ексклузивно право, него морају да се непрестано доказују и потврђују као слободари и демократе. (Илустрације ради, навешћу два примера: **Nichifor Crainic**, румунски етнолог, један од врло познатих фашистичких идеолога, био је пореклом Ром; према истраживањима (генеаложким) Божицара Ковачевића, ромског је порекла и Николај Велимировић. Када сам то саопштио Амфилохију Радовићу, он ми је препоручио да је боље ако тај податак прећутим и препустим га забораву).

Под датим условима, и моји би Роми — свеједно што су искусили Аушвиц и Јасеновац — могли да приреде такве злочине и недела од којих би се човеку дизала коса на глави. Но, садашње прилике од њих стварају жртве (видео си репортажу у „Илустрованој политици“ Ћутљиве, и, понекад, плаћене сведоке и учеснике масовних карневала лажи и несреће (чуо си шта пишу они несрећници из Гњилана у „Експрес политици“), речју такви и онакви каквима их је представио Андрић у својим причама и романима. Уосталом, теоријске и историјске разлоге за такву egzистенцију знамо: коментарисали смо више пута Марксов „Прилог о јеврејском питању“.

КОЛИКО ЈЕ ТОЛИКО?

Али, ово што следи, намењено је, пре свега, теби, драги Љубо! НИН је дословно објавио: „Поколебао сам се јер сам чуо неке другачије и то доста уверљиве аргументе да Рајко Ђурић није толико прогањан да би морао да напусти земљу. Каква је та његова врста емиграције?“

Као правник и професор социологије политике и права почињеш наједном да придајеш значај ономе што си „чуо“! (Од 1972. године, када сам почео да радим у „Политици“, што све нисам „чуо“ о теби и твојим колегама — од покушаја личног дискриминисања и бламирања, па до политичког денунцирања (агент ЦИА-е, инострани плаћеник итд. итд.) Али, мени ти сикофанти (ту си реч некада много користили) нису успели никада поколебати. Љубо, ти знаш на чему су почивале и како су монтиране сталјинистичке чистке: на „чувењу“, којем је приписивана вредност ар-

гумента и доказа! Не знам да ли си, у међувремену, читао о актима службе сигурности бивше ДДР (СТАСИ). Шест милиона досијеа, од којих се диже људима коса на глави! Супруг шпијунирао своју супругу (и обрнуто); пријатељ пријатеље; ректор своје колеге и студенте; свештеник своју паству! Није све тачно и истинито што у досијеима пише, али због алибија власт је тражила од своје службе и досијеа, злу не требало, са „специјалним карактеристикама“. Само, као што сам знаш, југо-стаси такође има „банку података“ о грађанима: милиони досијеа чувају се негде, далеко од очију јавности. Ту је и твој и мој досије. Мене су почели да саслушавају у Савезном СУП-у, после демонстрација 1968. године. Саслушавање је почело тако, што су ми најпре показали хрпу фотографија снимљених у дворишту филозофског факултета и тражили да на тим фотосима идентификујем сва позната лица! Касније, много касније, када су ми и страни новинари долазили у посету, „другови“ из СДБ су долазили да ме упозоре и, помало, ми и припрете. Пошто си ти већ постао особа која се већ обавештава из „специјалних извора“ (на такав ме закључак упућује твоја изјава у НИН-у), љубазно те молим да ми јавно (у НИН-у или другде) саопштиш „када сам све оштећивао свете смокве и, противно забрани, продавао или извозио из Атине“. (Ти знаш шта то значи). Учинио би и мени и себи велику услугу. А Србославију и Југославију задужићеш ако се као демократа и угледни грађанин, по могућству заједно са академиком Марковићем, заложеш да се без одлагања и безусловно, већ данас отворе сви досијеи, на начин како се то ради у демократским и цивилизованим земљама. (Милошевић би се с тим морао сложити, јер се некада много позивао на „цивилизована друштва“).

(Не знам, драги Љубо, да ли си као добро обавештен човек успео да сазнаш шта су све тајне службе (полиције и војске) од 1987. године до данас учиниле — оцрниле људе, грађане, фалсификовале податке и документе, инсценирали насиља и злочине (који су приписивани другима, Албанцима, Хрватима итд. — за рачун С. Милошевића и његове странке. Под њиховим су будним оком све партије и странке, дабоме и наша, Демократска. Сматраш ли, можда, и то легитимним правом постојеће државе и партије на власти?)

У чему се састоји „уверљив аргумент“ по чувењу? НИН пише: „... да Рајко Ђурић није био толико прогањан да би морао да напусти земљу“. Много сам времена и енергије изгубио, покушавајући да одвикнем моје сународнике од „циганског језика“. Ни у сну нисам могао претпоставити да ћеш и ти почети да се користиш изразима из тог тужног, несрећног и лажног језика. „Толико прогањан“ управо је израз који се савршено уклапа у Маркову анализу из „Раних радова“. Он је за примере такве врсте употребио назив „цигански језик“. (Роми су оличевале колективног кетмана). Да ли си ти свестан значења речи „толико прогањан“. На којој си то „ваги“ мерио моје прогањање? (Нећу да препричавам шта ми се догодило. Шаљем ти копије позива Градског СУП-а; позива за ратну јединицу — „војну вежбу“ и потврде — записника полицијске станице Стари Град. То чиним да бих ти као правнику пружио материјалне доказе,

како би будуће поклањао више пажње ономе што јесте, а мање, или нипошто, ономе што си чуо). Да се разумемо: ја уопште не желим, нити пристајем да будем ни осумњичен а камоли прогањан. Не „толико“, него ни мало! Земља у којој се то чини и тако поступа са грађанима, нити је земља права, нити је земља слободе. Али, упркос томе што знаш да када се угрожава ова или она слобода, оно или ово право, да је то претња човеком праву и слободи ти мирне савести кажеш „није толико прогањан...“ И ту врсту аргумената, драги Љубо, имали смо прилике да упознамо, зар не?

(Видео си, можда, у „Експресу“ исти онај стил и дух који је био некада уперен против тебе и твојих коледа: „дали смо му све, а он нам, ето, тако узвраћа!“. На тебе и твоје колеге туткали су тако радничку класу, а на мене и против мене, као агента Ватикана! моје сународнике, који ће бит коришћени као топовско месо, а можда ће осванути дан ко би знао? — када ће поново носити траке (жуте, црне, црвене, свеједно). (Та се аргументација користила каткад и против бивших заточеника КЗ! (читао си, верујем Паула Левија). Заточеници КЗ нису се увек држали „етичких и друштвених норми“, лагали су и крали храну кад год им се за то указивала прилика, нису благовремено пријављивали умрла лица, да би се тако домогли њихових следовања, итд. итд. Створи се ужас и пакао, а ти онда изволи, докажи своју моралну и људску природу, буди човек чистих руку и савести). Бојим се само да и ти ниси упао у сличну клопку, помоћу које су и тебе и многе друге годинама ловили, када кажеш „да неки људи сада иду у емиграцију, јер је то профитабилно, јер се добија на угледу, јер се добија више поена у опозиционом окружењу“. Немам речи, одиста немам речи! Ако је то твој став, твоје уверење, зашто бисмо се чудили изјавама једног Мирка Јовића, Бокана, Шешеља? Ако си и после сатирања хиљаде и хиљаде људи (прочитао си можда текст Свете Лукића, честитам!) остао нетакнуте савести, убеђен да тако треба и мора, онда је „твоја сумња“, која те је „задржала да напишеш протестно писмо“ савршено јасна и разумљива.

О НОВИНАРИМА И ЗЛОЧИНЦИМА

Само се и овим поводом морамо теоријски разјаснити: не прихватам ни „етику жртве“, ни „етику хероја“. Обе — као што знаш — су лажне, у служби мрачних идеолошко-поклоничких циљева, противне и стране етици. Оној етици, којој си нас некад и сам подучавао. (Света Стојановић је својевремено држао по два семестра предавања, доказујући неоснованост и неморалност „етике жртве“ и „етике хероја“).

Користиш се аргументима из стаљинистичко-титоистичког доба и када говориш о Митевићу и његовој сабраћи, који су тебе и остале оптуживали да „ви (филозофи) хоћете власт“. Они су својевремено, као што знаш, регулисали „саобраћај самоуправном палицом, а ти препоручујеш „притисак јавног мњења“. Случајно или намерно, заборављаш да кажеш у чијим су рукама полуге јавног мњења, ко га дозира и одређује, ко га ствара и њиме манипулише. Ти, који си писао предговоре књигама о јавном мњењу, објављивао студије и

чланке о том феномену и више пута лично осетио његов смрдљив задах и и оштрицу, почињеш сада да уздижеш јавно мњење и препоручујеш га као средство за „мобилизацију демократских снага“. Где? У САД, Француској, Немачкој? Или у Србији и Југославији, Румунији и Албанији?!

И као круна свега долази твоја оцена новинара: „Назвао сам их злочинцима: учинили су више у пропаганди мржње него што су олигархије од њих очекивале.“ Новинар сам, а познајем бар још стотинак мојих колега; у томе немамо никаквог удела. Напротив! Међутим, ја знам твоје колеге бивше и садашње наставнике Универзитета, и свакако многобројне академике који су наоружавали олигархије мржњом, служећи им затим потпуно, без остатка, и подупирући их свим снагама и средствима. Они су створили армију таквих новинара и уредника! Питам се (питам се): ко је, онда, већи злочинац, ако већ хоћеш да разговарам на тај начин и у тим категоријама? Међутим, кад те новинари НИН-а суоче са тим питањем, ти демонстрираш „учено незнање“. у стилу, „не знам, волео бих да о томе не разговарам на апстрактан начин“. Тражиш, тобоже, примере којима се — и када би се навели — методолошко-теоријски ништа нарочито не доказује. Њима се може, евентуално илустровати једно духовно стање, општа друштвено-политичка ситуација и атмосфера.

Издати себе самога, драги Љубо, то је најгора издаја, то је највећи злочин! Ко себе изда, издаће данас или сутра и пријатеље, чак и своје најближе, а о нацији, домовини, тим старим причама и различитим пакованима, имали смо прилике да читамо и да слушамо. Читава историја бруји и одзвања тим причама. Њих су испричали и написали и они који су били мудрији од нас, и они који су били веће незналице и глупљи од нас. Није Фихте узалуд рекао: „Какав је човек, такву ће филозофију изабрати“, што значи, и поуку за себе извући. Само те приче нас неће спасити и умирити. Пошто волиш Брехта, завршићу ово писмо његовим речима:

„Јер како човек себи простре, тако ће и да легне, покрити га нико неће“. И још само Брехтово питање (које је упућено и теби и мени: „Иза нас (тебе) долази ли ишта вредно?“

П.С. О „голуждравим птицима“ српског нацизма писао сам 1985. године. Чланак је објављен у „Јеврејском прегледу“. Пошто си ти у међувремену променио своје теоријско (дакле, и људско) гледиште о националном, питам тебе и стале: да ли радови о „српским филозофима“ Андрије Стојковића (или, с друге стране, Мухамеда Филиповића) — по којима си и ти и остали пљували, имају у овом часу другачију вредност, историјско-филозофско-епохалну, можда? У чему се разликују ваши данашњи погледи од погледа А. Стојковића? Молим за евентуално објашњење.

Гавриловић је у Извршном одбору Демократске странке. Уколико одиста припада Демократској странци (чланови смо Одбора) могао си да се о томе информишеш. Међутим, по томе како пишеш, стиче се утисак да си више члан „Председничког штаба“ за ућуткивање, него Демократске странке.

СРПСКА ГАРДА МОРА ДА ПОСТОЈИ

Поводом последњих недоумица у вези са организацијом и „престројавањем“ Српске гарде, игнорисања њених ратних заслуга од стране ЈНА, кадровских упада и подметачина те шпакулација самозваних крајинских војсковођа у вези с њом, Симо Дубајић доказује нужност њеног постојања. Тврди да је Српска гарда истовремено и део његове борбе за Јадранску конфедерацију.

Од ратне славе Српске војске у првом светском рату до расула Југословенске војске на почетку Другог светског рата протекло је релативно кратко време, али довољно за успешну сарадњу српских комуниста са свим непријатељима династије Карађорђевића и наше отаџбине Србије.

Из сопственог искуства, Фанатичне предаје туђим идејама, и разочарења у лажне идеје којима сам служио, будила се интелектуална потреба — трагање за изгубљеним идентитетом.

Професионална лутрија у јавном животу „Друштва слободних филмских радника Хрватске“ од 1951-1960. вратила су ме до манастира Драговића, Крупе и Крке. Остоврен ми је нови пролаз за повратак живој традицији и православној духовности. Звала ме Крка, река детињег завичаја, и поред ње гробље с поломљеним породичним крстом прадеде, деде и оца. На том обележеном месту они су му у аманет оставили сачувано своје име и част донешену из Босне у првој половини прошлог века. И успомену на окрвављену кремењачу са заветом и сећањем на кубуру, којом је прадедов отац Гавран, бранећи сестрину невиност, убио-турског бега. Негде на извору Уне у Залужју поред Срба.

Некад давно, као сасвим мало дете морао сам потезати њен обарач за Божић и Бурђевдан. Држали су ми руку, она је грукала а ја плакао. Деда, отац и стричеви плашили су се мог страха, као да су слутили зло које ће доћи и кроз које ћу својом вољом проћи када њих више не буде са мном.

СТРУЧЊАЦИ СЕ СМЕЈУ

На повратку њиховој успоми и Господу спаситељу душа наших тражио сам боље решење чвора, у којем смо своје невере веза-

ли за ђавољи реп.

Први концепт ослобађања изложио сам на Светосавском збору у Кистањама 27. јануара 1967. године.

У писму Милошу Жанку 21. марта 1967. писао сам: „Нас нико више не може спречити да поставимо питање наше националне неправедности и физичке угрожености“, а у мају исте године предложио сам му јадранску конфедерацију, као једину могућу варијанту заједничке државе српског народа и његових комшија.

ПО СУДСКИМ ПРЕСУДАМА КОЈЕ СУ УСЛЕДИЛЕ 1968, 1980. и ОПТУЖНИЦАМА 1989. наметнути услови изолације сметали су ми да јавно наступам па сам ставове успео да формулишем само у приватним писмима. У време конфузних и неминовних разарања СКЈ и његове самоуправне државе СФРЈ био сам уверен да ће доћи до ратног конфликта и предложио мирно решење разлаза.

Писма Слободану Милошевићу и Анти Марковићу писао сам на Крстовдан 18. јануара 1989.

На Богојављење, 19. јануара, у пошти Кистање 59305, у седам сати предао сам писмо за Анту Марковића с потврдом да је отишло као препоручена пошиљка број 4571 за Загреб.

Писмо Слободану Милошевићу лично сам понео у Београд, месец дана касније, јер нисам имао писаћу машину са ћириличном тастатуром. Показао сам га Милу Глигоријевићу и замолио да се прекуца ћириличном еквицом, што ми је он пријатељски учинио.

Писмо је предао на београдској пошти 11103, у 13 часова 20. фебруара 1989, и добио потврду да је отишло адресату препоручено као пошиљка број 3967. Део текста тих писама је идентичног садржаја:

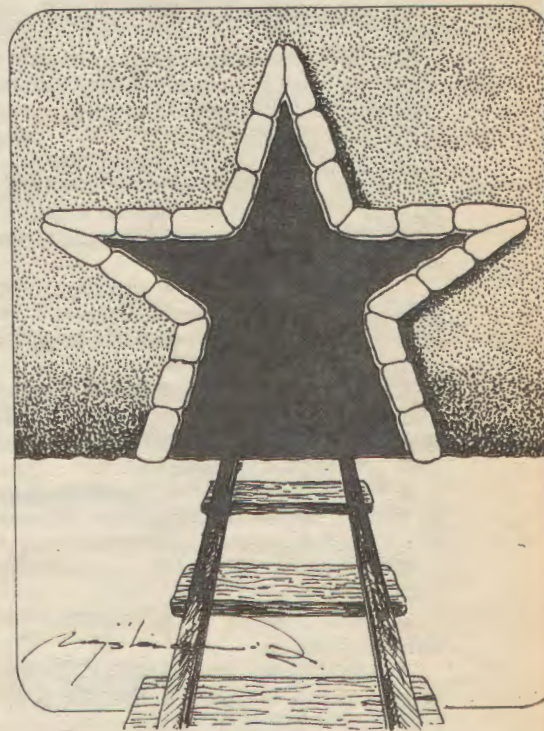
2) смањити војне ефикасности и стратегијске резерве са 50%, а за две године реорга-

низовати оружане снаге у специјалне формације савезног значаја и НАЦИОНАЛНУ ВОЈСКУ КОНФЕДЕРАЛНИХ ЈЕДИНИЦА ЦИВИЛНОГ ТИПА;

10) припремити нови устав југословенске конфедерације и за две године оспособити је да функционише,

13) провести ауторитативну анализу војног дела Николе Ђубичића и Бранка Мамуле“.

Након кинског митинга 28. фебруара 1989, на којему сам оптужио СКЈ и ЈНА за издају Срба на Косову и Метохији, словеначка „Младина“ бр. 1109. 24. марта 1989. донела је

опширан разговор са мном. За ову прилику понављам део, који је тада мучио само мене, а данас цео свет:

„Младина: Мислите ли да је Југославија, каква је сада, спремна да искрено следи Марковића?

Дубајић: Реч је о Марковићу у конфеде-

рацији, а не авнојевској Југославији, у којој се сви заклињу а стварно знају да таква не може остати.

Младина: У српској политици нема никакве спремности за ту Вашу трећу Југославију, затим ту је став ЈНА?

Дубајић: То је основно питање. Армијски врхови на челу са малим војним интригантном Вељком Кадијевићем, инаугурирали су полуписменог Мамулу да пише војно-теоретске књиге којима се смеју енглески и амерички стручњаци.

Можда их погледа смо по неки задрти војник у Совјетском Савезу. Али та каса је опасна јер располаже најстрашнијом снагом која се зове оружје.

Она има претензије да буде четврта сила у Европи па смо због њених трошкова заједружени до грла. То су главни разбијачи реформе.

У ПРАВЦУ ГОЛУБЊАЧЕ

Новембра месеца 1989. за време цепања антибирокуратског покрета и рађања опозиције о свим тим питањима разговарао сам отворено са људима из тадашњег СНО.

Ставови су нам били идентични. Али Вуков СНО их ипак није унео у програм од 6. јануара 1990. Зато сам одлучио да оснујем „Партију конзервативног центра јадранске конфедерације“ и њен програм презентовао на Крстовдан 1990. с посветом мојим пријатељима из одбора за заштиту мог права дружичијег мишљења, основаног десет месеци раније, ради одбране од оптужнице шибенског тужиоца по фамозном КЗЈ члан 133.

На челу програма Српске сељачко радничке партије пише:

„Правна држава демократије, конституисање јадранске конфедерације, јефтина држава УСМЕРЕНА РАЗОРУЖАЊУ.“

Из њега издвајам:

— Уводи се систем територијалности формације и мобилизације, — СПУЖЕЊЕ ВОЈНОГ РОКА И ВОЈНЕ ВЕЖБЕ И ЦИВИЛНОГ ТИПА, а добровољачки одреди су препоручени.“

Ради ефикасне и брзе трансформације државе консеквентно је предвиђено и наглашено крупним словима: конфедерација, монархија у ОУН

(3. КОНФЕДЕРАЛНЕ ЈЕДИНИЦЕ облик владавине бирају референдумом, МОГУЋА ЈЕ РЕСТАУРАЦИЈА МОНАРХИЈА и други видови опонашања прошлости.

9. У случају унутрашњих оружаних немира СРП ће затражити помоћ ОУН и интервенцију међународних снага реда.“)

У часопису „ОН“ бр. 21 од септембра 1990.:

„Српске Крајине су за РАЗОРУЖАЊЕ ТИТОВЕ АРМИЈЕ.

Али ако Хрвати желе Армију Срби ће у крајини имати ГАРДИЈСКЕ ПУКОВЕ И ДИВИЗИЈЕ СРПСКЕ ВОЈСКЕ.“

Премда сам и раније говорио о СРПСКОЈ ГАРДИ кад год би била реч о конфедерацији и монархији, РАЗОРУЖАЊУ И МИРУ, моји ставови су ретко кога интересовали.

Био сам почашћен кад је Оливера Милетовић наш разговор посветила мојим темама и први пут објавила то актуелно име СРПСКЕ ГАРДЕ, око, којег се данас отимају они који-

ма није познат ни сам појам гарде. Крајем године уследила је усташка оптужба и потерница из Госпића КИО 88/90 по КЗЈ чл. 136 и коментар „Недјељне Далмације“ од 2. просинца 1990. страна 11:

„Огласио се државни непријатељ бр 1, лице с потјернице. Дубајић каже: Усташку потјерницу сматрај најперфиднијом подвалом и тражним од Туђмана, као ратног колеге, да нареди њено повлачење. Тим пре, јер сам сматрао да ће он у Хрватској одиграти улогу Де Гола у Француској и нама Србима дати могућност да идемо својим путем као што је то Де Гол учинио Алжирцима“.

На Богојављење 1991, у разговору са Бором Крстуловићем („Глобус“ од 24. сijeчња 1991) стоји:

„Крстуловић: Мени се понекад чини да изјавама покушавате заплашити хрватску владу па измишљате Динарску дивизију?

Дубајић: Ја сам тачно казао; Када Хрвати оснују прву војну јединицу ми ћемо у Книну имати СРПСКИ ГАРДИЈСКИ ПУТ „ПЕТАР МРКОЊИЋ“. Нама из Загребачке поручују да не гледамо у правцу Београда, него у правцу Загребачке. У правцу Голубњаче гдје су те бацали 1941.

Крстуловић: Збиља мислите да то данас жели неко урадити?

Дубајић: Боже, Господе!? Ти не знаш да и данас та УСТАШКА БАНДА МИСЛИ НАС КЛАТИ?“

ЕТО МЕНЕ

„Осмица“ од 17. марта 1991. донела је моје писмо Слободану Милошевићу. Писао сам:

„Као националиста и присталица парламентарне монархије претпостављао сам да имплицитно дозвољавате могућност повратка Краља и легалној процедури референдума као што се то догодило у Шпанији... Не схватате да је једина могућност разговора о заједништву сукобљених националних интереса конфедеративни концепт којег предлажем од 1967, који прихватају сви осим Вас и Булатовића, са Вашом инфатилном надом да ће војска моћи да се употреби за очување Ваше фиксне идеје о федерацији, коју Вам сугеришу Добрица Ћосић и САНУ по совјетском шаблону, као посљедици имитирања Горбачова.“

Тих дана Сергеј Веселиновић је са Бошком Божанићем покушао да ограничи самовољу власт Милана Бабића.

На њихов позив у Крајину, 25. марта, поставио сам два тешка услова неприватљива Мартићу и Бабићу: да се уведе професионална контрола финансијског и материјалног пословања и да извршимо преузимање киниског корпуса.

Самозвани владари САО Крајине покупили су све бољшевице, криминалце, отпуштене Баљковчеве муповце и са авантуристима Браниног капетана Драгана, уз помоћ ЈНА извршили потпуну суспензију демократских институција и обновили подршку пропалом председнику Председништва СФРЈ Борисав Јовић.

Почетком рата у Борову Селу, маја 1991. код дочека моштију Посвећеног Николаја Велимировића, на Врачару сам потражио Вука.

У присуству Комненића, Ракитића и Војводића (СДС), изнео сам своје ставове о потреби подршке Вукашину Шошкоћанину. Сложили смо се да је почео прави рат, да ЈНА неће моћи да заштити српски народ и да треба одмах формирати СРПСКУ ПРОФЕСИОНАЛНУ ВОЈСКУ и добровољачку Гарду.

Вукови су посланици тражили формирање ратног кабинета, а Вук предузимање дипломатске активности код старих савезника из Светских ратова.

Председништво и влада СФРЈ, као и влада Србије, тврдоглаво су тврдили да рата нема и да је ЈНА сама способна да уведе мир. Она се у јунској авантури у Словенији распала. Био сам одушевљен кад је Вук онако неспретно донео одлуку о формирању ГАРДЕ под Краљевим покровитељством. Предложио сам му Косту Булатовића за команданта и моје савете. Тако је дошло време испуњавања мог обећања датог млађем брату Вуку Драшковићу октобра 1990. у „ОНУ“ бр. 22:

„Чим Милошевић победи на изборима који се примичу, и ти уђеш у његову владу — ето мене к теби“.

На жалост прво сам погодио. Али Милошевић није имао политичке памети да послуша мој савет и владу повери Вуку

ИЛИ НАТО ИЛИ ЈНА

Почео сам своје професионалне савете уклапати у миротворне концепте СПО. Први пут у „Српској речи“ бр. 21. од 10. јуна 1991. објављен је мој текст:

„Боже, опрости Бабићу, не зна шта ради. Крајина ће наћи своје место под сунцем устанка на усташе тренутком преузимања баченог наоружања и напуштене технике, коју ће оставити Арнаути, Словенци, Хрвати, Муслимани и други србоједи кад ГАРДИЈСКИ ПУК „ПЕТАР МРКОЊИЋ“ дође да их раздужи и смени.“

Негде у исто време, поводом проглашења Бабићеве самозване владе САО Крајине, у Савјету народног отпора против усташког и комунистичког насиља над Србима издали смо саопштење 30. маја 1991: „Сваки део Српске Крајине, која обухвата дијелове Далмације, Лике, Кордуна, Баније, Словеније и Барање, мора бити брањен свим средствима оружаног отпора народа организованог у ГАРДИЈСКЕ ФОРМАЦИЈЕ Главног Штаба Српског покрета отпора под чијом командом су Српска полиција и Четнички одреди“.

Одмах затим, 15. липња (јуна) 1991, „Слободна Далмација“ донела је мој разговор са репортером Виктором Иванчићем:

Иванчић: Обећали сте, када Хрвати оснују прву војну формацију да ћете у Книну оформити ГАРДИЈСКИ ПУК „ПЕТАР МРКОЊИЋ“. Дубајић: Сутра ја то могу учинити, само не знам с ким бих пре требао да се тучем да ли да пре ударим на Туђмана и изазовим трупе НАТО ПАКТА ДА УЂУ У ХРВАТУ ИЛИ ДА УДАРИМ НА БАБИЋА И ИЗАЗОВЕМ РАСПАД ВОЈСКЕ.“

ЛЕКАРСКИ МАНИР

Белог и Гишку почео сам сусретати на Вуковим митинзима после 9. марта. Опазио сам

њихову безграничну оданост Вуку, али њихов рад са СРПСКОМ ГАРДОМ нисам имао прилике да пратим, јер сам био ангажован у Крајини.

Јула месеца усташе око Обровца су постале агресивне и тако ме определиле да се нађем тамо.

ЗА ВРЕМЕ ЧИТАВОГ РАТА ПРОТИВ УСТАША 1991. САМО СЕРГЕЈ ВЕСЕЛИНОВИЋ ЈЕ ПО МОЈИМ САВЕТИМА УСПЕО ДА ОКУПИ И НА ЈЕДНОМ МЕСТУ ПОСТРОЈИ ПРЕКО 600 (ШЕСТ СТОТИНА) ДОБРОВОЉАЦА ОБРОВАЧКЕ ОПШТИНЕ. Пар дана припрема за противнапад и заузимање Крушева омогућили су нам да организујемо збор ДОРОВОЉАЧКЕ СРПСКЕ ВОЈСКЕ И, у очекивању прикупљања, посетимо Бабића и Книнској општинској резиденцији. У Сергејевој пратњи пошао сам са мојим ађутантом Драшком Стојисављевићем.

Тражили смо писмену одлуку и Бабић је пристао да му је лично диктирама 'У рејону Крушево извршити садејство свих расположивих снага и средстава са општинским штабом ТО Обровац под командом Сергеја Веселиновића'.

Присутни су били Милан Дакић, Љубица Шолаја, Петар Штиковац и још неколико Бабићевих миљеника. Скицирану заповест је понео секретарица, која се постарала да добије званичну форму докумената министарства одбране, са потписом др Милана Бабића (у лекарском маниру), команданта ТО САО Крајине и председника владе.

Наравно да он није имао никаквих квалификација за ту функцију, осим сулуде потребе да имитира Тита. С том разликом што је Титов потпис лично на увежбану шару која се може прочитати као лозинка. Потпис је био оверен округлим печатом „Социјалистичка Федеративна Република Југославија, област Крајина, општина Книн, штаб територијалне одбране“, са графитом Книн уместо грба.

Наредбу смо уручили штабовима ТО Обровац, Бенковац и Кистање, а затим стигли на заказану смотру у Билишанском Доњем Пољу. Три језгра будућих батаљона, по три чете јачине 70 бораца, постројена су у кару, по мом савету. Онда је командантски говор добровољцима одржао Сергеј Веселиновић, а ја поздравну беседу.

Бољшевичка игра

На вест о толикој српској војсци под Веселиновићевом командом Мартић је панично издао своју наредбу телефаксом, који је обрадио шифрант Паравана Бранко: „Наређујем дв се све јединице Штаба ТО САО Крајине придржавају Одлуке Председништва СФРЈ о прекиду ватре осим у случају директног напада на наше снаге.

Наредба ступа на снагу одмах по пријему“.

Чињеница да је потписани Мартић узурпирао право команданта ТО у време кад се на том месту самоустоличко Бабић говори јасно о нивоу професионалног знања и старешинске одговорности. Уплашен снагом српске војске под командом Сергеја Веселиновића, која би могла уздрмати положај министра одбране и министра унутрашњих послова, Мартић је ноћу 6. — 7. августа посетио обро-

вачку групу својих плаћеника.

Злогласни милиционер из Дрниша Ђоко Јелић и одбегли муповци из Сплита и Дубровника Жељко Баца и Жељко Калинић, његови хоспитанти из јазбине у Голубићу, добили су интерно наређење да за сутра построје одвојено сва три батаљона ради реорганизације и да пред стројевима поднесу рапорт Мартићу. Сви покушаји да се то реализује остали су безуспешни. Интервенцијом код Бабића Мартић је уз помоћ Душана Баце издејствовао нову наредбу о суспензији команде Сергеја Веселиновића: „О Ступању заповјести број: 22-91-1 од 06. 08. 1991. године која је издана Општинском штабу ТО Обровац, ТО Бенковац те рејонском штабу Кистање у вези садејства у рејону Крушево. Однесе међу штабовима вратити у првобитно стање. (Мисли се ВАН СНАГЕ). Све будуће операције изводити искључиво по одобрењу главног штаба. Наредба ступа на снагу одмах“.

Ову наредбу број 23-91-1 од 7. 08. 1991. године потписао је Милан Бабић, а Сергеј је добио 08. 08. 1991. године. Било нам је јасно о каквој се игри ради између двојице бољшевичких ривала и амбициозних параноика. Три дана касније сва три документа о волунтерском дејству самозваних војсковођа, који никад нису пришли линији ватреног додира с усташама бликој од ватреног положаја артиљерије, презентирао сам министру одбране Србије Томи Симовићу и његовом помоћнику Бранку Кузмановићу.

Упозорио сам их на опасност дилетантизма у тако опасној сфери командовања оружаном силом, а затим предложио да за команданта книнског корпуса издејствују постављање мајора Милоша Цвјетичанина, са чијим би штабом у својству саветника обједињено ратну команду Крајине и формирао нови корпус српске војске да парирамо Туђману. Они су очито били немоћни да ту нешто учине мимо Кадијевића, Неговановића и Ацића и понудили ми да прихватим улогу коју је касније узео Милан Тарбук у ТО Крајине. То значи да се ставим у слуганску службу пропале ЈНА

са којом сам се развео давне 1950. Очито нису умели да схвате суштину проблема. Крајини је требала српска војска и Српска Гарда, да би се супроставила усташкој која је већ успешно дејствовала. Споразумно са министром Цвијаном и председником одбора српске владе за питања Срба изван Србије Богдановићем извршио сам обилазак свих фронта одбране од усташке агресије на српски етнички простор. Уочи Велике Госпојине 91. предао сам опсежан рапорт Богдановићу и Цвијану, да га они поднесу Милошевићу: „Овај прљави рат није српски“. Тај рапорт објављен је у „Српској речи“ број 31. од 28. октобра 1991.

ДА РАПОРТИРАМО

За време обиласка опазио сам да „Српска Гарда“ због имица Српског покрета обнове није имала шансе да се укључи у борбу против усташа у Барањи и на Славонском фронту па сам настојао да дође у Лику. Мој стари сарадник Раде Чубрило имао је све квалитет устаничког старешине и могућност да их прими на фронт у Госпићу. Прво оделење довео је Ђорђе Радаковић крајем августа, а недељу дана касније стигла је снажна чета Српске Гарде са командантом Ђорђем Божовићем Гишком.

Последња игра бившег штаба Српске Гарде завршава се у архиву регистрованих културно-умјетничких друштава Владе Камбовског и непостојеће савезне владе СФРЈ. Да ли ће то соколско друштво грађанског подземља постати приватни сервис ЈНА за борбу против Србије време ће да покаже. Ако Неговановић стоји иза ове фирме, како тврди четворочлани Штаб Лановићеве (де)организације, поставља се питање да ли је министар одбране Србије о том поднео извештај Слободану Милошевићу, као шефу српске државе. И да ли га је поднео савесно и професионално као што то, ево, радим сада и сам.

СРПСКА РЕЧ

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

ПОЗИВАМО СВОЈЕ ЧИТАОЦЕ ДА ИЗВРШЕ ПРЕТПЛАТУ НА „СРПСКУ РЕЧ“ И ТИМЕ ПОМОГНУ ДАЉЕ ИЗЛАЖЕЊЕ ЛИСТА. ТРЖИШТЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ НЕ ФУНКЦИОНИШЕ, „СРПСКА РЕЧ“ НЕ ДОЛАЗИ У МНОГЕ КРАЈЕВЕ ЗЕМЉЕ И ПОРЕД ЖЕЉЕ НАШИХ ЧИТАЛАЦА КОЈИ НАМ СЕ ЈАВЉАЈУ И ПРОТЕСТУЈУ.

ЈЕДИНИ СИГУРАН НАЧИН ДА ДОБИЈЕТЕ „СРПСКУ РЕЧ“, ПРАВУ ОПОЗИЦИОНУ НОВИНУ, ЈЕСТЕ ПРЕТПЛАТА. ПОРЕД ТОГА, ПРЕТПЛАТОМ БИ ПОМОГЛИ И САМУ „СРПСКУ РЕЧ“ КОЈА ВРЛО ТЕШКО НАПЛАЋУЈЕ СВОЈА ПОТРАЖИВАЊА ОД ПРОДАТЕ ШТАМПЕ, А ТАКОЋЕ ЈЕ ЖРТВА ОГРОМНОГ БОЈКОТА У САМОЈ ПРОДАЈИ.

РАЗЛОЗИ ЗА ПРЕТПЛАТУ ПОСТОЈЕ — ПРЕТПЛАТИТЕ СЕ.
ПРЕТПЛАТОМ И ШТЕДИТЕ, ЈЕР ЋЕ СЕ ЦЕНА „СРПСКЕ РЕЧИ“ У МЕЂУВРЕМЕНУ ПОВЕЋАВАТИ, А ВАМА ЋЕ ВАЖИТИ ИСТА ЦЕНА ДО ИСТЕКА ПРЕТПЛАТЕ.

УПЛАТЕ ИЗВРШЕНЕ У ЗЕМЉИ

	3 месеца 6 бројева	6 месеци 12 бројева	12 месеци 24 броја
ЈУГОСЛАВИЈА	600,00	1.200,00	2.400,00
ЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ	1.375,00	2.750,00	5.500,00
ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ	1.875,00	3.750,00	7.500,00

Уплате извршити у корист:
„СРПСКА РЕЧ“ БЕОГРАД
Ж. Р. 60801-603-27562

УПЛАТЕ ИЗВРШЕНЕ У ИНОСТРАНСТВУ

ЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ

3. месеца	DM	30	CHF	25	ATS	400	USD	40
6. месеци	DM	55	CHF	45	ATS	385	USD	35
12. месеци	DM	110	CHF	90	ATS	770	USD	70

ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ

(авионом)

3. месеца	6. месеци	12. месеци
USD 25	USD 42,5	USD 85

или одговарајући износ у конвертибилној валути
УПЛАТЕ У ИНОСТРАНСТВУ НА

GORAX GES MBH
BLUMAUGASSB 7 1020 WIEN
ACCUNT NR 10134122 GORAX
SOGENAL BANK

На овај рачун могу уплатити своју помоћ Српском покрету обнове или „Српској речи“ и сви чланови и симпатизери Српског покрета обнове изван Србије,

ПИШЕ: БРАНКО СВИЛАР

ЗА КОГА СУ СРБИ ГИНУЛИ ДА СУ МРТВИ ЗНАЛИ...

Ових дана сведоци смо непријатних сцена: демонстрирају добровољци, траже своја законска права и прете штрајком глађу. Уместо да им буде част што су још увек живи.

инвалиди. То је за сада једина хуманитарна установа која дели једнократну новчану помоћ инвалидима рата. Да би добио осам хиљада динара инвалид-добровољац мора да прикупи брдо докумената. После та документација иде на проверу и дораду. Са том милостињом преживеће пар дана. А шта и куда после? Улица, шешир на неком ћошку и речи „Удели, брате!“ Нови „солунци“, нова туга и јад.

Многи рањени борци-добровољци и резервисти се питају: где су сад они подбули, угојени официри ЈНА што су у парадним униформама седели у раскошним кабинетима и слали претеће позиве резервистима и са погрдним речима их испраћали на фронт „Ајде, ћути воле“! Седе у својим вилама и оптужују

поједине резервисте, који се оправдано враћају са фронта. Где су они грлати „папирнати борци“ из другог светског рата, који су их оптуживали да дефетизам и издају, док су они, грицајући своје дебеле борачке пензије, склонили синове на сигурно и ноге прали на базенима Војног лечилишта у Игалу. Зашто сада ти исти борци од својих огромних пензија не одвоје један део у фондове за незбринуте инвалиде рата?

ПОТВРДЕ, ПОТВРДЕ...

На периферијама градова никла су безимена гробља, колективне неме раке, споменици овог тоталитарног система. Дуго су у замрзвачима болница прикривани лешеве док је родбина узалуд трагала за њима. Они који су имали „срећу“ достојно су сахранили своје мртве, они други и данас трагају узалуд за својим синовима, браћом и очевима.

И „Српској речи“ обраћају се многе несрећне породице за помоћ у трагању за својима. Обраћају се са молбом да „испослуже“ потврду која им донекле значи живот. Потврду да су се њихови борили и погинули часно на бранику домовине.

Од многих судбина и молби са којима нам се читаоци обраћају издвајамо неке:

Тридесетогодишњи Земунац **Стјепан Шаманић**, таксиста, свирепо и мучки је као борац Српске гарде убијен на Дреновом кланцу у Лици. Сахрањен је на земуномском католичком гробљу. Узалуд његова супруга Снежана трага за **потврдом**, која би јој омогућила да оствари своја законска права. **Потврду** да је њен супруг погинуо као добровољац Српске гарде при ТО Титова Кореница у Лици нико неће да јој изда.

О судбини **Раде Поврића**, 27-годишњег храброг гардисте, који је херојски оставио живот ослобађајући село Негославце „Српска реч“ је већ писала. Раде је сахрањен у свом родном месту Чонопљи код Сомбора. Међутим, његова супруга и даље узалуд трага за **потврдом**, која њој и њеном четворогодишњем сину живот значе. Потврду не може добити.

Судбина **Зорана Трбојевића**, директора Омладинске задруге у Сомбору, слична је многим судбинама добровољаца. Напустивши своје родне место Кљајићево, супругу и децу, одлази на Славонски фронт. Гине у близини Вуковара. Сахрањен је у свом родном селу Кљајићеву. Његова супруга исто тако узалуд трага за том фантомском **потврдом**. Уместо да јој надлежни органи материјално помогну, они јој ових дана затварају продавницу мешовитом робом у селу Кљајићеву, једини извор прихода.

Дуга је листа обесправљених, унижених породица које се обраћају за помоћ. Не треба дозволити да тако олако оду у заборав.

Док је оружје певало своју песму смрти дотле су они били добри. Патриоте, борци, хероји. Хваљени. Чим се рат донекле завршио и оружје утихнуло пали су у заборав.

Генерали и официри који су се крили иза њихових леђа у дубини фронта попримаше за храброст и умешност војевања одликовања и награде. Одоше на заслужене одморе у зимска војна одмаралишта са својим пудлицама и фамилијама, дебелим новчаницама. Они отписани, са отпусним листама из разних болница, без ногу и руку, са штакама и у инвалидским колицима, празног џепа и желуца — на улици. Оставише незбринуте фамилије, жене и ситну децу, незбринуте остареле родитеље да се потуцају од једне до друге установе да траже **потврде** да су њихови мужеви, браћа и синови оставили своје животе бранећи свој народ. Траже парче папира којим би крутој општинској бирократији доказали да су ти људи некад постојали. **Комад папира и ништа више.** Међутим, крута бирократија не да им ни то. Шаљу уцељене родитеље и супруге у **Матицу исељеника** у Нушићеву улицу, ови, ипак, посредством мегаломана **Бране Црнчевића** прослеђују несрећне људе у биро „САО КРАЈИНА“, одакле их ови упућују у Црвени крст, а Црвени крст у дојучерашња пребивалишта покојника. Општине по свом уходаном систему упућују несрећне фамилије да се обрате органима у местима где је дотични војевао и погинуо. И ту почиње она тужна жалосна истина. Како да се дотична фамилија обрати, на пример, усташком бојнику **Бранимиру Главашу** у Осиек, да поменути бојник изда **потврду** погинулом добровољцу СРПСКЕ ГАРДЕ да је часно погинуо на домаку Осиека борећи се против његове усташке бојне. За комунистичке бирократе и то је могуће. Речима: „покушајте, можда ће Вам поменути друг бојник изаћи у сусрет“ испраћају запрепашћене и утучене родитеље, супруге и покојнике у неизвесност.

ПОТВРДЕ, ПОТВРДЕ...

У сомборској болници лежи двадесетогодишњи Н. Л. Донет је једне кишне ноћи у критичном стању. Код Ласлова је налетео на нагазну мину. Ампутиране су му обе ноге. Несретни младић дуго је очекивао да му вереница дође у посету. Маштао је да ће све бити добро. Аркан му је обећао најсавременију протезу, вереница је ту, а и друштво ће повести бригу о њему. Вереница се смиловала и дошла да обиђе вереника. Кад је видела несрећног младића хладно му је саопштила: „Ти ми такав не требаш“!

Утучени младић данима је био у тешкој депресији. Није он сам. На психијатријским одељењима од шока и депресија лече се многи унесрећени младићи. Не боле толико ране колико небрига меродавних власти, који не чине ништа да тим унесрећеним младићима помогну.

Недавно, кад смо посетили „Фонд Капетана Драгана“, уверили смо се у сву тугу овог прљавог рата. Не деветнаестом спрату Беогрђанке, у скученим просторијама гурају се

ВОЈНИ СУДОВИ И НЕПОСЛУШНИ РЕЗЕРВИСТИ

ТАКО ЈЕ ГОВОРИО ПУКОВНИК

Суђења резервистима, који су одбијали да иду на хрватска ратишта, показују сву фарсичност овдашњег (војно)правног система

Пише: Златко Чобовић

Зло би било када би власт у Србији чак и могла да изведе на суд 15.000 „непослушних“ резервиста: не само зато што они то не заслужују, јер су жртве неспособне, неодлучне и неефикасне савезне и актуелне српске политике, већ и због тога што би та хипотетичка суђења била све осим демонстрације и афирмације правна државе. На овакав закључак упућује пресуда Војног суда у Нишу, изречене резервистима о чијим је случајевима и судбинама „Српска реч“ писала у претходним бројевима. Овде ће бити речи о епилогу, о понашању и правном резону нишког Војног суда, најблаже речено — зачуђујућем.

ОТЕЖАВАЈУЋЕ И ОЛАКШАВАЈУЋЕ

Пред неколико стотина обвезника (од којих је неким речено да су позвани на — војну вежбу), 16. октобра прошле године у Нишу, у пратњи војне полиције, дошао је пуковник Љубиша Игњатовић, да би им, како је најављено, „саопштио неко наређење“. „Другови, идете у рат!“, рекао је. Јединица је требало да буде транспортована авионом до Бањалуке, а одатле на фронт. Мук је заменило гласно негодовање и одбијање резервиста. „Идете ли и ви са нама“, питао је неко из строја. „Не, ја не идем. Имам друге обавезе овде у касарни“, одговорио је пуковник. После тога строј се — распао. Војници су поче-

ли да одлажу оружје. На ратиште нису отишли.

Као кривци апострофирани су резервне старешине. Суђење је организовано по групама. Прва, 30. децембра 1991, друга 15. јануара 1992. године. Даљи след догађања могао би да нађе место у рубрици „веровали или не“. Јер: сви резервисти су оптужени за исто кривично дело (неизвршење и одбијање извршења наређења), почињено у исто време и на истом месту, а осуђени су (у пресуди са идентично формулисаним олакшавајућим и отежавајућим околностима, пред већем којим је председавао исти човек (пуковник Вељко Милић), на сасвим различите казне! Прва група условно, а друга безусловно.

У Нишком војном суду осуђени су и Душан Бранковић, правник из Алексинца, на 15 месеци затвора и Горан Станковић, музичар, такође из Алексинца — на девет месеци затвора. О њиховом случају — враћање више од 300 резервиста из Даља, које су њих двојица, наводно, инструирали, „Српска реч“ је опширно писала. Бранковић је, иначе, био у затвору од 11. октобра до 23. децембра када је пуштен на слободу до правоснажности пресуде. И њихови браниоци као и заступници безусловно осуђених резервиста искористили су право жалбе па је сада на потезу Врховни војни суд у Београду.

Пресуде су примили пре неколико дана.

Претпоследњег дана прошле године Веће пуковника Милића (уз њега су били потпуковник Љубиша Микић и поручник Милутин Стојаковић) осудило је Томислава Јовића (37), резервног капетана, металостругара, на шест месеци затвора и Драгана Милошевића (23), резервног потпоручника, отправника возова на железничкој станици у Нишу, на пет месеци затвора и Миодрага Петровића (24), резервног потпоручника, трговца без запослења, на четири месеца затвора, све условно на по годину дана. Суд је констатовао да су „извршили мање друштвено опасна дела... јер је до неизвршења наређења дошло у доста сложеној и суптилној атмосфери групног неизвршења наређења веће групе војника и резервних старешина, у ситуацији одређеног деловања психологије масе“. Као отежавајуће околности пуковник Вељко Милић навео је да су дело учинили „као старешине и то у време када се држава налазила у стању непосредне ратне опасности“, а као олакшавајуће — „да су до сада били непорочног владања“.

„МА ЋЕ ДА ПОВУЧЕШ!“

Само две недеље касније Десимир Ранђеловић (34), резервни поручник, машински инжењер, добио је шест месеци затвора безусловно, Зоран Јовановић (34), резервни поручник, кажњен је са три месеца затвора — безусловно, Зоран Стојановић (38), резервни капетан, кажњен је са пет месеци, такође, без услова, и резервни поручник Зоран Јонић (36), професор, осуђен је на четири месеца затвора безусловно. И код њих су отежавајуће околности („...дело починили као старешине и у време изузетно сложене војно-политичке ситуације у земљи...“) и олакшавајуће („до сада су били непорочног владања, породични људи и изразили спремност да ће убудуће извршавати све задатке“) идентичне као код претходне групе. Уз потпуковника Милића овога пута су били мајор Богдан Рашовић и поручник Раде Бујић.

Да ту није тачка куриозитетима на овим војним суђењима сведочи и београдски адвокат Игор Пантелић, један од бранилаца оптужених. „Непосредно пре завршних речи, судија Вељко Милић сугестивно је питао заменика војног гуњикоца да ли одустаје од својих предлога као оптужнице — да Суд саслуша још неколико сведока. Овај је рекао да не одустаје. Милић је питање поновно још пет пута и када је последњи пут добио исти одговор викнуо је: ма ће да повучеш предлоге“, прича Пантелић. Тужилац је потом сео, „удубио“ се у списе, поново се, после неколико тренутака, јавио да би рекао да „у циљу економије поступка одустаје од предлога“. О томе колико је озбиљно било суђење у Војном суду у Нишу говори и усмено образложење казне Зорану Јовановићу, које је изазвало смех у судници. Пуковник Вељко Милић је рекао да је резервни поручник најблаже кажњен (са три месеца затвора) јер — није имао адвоката!

Никола Шолјаја

ГЛАС ЦРКВЕ

Вук Драшковић

САБРАНА ДЕЛА У СЕДАМ КЊИГА ПРВИ
ПУТ ЋИРИЛИЦОМ

ЗА САМО 1.960 ДИНАРА БРОШИРАНО ИЗДАЊЕ

1. СУДИЈА
2. НОЖ
3. МОЛИТВА I
4. МОЛИТВА II
5. РУСКИ КОНЗУЛ
6. ОДГОВОРИ
7. КОЕКУДЕ СРБИЈО

Литература која је послужила као основ обнове српске духовности. На 1650 страница пред вама су дела која објашњавају зашто је Драшковић постао идол српске омладине.

Књиге су штампане на 80-грамском папиру, формата 13 пута 20 цм. Претплатна цена: 1960 динара. Могу се наручити и појединачно по цени: 1. Судија 150, 2. Нож 230, 3. Молитва I 210, 4. Молитва II 200, 5. Руски конзул 210, 6. Одговори 100, 7. Којекуде Србија 100 динара.

Поруџбине на телефон (014)35-115 на адресу: ГЛАС ЦРКВЕ, Војводе Мишића 28, 14000 Ваљево.

Шаљемо искључиво поузећем, поштарина купца.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем књиге комплет _____

(адреса)

(место)

Пише: Вера ЛАЗАРЕВИЋ

После конференције за штампу у хотелу „Хајат“ где је принцеза одговарала и на нека провокативна питања политичког карактера врло спремно и мудро, отишла је на вечеру са члановима Управног одбора Кола српских сестара.

Петак, 14. фебруар, био је прави радни дан, од ујутру до касно у ноћ. Делиблатска пешчара, посета избегличком логору. Утисци тужни. Сузе. У таквим ситуацијама жена не може да остане јака. Нарочито не жена која гаји троје деце, три дечака: Петра, Александра и Филипа. Принцеза се побринула да запише све оно што је потребно овим малим херојима рата, како би бар ублажила патње тих малих, уплаканих, недужних лица. У 12 часова била је већ у Београду, на разговору са његовом Светости Патријархом Павлом. Добила је благослов за свој хуманитарни рад, јер је како је рекао Патријарх Павле, све то што она ради у духу православља. У 13 часова стигла је на Сајам, у халу 8, где је лоциран Центар СПЦ за помоћ избеглицима. Хтела је да се увери шта је све од помоћи избеглицима коју је она прикупила заједно са својим пријатељима, људима добре воље стигло из Лондона и из Италије. Поручила је да ће ових дана стићи још један контингент лекова, лебади, хране, одеће. Посетила је и избеглице у

манастиру у Раковици где је организован и ручак коме је присуствовао и председник Матице исељеника, господин Брана Црнчевић. Принцеза је успела да посети и просторије Матице, где се задржала у дужем разговору са господином Црнчевићем, који је рекао много лепих речи о њеном хуманитарном раду, пошто је комплементаран са радом саме Матице.

ДЕЦА НИСУ ХТЕЛА ИЗ РУКУ

Тог дана принцеза Катарина обишла је и Дом за напуштену децу у Звечанској улици. Деца су јој хрлила у наручје, љубили су је и плакали кад их је спуштала. Децу не можете преварити. Вероватно да деца осећају ту неку племенитост којом она као мајка, зрачи. Јер; принцеза има двоје деце из првог брака и три сина која јој је, како сама каже, сам Бог подарио удајом за принца Александра. Одушевљена је принцом Петром који је недавно напунио дванаест година. Каже да је врло пометан и горд, на свог оца.

Принцеза се у овом „Материнском дому“, како га још зову, задржала дуго, плакала

Принцеза са оплечаким малишанима

ПРИНЦЕЗА КАТАРИНА ПОНОВО У СРБИЈИ

„ЈА САМ СРПКИЊА!“

Дошла је да присуствује помирењу унутар Српске православне цркве, остала пет дана, посетила — као права принцеза — сиротишта, избеглице, рањенике, сирочад и старе, а вратила се у Енглеску са обећањем да ће довести престолонаследника и принчеве. Власт је овај пут према принцези била љубазна и сусретљива, што је резултат или приближавања пролећа, или наговештај нове климе унутар црвеног и плавог племства.

врло често, јер је све што је видела и било дирљиво. Деца нису хтела из руку. Било јој је тешко да се од њих одвоји. Видела је да су пажња и брига коју ова деца у Дому добијају велике, али се није могла отети утиску да они ипак живе без оне праве родитељске љубави. Обишла је и одељење у коме су смештене деца са урођеним аномалијама.

— Нисам дошла да гледам ваше патње, дошла сам јер желим да помогнем. Напишите ми, молим вас, све што вам недостаје, и шта планирате да урадите, јер желим да учествујем, да будем део свега тога. Све што сам овде видела дубоко се урезало у моје памћење. Верујте ми, ово не могу никада заборавити. Шанса коју је живот овој деци пружио јесте да живе, а не да умру. Морамо им помоћи да тај живот проживе лепше. Учинићу све што могу — рекла је принцеза.

ПРЕД ПРИНЦЕЗУ СА ШЕШИРОМ

У Геронтолошком центру Бежанијска коса ред у ходнику. „Ево је иде принцеза!“, каже један старац. Старице су се дотерале, фризиране, ставиле руж, неке су налакирале нокте, намирисале се, обукле свечано. Неке су чак навукле хеклане рукавице и ставиле предратне шешириће. Осмеси на већ смежураним лицима. Види се да су се „вратиле“ у стара, добра времена, како оне кажу. Љубе руку принцези, праве кникс...

Изабела Прендовић, 76, година, фризура поподне начињена, лице озарено:

— Драго ми је што је дошла да је видимо. Врло је симпатична. Фина. Лепша је него на телевизији.

— Баш ми је драго што нам је дошла. Ипак је она наша! Нећемо да се одрекнемо ње, а власт нека ради шта хоће! Ми њих волимо. И њихову децу. Све је то наше. Све је то српско!

Ово су речи Добринке Елеш која има 78 година. У атељеу своје пријатељице сликарке, ту у Дому, поклонила је принцези малу слику, уз извињење: „Ово је мали поклон за Вас“. Принцеза јој је одговорила: „Кад је од срца, онда је велики!“ Добринка је обрисала сузе.

Ту је и госпођа Невенка Чичановић. Има пуно година. Врло је узбуђена.

— Ја сам живела у Америци (почела је да плаче и једва говори) и ја сам гледала кад је умро краљ Петар.... (плаче). Тешко ми је да причам... Живела сам у Калифорнији... Тамо је краљ лежао... Било је то за нас врло тешко... Имала сам слике с краљем Петром, али

сам дала на рецепцији да дају принцу Томиславу кад је долазио. Принцеза је много лепа... (плаче)

Многе су старице остале уплакване, молећи Бога да поживе да је још који пут виде.

НА ОПЛЕНЦУ И У СОМБОРУ

Субота је, 15. фебруар. Срећење је Господње. Велики дан за Православну цркву. Помирење Мајке Цркве и Слободне Цркве у дијаспори. Принцеза је ту, у Саборној цркви, у име свог мужа, Његовог краљевског височанства принца Александра.

Опленац. Пред црквом гужва. Чекају принцезу Катарину. Деца, старци, све генерације заједно. Узвикују и њихове речи звоне: „Хоћемо краља! Останите! Доћи ће краљ!“

Принцеза је срдечно поздрављена, и пружа руку свима, стрпљиво чекајући да се сви који желе, сликају са њом. Улази у Цркву. Ставља руже на гробове предака свога мужа. Не може да сакрије емоције. Волела би да је и принц Александар сад са њом. Каже да је Опленец подсећа на дом, на кућу. Има неку своју топлину. Принцеза воли ту атмосферу, још од посете октобра прошле године.

У Карађорђевој конаци поставка је изложбе Опленачке колоније уметничке фотографије „Звездани пејсажи Србије“. Принцезу Катарину поздравља Света Јаковљевић, председник одбора за дочек:

— Вечерас је опет топло у овој кули Црног Ђорђија. Топло је зато што сте Ви међу нама. Будите нам добродошли...

Принцеза чита припремљен говор на лепо акцентованом српском језику, уз занемарљиве грешке:

— Данас је велики дан за нашу Цркву. Веома се радујем да будем овде у постојбини Карађорђевића и да присуствујем отварању ове изложбе. Мој муж веома жали што није био у могућности да и сам буде овде, сада међу вама. Шаље вам свима своје искрене поздраве и нада се да ће ускоро поново имати прилику да буде у овом крају, у Тополи и на Опленцу. Доћи ће боље сутра!

Пут даље води до Аранђеловца, у ресторан „Александар“, власника Слободана Ђорђевића. Не зове се случајно тако. У углу округли сто прекривен плишем боје труле вишње, а на столу слика принца Александра II Карађорђевића.

— Срећна сам што смо заједно на овај дан важан за нашу Цркву, за наш народ, за моју породицу. Молимо се и надамо да ћемо ускоро бити са свима вама. Живели!

После кратког говора принцезе Катарине, Прота аранђеловачки Милоје Митровић, изговорио је молитву пре вечере, коју је завршио речима:

— Богу слава и хвала за ово дивно вече. Помоз' Боже да се Срби сложе! О, Боже, и умноже...!

У углу ресторана чује се дискретна музика, музичари почињу, али тихо, „Марш на Дрину“, па редом све српске песме. На крају, у принцезину част, одсвирали су неколико грчких песама. Принцеза је дигла чашу: „Маестро, живели!“ Одговорили су јој: „Живела Србија“.

Нови Сад, 16. фебруар. Девет ујутру. Свећана литургија у цркви. Пред крај литургије

Између француског и америчког амбасадора, на пријему у згради протокола

Његово Преосвештенство епископ бачки Иринеј, прекинуо је на тренутак службу, захвалио се принцези што је присуствовала лики број рањеника. Принцеза Катарина посетила је и Дом где су смештена деца избеглице средњешколског узраста. Много је деце прихваћено и у породицама. Градоначелник Сомбора господин Милан Ракас говорио је принцези о души овог лепог града у коме су људи добре воље јер су раширеним рукама и уног срца помогли многим детету да нађе уточиште и топлину дома. Принцеза Катарина била је веома ганута причама те деце која чак и не знају где су им родитељи, да ли су живи...

ДОБРИ ДОМАЋИНИ

Хотел „Hyatt“. Принцеза Катарина има само двадесетак минута да се спреми за коктел у Згради Старог протокола који су у част Њеног краљевског височанства принцезе — престолонаследнице организовали госпођа Нада Голубовић, госпођа Ела и господин Ђорђевић. Коктел је почео. Принцеза је весела, причљива, ни трага умора после тако напорног дана. На коктел је дошла и принцеза Радмила Карађорђевић. Поред многих старих, угледних Београђана, били су и амбасадор Француске са супругом, амбасадор САД са својим саветником, амбасадор Грчке, и амбасадор Шри Ланке. Били су ту и црквени веродостојници, чланови Српске академије наука, професори универзитета, школски другосвечаној литургији поздрављајући је на њеном матерњем језику.

У Сомбору принцеза је била поздрављена и дочекана у општинској згради. Обишла је и рањенике смештене у „Болници без граница“ која је иначе грађена у мирнодопске сврхе, али је добро што постоји. Болница је сваки дан, за време тешких борби, прихватала веви краља Петра II, деца генерала краљевске војске, председник Руске цркве. Био је присутан и министар вера Драган Драгојловић, који је о доласку принцезе Катарине рекао:

— Сви добри људи са добрим намерама су добродошли у Србију.

У понедељак, рано ујутру, принцеза Катарина обишла је Дечију болницу у Тиршовој улици, за коју је већ неколико пута организовала донаторске акције. Није прескочила ни планирану посету КБЦ Драгиша Мишовић, породилиште и дечије одељење.

Господин Брана Црнчевић у част принцезе престолонаследнице Катарине организовао је ручак у ресторану „Златник“ у Земуну, где је било много званица из нашег јавног живота. Господин Матија Бећковић поздрављивао је принцезу Катарину врло лепим говором. Ручак је протекао у пријатној атмосфери.

На аеродрому поздрављање, плакање, обећање да ће ускоро доћи, али заједно са принцем Александром и принчевима Петром, Александром и Филипом. Принцезу Катарину на одласку са сурчинског аеродрома поздрављивао је и министар иностраних послова, господин Владислав Јовановић.

Принцеза Катарина се окренула и рекла: — Желим мир нашој земљи! То је сад најважније! До виђења!

„Пријатна и племенита“, исте вечери, између осталог, рекао је господин Владислав Јовановић на телевизији Студија Б, кад су га замолили да коментарише сусрет са Принцезом.

КАКО ЈЕ ВРАЊСКА ИНСПЕКЦИЈА УКЛОНИЛА СПОМЕНИК ГЕНЕРАЛУ ДРАЖИ БУЛДОЖЕРОМ НА ЧИЧУ

Таман је аутор брнсао прашину са споменика припремајући га за уношење у освећене просторије СПО, појавила се инспекција у пратњи петнаестак милиционера и једног булдожера. За увиђај је било потребно неколико секунди, а за спектакуларно рушење не више од два минута. Тек када су од споменика остале само крхотине, утврђено је да се ради о „покретном објекту“.

„Леле, па могла су да га пренесу два радника“, неко је запањено рекао.

Пише: **Сандра ПЕТРУШИЋ**

У тренутку када је Србија на издисају са свим моралним и духовним вредностима, радује нас чињеница да још увек постоји нешто што може да споји Србе у заједничком слављу. Повод за тако нешто

био је дан св. Саве, а место догађања Врање. Славили су сви, позиција и опозиција, славили су онако како умеју и како им доликује. Светосавски Срби су из мрака својих соба изнели кандила и свеће, а општинске власти су ломљаву кафанских чаша замениле нечим бучнијим и ефектнијим, па су своју радост крунисале мрвљењем српског спомени-

ка. Био је то логичан след околности, уколико узмемо у обзир чињеницу да је за нама година демократског живљења која је омогућила сваком да покаже своје право лице и дубоко скривене склоности.

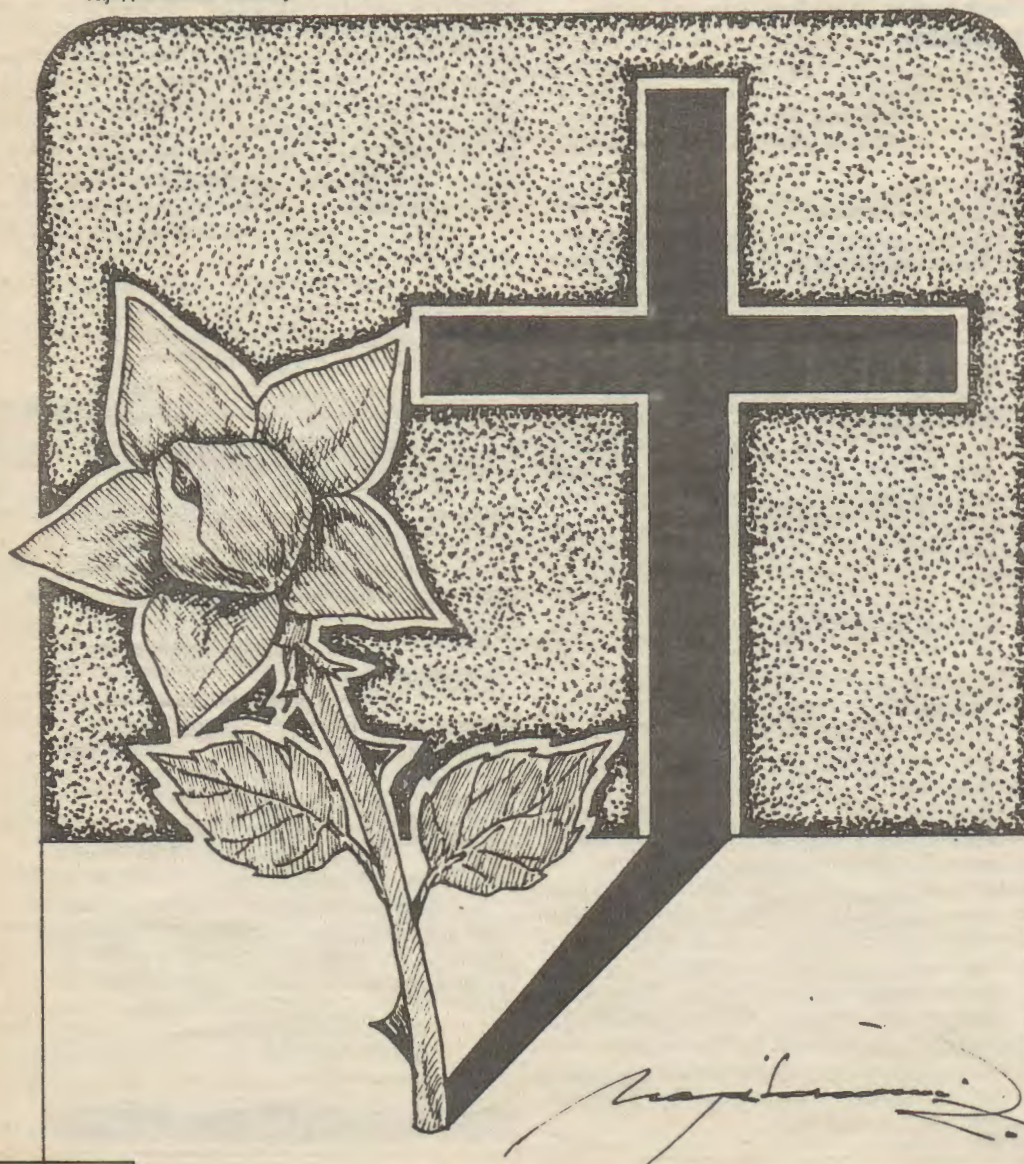
Општински одбор СПО из Врања је дуго припремао прославу поводом дана св. Саве, па је између осталих активности наручио и израду споменика Драже Михаиловића. Тим поводом је ангажован уметник **Антоније Тони Милосављевић** који је израдио изузетно ефектан споменик који се састојао од дрвеног постоља у облику пресечене пирамиде и спомен плоче са ликом Чича Драже. Споменик је био украшен мозаиком од шведског мермера, а сам лик је био постављен у анфасу — што је изведено веома тешко, јер су све постојеће слике генерала израђене у профилу. Осим велике материјалне вредности која се процењује на 500 милиона, споменик је представљао и значајно уметничко дело. Био је то покретни објекат, а његова намена је била да украси просторије СПО из Врања.

ДАТУМ ЈЕ ДАВАО ШАНСУ...

Постављање споменика у просторије СПО-а било је замишљено као круна свечаности која би уследила после освећења просторија и светосавске свечаности. До крунисања никада није дошло, јер је споменик свој кратки живот завршио у муљу, на само пар метара од жељеног циља. Догађај је био спектакуларан и Врање ће га дуго памтити.

На дан Светог Саве споменик је донешен до зграде СПО и постављен на травњак да би уметник извршио последње радове на њему, да би га очистио и припремио за уношење. Док је обављао свој посао, појавила се инспекција у пратњи петнаестак милиционера једног булдожера. За увиђај је било потребно пар секунди, а за спектакуларно рушење не више од два минута. Узалудно је г. **Милосављевић** објашњавао како је у питању грешка, булдожер је радио свој посао. Грађевински инспектор је био неумољив, споменик је био на јавном месту, а за његово подизање није постојала грађевинска дозвола. Тек када је од уметничког дела остала само крхотина, успео је да констатује да се ради о покретном споменику. „Па могла су га пренети два радника“, неко је запањено констатовао. Општински извршитељи су слегли раменима, информација је дошла прекасно.

Истог дана је одржана конференција за штампу и сва средства информисања су пропратила овај догађај изузев Радија Врање. Два дана је Општински одбор СПО вршио притисак на њих, радио таласи су остали неми. Услед тога је уследило писмо у коме је између осталог речено: „До сада су српске споменике рушили само Албанци, а данас то чини и општинско руководство града Врања. Ову истину, ма колико била болна и тешка,

морали сте саопштити својим слушаоцима". Биле су то чудотворне речи и истина је коначно изречена и преко радио таласа.

Варарски чин рушења споменика, нажалост, није био крај ове тужне сторије. Наставак је уследио већ 28. јануара када је делегација СПО отишла у комуналну инспекцију да би затражила објашњење, а уместо њега добила решење у ком је стајало да им се од тог тренутка даје само 24 часа да уклоне споменик који ће у противном бити срушен.

Делегација се вратила до својих просторија са решењем у џепу. Узалудно је упоредивала датум на њему који је означавао да споменик има право да стоји на том месту до 29. јануара. Са крхотинама направљеним 27. јануара, споменик више ништа није могло да врати. Грађевинска инспекција је обавила свој најбољи посао у животу, уколико се узме у обзир чињеница да у Врању постоји веома велики број споменика које су после рата подигли борци без дозволе и које нико до данашњег дана није уклонио. Потакнут том чињеницом, адвокат г. Слободан Нешић затражио је објашњење, а добио је одговор да су те спомен-плоче и спомен-чесме подигнуте „у неко друго време“ када је било довољно да се партија и руководство међусобно договоре. То би ваљда требало да значи да и у ово ново време ми морамо суосећати са некадашњим другарским и из срца направљеним договорима.

МЕТАФОРИЧАН КРАЈ

Г. Нешић, а ни остали из СПО-а нису имали баш толико саосећања, па су одлучили да поднесу тужбу против незаконитог рушења споменика и материјално потраживање за начињену штету. Уложили су жалбу на решење грађевинско-комуналне инспекције СО Врање издато под бројем 354-1, које су побили у целини под образложењем да је:

1. погрешно и непотпуно утврђено чињенично стање
2. битно повређена одредба поступка
3. погрешно примењено материјално право

У доказном материјалу је приложено да се „не ради о објекту, а нарочито не о „зиданом каменом стубу“, како је констатовао првостепени орган, већ о „покретном објекту намењеном за унутрашњу декорацију“.

„То вам је исто као да се човек усељава у стан и носи један кауч, а за то време му неко на улици булдожером уништи остале ствари“, речи су којима адвокат Нешић појашњава поступак општинских власти.

Очито је да рушење споменика не представља само нејасно реализовано право општинских власти, већ један у потпуности незаконити чин. Сасвим је извесно да ће СПО добити свој спор уколико у Србији постоје чак само трагови правне државе. Читава ствар ће СО Врање коштати 500 старих милијарди, а нама остаје само да се надамо да је тренутак у коме су рушили споменик вредео толиких пара и толиког компромитовања. Било би веома тужно да једно уметничко дело не послужи баш никоме.

ШАБАЦ СЕ ОТЕО ИНСПЕКЦИЈИ

НА ГРОБУ ОЦА ЈУСТИНА

Желећи да овековачи дело генерала Драже Михаиловића, Ђорђе Кнежевић (43), одлучио је да му у свом селу, Вукошићу, на месту где ће ускоро отворити спортско-рекреативни центар, подигне споменик.

Што је наумио — то је и учинио на Сретње, у време када су се у Саборној цркви мирила завађена браћа, 15. фебруара 1992. Револтиран 9. мартом 1991. и батинама које је тог дана добио од полиције, Ђорђе Кнежевић је постао огорчени противник владајуће странке...

„Међу људима који су данас дошли на освећење споменика, нема ни петоро људи из мог села. Сви су окорели комунисти и поред тога што немају ни хлеба да једу, немају воду, немају пут, немају добру струју, немају телефоне, ништа немају — а њима је добро.“

Никакву помоћ нисам добио, они који би дали — они немају!

Споменик сам подигао на овом месту зато што ћу овде саградити спортско-рекреативни центар и зато што ће га овде сви гледати!“. — прича нам Ђорђе Кнежевић.

Чин освећења споменику Дражи Михаиловићу у Вукошићу обавио је протојереј Жарко Гавриловић, у присуству осам свештеника шабачко-ваљевске епархије. Он је у краћем говору који је после тога одржао између осталог рекао: „Ми се данас будимо из историјске наркозе. Још увек су нам очи крмељиве, још увек не видимо главне вредности у нашем народу. Нападамо оне које треба славити, а слаavimo оне које треба извести на оптуженичку клупу. Још увек нам потурају изроде и представљају их као јунаке, а јунаке представљају као издајнике и изроде.“

Међу гостима које је Ђорђе Кнежевић позвао били су борци генерала Драже, Оранчић Александар, Миша Брајић, Алекса Глишић, Станко Митровић..., као и млади Равногорци, учесници у оновременским ратним збивањима. Они су се постројили и одали дужно поштовање својем команданту: „За Србију, за краља, Равна Гора победити мора!“

А онда се присутнима обратио син генерала Драже, господин Бранко Михаиловић:

ГОРАН ПАВЛОВИЋ

СПОМЕНИК У ВУКОШИЋУ

БРАНКО МИХАИЛОВИЋ И ЂОРЂЕ КНЕЖЕВИЋ, ИСПРЕД СПОМЕНИКА ГЕНЕРАЛУ МИХАИЛОВИЋУ

„Препричаћу вам једну песму. Песму је написао Матија Бећковић, човек чији је отац погинуо у редовима мога оца и коме се, као ни моме оцу, не зна гроб.“

Наслов песме је „На гробу оца Јустина“. Песнику прича црноризац Анфилохије и он му објашњава како отац Јустин услед преданости вери није имао деце од тела, како песник каже, али на његовом гробу сваког дана има свежег цвећа, и да његова духовна деца, које има безброј, не дају свећама да згасну.

Песник на крају каже: „А толиким родитељима, поред рођене деце, гроб негде самотари, урушен, у шикари“.

Ја сам данас, благодарећи вама, овде, и Српској православној цркви, стекао место где могу да дођем да упалим свећу. Хвала вам.“

Да се обрате окупљенима, за потребу су нашли и представници политичких странака шабачког краја, као и командант женског четничког одреда Ројалистичког блока, госпођица Драгана Ђекић.

Иако је ноћ пре но што је откривен споменик био преливен црвеном бојом од стране „непознатих починилаца“, надамо се да ће бар овај споменик опстати у миру.

Забележила Благоица СТОЈАНОВИЋ

МОЛБА ПАТРИЈАРХУ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

ВАША СВЕТОСТИ, молим Господа Бога да види и разуме зашто Вам пишем а молим и Вас да ме правилно схватите и да не помислите да имам зле намере. Опростите ми јер и овако Вас молити и опоменути можда је грех али је још већи грех ћутати а гледати ове страшне ствари и оволико Богохуљење.

Ваша Светости, молимо Вас да нам сачувате наше православље, да не дозволите да нам веру Христову упрљају и да, ако није касно, сачувате чист образ Српске Православне Цркве.

У ових 50 година, кад су и нас и Веру у нама уништавали, наши дедови и бабе, очеви и мајке, успевали су да нас, кришом, науче Богу да се молимо и своје обичаје одржимо. Успели су и наши преци под Турцима, уз помоћ пастира Божијих у црквама и манастирима, да нам сачувају праву веру Христову и оставе у аманет као благо највеће. Помозите нам да и ми после комунистичког мрака, Веру Христову, Чисту и Праву, сачувамо и оставимо својим потомцима као велико и Свето наслеђе.

Ваша Светости, ми смо сви само грешни људи, грешни верници. Али, на коленима клечећи, молимо Вас да подигнете Вашу десницу и усмерите младе на прави Христов пут а зауставите све који нам, на овако ружан начин, враћају у Србију православље и прљају наше обичаје.

Не верујемо да Ви знате све што се ради по српским селима и градовима, не верујемо ни да, ако знате, то све одобравате. Али, ми, старији људи, не смемо ћутати зарад наших потомака, зарад њиховог правилног или, не дај Боже, погрешног схватања Вере Христове.

Ове године Бадње Вече у многим местима широм Србије прославише свештеници и у хотелима и у кафанама. То уради и у Лазаревцу прота са још неколико свештеника. Никада се, по Божијој вољи, Бадње Вече не прославља нигде сем у дому своме, учише нас наши родитељи. Како ћемо ми објаснити својој деци и својим унуцима да је Бадње Вече породични празник, ако они нама почну објашњавати да се слави уз свакаку музику, уз пиће и вриску а са поповима по кафанама? Ко нам то ради „мислећи“ да Веру Христову уноси у младе душе грешан је, Ваша Светости. Али, још смо грешнији ми, старији људи, који знамо да нам се прљају и наша Вера и наша традиција а при том ћутимо.

Ближи се и Ускрс а ми се јежимо од помисли да ћемо шарена јаја, која има досмо на својим столовима и онда кад су нам се деца комуниста због тога ругала и тужакала нас, сада морати да носимо у кафане да се види ко је бољи и већи православца. А такве прославе потомци из комунистичких кућа и организују. Крсне славе наше неко ће, у овом чудном времену, почети да слави у кафани, не знајући шта чини. Ко ће сутра успети српској

деци, наопако усмереној, објаснити да славу спремају домаћин и домаћица а не хотелска кухиња за „толико и толико гостију нарученог јела“? Не дајте, Ваша Светости да и Ускрс, уместо у домовне, уђе на велика врата у кафанчине и хотеле попут хотела „Вис“.

Ваша Светости, молим и љубим Вашу десницу клечећи на коленима, да погледате децу Христову широм Србије јер сви смо увек и били деца Христова, чак и они који то не знадоше или још не знају. А Србија Вам плаче, Ваша Светости, јер јој до јуче рушише Божије храмове и убијаше пастире Христове а данас јој децу Христову, са поповима и мантијама, опијају и убијају Дух Христов кафанским литургијама. Какву ће Српска Црква доживети судбину ако јој свештенство настави да води младе, будуће људе, у кафане да пијани чекају Христово Рођење? Да ли ће сутра тако учени и такви верници зидати или рушити цркве, Ваша Светости? Шта ће они својој деци оставити у наслеђе ако Веру Христову из куће или из цркве пренесу у кафане? Ако нам Ви не помогнете како ћемо ми сами а стари успети својим потомцима да објасним да је то грех и ружно и ако свештеници не критикују такве појаве него још и учествују?

Ми нећемо опомињати свештенике у својим местима јер они су ти који би морали нас, грешне и довољно непросвећене вернике и опомињати и корити. Ви, Ваша Светости, ту сте да опомињете и Божије и Ваше свештенике широм Србије, да ради Бога Јединога, не чине више то што нам, по нечијем наговору, већ чине.

Помозите Вашу Светости српској деци да, излазећи из комунистичког зла и безбожничтва, не уђу у душевни мрак, мислећи да су са Христом у себи.

Грешни потомак Милована Прељубовог из Лазаревца

ЦРКВА ЈЕ СВЕТА И ВЕЧНА

Црква је света и вечна јер глава је Цркве сам Господ Исус Христос! Много се чудим кад данас неки верници, припадници појединих странака изјављују да не желе ићи у цркву због овог или оног, због свештеника, владика или чак самог нашег патријарха Павла. Прави верник и прави хришћанин православца нема цене због које би запоставио цркву и веру своју, сетимо се само књуге о прavedном Јову и његових искушења, јер сва искушења ће проћи а Црква и вера вечно ће трајати.

Наши верници и добронамерни људи схватају врх СПЦ и самог патријарха Павла који улаже велики труд да поврати блудног сина, да враћа залутале овце па макар служио и нижима од себе, јер зар и сам Христос не опра ноге своме ученику. СПЦ и није потребно да се изјашњава да је против безбожничког система и безбожничке власти она је то у самој својој бити, али СПЦ никада не треба и неће се одрицати и оних Срба који су припадали и таквом систему јер црква не сме бити изазивач раздора; она је центар измирења свих Срба, она и постоји да све људе ус-

мерава на пут прави, пут истине и љубави. Каква би био успех кад би црква елиминисала ону нашу браћу који су били против ње, против српске традиције и вере? Нама је познато да је српски режим елиминисао и игнорисао своју опозицију, знамо да је опозицију назвао мрачном силом и мрачном прошлосту те угушио свако другачије мишљење да би изазвао 9. март и нејединство српског народа. Жалосно и тужно је за српски народ да се бивши прогонитељи наше традиције и нашег православља данас постављају за највеће поборнике свега тога а оне праве и упорне Србе прогласише издајницима. Интелектуална Србија доживљавала је да буде испљувана и оклеветана од разноразних „пуритерова“ и што је најгоре режимском силом путем мас-медија гушили су и гуше понос и достојанство српског народа. Црква као надстраничка мати српског народа морала је и била је дужна да указује на ове и друге појаве које коче развој демократије, јер црква је истина и савест једног народа. Као савест и надстраничка црква, као и нестраначки свештеници бићемо дужни и новим властима указивати на евентуалне пропусте. Ми свештеници у српским крајинама где су дошле на власт демократске странке СДС па овде код нас и СПО имамо искуства да се није много шта променило. Поред силних предизборних обећања, обећања да ће све учинити на побољшању материјалне моћи цркве путем враћања њене отете имовине. Многе ствари нова власт је могла направити за добро цркве и православља, јер без највећег пројекта да се ојача наше православље и не можемо очекивати никакве веће успехе нашег рода. И поред многих грешака које је направила СПЦ током страховите брозовске диктатуре, њеним владикама а поготову и њеном свештенству хтели или не хтели мора се одати велико признање. Ти многи свештеници и данас осећају трагове маргинализације у коју су доведени. И данас има свештеника који услед отимања црквене имовине од комуниста трпе, те станују по рушевним кућама без услова за организовани живот цркве.

Власт мора помоћи СПЦ да би самим тим помогла и саму себе, а ова помоћ највише се своди на то да се цркви поврате њена права и целокупна њена имовина.

Зато браћо Срби, хришћани и православци не судите олако ни СПЦ цркву ни владике ни свештенике ни наше страначке лидере па ни оног најмањег од нас. Сви ми имамо и грешака и дарова Божијих који могу послужити на добро нашег народа. Нама свештеницима посебно тешко пада међу страначки однос у Србији где се тако олако изговарају тешке речи, где се иде дотле да се неки наши лидери и велики синови нашег рода проглашавају за издајнике српских интереса и српског народа. Српска црква и српски народ ће највише ценити оне који доприносе слози и заједништву српског рода.

С ВЕРОМ У БОГА ЗА КРАЉА И ОТАЏИНУ!

Свештеник новесињски МИЛЕНКО КАРАН НЕВЕСИНЈЕ

ОДЛАЗИ!

ПИСМА

ЈА САМ ЧОВЕК

Моја најлепша сећања из детињства везана су за мудрост „Горског вијенца“ јунаштво Хајдук Станка, верност Јеличину, отменост Симонидину, величину Душанову, духовност Св. Саве...

Постајала сам човек у кући где су ме са зидова гледали Карађорђе, Петар I, Александар I, војвода Путник, Степановић, Бојовић и Мишић а библиотека се састојала углавном од књига национална историје, биографија и аутобиографија српских великана, од бисера српске поезије и прозе.

Тако сам израсла у, личност свесну свог националног идентитета, врлина и мана свог народа, човека који зна историју народа чији је потомак. „Ја сам Српкиња“ изговарала сам споносом.

Данас не говорим шта сам. Стид ме. Не желим да ме помешају са овим новопеченим Србима који нас са ТВ екрана упозоравају да смо Срби, уче нас шта је национални понос, а шта издајник нације, који нам честитају Божић, Ускрс, крсне славе... Нећу да будем Српкиња када су Срби: садашњи националисти а бивши интернационалисти, садашњи православци а бивши атеисти, садашњи Савини потомци а бивши Титови војници.

Како да будем поносна када је мој народ заменио часне Карађорђевиће мрачним Милошевићем, лукавог Пашића дрчним Божићем, спашитеља Михајловића неуротичним Шешељем, блиставог Јовановића бледим Кошутићем: Српског војника са Колубаре, Цера, Кајмакчалана наследили су којекакви војници ЈНА, добровољци СНО—а, Арканови „тигрови“, који тог истог војника срамоте својом неспособношћу, пијанством, неморалом...

Тако је деградирало мој народ да ме присилило да говорим: „Ја сам првенствено човек“. Од силног србовања дозлогрди ми и моје српство.

Славница Вуковић

МАЛО ПИСМО БРИЖНОМ СТРИЦУ БРАНИ ЦРНЧЕВИЋУ

ДОБРИ И ПОСЛУШНИ СТРИЧЕ, ОДАВНО се спремам да ти пишем. Кад год те видим на екрану жеља ми све ВЕЋА. КАД прочитам шта си негде изјавио, ОДМАХ бих да те пронађем. СТРИКО, ЛЕПИ И ДОБРИ, како си ти ЗДРАВО БУЉМАСТ а ШТА све чиниш да ПОМОГНЕШ СИНОВЦИМА. БОЈИМ се стриче да ћеш ПРОПАСТИ, да ћеш нестати а ти све ДЕБЉИ. ПОДВАЉАК ти се тако лепо на прса наслања, од бриге и послова, ваљда. КАД проговорим сви се разнежимо, у загрљај би, да те ПРИГЊЕЧИМО. Толико си ДОБАР И МИО да ти све чешће и ОЦА И МАЈКУ поменемо. Ти си много БРИЖАН па не волиш да ТВОЈИ СИНОВЦИ иду у кафиће, дискотете, праве гужву у градовима шетајући са девојкама. Ти

се бринеш да не чекају годинама посао на биреоу. Не волиш ни да се разочарају ако се ожене па још и децу добију — без везе. Просто се ЈЕЖИШ кад замислиш да могу СИНОВЦИ успети да остаре. БОЉЕ је ово што се дешава са СИНОВЦИМА — најбоље им је са штакама, још боље у лименим сандуцима. Ниси ти сам тако брижан и моћан, али добро помажеш, дебеључо ПАМЕТНА И БРИЖНА. ТОЛИКО СИ НАМ ПОМОГАО да би мало могао да одмориш, да се СИНОВЦИ ОПОРАВЕ. ДАЛЕКО си па не чујеш шта СИНОВЦИ мисле о ТЕБИ кад причаш о избеглицама и српској омладини. Док ти слатко и уњкаво причаш СИНОВЦИМА о доброту МИЛЕ нам ВЛАСТИ све више те СИНОВЦИ помињу. Задњих месеци, кад те чују, ОДУШЕВЕ се, одмахну руком и кажу: Чуј КВАРЊАКА! То из љубави, виде да ВОЛИШ своје СИНОВЦЕ СРБЕ а не корист од власти у Србији. Срамота, још су ЖИВИ а тако да кажу и за ТЕБЕ, доброто и за ДОБРОГ ЧИКУ из чл. 98 Устава СРБИЈЕ.

БРИЖНИ стрико БРАНО, СВЕ ти било као што си ПОМОГАО да и НАМА, СИНОВЦИМА, буде!

„Твој СИНОВАЦ“ из СРБИЈЕ
М. Миловић

ДА ЛИ СЕ НЕШТО ПРОМЕНИЛО?

Да ли се нешто променило од 9. децембра 1990. године, тј. од када су комунисти, пардон, социјалисти, најзад до некле легализовали своју власт на каквим-таквим вишестраначким изборима? Одговор је не.

Довољно је само да се човек окрене око себе и видеће да је све остало исто. Бурни развој социјализма тек предстоји. Мада се владајућа партија куне у тзв. тржишну привреду, од ње нема ни трага. Уместо тога завладао је монопол. Пре свега и на првом месту, као и до сада — државни. Познато је да у земљама стварне тржишне привреде запослени у државним установама имају мање плате него када би радили исти посао у приватном предузећу, а једина предност је сигурност запослења. У нашем најновијем социјализму све је обрнуто. У чисто државним предузећима (прерада нафте, поште и др.) плате одскачу за неколико пута, јер она једноставно могу у свако доба, немајући апсолутно никакву конкуренцију, да дижу цене а тиме и плате, према само њима познатој рачуници која је онаква каква им тренутно одговара. Тако, пошта најављује у следећих месеца дана, у два наврата, укупно повећање цена од око 150% иако је пре непуних месец дана последње повећање износило преко 50%. Значи, „ладовина“ и релативно високе плате. У земљама праве тржишне привреде у државним установама може се наћи само „ладовина“. Само у нашем, најновијем социјализму, човек може да добије и јаре и паре. Па зар то није бурни развојат?

Р. Дукањак Глуздовски
Београд

ТИ СИ НАМ РЕКАО ДА НИСМО У РАТУ, ЛАНИНА СИ ЧУВАО ФОТЕЉУ, МЛАДИ СУ БУДИ ГИЊАЦИ ЗБСГ ТОГА ДА ТЕБИ ИСПУНЕ НЕЉУ.

АКО БАШ ТОЛИКО ВОЛИШ ДА ВЛАДАШ БСЈЕ СЕ ПРЕСЕЛИ У КИНУ. ЊИХ ИМА КО ПРАВА И МОГЛИ БИ ДАЈУ ЗА ТВОЈУ ФОТЕЉУ ДА ГИЊУ.

ТАМО БИ ИМАО ВЕЛИКИ ТРГ, МНОГО ВИШЕ ТЕНКОВА БИ СТАЛО, МОГАО БИ ДО СВОЈЕ СМРТИ ДА ВЛАДАШ СЕМ АКО ТИ И ТО НИЈЕ МАЛО.

А МИ БИСМО ОВДЕ НИВЕЛИ БЕЗ СТРАХА У МИРУ, ЉУБАВИ И СИСИ, ДА ОДЕ БЕЗ ТРАГА НАШ КРВАВИ ВОЂА, БСМЕ, ТИ НАМ ПОПОЗИ.

МИОДРАГ МИЛЕУСНИЋ,
КУЛА

КОЛИКА ЋЕ БИТИ СРБИЈА?

1. Велика
2. Мала
3. Таман

Од три понуђена одговора тачна су сва четири. Питаће се неко како је то могуће? Е, па лепо. Када смо на најдемократијским изборима на свету могли између Слобе и Слободана изабрати Милошевића и то још са 104%, онда је могуће да су од три одговора, тачна сва четири (заборавне упућујем да се не ради о изборима у 1990. години).

Образложење:

1. Србија ће бити велика. Велика у крви, велика у својој мржњи, велика у међународној изолацији, велика у броју жртава комунистичко-фашистичке коалиције, велика у политичким суђењима, велика у својој бруци...

Србија ће бити велика онолико колико су велики њени „највећи“ зрви... пардон синови: Милошевић, Шешељ, Јовић(и), Аџић, Ражњатовић, Бабић, Караџић...

2. Србија ће бити мала. Србија ће бити мала да се ни електронским микроскопом неће моћи видети. Толико мала да се нико у свету неће ни у сну присетити да је то некада била европска држава, да је имала пријатеље у Свету. Биће мала, мања него што је икада била!

3. Србија ће бити таман. Биће таман онолика, колико је заслужила 9. децембра 1990. Тражили сте — ево НАМ! Биће таман онолика каква није ни требала, ни смела бити. Самоубица је сам одговоран за своју смрт. Од самоубице — човека након суицида остане само трупло 9. децембра 1990. од Србије је остало таман трупло.

Уместо „неизвесна“ демократија и мира, Србија је изабрала: „С нама нема неизвесности“.

И...добила је таман колико је тражила.

4. Србија ће бити (и јесте): завијена у црно, у плачу, у болу, осрамоћена, обрукана,

препуна гробова и затвора... Србија ће бити проклета! То што ће бити проклета од других, ни по јада. Али биће проклета од нас самих, од Срба. Проклеће је (и проклињу) сви они које сада земља покрива, а који су тек били почели да живе. Проклеће је сви они осакаћени који остају и себи и другима на вечном терену, а који су могли да изграђују ову Србију. Проклеће је сестре, мајке, жене и девојке које су остале без својих најмилијих, или су им ипак они враћени, али приковани за кревете, штаке и колица. Проклеће је они који се уместо у академским клупама налазе на фронту или у „добровољачком“ егзилу. Има ли краја набрајању?

На крају, Србија ће бити еколошка држава. Ратом ће се ослободити младежи које би, да је остала жива, радила у фабрикама које загађују природу, бацала вештачка ђубрива по својим њивама, пушила цигарете, возила аутомобиле, користила спрејове пуне фреона, газила травњаке учествујући у „рушилачким демонстрацијама“... Овако, генерација академика М. Марковића ће мирно моћи да живи уживајући у чистом ваздуху и здравјој храни.

Добри људи, уверите ме да је све ово што сам написао, само плод мог превеликог песимизма, да је све то само ноћна мора. Молим Вас!

С поштовањем,

Н. А. М.

АУТОНОМИЈА ВОЈВОДИНЕ

Убеђење, подстицано медијским ангажовањем информативних медија у служби, најпре Савеза комуниста Србије а касније Социјалистичке партије Србије, да је сваки захтев, истицан од стране староседелачког српског живља на простору садашње Војводине, и — аутономаштво тешко се данас свети протагонистима такве политике. Јер, позната „аутономашка политика“ је, у своје време била ништа друго до — најдоследнија примена партијске линије Савеза комуниста Југославије у чијим су врховима, и тада, седели садашњи челници, односно пропагатори, политике Социјалистичке партије Србије.

Аутономија Војводине је, за већину њених житеља, ништа друго до право на специфичност, поштовање права стицаних у вековној борби за посебан третман привредног и духовног миљеа војвођанског простора. Битка за аутохтони развој траје толико дуго колико је и историјско присуство српског живља на овим просторима. Према томе дуго колико је и историјско присуство српског живља на овим просторима. Према томе свако замајавање да је жеља и крајњи циљ староседелачког становништва аутохтан развој, независан од Србије, је непримерен за ово, али и за сва друга, времена и прихватљив само и једино од самозваних, од комуниста медијски промовисаних вођа и главара, попут Милана Парошког, на пример.

Зар садашња стварност да главну реч у средствима информисања и културним институцијама у Војводини имају „Црногорци

српског или неког другог рода“ не казује о враћању положаја Војводине у време између два светска рата када срески начелник, ни по коју цену, није могао да буде интелектуалац — староседелач. Повампирење српског национализма, из уста оних чија се национална „чистота“ и не може да докаже, попут самозваног војводе Војислава Шешелја, и није ништа друго до настављање комунистичке владавине, наравно другим средствима, и њихове пароле „о заштравању класне борбе у социјализму“.

Војводини је доста, а богами и премного, Михаља Кертеса, Југослава Костића и Милета Попова, и све приче о другачијим интересима српског рода и припадника националних мањина су део „промоције“ настављања циљева прокламованих, не у Меморандуму Српске академије наука, већ на „историјској“ Осмој седници српских комуниста.

А најзначајнија одлука те седнице је, поред победе фракције на челу са Слободаном Милошевићем, комунистичка Србија са високим степеном централизма и деспотском чизмом „комунистичке врхушке“ у име и зарад „светих циљева“ српског племса. Војводини је управо на тој седници додељено место и улога зајечарског округа, на пример (ни дан данас није разјашњења уредба претходне српске владе да се, на пример, ковинска општина припоји, тада формираном — Пожаревачком округу.)

Зар митске приче о Србима као „СВЕТОМ НАРОДУ“ саме за себе не казују много о фундаменталном циљу садашње српске власти — остварењу деценијама негованог сна о ратном комунизму и казанима, знањем и познатим, као народне кухиње. Јер, „комунисти су људи посебног соја“ а Срби „Божји народ“ па у основи ова два циља имају много заједничког. И првима и другима је, у свакодневном животу, намењена смрт, умирање и глад...

То је, за веровати, и разлог што се на сваку идеју о аутономној Војводини „кидише“ као на атак на јединство Срба, Србије и српског рода у целини.

Колико ће то дуго да пролази видећемо. За генерације аутохтоних војвођанских интелектуалаца дошло је „последње време“ и куцнуо одлучујући час да у Србији подрже и стану на страну оних снага које су се определиле за парламентарну демократију, за владавину права, и за аутономије са особености-ма које карактеришу приватно власништво, развој привреде у складу са природним ресурсима, и висок степен културне аутономије, за посебност Војводине, и најзначајније творевине изборене у неравноправној утакмици са много већим и за Европу значајнијим народима и царствима...

Јован ДЕБЕЉАЧКИ

ВОЛЕО БИХ ДА ВИДИМ СРЕЋНЕ ЉУДЕ

ГРАЂАНИ СРБИЈЕ

Ако сте још живи и у вама има бар мало живота и воље за животом пробудите

се из овога мрака из зла и таме. Скините једном јарам са врата. Покажите да хоћете да живите као други Европљани или Американци а за све то имате услове и могућност. Имамо легу, предивну Србију само нам требају паметни људи да нас поведу у један живот бољи и лепши. Рећи ћу вам искрено, гласао сам за СПС а нисам ничији члан, али читајући „Српску реч“ која ми се много свиђа, полако сам схватио да сам погрешно и брзо увидео да од овога система нема среће.

„Другу“ Слободану Милошевићу хвала за оно што је бар до сада учинио за овај народ и саветујем му да на време иде, јер ће овај народ кад тада схватити да је преварен, као што сам ја схватио.

Зато, као што рече будући наш Краљ „мој народе“ пробуди се, јер још није за све касно.

Али ако овако остане ми обичан народ нећемо имати, а многи и сада немају ни хлеба.

Гледам овај народ иде улицом замишљен, сав утучен није му ни до чега.

И ја схватам да је све горе време, гори комунизам него шта је био за време, „нашег славног претседника“.

Ово што се догађа ја са мојих 40. година стварно не разумем. Наши „буржуји“ раде што хоће, отпуштају раднике, затварају фабрике, а они из свега излазе још богатији и моћнији. Народ само ово немо посматра, као да је опчињен, као да нека невидљива сила каже „ћути трпи и бедно умри“.

Помозите Ви који можете можда помоћи овом народу.

Има ваљда у овој Србији још паметног народа или само ћути, као сви ови гладни и немоћни паћеници.

Са овим вапајем „Ви“, мислио сам на све поштене, искрене, интелигентне Србе и молим да се у име овога скамењеног народа тргну и заједно збацимо овај проклети комунизам који нас је овако обогатио.

Волео бих да као обични смртник видим све људе наше лепе Србије да се радују, смеју, иду недељом у цркву, да седну са пријатељима и причају о веселим темама, а не само о овом проклетом рату, о политици о немаштини.

Имајмо снаге да и ми будемо као Швеђани и остали, обезбедимо младом нараштају мир, љубав и слогу.

Сложите се једном Срби и живимо као сви цивилизовани народи.

Од мене који је први пут написао једној редакцији писмо и то Вама „Српској речи“. Хвала вам.

Маричић Мијослав
Краљево

ПРАШИНА И ДИМ НЕИЗВЕСНОСТИ

Млади, које нико ништа не пита а којима увек други одређују будућност желе мир и демократију.

Плашим се зоре, сунца, јер не знам шта доноси нови дан. Можда неку нову претњу, неки нови напад на сваког ко не мисли као они. Гину млади људи, незрели да схвате садашњу политичку ситуацију али потпуно саз-

ПИСМА

рели за смрт. Млади желе да знају само за шта и за кога гину. Овако, остаје све у магли, у прабини и диму и они почињу да сузе од прашине и дима неизвесности. Суде и прогањају, јуре „коловође група“, који нису и никада се неће помирити са системом који познаје само неправду, и несрећу у коју су запали туђом кривицом.

Наш „Владар“, који нема бар мало поштовања према српском народу и светињама српске историје, говори о некој земљи, будућој земљи мира и благостања. Са Вама на челу, господине председниче, сигурно не. Склоните се, нестаните, док још можете. Бог ће Вам судити а и народ се за то спрема.

Плашите ли се, господине председниче, дана (а тај дан је близу) када ћете морати да положите рачуне и Богу и „свом“ народу. Младост Србије ће вам судити. Склоните се, Ви и Ваши пратиоци, пустите младе и способне да размишљају о свој будућности. Садашњост је црна, сурова, пуна мука.

Размишљања о тим мукама су ме и натерала да напишем ово писмо.

Нећете још дуго. Ближи се дан када ћемо против Вас устати СВИ, СВИ, СВИ...

Дојан Рајковић
Ниш

ОЦА МОГА КОСТИ МИ ДАЈТЕ

Ближи се поноћ. Тешке ме мисли море. У ово доба увек ме једно место зове. Далеко није, можда сам и пролазио туда. У мом је родном крају а као да није. У мом је селу или селу до мога села а као да је на крају света. Пашњак је, њива ил' шума густа, јаруга, тамна и дубока? Можда сам, у школу журећи, пролазио туда а застао никад нисам, да се пожалим, похвалим? Можда сам овце чувао седећи на зеленој трави и не знајући да ту лежиш? Можда сам залутао у јаругу тамну, тражио излаз а нисам знао да и тебе из јаруге изведем?

Оче мој, гроба твога место се не зна. Тражио сам да људи кажу ал' нису људи они који су за гроб ти знали. Тражио сам да ми анђели у сновима шапну ал' нису могли анђели од злотвора тајну чути. Чекао сам да кајање у убицама се јави — схватио сам, нису жалили ни кад су убијали. Чекао сам да одрастем, да снагом својом земљу преорем и да те нађем. Одрастао сам сазнајући да кратки су дани да, копајући гробове бројне, дођем до твога. А жеља ме увек у ово доба на то непознато место зове. Не спавам, претражујем сваку чуку и долину. Дозивам да ми дођу и тајну кажу и комшије — убице оца мог и Личани и Црногорци, убице оца мог. Дозивам потомке њихове да ми се јаве, можда им, умирући, у аманет оставише да сину кажу за гроб оца свог. И чекам.

Пролазе ноћи, пролазе дани, прођоше године. Ти оче, лежиш у гробу необележеном, ја, оче, живим са жељом неоствареном. А нико да ми се јави, нико савест своју да умири одајући ми тајну.

А ја, у годинама овим, уморан већ од живота, не успех да те као православца сахра-

ним. Правдање није, тежак терет носим на души а још нико за смрт твоју не освети кајање. Био си човек, за њих као да ниси. Био си честити и храбар, а убише те у чопору само храбри. Плаше ли те се можда и мртвог па тајну зато не одају?

Тукла су ме и деца убица твојих, знали су да нема ко да ме брани. Бранио сам се сам! Раस्ताо сам, мање од хлеба, више од батина које сам желео да им вратим. И враћао сам! Повукоше се пред мојом снагом. Узеше ми и кућу и њиве, узели су ливаде и шуме. Ћутао сам, то није болело, бол је дошао и остао само кад узеше тебе. Знао сам ко нашу земљу оре и пород свој храни. Они нису хтели знати да сироче твоје сваке ноћи се мучи због гроба твога неопојаног, због дуга сина према оцу, никад испуњеног.

А сељани твоји тада нису били сами, не би они друга свога, убивши, к'о марву закопали. У походе на задатак, Срби ван Србије на Србе, кренуше. Прелазише Дрину Херцеговци силни, појурише Личани поносни, пристизаше Црногорци честити и храбри — од тада се тако не назваше. Свака српска кућа неког од њих памти, семе му проклиње јер су многе српске куће семе неосемењено, огњиште угашено. Са Баније и Кордуна стизали су Срби, корачали Срби земљом српском, убијали свој род српски. Убијених број се не зна, гробовима место не зна — истина се уз муку пробија. Порукама о доласку подсећа се на бол свој Србија.

Бол Србију поново походи. Душа ми се од жеље разлама да ти гроб пронађем, оче неопојани, док Личани нису нови пир почели. Душа ми се од муке терети да Банијци нису пред кућу ми стигли. Туга ми се на чело спустила, Херцег-Босна да л' милион посла? Црногорци можда су на путу, да л' за њима пасја гробља ничу?

Срби, браћо по вери и души, оца мога кости ми дајте. Не крећите на Србију док кости својих предака не ископамо. Не крећите на Србију, још парастос мртвима, од ваше руке, не успесмо да дамо. Не крећите на Србију док јој из утробе дечу неопевану у гробља хришћански не предамо. Не крећите Срби на Србију — кости побијених на вас нас подсећају.

А ја, уморан од живота, у годинама овим, чекам да ми неко, као човек човеку, као брат брату јави и кајао се или не, реченицу ил' две ми каже: „Ту закопасмо оца твог. Опрости! На том месту лежи ти отац, душа и кости опело му траже“. Пролазе године, нико се не јавља. А ја сам, можда, често био у близини гроба, можда сам, о гре'оте и газио место које би хтела целивати уста моја.

А зебња нека све више ме мори. Можда неко жури да гроб копа нови, не хајући да л' ће опет неопојан бити гроб до гроба, неки син до оца свога. Неко, можда, креће на позив нови, неко се спрема за злочин нови а можда Србија, костију пуна, неће имати семена да јој никне из пепела живот нови?

Злослутне птице чујем да гачу, памет ми стаје. Оца мога кости ми дајте! Хоћу да их ископам и опојем, убице нове можда ће назад да се врате. Хоћу да их сахраним у гробљу где ће бити заједно покопани сви побијени Срби из Србије од руку Срба ван Србије, уз помоћ комшија-Срба чији се потомци и порекла Светосавског стиде. Можда ће хиљаде

грובה са именима и презименима постидећи и зауставити потомке убица, макар се њихово име никад не сазнало, Богу само на знање.

Не тражим ни за кога казну, ја још увек чекам од Срба кајање. Да кости знамо наших предака где су, да гробови су за поштовање а не у јаругама на стидовање, не би се нове поруке слале — Срби ван Србије, ради петокраке, послаће милион Срба у Србију, у обрачунае.

Ближи се поноћ. Оче мој, гроба твог место се не зна. А жеља ме увек, у ово доба, на то непознато место, вуче. Пролазе ноћи, пролазе дани, прођоше године. А ја, у годинама овим, уморан већ од живота, не успех да те хришћански сахраним. Тукла су ме деца убица твојих — знали су да нема ко да ме брани. А сељани твоји нису били сами, не би они друга свога к'о марву смо закопали. Бол Србију поново походи. Срби, браћо по вери и души, оца мога кости ми дајте. Ја, уморан од живота у годинама овим, чекам да ми се неко, као човек човеку, јави. А зебња нека све више ме мори. Злослутне птице чујем да гачу, памет ми стаје. Не тражим ни за кога казну, ја још увек чекам од Срба многих само кајање. Оца мога кости ми дајте!

Г. Михаиловић
Лазаревац

ЖИВИМ ЗА 9. МАРТ

Нећу да вас хвалим јер се зна да сте најбољи, него бих хтела нешто да вас замолим. Већ годину дана живим за 9. март, а тата ми неће дати да идем. Доста су га Слобовци уплашили, а мало је допринео и интервју са Мирком Петровићем у прошлом броју „Српске речи“. Направите интервју са много људи на тему „Да ли треба доћи на демонстрације 9. марта“, али нормално питајте праве људе: Вука и Даницу, Николу Милошевића, Косту Чавошког, Војислава Коштуницу и остале паметне људе. Молим вас објавите ово писмо и учините ми услугу. Можда ће се мој тата сажалити и повести ме на митинг.

Унапред захвална

Александра Којић, ученица ОШ „14. октобар“

НЕЋЕТЕ ДУГО ТАКО

Ово пишем поводом све чешћих напада на личност Српског покрета обнове и Вука Драшковића. Не сваљујте кривицу на другог. По СПС-у Драшковић је крив за рат, за све оно што Ви грешите. Чак је један функционер СПС-а рекао да је Вук писао књиге да би учио Хрвате како да убијају Србе. Па, то је и за малу децу превисше. Не заборавете, он је за те књиге награђен. И он је Србин. Молим вас, оканите се од Драшковића. Гледајте да нас извучете из ове кризе. Људи немају шта да једу, а ви нападате Драшковића. Чак му и затвором претите.

Што се тиче борбе за власт, да се разумемо: види се ко се бори за фотеље. Сами сте увидели да вам се ближи крај па сте стегли

ПИСМА

каиш око фотелје па онда, „Вежите се, пољемо“, на Вука. Нећете моћи још дуго тако, вашим лажима обмањујете само старије и малу децу. Има још доста тога да се каже, али нека, ово је довољно да народ отвори очи и крене правим путем, путем мира, демократије и истине.

Ово наша „демократска“ телевизија није хтела да прочита, мој апел али ипак ће то доћи до јавности преко праве демократске новине „Српске речи“.

Љилана Миленковић
Ученица VIII разреда
Крагујевац

МИРИС ПРОЛЕЋА

Премда сам већ загазио у четврту деценију свог живота године које су остале иза мене, не брину ме много, јер још увек осећам нову енергију и немир сваки пут када пролеће, макар само наговести свој скори долазак. Тако је и овај пут, фебруарска стаза је већ добрим делом пређена, види се март, чудан, превртљив и непредвидив.

Много ми значи девети дан тог месеца. У њему су садржана сва моја надања, део младалачких снова, вера у Истину, Правду, Поштење. Сигуран сам да нисам усамљен у оваквим осећањима и да велики део младости Србије слично размишља. Због тога се искрено надам да ће и ове године деветог марта, Трг Слободе бити тесан да прими све издајнике, дефетисте и хохштапере Србије. Бити тога дана на поменутом месту није ствар престижа, жеље за експонирањем, већ питање части, морала. Не могу да схватим да постоји млад човек, биће које се труди да мисли својом главом, види својим очима, а да не дигне свој глас тога дана. Глас наде за будућност, коју немамо право скрштених руку чекати. Ваља што пре зауставити, како песник каже „везивање за мрца“, јер уже само што није дотегнуто.

Нисам овлашћен ни од кога да шаљем позиве, да организујем и окупљам истомишљенике, нити је то уопште потребно. Али, не могу да не кажем и позовем све, ама баш све да добу, виде, упале свећу и дигну три прста ка небу. На тај дан на Тргу Слободе место је и свим уметницима који иоле држе до свог достојанства, студентима. Нека се пева, глуми, игра, говоре стихови, плаче, извикују пароле. Нису битни ни таленат ни слух, јер борити се и волети нико не уме боље и лепше од младости. Нека се чује до Ушћа када младост Србије устане на ноге!

адвокат Ланчушки Ђорђе
Сивац

ПРЕСУДНИ КОРАЦИ

Ближи се годишњица Великог Дана, дана спаса српске части пред Европом и светом; дана поноса свих нас грађана других националности, који смо имали срећу да будемо у тим тренуцима део Србије коју је цео свет волео и поштовао.

Нажалост, срећа је трајала свега неколико дана, но велика нада је остала.

Протекла је година великих искушења, дубоког моралног пораза свих и тешке колективне несреће.

Ситуација је постала кристално јасна, а трагично искуство људски и морално обавезује на лични, дефинитиван и категорички чин одбијања у одржању легитимитета власти која је већ одавно изгубила компас, али јој треба „помоћи“ да то и призна.

Крајње је време да прекинемо крваве симултанке дедињских пензионера и њихових шегрта који нам, уместо квалитета грађанског живота, и даље подмећу блутаве небулозе у лику коминтерне, Ватикана, масона, Хоменнија, којима се смеје и последњи стоچار у Шумадији.

Пре годину дана памет Србије била је, од стране режима, оптужена за — издају. Слажем се била је то величанствена издаја — глупости, бешчашћа, хипокризије и тиме се поносим.

Девети март остао је као ужарена жишка у тунелу. Још само неколико корака и — изаћи ћемо на светлост дана. Учинимо то достојанствено, јер то је мали корак за нас, а велики за — Србију.

Светлана Карабеговић-Рашић

Азања

ПИСМО ИЗ ВЕЛИКЕ ШВАЈЦАРСКЕ

Берн, јануара 1992.

Ноћ спава у швајцарским котлинама дуже и дубље него било где у свету. И док је мраком све засуто, ја блудим у тим ноћима...

Србијо!

Србијо, земљо тужне песме снова, земљо љубави без наде, земљо сузама озарених патњи, земљо безграничне глупости!

Да ли је остало у теби, у нама, још зрачка вере и трун памети, те да утрне злослутна мисао а частан чин одбаци наметнути срам? Колико се лудости, колико протаклука и колико понижавања и беде може још поднети?

Најзаосталије, дакле превазиђено, окаљано, отрцано и реакционарно, оно од чега се одрекла и последња будала која живи под сводом небеским, заступа „наше“ интересе на позорници светске јавности и брука нас из дана у дан.

Још јуче су „спашавали“ целовитост међународно признатог субјекта — (авај! јадна му мајка!), тог субјекта више нема. Сваки човек од части и са мрвом достојанства после таквог дебакла узима шешир и напушта салу — они не. Они даље „спашавају“. Овог пута спашавају „крњи субјект“ или остатак остатка „оних који желе да остану“. Али од остатка неће бити ни остатка, јер ко жели да остане у заосталом остатку? Већ сутра ће нам сервирати највећу могућу заосталог заостале заоставштине.

Ти опробани „спасиоци“, ти који су нас

брукали где год су могли — Хагу и Дубровнику, у миру и рату, у преговорима и пропаганди, у пљачкама и разарањима, у крађи нашег и штампању свог новца — ти исти и нико други представљају наш највећи срам.

Немачка, у центру европских осведочених демократија проверава се и биће проверавана од сијасет критичких институција при сваком добром или глупом потезу. То не може и не сме да буде превасходни проблем проверено недемократске Србије.

Наше зенице, навикнуте на лаж и подвалу, механички се упиру на погрешну страну, али сада би морале бити усредсређене у се и у наше зло. Србија се мора дићи пре него што изгуби и последња два и по симпатизера, пре него што се мери квадратним дулумима уместо километрима, пре него што падне у тоталну беду и у немилост целог света.

Владимир Малогојски

П.С. Драги земљаци! Немојте ми писати и молити за савете како да побегнете од чемерног српског срама, већ ме позовите да га се заједнички отарасимо.

ПАТРИОТИЗМ ИЛИ ПАЦИФИЗАМ — ЛАЖНА ДИЛЕМА

Уброју 33 нашег цењеног листа „Српска реч“ покренули сте интересантну тему о пацифизму и(ли) патриотизму. Том приликом изнели сте и мишљење публицисте, Драгише Калајића, с којом се дубоко не слажем и због чега сам осетила неодољиву жељу да вам пишем.

Наиме, сматрам да је дилема пацифизма или патриотизма лажна дилема и да не стоје ни у каквој противуречности како то тврди наш публициста.

Оба ова појма не постоје случајно, нису плод само некакве људске маште, нити апстракције.

Напротив, оба ова појма су само називи којима је човек обележио своја стварно постојећа осећања, његову унутрашњу стварност и припадност.

А човек припада себи што је најприродније, затим својој породици, своје народу и најзад читавом човечанству.

Пацифизам ме, господине Калајићу, учи да будем господар своје сопствене главе, да не подлегнем разним националним вођама и еуфоријама. Он је моја одбрана од сопствене нације, која у појединим тренуцима под утицајем различитих околности, може бити негативно усмерена. Довољан је пример немачке нације и Хитлера па да то свакоме буде јасно.

С друге стране патриотизам је мој одбрана од других нација и он ми служи да мој пацифизам не постане самом себи циљ, већ да га ограничи онда и за оно време за које то буде потребно. Према томе, ова два појма се никако не искључују. Напротив, потребно је да оба осећања истовремено постоје у нама.

Пацифизам јесте назив за осећање, господине Калајићу, под којим су се скривале и скривале се многе кукавице, али заборављате, да су се патриотизмом правдали и највећи

ПИСМА

злочини које је човек починио човеку. Али, нити је први прави пацифиста, нити су други праве патриоте. Прави патриота може поста-ти само човек пацифистичких назора који је усто свестан своје националне припадности.

Чак и за највеће екстремисте можемо ре-ћи да су били патриоти са становишта свога народа али зато што нису били пацифисти од стране других народа били су осуђени као зликовци. Прави, часни, племенити патриоти-зам може проистећи само из хуманог паци-физма, а никако из, рецимо не хуманог шови-низма.

Најзад, комунистима могу да пребацим све и свашта али никако да су они идејни творци пацифизма. Највећи писци света, и уметници уопште, по опредељењу су паци-фисти што многим од њих није ни мало сме-тало да са оружјем у руци бране слободу свога па чак и туђих народа. Многи од ових писаца о комунизму вероватно нису ни чули. Комунисти су можда и манипулисали овом идејом али зар Вам се, господине Калајићу, не чини да се данас манипулише идејом патриотизма. Све ово је још један доказ да чо-век у себи треба да гаји оба осећања јер са-мо тако неће бити изманипулисан.

Најзад, пацифизам је некаква врста патри-отизма за читаво човечанство из кога може произаћи у сваком тренутку патриотизам пре-ма својој домовини и својем народу.

Јелена Стојановић ученица „Крагујевачке гимназије“ Крагујевац

ТРАЖИМ ОЦА

ПОШТОВАНА РЕДАКЦИЈО

И нспирисан писмима читалаца који преко вашег листа траже своје нестале у току рата, обраћам вам се са молбом да и мени помогнете објављивањем мога писма.

Молим све оне, који било што знају о мом оцу Жарку Миладиновићу да ми се јаве.

Мој отац је рођен 17. 1 1919. године у Бе-ограду. Завршио је ваздухопловну школу у Новом Саду 1939. год. Првих дана рата бо-рио се у краљевом ваздухопловству, после слома дошао у Београд из Мостара.

Од јесени 1941. приступио у српску државну стражу као ваздухопловни наредник у XVII одред, I моторизована чета на Бањници.

На основу неких писама упућених мами он се налазио:

1942: од јануара до априла око Ниша маја — Бела Паланка

јула — Болница у Нишу

август — септембар Соко Бања

октобар — децембар Житковац

ПЕСМА СЛОБОДАНУ МИЛОШЕВИЋУ

У ОВОЈ МОЈОЈ МЛАЂАНОЈ ДОБИ
ЗАЈЕДНО С ТАТОМ КЛИЦО САМ СЛОБИ
СЛОБА НАМ НУДИ МИР И БЛАГОСТАЊЕ
ТО ЈЕ БИЛА ЛАЖ. ОБИЧНО ВАРЊЕ

ЖЕЉАЦ МИРА А НЕ РАТА
ЗА ТЕБЕ ЈЕ СЛОБО ГЛАСАО ТАТА
А ТИ МИ СЛОБО УЂЕ ТАТУ
У НЕКОМ ТВОМ ПРВАВОМ РАТУ

НИКАД МИ ТАТУ ВРАТИТИ НЕБЕШ
И ДРУГУ ДЕЦУ УЧЕСРЕЊИБЕШ
ЈА СЕ НЕРАЗУМЕН У ГРАНИЦЕ ТВОЈЕ
ЈА ОСЕЋАМ ВОЛНО СРЦЕ МОЈЕ

ПОРЕДИМ СЕБЕ СА СИНОМ ТВОЈИМ
ЊЕГОВ ЖИВОТ НИ СЛИЧАН МОЈИМ
О ЊЕМУ БЕ ~~СЕ~~ УВЕК БРИЊИТИ ТАТА
ЈЕР ЈЕ ЊЕГОВ ТАТА ДАЛЕКО ОД РАТА

ТИ СВАКО ВЕЧЕ НА МЛОМ ЕКРАНУ
ПРИКАЗУЈЕШ ОНЕ ШТО ТИ ДРЖЕ СТРАНУ
ОКРИВЉУЈЕШ ВУКА ПА ВАН ДЕН ВУКА
А МНОГИМ ЈЕ СЛОБО ОД ТЕБЕ МУКА

ОДЛАЗИ СЛОБО СА ТОГА МЕСТА
ОДЛАЗИ МОЛИМ ТЕ И ТО СМЕСТА
И ПУСТИ ДРУГОГ ДА БУДЕ ПРВИ
НЕКОГ КО НИЈЕ ОЖЕЉАЦ КРВИ

КРАЈ

МОЛИМ РЕДАКЦИЈУ ДА ОБЈАВИ ОВУ ПЕСМУ
ЗА БУВАЊ МОЈУ И МОГ ТАТЕ. ИМЕ НИ СМУ
СТАВИО ДА МИ СЛОБА НЕУЗМЕ И МОЈУ МАМУ

УЧЕНИК ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

1943: почетком године Рибарска Бања од марта по до октобра 1944. Младеновац и задњи податак датира од октобра, у то време су Руси и партизани надирали према Београду.

Имамо још један податак, како је био до-бар фудбалер играо је за „Будућност“ из Алексинца. Поседујем слику са утакмице одигране 4. 10. 42. године „Будућност“ —

репрезентација Београд 5:1.

Иако смо имали проблема после рата са властима, ми смо га тражили преко Црвеног крста, међутим, ни дан данас не знамо да ли је жив или мртав.

Ја се мога оца и не сећам (рођен сам 1942), једино по сликама. Рат је био немилос-рдан за многе, ја сам изгубио оца, мајку и де-ду, све у периоду 1941 — 1945.

Ја живим већ 26 година у Данској; па бих вас замолио да објавите моју адресу како би могли да ми јаве, ако неко зна о мом оцу.

АДРЕСА: МИЛОРАД МИЛАДИНОВИЋ
IRLANDSVEJ 88
23000 COPENHAGEN S
DANMARK

Телефон: позив за Данску па онда:
31 55 91 72

Са поштовањем и поздравом,
Милорад Миладиновић

СОФИХ

ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ПРОМЕТ, ЛИЗИНГ И ФИНАНСИЈСКЕ УСЛУГЕ СА О.О.
32.000 ЧАЧАН, БУЛЕВАР ОСЛОБОЂЕЊА 30,
Телефон 032/32-472, Телефакс 32-473

„СРПСКА РЕЧ“ ЕКСКЛУЗИВНО

ВИДЕО КАСЕТА: КРАЉ АЛЕКСАНДАР II КАРАЂОРЂЕВИЋ У СРБИЈИ

1. Цена касете у трајању од 120 минута је 800,00 динара.
2. Видео касета СПО у Грчкој и Великој Британији — 800,00 дин.
3. Аудио касета са песмама Српског покрета обнове по цени од 250,00 динара.

На касети су песме:

Страна „А“

- ХИМНА СПО
- ПЕСМА ВУКУ
- ВЕЛИКА СРБИЈА
- ПЕСМА КОСОВСКИХ ЈУНАКА

Страна „Б“

- БОЖЕ ПРАВДЕ
- ОЈ, СРБИЈО МИЛА МАТИ
- ЗОВИ САМО ЗОВИ
- ТРГ СЛОБОДЕ

Касете можете поручити на телефоне: 620-891, 628-242, уплатом на жиро рачун 60801-603-27562, динарски са трошковима поштарине, и на девизни рачун за уплате из иностранства: 60811-620-128-25731-74956-33, или наруџбеницом на адресу „СРПСКА РЕЧ“ БЕОГРАД, Бранкова 13-15 I улаз VI спрат.

НАРУЏБЕНИЦА

НАРУЧУЈЕМ:

1. ВИДЕО КАСЕТУ
КРАЉ АЛЕКСАНДАР II КАРАЂОРЂЕВИЋ У СРБИЈИ ком. _____
2. ВИДЕО КАСЕТУ СПО У ГРЧКОЈ И ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ ком. _____
3. АУДИО КАСЕТУ СА ПЕСМАМА СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ ком. _____

(име и презиме)

дреса и поштански број

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ „ЧИЧА“ ОГЛАШАВА ПРОДАЈУ КЊИГА

1. ДОКУМЕНТИ ХУВЕРОВОГ ИНСТИТУТА:
РОДОЉУБ ИЛИ ИЗДАЈНИК: СПУЧАЈ ЂЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА, страна 500, ћирилица, цена 360,00 динара
 2. ЗВОНИМИР ВУЧКОВИЋ:
ОД ОТПОРА ДО ГРАЂАНСКОГ РАТА,
страна 230, ћирилица, цена 280,00 динара
 3. ЗВОНИМИР ВУЧКОВИЋ:
СЕЋАЊЕ ИЗ РАТА
страна 230, ћирилица, цена 280,00 динара
- СВЕ ТРИ КЊИГЕ СУ ИЛУСТРОВАНЕ ФОТОГРАФИЈАМА ИЗ ДОБА РАТА.

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Издавачко предузеће „ЧИЧА“ 11000 Београд
Сретена Младеновића 1/5 Тел. 011/620-891, 628-242
Поручујем књиге:

под редним бројевима _____

за укупно динара _____

(презиме, име оца и име) _____ (занимање) _____

(број поште) _____ (седиште поште) _____

(улица) _____ (број) _____

НАПОМЕНА: књиге се могу поручити и преко напред датих бројева телефона.

ИЗУЗЕТНО ВРЕДНЕ КЊИГЕ — ПОВОЉНЕ ЦЕНЕ

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања редакција „Српске речи“ обавештава читаоце комплетом бројева. Комплетни или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро рачун број 60801-603-27562 СДК Београд или девизни 60811-620-128-25731-7495633 Кредитна банка Београд

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ од бр. 1. до бр. 38.
Напишите који број наручујете.

(име и презиме)

(улица и број)

(место и поштански број)

Ц Е Н О В Н И К

СРПСКА

ОГЛАСНОГ ПРОСТОРА

1. Оглас у колору

1. Задња страна корица формат 1/1 90.000,00 дин.
2. Друга и трећа страна корица формат 1/1 75.000,00 дин.
3. Четврта, пета, шеста и седма страна корица формат 1/1 ...
... 65.000,00 дин.
4. Вињета на насловној страни — по договору 50.000,00 дин.

2. Црно-бели огласи

1. Унутрашња страна формат 1/1 45.000,00 дин.
2. Унутрашња страна формат 2/3 36.000,00 дин.
3. Унутрашња страна формат 1/2 30.000,00 дин.
4. Унутрашња страна формат 1/3 24.000,00 дин.
5. Унутрашња страна формат 1/4 20.000,00 дин.
6. Унутрашња страна формат 1/8 12.000,00 дин.
7. Унутрашња страна цм/стубац 1.500,00 дин.

СПО КОМЕРЦ, Агенција за маркетинг,

1. СВЕЧАНЕ ЗАСТАВЕ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ

- димензија 80x50 цм по цени од 900 дин.
- димензија 140x80 цм по цени од 1400 дин.
- димензија 300x150 по цени од 1800 дин.

С ОБЗИРОМ ДА СЕ ПРИБЛИЖАВА САБОР СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ, ЧИЈИ ЋЕ СЕ ДРУГИ ДАН ЗАСЕДАЊА ОДРЖАТИ НА ТРГУ СЛОБОДЕ, 9. МАРТА, СПО КОМЕРЦ ОДОБРАВА СПЕЦИЈАЛНИ ПОПУСТ ОД 50% НА ЦЕНЕ ЗАСТАВА СПО ЗА ОПШТИНСКЕ И МЕСНЕ ОДБОРЕ СТРАНКЕ.

2. СРПСКЕ ЗАСТАВЕ, шивене од атлас свиле и са грбом Немањиха:

- димензија 50x35 цм по цени од 450 дин.
- димензија 80x50 цм по цени од 900 дин.
- димензија 140x70 цм по цени од 1500 дин.
- димензија 200x100 цм по цени од 1900 дин.

3. СРПСКИ ГРБ — КОНАРДА

— велика по цени од 200 дин.

— мала по цени од 150 дин.

4. ПОЗЛАЂЕНИ СРПСКИ ГРБ — КОНАРДА

— велика 400 дин.

— мала 250 дин.

5. БЕРЕТКЕ ОД НЕПРОМОЧИВОГ ПЛАТНА

— свих величина за децу и одрасле по цени од 700 дин.

НОВО У СПО КОМЕРЦУ!

УСЛУГА РЕГИСТРАЦИЈЕ ПРИВАТНИХ ПРЕДУЗЕЋА — БРЗО И ВЕОМА ПОВОЉНО!

Чланови СПО-а, ако желите информације или савете у вези са регистрацијом приватног предузећа у СПО КОМЕРЦУ ћете их добити БЕСПЛАТНО, а ако се одлучите да оснујете и региструјете приватно предузеће у СПО Комерцу ћете уз чланску карту СПО добити попуст! За све ближе информације тел. 559-588

СПО КОМЕРЦ — 360г великог интересовања оглашава продају аудио касета:

1. ЧЕТНИЧКЕ ПЕСМЕ — у извођењу Николе Урошевића Геје. Цена 390 дин.

— Спремте се спремте, четници!

— Од Тополе па до Равне Горе

— Марширала Краља Петра Гарда

— На планини на Јелици

— Буришићу млад мајоре

— Над Краљевом жива ватра сева и многе друге песме.

2. ОТАЏБИНСКЕ ПЕСМЕ — Аудио касета са песмама:

— Химна Крајини

— Косово је српска земља

— Омладинци равногорци

— Планино мајко планино

— СРПСКА ХИМНА БОЖЕ ПРАВДЕ

Цена 420 дин.

СПО КОМЕРЦ — ЕКСКЛУЗИВНО!

ВИЈЕНАЦ СРПСТВА — Први пут аутентични текстови наших песама на аудио касети у извођењу народног гуслара Карличић Миладина и вокалне групе „Србија“.

— Насред горе Романије, четнички се барјак вије

— На Авали покрај Београда окупља се краља Петра Гарда

— Равном Гором цветало цвијеће

— Олтар Равне Горе

— Песма краљу Петру Другом

— Песма Книнској Крајини

Трајање касете је 45 минута. Цена 390 дин.

Сви предмети се могу поручити поручбеницом на адресу: СПО КОМЕРЦ, П. Ф. 132, 11030 Београд или на тел. 559-588 non-stop.

ПОРУЏБЕНИЦА

Неопозиво наручujem предмете: _____

Поручене предмете и трошкове поштарине платићу поштару ПОУЗЕЋЕМ!

име и презиме _____

адреса _____

СПОМЕНИК ГЕНЕРАЛУ ДРАЖИ

Први споменик генералу Дражи
Михаиловићу ускоро треба да
буде завршен. Недостаје само
изливање у бронзи. СПО види
легендарног генерала како нас
посматра са врха Равне Горе и Трга
Маркса и Енгелса, будућег
Равногорског трга.

Изливање у бронзи је скупо,
поготову за споменик чија је
висина са плинтом 215
центиметара.

„СРПСКА РЕЧ“ моли своје читаоце,
симпатизере и чланове СПО, као и
остале грађане који сматрају да
споменик треба да буде завршен
и изложен, за ПОМОЋ у
прикупљању средстава којима би
се овај велики подухват привео
крају.

Знајући у каквој се тешкој
економској и социјалној ситуацији
налазе наши грађани, „Српска
реч“ се унапред извињава онима
који су на рубу егзистенције и од
којих се било какве нове
дажбине, па и добровољне — не
могу очекивати.

Такође, „Српска реч“ се захваљује
онима који имају могућности да
помогну изградњу овог споменика,
ПРВОГ СПОМЕНИКА ГЕНЕРАЛУ
МИХАИЛОВИЋУ У СРБИЈИ И
ЕВРОПИ.

Прилози се могу уплаћивати на
рачун Српског покрета обнове,
са напоменом „ЗА СПОМЕНИК
ГЕНЕРАЛУ МИХАИЛОВИЋУ“ —
60812-678-91956 СДК БЕОГРАД.
Девизне уплате могу се послати
чеком, на одреску СПО, и Андре
Николића 1—3, БЕОГРАД.

НАГРАДНА ИГРА

КОНКУРС ЗА СРПСКУ КРУНУ

Петрага за будућим српским краљем наставља се. Жељу да се у потрагу укључи изразно је чак и Интерпол. Међународна јавност је на ногама, а домаћа у коми. Од Вардара па до Триглава, а богами ни од Јужног па до Северног пола, нико жив није сигуран да баш он (или она, зашто не?) неће бити срећни добитник српске круне. Сваком може доћи Маца на вратанца.

Међутим, закони родословља Немањића ипак су на површину избацили неколико привилегованих кандидата. Ваш је задатак, драги читаоци, да претпоставите који би из лозе Немањића највише одговарао Србима. Заокружите га (или њу) и пошаљите на адресу „СРПСКЕ РЕЧИ“, Бранкова 13-15, VI спрат, 11000 Београд, са назнаком „за награду игру“, и то најкасније до 5. марта 1992.

КОНКУРС ЗА СРПСКУ КРУНУ

1. МУХАМЕД АБДУЛ КАСИМ ИБН АБД ХИКМЕТ ОМАНКИ
2. ФРА АНТЕ ЛУБУРИЋ ПАВЕЛИЋ СТЕПИНАЦ ХРВАТСКИ
3. ПРИНЦ АЛЕКСЕЈ АЛЕКСИС ДОЛГОРУКОВ ДРУГИ РОМАНОВ НЕМАЊИЋ АНЖУЈСКИ
4. КРАЉИЦА МЕК ДОНАЛДС ОД САБЕ
5. ВЕЛИКИ МАЈСТОР АРАНТЕС ДОС НАСИМЕНТО ПЕЛЕ ДЕ МИНАС ЖЕРАИС
6. ВИКОНТ ИНЦИТАТУС

Најбољи прогнозери конкуришу за награду од 10.000 динара и право да се кандидују за руског цара.

НАГРАДА ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

На питање „ЗАШТО ЈЕ РАДОМАН БОЖОВИЋ ЗИМОВАО БАШ НА КОПАНИКУ?“ сви су одговорили тачно. Награду од 10.000 динара добио је ТОДОСИЈЕ МОСУРОВИЋ, Пана Букића 24 37000 КРУШЕВАЦ. Честитамо!